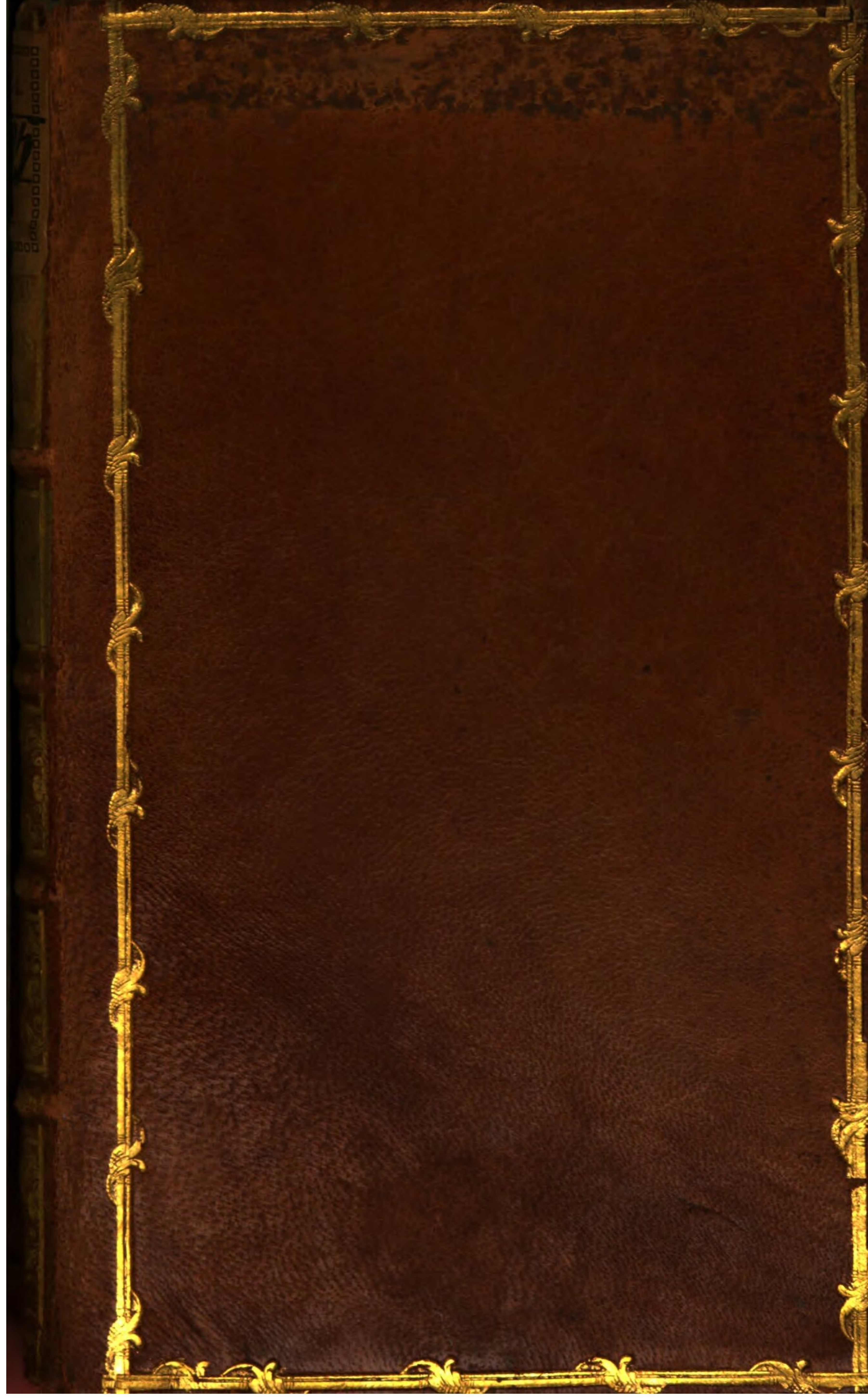
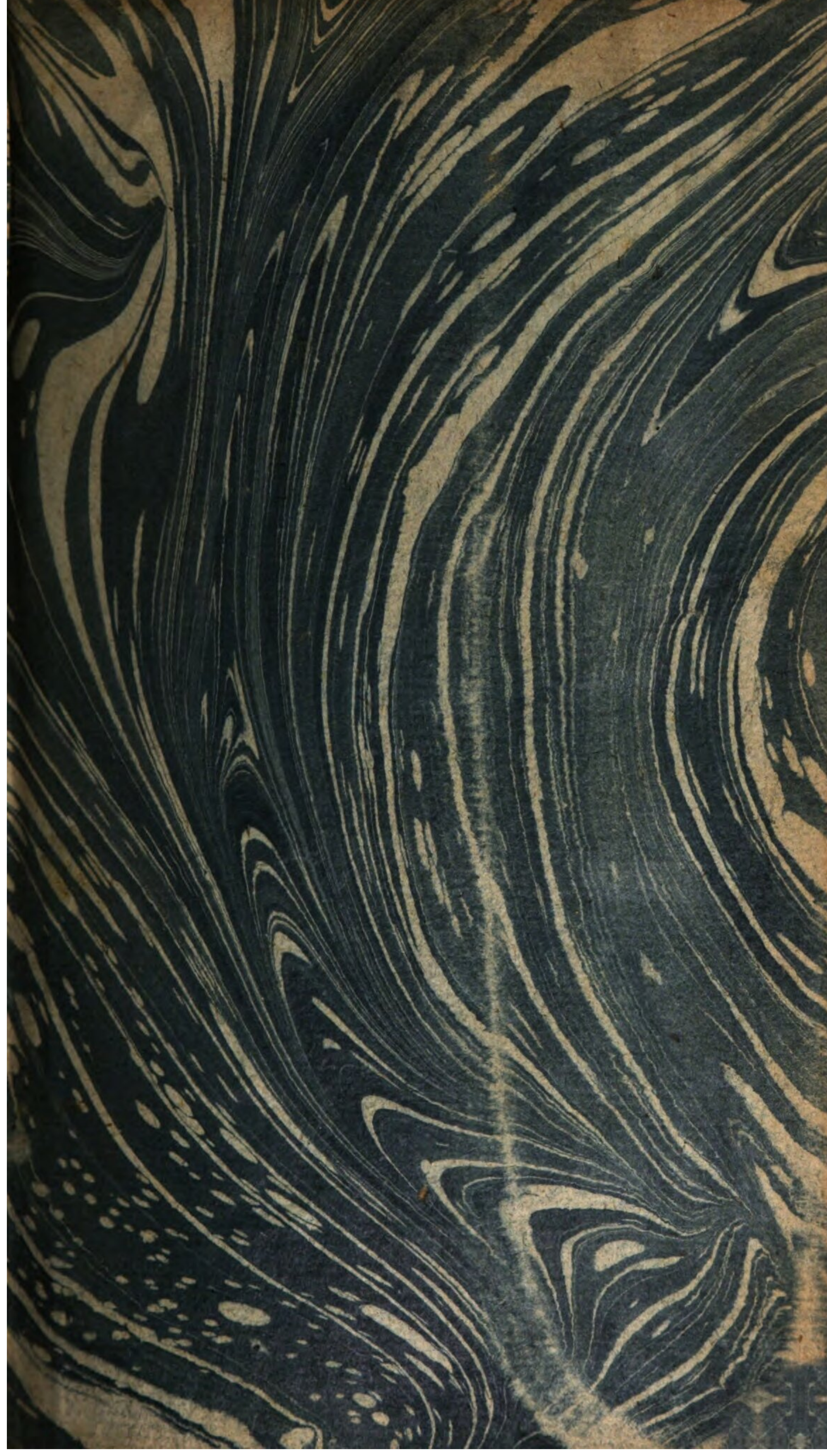

Ch. Wink. del.

Söckler sc. 1779.

A. lat. a.

2205

4

Regulus

2205

<36633491400014

<36633491400014

Bayer. Staatsbibliothek

P. VIRGILII MARONIS

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.
O P E R A .

PERPETVAM ADNOTATIONEM

ADIECIT

HENRICVS BRAVN.

TOM. IV.

CVM ELECTORALI PRIVILEGIO.

MONACHII 1782.

Litteris Vötterianis, elect. aul. acad. Typogr.
Sumtibus Ioan. Georg. Ruprecht, Bibliopeg.

P. VIRGILII MARONIS

OPERA.

PERPETVAM ADNOTATIONEM

ADIECIT

HENRICVS BRAVN.

TOM. IV.

CVM RECTORALI PRIVILEGIO.

MONACHI 1782.

Printed by Johann Georg Neuberger, Bookseller, in the City of Monach.

P. VIRGILII MARONIS
AENEIDOS
LIBER IX.

Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur,
Irim de coelo misit Saturnia Iuno
Audacem ad Turnum. Luco tum forte parentis
Pilumni Turnus, sacrata valle, sedebat.
Ad quem sic roseo Thaumantias ore locuta est: 5
Turne, quod optanti Diuum promittere nemo
Auderet, voluenda dies, en, adtulit vltro.
Aeneas, vrbe, et fociis, et classe relictis,
Sceptra Palatini sedemque petit Euandri.

A 2

Nec

2. *Iris* Iunonis nuncia. apud Ouid. met. 5, 237.
Conf. Aen. 4, 700. Turnum Conf. Aen. 10, 619.
de occupandis troianorum 4 *Voluenda* hodie, ho-
castris absente Aenea cogi- dierna dies. Apud Poetas
tare, id vero ducem pruden- dies, menses, anni *voluun-*
tia militaris docuit. Moneri tur. Conf. Georg. 2, 402;
vero, et hoc ei consilium Aen. 1, 269. fortuna hodie
suggeri Iunonis interuentu tibi occurrit; *punde modo*
debuit - mare epico. *Thau-* sinus, ait Liu. *et venienti for-*
mantias filia Thaumantis. tunae tu occurre.

Aen. 4, 700.

5. De Euandro palatini

3. *Parens non patrem* con- montis accola Conf. Aen.
tinuo; sed et abauum, alios- 8, 51.
que nati priores notat, vt

Nec fatis : extremas Corythi penetrauit ad vrbes :

10

Lydorumque manum, conlectos armat agrestes.

Quid dubitas? nunc tempus equos, nunc poscere
currus.

Rumpe moras omnes, et turbata adripe castra.

Dixit, et in coelum paribus se sustulit alis;

Ingentemque fuga secuit sub nubibus arcum. 15

Adgnouit iuuenis, duplicesque ad sidera palmas

Sustulit, et tali fugientem est voce secutus :

Iri, decus coeli, quis te mihi nubibus actam

Detulit in terras? vnde haec tam clara repente

Tempestat? medium video discedere coelum, 20

Palantesque polo stellas. Sequor omina tanta,

Quisquis in arma vocas. Et sic effatus ad vndam

Processit, summoque hausit de gurgite lymphas,

Multa deos orans; oneravitque aethera votis.

Iamque omnis campis exercitus ibat apertis, 25

Diues equum, diues pictai vestis et auri.

Messapus primas acies, postrema coercent

Tyrrhidae iuuenes: medio dux agmine Turnus

(Vertitur arma tenens, et toto vertice supra est.)

Ceu septem surgens sedatis amnibus altus 30

Per tacitum Ganges, aut pinqui flumine Nilus,

Quum refluit campis, et iam se condidit alueo.

Hic

23. *Hausit - Deos orans.* | orauit Deos. Conf. Aen.
Hausit, lauit manus pro 8, 69.
more veterum, vt lotis ma-
nibus preces ascenderent | 26. *Pictai i. e. vestis auro*
puriores; dcinde primum | pictae, ac intertextae.

Hic subitam nigro glomerari puluere nubem
 Prospiciunt Teucrici, ac tenebras infurgere campis.
 Primus ab aduersa conclamat mole Caicus: 35
 Quis globus, o ciues, caligine voluitur atra!
 Ferte citi ferrum, date tela, et scandite muros,
 Hostis adest, eia. Ingenti clamore per omnes
 Condunt se Teucrici portas, et moenia complent.
 Namque ita discedens praeceperat optumus armis 40
 Aeneas: si qua interea Fortuna fuisset,
 Neu struere auderent aciem, neu credere campo:
 Castra modo, et tutos seruarent aggere muros.
 Ergo, etsi conferre manum pudor iraque monstrat,
 Obiiciunt portas tamen, et praecepta facessunt, 45
 Armatique cauis expectant turribus hostem.
 Turnus, ut ante volans tardum praecesserat agmen,
 Viginti lectis equitum comitatus, et vrbi
 Inprouisus adest: maculis quem Thracius albis
 Portat equus, cristaque tegit galea aurea rubra. 50
 Ecquis erit mecum, iuuenes? qui primus in ho-
 stem?

En, ait. Et iaculum adtorquens emitit in auras,

A 3

Prin-

37. *Ferte citi ferrum.* Conf. *fisset*, ut l. 4, 569. *Eia age*
 Aen. 4, 594. *ferte citi flam-* *rumpe moras.*
mas. In utroque versu rei
 celeritatem ipso vocum so-
 no expressam esse ipse sen-
 tis. Sed putes velim has vo-
 ces non multo studio quae-
 sitas, sed potius a phantasia
 poetica effusas esse. *Eia* post
 positum multo maiorem vim
 h. e. addit, quam si praeces-
 39. *Condunt*, recipiunt se
 intra portas. Id enim iusse-
 rat Aeneas, si etc. *fortuna*,
fall, *Zusall*.
 51. *Qui primus in hostem*
subint. *Irruat?* sed elegan-
 tius abest. Prohibet ira, pro-
 hibet festinatio sensum pro-
 ferre integrum.

Principium pugnae, et campo sese arduus infert.
 Clamore excipiunt focii, fremituque sequuntur
 Horrisono: Teucrum mirantur inertia corda; 55
 Non aequo dare se campo, non obuia ferre
 Arma viros, sed castra fouere. Huc turbitus at-
 que huc
 Lustrat equo muros, aditumque per ania quaerit.
 Ac veluti pleno lupo insidiatus ouili,
 Quum fremit ad caulas, ventos perpessus et im-
 bres, 60
 Nocte super media; tuti sub matribus agni
 Balatum exercent: ille asper et improbus ira
 Saeuit in absentes: conlecta fatigat edendi
 Ex longo rabies, et ficcae sanguine fauces.
 Haud aliter Rutulo, muros et castra tuenti, 65
 Ignescunt irae: duris dolor ossibus ardet;
 Qua tentet ratione aditus, et qua via clausos
 Executiat Teucros vallo, atque effundat in aequor.
 Classsem, quae lateri castrorum adiuncta latebat,
 Aggeribus saeptam circum et fluuiialibus vndis, 70
 Inuadit: fociosque incendia poscit ouantes:
 Atque manum pinu flagranti feruidus implet.

Tum

59. Comparatio vulgaris, virgilianis hanc esse, nemo
 verum a nemine, alio, si bene inficias ibit.
 recordor, tam exquisite or- 68. Executiat, - effundat in
 nata. Ignescunt irae. Dolor aequor. Quanto phantasiae
 ardet, et ardet - in duris ossi- poeticae impetu, quanta vi,
 bus. Fremit ad caulas. Saeuit quanto vocum delectu haec
 in absentes. Non fames, sed dicuntur?
 rabies edendi, collecta ex longo 72. Pinus, eine Nichte,
 cutigat. Fauces sanguine sic- h. l. pro trunco ardente
 fae sunt. Ex pulcerrimis et Brände.
 locis et comparisonibus

Tum vero incumbunt; vrguet praesentia Turni:
Atque omnis facibus pubes adcingitur atris.

Diripuerunt focos: piceum fert fumida lumen 75

Taeda, et connixtam Volcanus ad astra fauillam.

Quis deus, o Musae, tam saeva incendia Teucris
Auertit? tantos ratibus quis depulit ignes?

Dicite. Prisca fides facta, sed fama perennis.

Tempore quo primum Phrygia formabat in Ida 80

Aeneas classem, et pelagi petere alta parabat;

Ipsa deum fertur genetrix Berecynthia magnum

Vocibus his adfata Iouem: Da, nate, petenti,

Quod tua cara parens domito te poscit Olympo.

Pinea filua mihi, multos dilecta per annos, 85

Lucus in arce fuit summa, quo sacra ferebant,

A 4

Nigran-

73. *Vrget non turuus; sed* praesensisse videtur Virgi-
turni *praesentia*. Exquisite. lius; nec enim frustra ad
Quantum enim militibus ani- priscam se fidem refert. Sae-
mi addat praesentia ducis, pius monuimus, priscorum
cui confidere tuto possint, temporum poetas non mori-
nemo ignorabit. bus hodiernae aetatis, nec

75. Foci (Herde, Feld- ad eas, quas nunc de rebus
öfen) in castris deesse non habemus, ideas examinari
possunt, vt adeo in sensu debere. Mirum non est,
potius proprio, quam vt to- nos eam voluptatem haud
tum pro parte accipi malim, sentire in iis fabulis, quam
Taeda, Rienholz. Auch so sensere lectores romani; qui
öeln. Conf. Aen. 7, 71. Pi- non omnem modo fidem iis
ceum lumen *pinguibus*, vt negamus, sed has insuper
alibi ait, *taedis* eleganter ridemus ineptias. At cui rei
additur pro ipsa rei natura. quamquam absurdissimae fi-

77. Vetro citroque ab dem non habuit caeca su-
aetate inde Virgilii disputa- perstitio?

bant interpretes, an fabula 82. *Berecynthia*, Cybele.

de mutatis in Nymphas nau- 86. *Arx* omnis editior lo-
bus aequo animo accipi, an cus est, vertex Conf. Ge-
tamquam absurda reici de- org. 4, 461. *Rhodopeiae ar-*
beat. Sed futuram litem ces, i. e. montes.

Nigranti picea trabibusque obscurus acernis:
 Has ego Dardanio iuueni, quum classis egeret,
 Laeta dedi: nunc sollicitam timor anxius urget.
 Solue metus, atque hoc precibus sine posse paren-
 tem, 90
 Neu cursu quassatae villo neu turbine venti
 Vincantur. Profit nostris in montibus ortas.
 Filius huic contra, torquet qui sidera mundi:
 O genetrix, quo fata vocas? aut quid petis istis?
 Mortaline manu factae immortale carinae 95
 Fas habeant; certusque incerta pericula lustret
 Aeneas? cui tanta Deo permessa potestas?
 Immo, vbi defunctae finem portusque tenebunt
 Ausonios, olim quaecunque euaserit undis,
 Dardaniumque ducem Laurentia vexerit arua, 100
 Mortalem eripiam formam, magnique iubebo
 Aequoris esse Deas: qualis Nereia Doto
 Et Galatea secant spumantem pectore pontum.
 Dixerat: idque ratum Stygii per flumina fratris,
 Per pice torrentes atraque voragine ripas, 105
 Adnuit, et totum nutu tremefecit Olympum.
 Ergo aderat promissa dies, et tempora Parcae
 Debi-

87. *Picea* eine Rothtanne, *neam* ad campos Laurenti
*Harz*tanne, der Pechttannen vrbis tulerit. *Doto*, *Galatea*
Baum. *Acernis* von Ahorn. Nympharum nomina. *Ne-*

94. *Quo vocas*, quo ver-
 tis fata? *quid petis* istarum
 nauium in fauorem? Non
 aliam nauim immortalitate
 donabo, non aliam in Deam
 aequoris mutabo, quam quae
Dardanium ducem, i. e. Ae-
 104. Per Stygem fere Dii;
 homines per Deos locorum
 praesides iurabant. Tremor
 olympi multa cum maiestate
 dignum Ioue iusiurandum
 sequitur.

Debita conplerant; quum Turni iniuria Matrem
 Admonuit ratibus sacris depellere taedas,
 Hic primum noua lux oculis offulsit, et ingens 110
 Visus ab Aurora coelum transcurrere nimbus,
 Idaeique chori: tum vox horrenda per auras
 Excidit, et Troum Rutulorumque agmina conplet:
 Ne trepidate meas, Teucri, defendere naues,
 Neue armate manus: maria ante exurere Turno,
 115

Quam sacras dabitur pinus. Vos ite solutae,
 Ite, Deae pelagi; Genetrix iubet. Et, sua quae-
 que,

Continuo puppes abrumpunt vincula ripis,
 Delphinumque modo demersis aequora rostris
 Ima petunt. Hinc virgineae (mirabile monstrum)
 120

(Quot prius aeratae steterant ad litora prorae)
 Reddunt se totidem facies, pontoque feruntur.
 Obstupuere animi Rutulis: conterritus ipse
 Turbatis Messapus equis: cunctatur et annis

A 5

Rauca

112. *Idaei chori*, Corybalis suis nimboſa nube tecti-
 bantes, curetes etc. Cybeles per aerem ſtrepebant. Coof.
 Sacerdotes, qui ex Ida mon- Aen. 3, 111.
 te matrem Deorum ſecuti 120. Conf. Ouid. metam.
 ſunt. Forte, vt ſolent, cym- 14, 530.

Lignoque in corpora verſo

*In capitum facies puppes mutantur aduncae
 In digitos abeunt, et crura natantia remi.
 Quod ſinus fuerat, latus eſt, mediisque carina
 Subdita nauigiis ſpinae mutantur in uſum.
 Lina comae molles, antennae brachia fiunt:
 Caerulus vt fuerat, color eſt; quasque ante timebant,
 Illas virgineis exercent luſibus undas
 Naiades aequoreae ſummis in montibus ortae.*

Rauca fonans, reuocatque pedem Tiberinus ab
alto. 125

At non audaci cessit fiducia Turno:
Vltro animos tollit dictis, atque increpat vltro.
Troianos haec monstra petunt: his Iuppiter ipse
Auxilium solitum eripuit: non tela, nec ignes
Exspectant Rutulos. Ergo maria inuia Teucris, 130
Nec spes vlla fugae: rerum pars altera adempta est:
Terra autem in nostris manibus: tot millia, gentes
Arma ferunt Italae. Nil me fatalia terrent,
Si qua Phryges prae se iactant, responsa deorum:
Sat fatis Venerique datum, tetigere quod arua 135
Fertilis Ausoniae Troes; sunt et mea contra
Fata mihi, ferro sceleratam excindere gentem,
Coniuge praerepta; nec solos tangit Atridas
Iste dolor, solisque licet capere arma Mycenis.
Sed periisse semel fatis est. Peccare fuisset 140
Ante fatis, penitus modo non genus omne perosos
Femineum: quibus haec mediis fiducia valli,
Fossarumque morae, leti discrimina parua,
Dant animos: At non viderunt moenia Troiae
Neptuni fabricata manu considerare in ignes? 145

Sed

127. Vocula *Vltro* hic su- non modo nullius audaciae
am vim exserit. Viso pro- cedamus, sed etiam omnes
digio quid exspectares aliud improbos vltro semper la-
quam terrorem incussum cessamus. Audax, imper-
fuisse turno; adeo tamen hoc territusque turni animus
ille non terretur spectaculo, praedare exprimitur per to-
vt omen: *insuper* in ipsos tam oratiunculam.
troianos conuerteret. Cic. 137. Ferro excindere, de-
in Catil. 3, 12. Est etiam in lere omnino, velut arbor
uobis animus, quirites, vt cum ipsa radice excinditur.

Sed vos, o lecti, ferro qui scindere vallum
 Adparat, et mecum inuadit trepidantia castra?
 Non armis mihi Volcani, non mille carinis
 Est opus in Teucros: addant se protenus omnes
 Etrusci socios. Tenebras, et inertia furta 150
 Palladii, caesis summae custodibus arcis,
 Ne timeant: nec equi caeca condemur in aluo:
 Luce, palam, certum est igni circumdare muros.
 Haud sibi cum Danaïs rem faxo et pube Pelasga
 Esse putent, decumum quos distulit Hector in an-
 num. 155
 Nunc adeo, melior quoniam pars acta diei,
 Quod superest, laeti bene gestis corpora rebus
 Procurate, viri; et pugnam sperate parati.
 Interea vigilum excubiis obsidere portas
 Cura datur Messapo, et moenia cingere flammis.
 160
 Bis septem, Rutulo muros qui milite feruent,
 Delecti: ast illos centeni quemque sequuntur
 Purpurei cristis iuuenes, auroque corusci:
 Discurrunt, variantque vices, fusique per herbam
 Indulgent vino, et vertunt crateras aënos. 165
 Conlucent ignes: noctem custodia ducit
 Infomnem ludo.
 Haec super e vallo prospectant Troës, et armis
 Alta

149. *Non armis Volcani* notitiam habere turnus haud
opus est. Arma h. l. intelli- potuit.
 ge Achilli fabricata; de iis 160. *Cingere flammis;* iis
 enim, quae Aeneae ex Offi- puta flammis, quibus excu-
 cina Vulcani adlata sunt, biis opus est.

Alta tenent: nec non trepidi formidine portas
Explorant, pontesque et propugnacula iungunt:

170

Tela gerunt. Instant Mnestheus acerque Sereftus:
Quos pater Aeneas, si quando aduersa vocarent,
Rectores iuueni et rerum dedit esse magistros.

Omnis per muros legio, fortita periculum,
Excubat, exercetque vices, quod cuique tuen-
dum est. 175

Nifus erat portae custos, acerrimus armis,
Hyrtacides; comitem Aeneae quem miserat Ida
Venatrix, iaculo celerem leuibusque sagittis:

Et iuxta comes Euryalus quo pulchrior alter
Non fuit Aeneadum, Troiana neque induit arma;

180

Ora puer prima signans intonsa iuuenta.

His amor vnus erat, pariterque in bella ruebant:

Tum quoque communi portam statione tenebant.

Nifus ait, Dine hunc ardorem mentibus addunt,

Eurya-

170. *Propugnacula*, Bruhil esse in toto Marone
cken, und bedeckte Wege zwil- excellentius ne vnus aliquis
schen dem Walle und der quidem negauerit. Sunt in
Mauer. eo suauissimae atque elegan-

173. *Iuueni* Ascanio. tissimae imagines, quarum

177. *Hyrtacides*, Hirtaci character primarius inuiola-
filius. *Ida* mater, *Nympha*. ta amicorum fides, ac no-

185. *Sententia* grauiissima. bilis animus, qui solo virtu-
An suus cuique adfectus pro tis amore agitur. Non pi-
Deo est? An agi se quisque geat te morae, Lector; dig-
a Deo forte putat, qui quo- nare Scenam spectatu dig-
uis animi sui motu agitur, nissimam longiore obtutu,
praecipue si *dirus*, vehe- nec quasi desultorius leuiter
mens sit? Ceterum episodio transi.

hoc de Nifo et Eurgalo ni-

Euryale? an sua cuique deus fit dira cupido? 185
Aut pugnam, aut aliquid iam dudum inuadere
magnum

Mens agitat mihi; nec placida contenta quiete est.
Cernis, quae Rutulos habeat fiducia rerum.

Lumina rara micant: somno vinoque sepulti
Procubuerunt: silent late loca. Percipe porro, 190

Quid dubitem, et quae nunc animo sententia surgat.
Aenean adcirī omnes, populusque patresque,

Exposcunt; mittique viros, qui certa reportent.
Si tibi, quae posco, promittunt: nam mihi facti

Fama fat est: tumulo videor reperire sub illo 195
Posse viam ad muros et moenia Pallantea.

Obstupuit magno laudum percussus amore
Euryalus; simul his ardentem adfatur amicum:

Mene igitur socium summis adiungere rebus,
Nise, fugis? solum te in tanta pericula mittam?

200

Non ita me genitor, bellis adfuetus, Opheltes,
Argolicum terrorem inter Troiaeque labores

Sublatum, erudiit: nec tecum talia gessi,
Magnanimum Aenean et fata extrema secutus.

Magna-

194. Si tibi, quae posco, fama fat est. Quid hac ani-
promittunt. Obseruat Ser- mi indole nobilior?
uius secundum Varronem, 196. Moenia Pallantea.
poscere esse, quoties aliquid Conf. l. 8, 54. et 341. In
pro merito nostro poscimus. tempore adhuc se ad Aene-
Ego quidem ait Nysus, nihil am venturum sibi promitte-
praemii posco. Tuum illud bat, et quo res loco esset,
sit, quodcumque est. Mihi ei nuntiaturum.

Est hic, est animus lucis contemtor, et istum 205
 Qui vita bene credat emi, quo tendis, honorem.
 Nisus ad haec: Equidem de te nil tale verebar:
 Nec fas: non. Ita me referat tibi magnus ouantem
 Iuppiter, aut quicumque oculis haec adspicit ae-
 quis.

Sed si quis (quae multa vides discrimine tali) 210
 Si quis in aduersum rapiat, casusue, deusue,
 Te superesse velim: tua vita dignior aetas.
 Sit, qui me raptum pugna, pretione redemptum,
 Mandet humo solida: aut, si qua id Fortuna veta-
 bit,
 Absenti ferat inferias, coretque sepulcro. 215
 Neu matri miserae tanti sim causa doloris:
 Quae te sola, puer, multis e matribus ausa,
 Persequitur, magni nec moenia curat Acestae.
 Ille autem: Causas nequidquam nectis inanes,
 Nec

205. *Animus vitae contem-* superstitem manere occiso.
tor, - honor non minore, Quanta amicitia? Vbi Nisi
quam vitae pretio emtus- hodie sunt, vbi Euryali?
 quam magnificae, quam pa- 2) Bon morbis timor me an-
 triae virorum fortium hae git; sed optem, vt sit, qui
 ideae sunt? Et in iuuenili vel non occisum me pugnae
 pectore si hanc magnae men- subducat, aut *absentem* e vi-
 tis indolem spectes, quid ea uis, i. e. occisum sepeliat
 pulchrius quid ad incenden- etc. 3) Amor item miserae
 dos pro patria praeclara lau- matris, mihi cordi est; no-
 dis cupidine iuuenum ani- lim illi causa doloris esse.
 mos fortius? Quae pietas? quis amor?

207. *De te nil tale verebar.* quam teneri sensus?
 Non verebar, te esse timi- 218. Conf. Aen. 5, 755.
 dum, aut vitae prae gloria Sola haec te secuta est. So-
 amantem. *Nec fas* fuisset id la haec in Sicilia, in regno
 vereri. *Non*, profecto non. Acestae, in vrbe ibidem con-
 Aliae sane causae subsunt: dita cum reliquis mulieribus
 1) Me occidi malim, et te non remansit.

Nec mea iam mutata loco sententia cedit. 220

Adceleremus, ait. Vigiles simul excitat. Illi

Succedunt, seruantque vicis: statione relictâ

Ipse comes Niso graditur, regemque requirunt.

Cetera per terras omnes animalia somno

Laxabant curas et corda oblita laborum: 225

Ductores Teucrum primi, delecta iuventus,

Consilium summis regni de rebus habebant,

Quid facerent, quisue Aeneae iam nuntius esset:

Stant longis adnixi hastis, et scuta tenentes:

Castrorum et campi medio. Tum Nisus et vna 230

Euryalus confestim alacres admittier orant:

Rem magnam, pretiumque morae fore. Primus

Iulus

Adcepit trepidos, ac Nisum dicere iussit.

Tum sic Hyrtacydes: Audite o mentibus aequis,

Aeneadae: neue haec nostris spectentur ab annis,

235

Quae ferimus. Rutuli somno vinoque soluti

Procubuerunt. Locum insidiis conspeximus ipsi,

Qui patet in biuio portae, quae proxima ponto.

Interrupti ignes, aterque ad sidera fumus

Erigitur. Si Fortuna permittitis vti, 240

Quae-

223. Regem Ascanium, in castris de rebus magni
Nomen regis eâ aetate filiis momenti deliberantes. Ima-
etiam, ac regni haeredibus go haec generosa fortium
dabatur. Sic, Aen. 6, 28. virorum est, vt veterum
Magnum reginae miseratus etiam teutonum.
amorem, i. e. regis Minois 233. Trepidus, non sine
filiae Ariadnae. tumultu festinantes, vt Ge-

229. Stant longis adnixi org. 4, 69 et 73.
hastis, vt solent mare patrio

Quaesitum Aenean ad moenia Pallantea:
 Mox hic cum spoliis, ingenti caede peracta,
 Adfore cernetis. Nec nos via fallit euntes:
 Vidimus obscuris primam sub vallibus urbem,
 Venatu adfiduo et totum cognouimus annum. 243
 Hic annis grauis atque animi maturus Aletes:
 Di patrii, quorum semper sub numine Troia est,
 Non tamen omnino Teucros delere paratis,
 Quin tales animos iuuenum et tam certa tulistis
 Pectora. Sic memorans, humeres dextrasque te-
 nebat 250
 Amborum, et voltum lacrimis atque ora rigabat:
 Quae vobis, quae digna, viri, pro laudibus istis,
 Praemia posse rear solui? pulcherrima primum
 Di moresque dabunt vestri: tum cetera reddet
 Actutum pius Aeneas, atque integer acui 255
 Ascanius, meriti tanti non inmemor vnumquam.
 Immo ego vos, cui sola salus genitore reducto,
 Excipit Ascanius, per magnos, Nise, Penates,
 Assaracique Larem, et canae penetralia Vestae,
 Obtestor: (Quaecumque mihi fortuna fidesque
 est, 260
 In vestris pono gremiis:) reuocate parentem:
 Reddite conspectum. Nihil illo triste recepto.
 Bina dabo argento perfecta atque aspera signis
 Pocu-

244. *Mores vestri*, vt alio *urbis extuleram*. Inde sequi-
 loco: *mens conscia recti*. tur: *Assaraci*, i. e. per gen-

259. *Per magnos Penates*, tis nostrae, cuius caput As-
 eos scilicet, de quibus Ae- saracus erat, Larem. Conf.
 neas l. 3, 349. quos *mecum* Aen. 5, 744.
 u *Troia mediis ex ignibus*

Pocula, deuicta genitor quae cepit Arisba:
 Et tripodas geminos, auri duo magna talenta: 265
 Cratera antiquum, quem dat Sidonia Dido.
 Si vero capere Italiam sceptrisque potiri
 Contigerit victori, et praedae ducere fortem:
 Vidisti, quo Turnus equo, quibus ibat in armis
 Aureus: ipsum illum, clipeum cristasque ruben-
 tes, 270
 Excipiam forti, iam nunc tua praemia, Nise.
 Praeterea bis sex genitor lectissima matrum
 Corpora, captiuosque dabit, suaeque omnibus arma:
 Insuper his, campi quod rex habet ipse Latinus.
 Te vero, mea quem spatii propioribus aetas 275
 Insequitur: venerande puer, iam pectore toto
 Adcipio, et comitem casus complector in omnes.
 Nulla meis sine te quaeretur gloria rebus;
 Seu pacem seu bella geram; tibi maxima rerum
 Verborumque fides. Contra quem talia fatur 280
 Euryalus: Me nulla dies tam fortibus ausis
 Dissimilem arguerit: tantum Fortuna secunda
 Hand aduersa cadat. Sed te super omnia dona
 Vnum oro: genetrix Priami de gente vetusta
 Est mihi, quam miseram tenuit non Ilia tellus 285

B

Mecum

264. *Arisba* vrbe troadis. vt in iuuenile pectus caedit,
 De his muneribus Conf. Aen. 5, 110, et 112.

269. *Vidisti, quo turnus* gunt munera, quod vnicum
 equo. Pro mittit Ascanius peto, hoc est. Mater mea
 dono se daturum turni ex antiqua Priami stirpe est.
 equum, turno nondum vic- Nec troiana illam tellus, nec
 to. Praeclare h. l. iuuenilis vrbs Aestae adeo retinuit,
 ardor animi, indolesque, quo minus abiret mecum.

Mecum excedentem, non moenia regis Acestae.
Hanc ego nunc ignaram huius quodcumque peri-
cli est

Inque salutatam linquo; Nox, et tua testis
Dextera, quod nequeam lacrimas perferre parentis.
At tu, oro, solare inopem, et succurrae relictæ.

290

Hanc sine me spem ferre tui: audentior ibo
In casus omnes. Percussa mente dederunt
Dardanidæ lacrimas: ante omnes pulcher Iulus:
Atque animum patriæ strinxit pietatis imago.
Tum sic effatur:

Spondeo digna tuis ingentibus omnia coeptis.
Namque erit ista mihi genetrix, nomenque Creu-
fae

Solum defuerit, nec partum gratia talem
Parua manet. Casus factum quicumque sequuntur:
Per caput hoc iuro, per quod pater ante solebat:

300

Quæ tibi polliceor reduci, rebusque secundis,
Haec eadem matrique tuæ generique manebunt.
Sic ait inlacrimans: humero simul exuit ensem

Aura-

Hanc curæ tuæ committo | suauitatem spectes, vix vlla
etc. Quanta pietas filii in | alia par habenda.
matrem? quam memor ma- | 297. Erit ista mihi gene-
terni amoris, qui redditur, | trix. Versus duo longe dul-
animus? quam summa ad- | cissimi. Mater tua est; et
fectus, et in primis amoris, | mea erit. Tantam illius cu-
qui filium decet, vndique | ram geram, quanta ea esset;
pellucens pictura consum- | quam pro mea matre Creusa
matissima? cui, si poeticam | haberem. De Creusa Conf.
| Aen. 2, 772.

Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon
 Gnosius, atque habilem vagina aptarat eburna. 305
 Dat Niso Mnestheus pellem horrentisque leonis
 Exuuias: galeam fidus permutat Aletes.
 Protenus armati incedunt: quos omnis euntes
 Primorum manus ad portas iuuenumque senumque
 Prosequitur votis. Nec non et pulcher Iulus, 310
 Ante annos animumque gerens curamque virilem,
 Multa patri portanda dabat mandata; sed aurae
 Omnia discerpunt, et nubibus inrita donant.
 Egredi superant fossas, noctisque per umbram
 Castra inimica petunt, multis tamen ante futuri 315
 Exitio. Passim somno vinoque per herbam
 Corpora fusa vident, adrectos litore currus,
 Inter lora rotasque viros, simul arma iacere,
 Vina simul. Prior Hyrtacides sic ore locutus:
 Euryale, audentum dextra. Nunc ipsa vocat res.
 320
 Hac iter est. Tu, ne qua manus se ad tollere nobis
 A tergo possit, custodi et consule longe.
 Haec ego vasta dabo, et lato te limite ducam.
 Sic memorat, vocemque premit; simul ense su-
 perbum
 Rhamnetem adgreditur, qui forte tapetibus altis
 325

B 2

Exstruc-

304. *Lycaon* celeberrimus Nisus et Euryalus ad Aene-
 artificum in vrbe Creatae am venire, inuidati sunt.
Gnosio.

313. *Inrita*, effectum suum castrensi instratis tapetibus.
 caritura. Antea enim quam Rhamnetis vino somnoque

Exstructus toto proflabat pectore somnū;
 Rex idem, et regi Turno gratissimus augur:
 Sed non augurio potuit depellere pestem.
 Tres iuxta famulos temere inter tela iacentis,
 Armigerumque Remi premit, aurigamque sub ipsis

330

Nactus equis; ferroque secat pendentia colla.
 Tum caput ipsi aufert domino, truncumque relin-
 quit

Sanguine singultantem: atro tepefacta cruore
 Terra torrique madent. Nec non Lamyrumque
 Lamumque,

Et iuuenem Sarranum, illa qui plurima nocte 335
 Luferat, insignis facie, multoque iacebat
 Membra Deo victus: felix, si protenus illum
 Aequasset nocti ludum in lucemque tulisset.

Inpastus ceu plena leo per ouilia turbans;
 Suadet enim vefana fames; manditque trahitque

340

Molle pecus, mutumque metu: fremit ore cru-
 ento.

Nec minor Euryali caedes. Incensus et ipse
 Perfurit; ac multam in medio sine nomine plebem,
 Fadum-

sepulti somnū toto pecto-
 re proflantis imaginem visu
 incundissimam, et ad rei na-
 turam expressam esse ipse
 animaduertis.

328. *Pestem*, mortem
 Conf. Aen. 5, 683.

337. *Deo*, Baceho, vino;
 ut Aen. 1, 640. *Munera lae-*

tiamque Dei. Felicior ille
 fuissent, si porro tenus in
 multam usque diem et lusis-
 set, et potasset; non enim
 insomnis occupari a Niso,
 opprimique potuisset.

339. *Turbans*, tumultum
 excitans.

Fadumque, Herbesumque subit, Rhoetumque,
Abarimque,

Ignaros; Rhoetum vigilantem, et cuncta viden-
tem; 345

Sed magnum metuens se post cratera tegebat:
Pectore in adverso totum cui communis ensem
Condidit adsurgenti, et multa morte recepit.
Purpuream vomit ille animam; et cum sanguine
mixta

Vina refert moriens. Hic furto feruidus instat.
350

Iamque ad Messapi focios tendebat, vbi ignem
Deficere extremum, et religatos rite videbat
Carpere gramen equos: breuiter cum talia Nisus,
(Sensit enim nimia caede atque cupidine ferri)
Absistamus, ait: nam lux inimica propinquat. 355
Poenarum exhaustum fatis est: via facta per hostes.
Multa virum solido argento perfecta relinquunt
Armaque, craterasque simul, pulchrosque tapetas:
Euryalus phaleras Rhamnetis, et aurea bullis
Cingula, Tiburti Remulo ditissimus olim 360
Quae mittit dona, hospitio quum iungeret absens,

B 3

Caedi-

350. Furto, quo sensu nen mit der Toga praetexta
Curtius l. 4. Parmenio inte hab. Die Vornehmen hat-
duces artium belli peritissi- ten's von Gold; die andern
mus, furto non praelio opus von Leder. Cic. in Verr. Ne-
esse censebat, intempesta nocte que te tam commouebat quod
opprimi posse hostes. ille cum toga praetexta, quam

355. Inimica furto nostro. quod sine bulla venerat. Quod

359. Bulla, ein Halsge ornamentum pueritiae pater
häng der jungen Römer dederat, indicium atque in-
das die Gestalt eines Herzens signe fortunae.
hatte, und welches man ih-

Caedicus: ille suo moriens dat habere nepoti:
 Post mortem bello Rutuli pugnamque potiti:
 Haec rapit, atque humeris nequidquam fortibus
 aptat,

Tum galeam Messapi habilem cristisque decoram
 365

Induit. Excedunt castris, et tuta capeffunt.

Interea praemissi equites ex vrbe Latina,
 Cetera dum legio campis instructa moratur,
 Ibant, et Turno regis responsa ferebant,
 Tercentum, scutati omnes, Volscente magistro. 370
 Iamque propinquabant castris, murosque subibant,
 Cum procul hos laeueo flectentes limite cernunt:
 Et galea Euryalum sublustri noctis in vmbra
 Prodedit inmemorem, radiisque aduersa refulsit.
 Haud temere est visum. Conclamat ab agmine
 Volscens:

State, viri; quae caussa viae? quive estis in armis?
 376

Quove tenetis iter? Nihil illi tendere contra:
 Sed celerare fugam in siluas, et fidere nocti.

Obii-

364. *Necquicquam*, frustra fortibus; nec enim hanc praedam raptim sublatam ad suos relaturus. exspectatis te recrearet Ma-

367. Quid aliud expec-tes, amice tiro! quam victorem e castris hostium euassisse incolumen, et paene Aeneae iam loqui, ad quem tendebat. At vt et rerum varietate, et euentibus non
 ro, Niso et Euryalo in occursum trecentos turni equites mittit, in quos incidere debuit coniunctissimum amicorum par, vt tum virtutis bellicae, tum pulcerrimo amicae fidei exemplo lectorem teneret.
 371. *Castris Rutulorum.*

Obiiciunt equites sese ad diuortia nota
Hinc atque hinc, omnemque abitum custode coro-
nant. 380

Silua fuit, late dumis atque ilice nigra
Horrida, quam densi complerant vndique sentes:
Rara per occultos lucebat femita calles.

Euryalum tenebrae ramorum onerosaque praeda
Impediunt, fallitque timor regione viarum. 385

Nisus abit: iamque imprudens euaserat hostes,
Atque lacus; qui post Albae de nomine dicti
Albani: tum rex stabula alta Latinus habebat.
Ut stetit, et frustra absentem respexit amicum:

Euryale, infelix qua te regione reliqui? 390

Quaue sequar? rursus perplexum iter omne reuol-
uens

Fallacis siluae, simul et vestigia retro
Obseruata legit, dumisque silentibus errat.

Audit equos, audit strepitus, et signa sequentum.

Nec longum in medio tempus; quum clamor ad
aures 395

Peruenit, ac videt Euryalum: quem iam manus
omnis,

Fraude loci et noctis, subito turbante tumultu,

Oppressum rapit, et conantem plurima frustra.

B 4

Quid

379. *Diuortia*, ab anti-lacus legunt. Lacus enim
quo verbo *vorto*. Scheide- albanus longius hinc aberat.
wege, Answege.

381. *Ilex Steineiche*. Ni- gibus priscis pro honore
gra wegen der dicken und vie- adsignatos fuisse, in quibus
len Zweige. armenta pascebant, collige-

387. Non absurda eorum re est supr. ex v. 388.
opinio est, qui locos pro-

Quid faciat? qua vi iuuenem, quibus audeat armis
 Eripere? an sese medios moriturus in enses 400
 Inferat, et pulchram properet per volnera mortem?
 Ocius adducto torquens hastile lacerto,
 Suspiciens altam Lunam, et sic voce precatur:
 Tu, Dea, tu praefens nostro succurre labori,
 Astrorum decus, et nemorum Latonia custos; 405
 Si qua tuis vnumquam pro me pater Hyrtacus aris
 Dona tulit, si qua ipse meis venatibus auxi,
 Suspendiue tholo, aut sacra ad fastigia fixi;
 Hunc sine me turbare globum, et rege tela per auras.
 Dixerat: et toto conmixtus corpore ferrum 410
 Coniicit. Hasta volans noctis diuerberat umbras.
 Et venit aduersi in tergum Sulmonis, ibique
 Frangitur, ac fisso transit praecordia ligno.
 Voluitur ille vomens calidum de pectore flumen
 Frigidus, et longis singultibus ilia pulsat. 415
 Diuersi circumspiciunt. Hoc acrior idem
 Ecce aliud summa telum librabat ab aure;
 Dum trepidant, iit hasta Tago per tempus vtrum-
 que

Stridens, traiectoque haesit tepefacta cerebro.
 Saenit atrox Volscens, nec teli conspicit vsquam 420
 Auctorem, nec quo se ardens inmittere possit.
 Tu tamen interea calido mihi sanguine poenas
 Perfolues amborum, inquit: simul ense recluso
 Ibat in Euryalum. Tum vero exterritus, amens

Con-
 408. Tholus, das Gewöl- 418. Tago Salmonis socio,
 be, der Ort, wo die Balken Rutulo.
 zusammen laufen.

Conclamat Nifus: nec se celare tenebris 425
 Amplius, aut tantum potuit perferre dolorem:
 Me, me, adsum, qui feci, in me conuertite ferrum.
 O Rutuli! mea fraus omnis; nihil iste nec ausus,
 Nec potuit: coelum hoc, et conscia sidera testor.
 Tantum infelicem nimium dilexit amicum. 430
 Talia dicta dabat: sed viribus ensis adactus
 Transabiit costas, et candida pectora rumpit.
 Voluitur Euryalus leto, pulchrosque per artus
 It cruor, inque humeros ceruix conlabfa recumbit.
 Purpureus veluti cum flos, fuccifus aratro, 435
 Languescit moriens; lassoue papauera collo
 Demisere caput, pluuiâ quum forte grauantur.
 At Nifus ruit in medios, solumque per omnes
 Volscientem petit: in solo Volsciente moratur.
 Quem circum glomerati hostes, hinc comminus
 atque hinc, 440
 Proturbant. Instat non fecius, ac rotat ensen
 Fulmineum; donec Rutuli clamantis in ore
 Condidit aduerso, et moriens animam abstulit hosti.
 Tum super exanimem sese proiecit amicum,
 Confossus placidaque ibi demum morte quieuit. 445

Fortunati ambo! si quid mea carmina possunt,

B 5

Nulla

427. *Me, me* subint. *O-*
cidite, confodite. Quam vim
 abrupta elocutio, vt in ma-
 xima animi perturbatione,
 habeat, ipse sentis. Nihil
 non in toto hoc locorum
 pulcerrimo ornatissimum,
 nihil non exquisitum.

446. Quid addi amplius
 Scenae adfectuum plenissi-
 mae potuit, quam epipha-
 nema, quo nullum suauius
 nullum illustrius. Quem Ma-
 ro sub *patre Romano* volue-
 rit, in incerto est. E dissen-
 tientibus interpretum opi-

Nulla dies vñquam memori vos eximet aeuo:
 Dum domus Aeneae Capitoli immobile faxum
 Adcolet, imperiumque pater Romanus habebit.

Victores praeda Rutuli spoliisque potiti, 450
 Volſcentem exanimum flentes in castra ferebant.
 Nec minor in castris luctus, Rhamnete reperto.
 Exfangui, et primis vna tot caede peremtis,
 Sarranoque Numaque. Ingens concursus ad ipsa
 Corpora, ſeminecesque viros, topidaque recentem

455
 Caede locum, et plenos ſpumanti ſanguine riuos.
 Adgnoſcunt ſpolia inter ſe, galeamque nitentem
 Meſſapi, et multo phaleras ſudore receptas.

Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
 Tithoni croceum linquens Aurora cubile: 460
 Iam ſole infuſo, iam rebus luce reſectis,
 Turnus in arma viros, armis circumdatus ipſe,
 Suſcitāt, aeratasque acies in proelia cogit:
 Quiſque ſuos: variisque acuunt rumoribus iras.
 Quin ipſa adrectis (viſu miſerabile) in haſtis 465
 Praefigunt capita, et multo clamore ſequuntur,
 Euryali, et Nifi.

Aeneadae duri murorum in parte ſiniſtra
 Oppoſuere aciem (nam dextera cingitur amni),
 Ingentesque tenent foſſas, et turribus altis 470
 Stant maeſti: ſimul ora virum praefixa mouebant,

Nota

nionibus elige vel Iouem ca- 457. Adgnoſcunt ſpolia
 pitolinum, vel Romulum, Rutulis ablata, et per Vol-
 vel ſenatum romanum, aut, ſcentis equites recepta.
 ſi mauis, Auguſtum.

Nota nimis miseris, atroque fluentia tabo.
 Interea pauidam volitans pennata per urbem
 Nuntia Fama ruit, matrisque adlabitur aures
 Euryali. At subitus miserae calor ossa reliquit 475
 Excussi manibus radii, reuolutaque pensa.
 Euolat infelix, et, femineo vlulatu,
 Scissa comam, muros amens atque agmina cursu
 Prima petit: non illa virum, non illa pericli,
 Telorumque memor: coelum dehinc questibus in-
 plet: 480

Hunc ego te, Euryale, adspicio? tunc, illa senectae
 Sera meae requies, potuisti relinquere solam,
 Crudelis? nec te, sub tanta pericula missum,
 Adfari extremum miserae data copia matri?
 Heu, terra ignota canibus date praeda Latinis 485
 Alitibusque iaces! nec te tua funera mater
 Produxi, pressive oculos, aut vulnera lani,
 Veste tegens; tibi quam noctes festina diesque
 Vrguebam, et tela curas solabar aniles.
 Quo sequar? aut quae nunc artus, anolsaque mem-
 bra, 490

Et

476. *Radii* die *Speichen* am Rade. *Pensum*, die *Arbeit*, die man vor sich hat, und vollenden will, oder muß. Conf. Georg. I, 390. Totus hic locus, ipsaque oratio maestissimae matris animum cetera durissimum ac plane efferum mouere poterit, ni mentis ac sensus omnis expers sit.

486. *Nec te tua funera mater produxi.* Mirum in modum torquent se interpretes, et in varias cauillationes delabuntur. Sensus secundum Heyn. simplissimus est: *Non ego funus tuum duxi; poetice doctior haec elocutio est pro: te duxi funere.*

Et funus lacerum tellus habet? hoc mihi de te,
 Nate, refers? hoc sum terraque marique secuta?
 Figite me, si qua est pietas; in me omnia tela
 Coniicite, o Rutuli; me primam absumite ferro:
 Aut tu, magne pater Diuom, miserere, tuoque 495
 Inuisum hoc detrude caput sub Tartara telo:
 Quando aliter nequeo crudelem abrumpere vitam.
 Hoc fletu concussi animi, maestusque per omnes
 It gemitus: torpent infractae ad proelia vires.
 Illam incendentem luctus Idaeus et Actor, 500
 Ilionei monitu et multum lacrimantis Iuli,
 Conripiunt, interque manus sub tecta reponunt.
 At tuba terribilem sonitum procul aere canoro
 Increpuit. Sequitur clamor, coelumque remugit.
 Adcelerant acta pariter testudine Volsci; 505
 Et fossas implere parant, ac vellere vallum.
 Quaerunt pars aditum, et scalis adscendere muros;
 Qua rara est acies, interlucetque corona
 Non tam spissa viris. Telorum effundere contra
 Omne genus Teucris, ac duris detrudere contis, 510
 Adfueti longo muros defendere bello.
 Saxa quoque infesto voluebant pondere, si qua
 Possent tectam aciem percurrere: quum tamen
 omnes

Ferre

500. *Idaeus*, et *Actor* timentes, ne matris afflictæ, flentisque aspectus animum militi eximeret; collapsam manibus suffulciunt, et in suam ipsius domum perferunt.

505. De testudine vid. notul. ad Aen. 2, 441.

510. *Contus*, ein lange Stange, detrudent contis, sie stießen die Feinde mit Stangen von der Mauer zurück.

Ferre libet subter densa destudine casus.
 Nec iam sufficiunt. Nam, qua globus inminet in-
 gens, 515
 Inmanem Teucris molem voluntque ruuntque:
 Quae strauit Rutulos late, armorumque resoluit
 Tegmina. Nec curant caeco contendere Marte
 Amplius audaces Rutuli, sed pellere vallo
 Missilibus certant.
 Parte alia horrendus visu quassabat Etruscam
 Pinum, et fumiferos infert Mezentius ignes;
 At Messapus equum domitor, Neptunia proles,
 Rescindit vallum, et scalas in moenia poscit.
 Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti; 525
 Quas ibi tunc ferro strages, quae funera Turnus
 Ediderit: quem quisque virum demiserit Orco:
 Et mecum ingentis oras euoluite belli.
 Et meministis enim, diuiae, et memorare potestis.
 Turris erat vasto suspectu, et pontibus altis, 530
 Opportuna loco: summis quam viribus omnes
 Expugnare Itali, summaque euertere opum vi
 Certabant: Troes contra defendere faxis,
 Perque cauas densi tela intorquere fenestras.
 Princeps ardentem coniecit lampada Turnus, 535
 Et flammam adfixit lateri; quae plurima vento
 Conri-

518. *Caeco Marte.* Nolu-
 runt amplius latentes sub
 testudine, ac clypeis tecti
 pugnare; sed aperto Marte
 contendere.

um, et litorum, et ditio-
 num. Hoc vero loco pro
 omni circuitu, ac serie belli
 sumi facile intelliges.

528. *Ora,* proprie det
 Rand. Sunc orae et vesti-

535. *Lampada,* ignem.

Conripuit tabulas, et postibus haesit adesis.
 Turbati trepidare intus, frustraue malorum
 Velle fugam. Dum se glomerant, retroque residunt
 In partem, quae peste caret: tum pondere turris 540
 Procubuit subito, et coelum tonat omne fragore.
 Semineces ad terram, inmani mole secuta,
 Confixique suis telis, et pectora duro
 Transfossi ligno, veniunt. Vix vnus Helenor,
 Et Lycus elabsi: quorum primaevus Helenor, 545
 Maeonio regi quem serua Licymnia furtim
 Sustulerat, vetitisque ad Troiam miserat armis,
 Ense levis nudo, parmaque inglorius alba.
 Isque vbi se Turni media inter millia vidit,
 Hinc acies atque hinc acies adstare Latinas; 550
 Vt fera, quae, densa venantum septa corona,
 Contra tela furit, seseque haud nescia morti
 Iniicit, et saltu supra venabula fertur;
 Haud aliter iuuenis medios moriturus in hostes
 Inruit; et, qua tela videt densissima, tendit. 555
 At pedibus longe melior Lycus, inter et hostes,
 Inter et arma, fuga muros tenet, altaque certat
 Prendere tecta manu, sociumque adtingere dextras,
 Quem Turnus, pariter cursu teloque secutus,
 Increpat his victor: Nostrasne euadere, demens,
 560

Spera.

546. *Maeonio regi*, regi
Maeonum.

recte Heyn. aduersus Ser-
 uium. Patet id iis, quae se-
 quuntur.

547. *Vetitis armis*, quae
 manu tractare propter ado-
 lefcentiam non poterat, vt

558. *Socium*, Sociorum.

Sperasti te posse manus? simul adripit ipsum
 Pendentem, et magna muri cum parte reuellit:
 Qualis, vbi aut leporem, aut candenti corpore
 cycnum,

Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger vncis:
 Quaesitum aut matri multis balatibus agnum 565
 Martius a stabulis rapuit lupus. Vndique clamor
 Tollitur. Inuadunt, et fossas aggere conplent:
 Ardentes taedas alii ad fastigia iactant.

Ilioneus saxo, atque ingenti fragmine montis,
 Lucetium, portae subeuntem, ignesque ferentem;
 570

Emathiona Liger, Corynaeum sternit Asylas:
 Hic iaculo bonus, hic longe fallente sagitta;
 Ortygium Caeneus, victorem Caenea Turnus:
 Turnus Itym, Cloniumque, Dioxippum, Promo-
 lumque,

Et Sagarim, et summis stantem pro turribus Idan:
 575

Priuernum Capys. Hunc primo levis hasta Te-
 millae

Strinxerat: ille manum proiecto tegmine demens
 Ad vulnus tulit. Ergo alis adlabfa sagitta,
 Et laeuo adfixa est lateri manus, abditaque intus
 Spiramenta animae letali vulnere rumpit. 580

Stabat in egregiis Arcentis filius armis;
 Pictus acu chlamydem, et ferrugine clarus Hibera,
 Infig-

564. Iouis armiger, aquila. | schwarzlicht roth. Qui color
 82. Ferrugo, ein Farbe, | pellium hispanarum erat,
 wie das rostige Eisen hat, | Fingitur Arcens patria fuisse

Insignis facie, genitor quem miserat Arcens,
 Eductum Martis luco, Symaethia circum
 Flumina: pinguis vbi et placabilis ara Palici. 585
 Stridentem fundam, positis Mezentius hastis,
 Ipse ter adducta circum caput egit habena;
 Et media aduersi liquefacto tempora plumbo
 Diffidit, ac multa porrectum extendit arena.
 Tum primum bello celerem intendisse sagittam 590
 Dicitur, ante feras solitus terrere fugaces,
 Ascanius, fortemque manu fudisse Numanum;
 Cui Remulo cognomen erat; Turnique minorem
 Germanam nuper thalamo fociatus habebat.
 Is primam ante aciem digna atque indigna relatu
 595
 Vociferans, tumidusque nouo praecordia regno
 Ibat, et ingentem sese clamore ferebat:
 Non pudet obsidione iterum valloque teneri,

Bis

Siculus Simethus Siciliae flui-
 uius est, hodie *Iaretta*.

585. Fabula Siciliae do-
 mestica est, *Palicos* fuisse
 duos fratres filios Iouis et
 Thaliae, vel Aetnae, quo-
 rum mater Iunonem Iouis
 ephniugem metuens; quum
 grauida esset, in votis ha-
 buit, vt terra sub pedibus
 dehisceret. Huius quidem
 ea voti damnata est. At
 quum tempus adesset pari-
 endi; Iupiter terram ape-
 ruit, e qua duo infantes
Palici iuxta fluium Sime-

thum prodierunt. A Siculis
 pro Diis habiti sunt.

586. Mezentius hasta de-
 posita ipse fundam arripuit,
 et plumbo disscidit medium
 caput iuuenis *aduersi*, i. e.
 suum pugnantis. *Ter adducta*
habena circum caput, loco
 saepius circum caput rotato.
Liquefacto plumbo, i. e.
 plumbo, quod ipso volatu
 calidum fit. Conf. Lucret.
 6, 177. *Plumbea vero glans*
etiam longo cursu voluenda
liquefcit.

Bis capti Phryges, et Marti praetendere muros?
 En, qui nostra sibi bello connubia poscunt! 600
 Quis Deus Italiam, quae vos dementia adegit?
 Non hic Atridae, nec fandi fictor Vlixes.
 Durum ab stirpe genus, natos ad flumina primum
 Deferimus, faeuoque gelu duramus et vndis:
 Venatu inuigilant pueri, filuasque fatigant: 605
 Flectere ludus equos, et spicula tendere cornu.
 At patiens operum paruoque adsueta iuuentus
 Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
 Omne aeuom ferro teritur, versaue iuuenium
 Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus 610
 Debilitat vires animi, mutatque vigorem.
 Canitiem galea premimus; semperque recentes
 Conportare iuuat praedas, et viuere rapto.
 Vobis picta, croco et fulgenti murice vestis;
 Desidiaee cordi; iuuat indulgere choreis; 615
 Et tunicae manicas, et habent redimicula mitrae.
 O vere Phrygiae, neque enim Phryges, ite per alta

C

Dindy-

599. *Bis capti Phryges*,
 contemtim. Et illud, quod
 sequitur, *bello connubia posci*
 non sine acrimonia dictum
 est. Conf. v. 614 etc.

605. *Venatu*, venatui.

609. Aramus non deposti-
 tis armis, sed iis instructi;
 adeo illa nobis in amoribus
 sunt, vt inuersa hasta n. bis
 pro flagello seruiat, quo
 tardos boues propellamus.
 At vos molles, et muliebres
 animo etc.

616. Confer *seminivum*
Aeneae comitatum ex lib. 4,
 215.

617. *Ite*. Apage sis femi-
 nea turba. Redi in patriam,
 et recrea aures tuas molli
 tiliarum sono, qui femineas
 aures demulcet. *Dindymus*,
Berecynthus, et *Ida* Phrygiae
 montes sunt. *Biforem can-*
tum. Tibiae enim phrygiae
 duplicem reddebant sonum
 alterum acutorem; grauem
 alterum.

Dindyma ; vbi adfuetis biforem dat tibia cantum.
Tympana vos buxusque vocant Berecynthia Matris
Idaeae. Sinite arma viris, et cedite ferro. 620

Talia iactantem dictis, ac dira canentem,
Non tulit Ascanius ; neruoque obuerfus equino
Intendit telum, diuersaque brachia ducens
Constitit, ante Iouem supplex per vota precatus :
Iuppiter omnipotens, audacibus adnue coeptis. 625

Ipse tibi ad tua templa feram sollemnia dona,
Et statuam ante aras aurata fronte iuuenicum
Candentem, pariterque caput cum matre ferentem,
Iam cornu petat, et pedibus qui spargat arenam.
Andiit et coeli Genitor de parte serena 630
Intonuit laeuum : sonat vna fatifer arcus.
Effugit horrendum stridens adducta sagitta :
Perque caput Remuli venit, et caua tempora ferro
Traiicit. I, verbis virtutem inlude superbis.
Bis capti Phryges haec Rutulis responsa remittunt. 635

Hoc tantum Ascanius. Teucris clamore sequuntur,
Laetitiaque fremunt, animosque ad sidera tollunt.
Aetheria tum forte plaga crinitus Apollo
Desuper Ausonias acies urbemque videbat,
Nube sedens, atque his victorem adfatur Iulium : 640
Macte noua virtute, puer ; sic itur ad astra,
Dis genite, et geniture Deos. Iura omnia bella
Gente

635. Conf. hunc versum | ad v. 599.

Gente sub Assaraci fato ventura resident:
 Nec te Troia capit. Simul, haec effatus, ab alto
 Aethere se mittit, spirantes dimouet auras, 645
 Ascaniumque petit. Formam tum vertitur oris
 Antiquom in Buten. Hic Dardanio Anchisae
 Armiger ante fuit, fidusque ad limina custos.
 Tum comitem Ascanio pater addidit. Ibat Apollo
 Omnia longaeuo similis, vocemque, coloremque, 650
 Et crines albos, et faeua sonoribus arma:
 Atque his ardentem dictis adfatur Iulum:
 Sit satis, Aeneide telis inpune Numanum
 Oppetiisse tuis: Ptimam hanc tibi magnus Apollo
 Concedit laudem, et paribus non inuidet armis. 655
 Cetera parce, puer, bello. Sic orsus Apollo
 Mortales medio adspectus fermone reliquit,
 Et procul in tenuem ex oculis euauit auram.

C 2

Adgno-

643. *Resident, cessabunt* genite, et geniture Deos, fa-
 sub posteris Assaraci. *Iure,* cile ipse senties.
 merito. Minor virtute tua 646. *Tum Apollo speciem*
 Troia iam est, maius tibi te Senis induit, (Butis) quē
 dignius regnum erit. Ad- primo Anchisae armingers
 ferunt interpretes ad h. l. comes dein ab Aenea Asca-
 ex Plutarcho, quod Philip nio additus erat.
 pus Macedonum rex ad Ale- 655. Quantum honoris
 xandrum dixerat: *Quaere* accedit Ascanio dicente
tibi regnum par; non enim Apolline: paria arma, pa-
te capit Macedonia. Pacem rem peritiam ea tractandi,
 toti, qua potuit, terrarum eamque virtutem Ascanii
 orbi per Augustum datam esse, quae erat Apollinis?
 absque dubio sub his versi- Plurimus certe Maro data
 bus intellexerint Romani. quauis occasione in ornando
 Et quam suauiter illorum Aenea, ac Ascanio fuit,
 aures illud tetigerit: *Dis*

Adgnouere Deum procures diuinaque tela
Dardanidae, pharetramque fuga sensere sonantem.

660

Ergo auidum pugnae, dictis ac numine Phoebi,
Ascanium prohibent: ipsi in certamina rursus
Succedunt, animasque in aperta pericula mittunt.
It clamor totis per propugnacula muris:

Intendunt acres arcus, amentaque torquent. 665

Sternitur omne solum telis: tum scuta cauaeque
Dant sonitum flictu galeae: pugna aspera surgit.

Quantus ab occasu veniens, pluuiialibus Haedis,
Verberat imber humum: quam multa grandine
nimbi

In vada praecipitant; quum Iuppiter horridus au-
stris 670

Torquet aquosam hiemem, et coelo caua nubila
rumpit

Pandarus et Bitias, Idaeo Alcanore creti,
Quos Iouis eduxit luco siluestris Iaera,

Abie-

665. Amento, die Riemen tre nescio qua Tera, paren-
am Wurffspiese, womit tibus certe siluestribus, aut
man denselben einen starken vitam in Siluis inter feras
Schwung gab. agere suetis, quo maior de

668. Haedis, stellis Erich- filiorum robore concipere-
thonio et auriga, quarum tur existimatio. Oculum in
ortu occasuque fere tempe- eos conice lector, et con-
states creantur. spice portam recludentes, --

672. Pandarus et Bitias. armis fretos, vultro hostem
portam recludunt. Non sine non admittentes modo, sed
ingenio finguntur portarum etiam - inuitantes etc. Mag-
custodes duo corporibus gi- nificae imagines sunt, quae
ganteis, Siluestrique arbore sine admiratione spectari
durioribus. Finguntur nati non possunt. Accedit com-
educa, ique in Ida monte pa- paratio iusta, rem augens,
tre nescio quo Alcanore, ma- vitam addens picturae.

Abietibus iuuenes patriis et montibus aequos,
 Portam, quae ducis imperio commissa, recludunt
 675
 Freti armis, vltroque inuitant moenibus hostem.
 Ipsi intus dextra ac laeua pro turribus adstant
 Armati ferro, et cristis capita alta corusci:
 Quales aeriae liquentia flumina circum,
 Siue Padi ripis, Athesim seu propter amoenum, 680
 Confurgunt geminae quercus, intonsaque coelo
 Adtollunt capita, et sublimi vertice nutant.
 Inrumpunt, aditus Rutuli vt videre patentes.
 Continuo Quercens, et pulcher Aquicolus armis,
 Et praeceps animi Tmarus et Mauortius Haemon
 685
 Agminibus totis aut versi terga dedere,
 Aut ipso portae posuere in limine vitam.
 Tum magis increscunt animis discortibus irae,
 Et iam conlecti Troes glomerantur eodem,
 Et conferre manum et procurrere longius audent.
 690
 Ductori Turno, diuersa in parte furenti,
 Turbantique viros, perfertur nuntius, hostem
 Feruere caede noua, et portas praebere patentes.
 Deferit inceptum, atque inmani concitus ira
 Dardaniam ruit ad portam fratresque superbos: 695
 Et primum Antiphaten, is enim se primus agebat,

C 3

The-

680. *Athesis* Italiae fluius | 696. *Antiphates* alius *Lae-*
 post Padum altitudine alvei strigorum Tyrannus erat
 secundus. | filius Lanci, qui Formium

Thebana de matre nothum Sarpedonis alti,
 Coniecto sternit iaculo. Volat Itala cornus
 Aera per tenerum, stomachoque infixam sub altum
 Pectus abit: reddit specus atri vulneris undam 700
 Spumantem, et fixo ferrum in pulmone tepescit.
 Tum Meropem atque Erymanta manu, tum sternit

Aphidnum:

Tum Bitian ardentem oculis, animisque frementem,
 Non iaculo: neque enim iaculo vitam ille dedisset:
 Sed magnum stridens contorta phalarica venit, 705
 Fulminis acta modo: quam nec duo taurea terga,
 Nec duplici squama lorica fidelis et auro
 Sustinuit: conlapsa ruunt inmania membra.
 Dat tellus gemitum, et clipeum superintonat ingens.
 Qualis in Euboico Baiarum litore quondam 710

Saxea

condidisse fertur. Alius thebanus Sarpedonis filius mare e thebis Myrae vrbe oriunda. De hoc sermonem esse, nemo non videt.

698. *Itala cornus*, telum ex cornu itala confectum. *Cornus* Welschfirschenbaum, Hagdorn, quae Georg. 2, 447. bona bello esse dicitur. *Vulnus* ea latitudine erat, ut specui quam vulnere videretur esse similior. Non fluxit sanguis, sed velut specui effunditur.

705. *Phalarica* hasta latioris ferri. Heyn.

707. *Duplici squama*. Conf. Aen. 3, 467. *Loricam* conseruitam humeris auroque triliem, i. e. iisdem hamis triplicatis, et quidem aureis.

Sic etiam haec lorica duplici squamarum aurearum ordine instructa erat.

710. Magnifica comparatio, cuius ut pondus sentias, nota tibi sit oportet molium illarum strues, qua iactis in immum pelagus fundamentis pontum cum terra commitebant, Romani, ad aedificanda mole magnifica palatia. Horatius hac de re l. 3, od. 1. *Iactis in altum rupibus huc frequens caementa demittit redemptor*. Iam si ex tanta strue *Saxea* aliqua *pila*, i. e. pars molis resoluta in profundum ruit, grandis utique ruina fit, turbantur maria, adtolluntur arenae, contremiscunt vicinae insulae, montes etc.

Saxea pila cadit; magnis quam molibus ante
Constructam ponto iaciunt: sic illa ruinam
Prona trahit, penitusque vadis inlisa recumbit.
Miscent se maria, et nigrae adtolluntur arenae.
Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile

715

Inarime Iouis imperiis inposita Typhoeo.
Hic Mars armipotens animum viresque Latinis
Addidit, et stimulos acres sub pectore vertit:
Inmisitque Fugam Teucris atrumque Timorem.
Vndique conueniunt; quoniam data copia pugnae:

720

Bellatorque animos Deus incidit.
Pandarus, vt fuso germanum corpore cernit,
Et quo sit fortuna loco, qui casus agat res:
Portam vi multa conuerso cardine torquet,
Obnixus latis humeris, multosque suorum 725
Moenibus exclusos duro in certamine linquit:
Ast alios secum includit recipitque ruentes,
Demens! qui Rutulum in medio non agmine regem

C 4

Viderit

715. *Prochyta*, *Prochyte* fureo, flammis etiam non
(hodie *Procita*) insula pro- numquam euomens.
pe Misenum promontorium. 718. *Stimulos vertit sub*
Inarime altera insula, dicta pectore, multo plus est, quam
olim etiam *Pithecura*, et *Ae-* *stimulos addidit*. Ducta simi-
narua, hodie *Ischia*. Fabula litudine a calcaribus, quae
de Gigante typhoeo nota est, non adhibentur tantum
cui fulmine percusso insulam equo; sed non numquam
Inarimem Iuppiter (vulgo etiam impressa vertuntur in-
aiunt *Siciliam*) super iniecit. tra pellem.
Fictioni locum fecit ipsa loci 721. *Bellator Deus*, Mars,
natura solo concauo, et sul- qui supra v. 717.

Viderit inrumpentem, vltroque incluserit vrbi:
 Inmanem veluti pecora inter inertia tigrim. 730
 Continuo noua lux oculis obfulsit, et arma
 Horrendum sonuere: tremunt in vertice cristae
 Sanguineae, clipeoque micantia fulmina mittunt.
 Adgnoscent faciem inuisam atque inmania membra
 Turbati subito Aeneadae. Tum Pandarus ingens

735

Emicat, et mortis fraternae feruidus ira
 Effatur: Non haec dotalis regia Amatae;
 Nec muris cohibet patriis media Ardea Turnum.
 Castra inimica vides: nulla hinc exire potestas.
 Olli subridens sedato pectore Turnus: 740
 Incipe, si qua animo virtus, et confere dextram:
 Hic etiam inuentum Priamo narrabis Achillem.

Dixe-

729. *Regem turnum inclu-*
serit vrbi. Difficile omnino
 fuit Homero ante oculos po-
 sito, et exhausta pene, qui-
 bus ornari se narranda prae-
 lia patiuntur ornamentorum
 suppellectile, inuenisse ta-
 men Maronem vel episodica,
 vel adiuncta, quae mirum in
 modum et variarent, et am-
 plicarent Aeneiden; vt hac
 ipsa ornatus poetici varietate,
 ac suauitate seu phantasma-
 tum seu elocutionem ip-
 sam post se relinqueret Ili-
 adam. De Rege vrbi incluso
 hostium quid aliud expec-
 tes, quam vel in captiuita-
 tem abducendum, vel mul-
 titudine circumuentum fore
 occidendum! - At Conf. v.

815. Tribui etiam turno oc-
 casio debuit, in qua illius
 audacia, virtusque bellica
 emineret, vt haberet Ae-
 neas, cum quo ad vltimum
 congredideretur, vtque eius
 gloria *super* turnum *emineret*
 eo maior, quo fortior fue-
 rat prostratus hostis.

737. *Non haec regia Ama-*
tae, non Laurentum est.
 Non *Ardea* non tua regia est,
 turne! medios inter hostes
 es. Non euades. Adeo vero
 his vocibus commotus animo
 non erat turnus, vt subride-
 ret etiam. V. 742. heroicum
 omnino prodit animum. Ero
 vobis, qui vobis *Achilles*
 erat - victor.

Dixerat. Ille rudem nodis et cortice crudo
 Intorquet summis adnexus viribus hastam.
 Excepere aurae vulnus; Saturnia Iuno 745
 Detorsit veniens; portaeque infigitur hasta.
 At non hoc telum, mea quod vi dextera versat,
 Effugies: neque enim is teli nec vulneris auctor.
 Sic ait, et sublatum alte confurgit in ensem,
 Et mediam ferro gemina inter tempora frontem 750
 Dividit, inpubesque inmani volnere malas.
 Fit sonus: ingenti concussa est pondere tellus.
 Conlabfos artus atque arma cruenta cerebro
 Steruit humi moriens: atque illi partibus aequis
 Huc caput atque illuc humero ex utroque pepen-
 dit. 755
 Diffugiunt versi trepida formidine Troes.
 Et, si continuo victorem ea cura subisset,
 Rumpere claustra manu fociosque inmittere portis,
 Ultimus ille dies bello gentique fuisset.
 Sed furor ardentem caedisque infana cupido 760
 Egit in aduersos.
 Principio Phalerim, et succiso poplite Gygen
 Excipit: hinc raptas fugientibus ingerit hastas
 In tergus. Iuno vires animumque ministrat.
 Addit Halym comitem, et confixa Phegea parma; 765

C 5

Igna-

745. Mare epico Dii pug-
 nantibus adsunt, et suam
 quisque partem tuetur. Iuno
 tum quidem telum auertit
 Hectoris ab Achille, at non
 hoc etc.
 750. Frontem Pandari.
 762. Succiso poplite excipit.
 n. e. succidit, et excipit.

Ignaros deinde in muris Martemque cientes
 Alcandrumque Haliumque Noemonaque Pryta-
 nimque.

Lyncea tendentem contra, sociosque vocantem,
 Vibranti gladio connixus ab aggere dexter
 Occupat: huic vno deiectum comminus ictu 770
 Cum galea longe iacuit caput. Inde ferarum
 Vastatorem Amycum, quo non felicior alter
 Vnguere tela manu, ferrumque armare veneno;
 Et Clytium Aeoliden, et amicum Crethea Musis;
 Crethea Musarum comitem, cui carmina semper 775
 Et citharae cordi, numerosque intendere nervis:
 Semper equos, atque arma virum, pugnasque ca-
 nebat.

Tandem ductores, audita caede suorum,
 Conueniunt Teuceri, Mnestheus acerque Sereftus;
 Palantesque vident socios, hostemque receptum.
 780

Et Mnestheus: Quo deinde fugam, quo tenditis?
 inquit.

Quos alios muros, quae iam vltra moenia habetis?
 Vnus homo, et vestris, o ciues, vndique septus
 Aggeribus, tantas strages inpune per urbem
 Ediderit? iuuenum primos tot miserit Orco? 785
 Non infelicis patriae, veterumque Deorum,
 Et

769. Sensus est: quum
 contra tenderet Lynceus,
 turnus sinistro latere innixus
 aggeri, dextra in dextrum
 etiam Lyncei latus incurrit.

774. Vngere medicatis
 herbis, vt fere solebant itu-
 rae ea aetate in bellum gen-
 tes incultiores.

Et magni Aeneae segnes miseretque pudetque?
 Talibus adcenſi firmantur, et agmine denſo
 Conſiſtunt. Turnus paulatim excedere pugna,
 Et fluuium petere, ac partem, quae cingitur amni.

790

Acrius hoc Teuceri clamore incumbere magno,
 Et glomerare manum: ceu ſaeuum turba leonem
 Cum telis premit infenſis; at territus ille,
 Aſper, acerba tuens, retro redit: et neque terga
 Ira dare aut virtus patitur: nec tendere contra, 795
 Ille quidem hoc cupiens, potis eſt per tela viroſque.
 Haud aliter retro dubius veſtigia Turnus
 Inproperata refert, et mens exaeſtuat ira.
 Quin etiam his tum medios innaſerat hoſtes:
 Bis confuſa fuga per muros agmina vertit. 800

Sed

789. *Turnus paulatim excedere.* Ars fugiendi, aut, ſi mauis, pugnae, vbi neceſſe eſt, ſe incolumen ſubducendi non minorem in duce belli peritiam poſcit, quam qua hoſtes proſternuntur. Turnum igitur pugna paulatim excedentem admiror, quem ad modum pugnante. Et quamuis ſaltus, qui v. 815. ſequitur, vero parum facto ſimilis ſit, poeticam tamen verifiſimilitudinem in eo haudquaquam deſidero.

797. *Haud aliter.* Locus admirabilis, nec ab hodierna belli peritia abhorrens. Non graecipiti fuge aufertur tergum, ſed mare leonis iam tergum hoſti vertit, iam frontem. *Refert veſtigia, ſed*

non properata. Mens ardet ira. Interuentum Iunonis h. aegre fero, qui gloriam facti turno reddere malluiſſem, quam Iouis Sorori. Et vero quum Irim ad germanam Iunonem a Ioue miſſam ultra in hoc quidem libro vice intelligam, nescio quem mihi Iouem imager, niſi, qui gloriam pulchrae mortis turno inuideat, vt ad vltimum iuſſu Maronis turpiore letho Aeneae ſuccumberet. Ceterum quamuis Maroni exprobrare non auiſim, tamen Aeneam toto hoc libro nihil agentem, et pernitus ex oculis diſmiſſum aeneus quis vix oculis ferendum putem.

Sed manus e castris propere coit omnis in vnum.
 Nec contra vires audet Saturnia Iuno
 Sufficere; aëriam coelo nam Iuppiter Irim
 Demisit, germanae haud mollia iussa ferentem;
 Ni Turnus cedat Teucrorum moenibus altis. 805
 Ergo nec clipeo iuuenis subsistere tantum,
 Nec dextra valet: iniectis sic vndique telis
 Obruitur. Strepit adsiduo caua tempora circum
 Tinnitu galea, et faxis solida aera fatiscunt;
 Discussaeque iubae capiti; nec sufficit umbo 810
 Ictibus: ingeminant hastis et Troes et ipse
 Fulmineus Mnestheus. Tum toto corpore fudor
 Liquitur, et piceum (nec respirare potestas)
 Flumen agit: fessos quatit acer anhelitus artus.
 Tum demum praeceps saltu sese omnibus armis 815
 In fluuium dedit. Ille suo cum gurgite flano
 Adcepit venientem, ac mollibus extulit undis;
 Et laetum fociis abluta caede remisit.

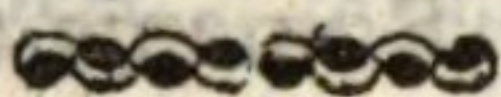
P. VIR-

808. Locus eum delectu dnnfel admixto puluere. Hoc
 vocum elaboratissimus. Sa- colore Georg. 2, 309. picea
 xorum, ac telorum immissus, caligo nubis pingitur. Cae-
 strepensque circum caput dem v. 818. pro sanguine
 grando, tinuitus galeae - iu- sumi vulgaris, eaque vera
 ba capiti discussa etc. rem interpretatio est. At vero
 ad amussim expressam visui sanguinem turno a molli flu-
 exponunt. mine ablui, mollis simul

812. Sudor defluens ex- idea est, quae torrenti fu-
 pressionem in maius aucta roris hellici poetico in fine
 poeticum flumen fit, piceum temperiem admiscet.
 Pechsärbig, pechschwarz;

P. VIRGILII MARONIS
AENEIDOS
LIBER X.

Panditur interea domus omnipotentis Olympi,
Conciliumque vocat Diuum pater atque hominum
rex

Sideream in sedem: terras vnde arduus omnes,
Castraque Dardanidum adspectat, populosque La-
tinos.

Confi-

1. *Aperit sese regia do-*lio primum ante omnes lo-
mus Deorum omnipotentium. cum tenet, primusque rerum
Quam magnificum initium! summam, de qua agitur,
Confidentes tectis bipaten- adfidentibus circum se coe-
tibus Dii Deaeque Praeside litibus aperit? Oratio bre-
Ioue quam splendidum visu uis, grauis, Ioue digna.
spectaculum! iis in primis
oculis, quorum animi coeca
superstitione ducti adeo haec
esse vera Numina credide-
runt, vt nihil magis. Quan-
ta cum maiestate Iupiter in
conuocato Diuorum conci-

3. *Terras vnde omnes ad-*spectat. Subiecta pedibus
terra, quam, vt alibi, nutu
suo tremefacit, ac in quam
ex alto prospicit, rem in
maius auget. Claudian. de
olympo:

Celsior exsurgit pluuiis, auditque ruentes

Sub pedibus nimbos, et rauca tonitrua calcat.

Quanta cum dignitate Iupi- praeside vox est: *Ahnueram,*
ter significat, bellum con- *- cur sententia vobis retro*
tra troianos non se modo in- *versa? - quae discordia con-*
uito; verum etiam contra *tra vetitum? -*
iassum geri. Digna Deo

Confidunt tectis bipatentibus. Incipit ipse: 5
 Coelicolae magni, quia nam sententia vobis
 Versa retro, tantumque animis certatis iniquis?
 Abnueram bello Italiam concurrere Teucris.
 Quae contra vetitum discordia? quis metus aut hos
 Aut hos arma sequi ferrumque laceßere suavit? 10
 Adueniet iustum pugnae, ne arcessite, tempus,
 Cum fera Carthago Romanis arcibus olim
 Exitium magnum atque Alpes inmittet apertas:
 Tum certare odiis, tum res rapuisse licebit.
 Nunc finite; et placitum laeti componite foedus. 15
 Iuppiter haec paucis: at non Venus aurea contra
 Pauca refert.

O Pater, o hominum Diuumque aeterna potestas!

Nam-

10. *Quis suavit? quis ve-* Pyrrha: *qui te nunc fruitur*
strum auctor Latinis fuit, *credulus aurea; qui semper*
ut bellum aduersus troes ge- *amabilem sperat.*
rant, qui meo iussu in Italia
adsunt? ad vltimum mollior
fluit harmonia versuum pro
molliore, quem induit, ani-
mo: placitum laeti compo-
nite foedus.

13. *Alpes inmittet apertas,*
transitum Annibalis per Al-
pes h. l. notari, facile intel-
liges. Quam graphice vero
alpes aperit Maro, inmittit-
que apertas?

16. *Aurea, venustulum*
epitheton. Vox aurea non
id h. l. notat, quod ex au-
ro, sed quod pulcrum visu
et non sine pretio aurea
igitur, i. e. amabilis, cha-
ristima, optima. Conf. Ho-
rat. l. 1. od. 19, 9. vbi de

Pyrrha: qui te nunc fruitur
credulus aurea; qui semper
amabilem sperat.

18. O potestas! o Pater,
 o aeternae! o potens, immo
 omnipotens! Diuersissimus et
 e conuerso oppositus cha-
 racter Veneris ac Iunonis in
 vtraque oratiuncula mira
 Maronis arte elucet. Veneris
 oratio blanda est, humilis,
 tenerimum, ad sectum
 plena; subdola simul ad con-
 flandam Iunoni inuidiam,
 simul ad excitandam ergo
 Troianos, quibus fauet, mi-
 serationem. In Iunonis ora-
 tiuncula indoles mulieris su-
 perbae, iratae, insolentis
 expressa est. Facile artem
 Pictoris Poetae animaduer-
 tes, si ad singulas ideas,
 coloresque respexeris.

Namque aliud quid sit, quod iam implorare queamus?

Cernis vt insultent Rutuli; Turnusque feratur 20
 Per medios insignis equis, tumidusque secundo
 Marte ruat? Non clausa tegunt iam moenia Teucros:
 Quin intra portas atque ipsis proelia miscent
 Aggeribus moerorum et inundant sanguine fossas.
 Aeneas ignarus abest. Numquamne leuari 25
 Obsidione fines? muris iterum inminet hostis
 Nascentis Troiae: nec non exercitus alter:
 Atque iterum in Teucros Aetolis surgit ab Arpis
 Tydides. Equidem, credo, mea vulnera restant:
 Et tua progenies mortalia demoror arma: 30
 Si sine pace tua, atque inuito numine, Troes
 Italiam periere; luant peccata: neque illos
 Iuueris auxilio. Sin tot responsa secuti,
 Quae Superi Manesque dabant; cur nunc tua quisquam

Vertere

29. *Tydides*, Diomedes | Diomede vulneratam vid.
 Tydei filius. Conf. Aen. II, v. 857. Locum ante oculos
 243. *Arpis* Apuliae Dauniaee habuit Ouid. metam. 15,
 vrbs. Conf. Aen. 8, 9; et l. 767.

II, 225. Veneris manum a

*Solane semper ero iniustis exercita curis?
 Quam modo Tydidæ Colydonia vulneret hasta,
 Nunc mala defensæ confundant moenia Troiae.
 Quae videam natum longis erroribus actum
 Iactarique freto, sedesque intrare silentum,
 Bellaque cum Turno gerere, aut si vero fatemur,
 Cum Iunone magis? quid nunc antiqua recordor
 Damna mei generis? Timor hic meministe priorum
 Non finit. In me acui sceleratos cernitis enses.
 Quos prohibete precor.*

30. Ego, filia tua, armis | vulnera metuam? - demoror,
 mortalium, exposita sim, et exspecto.

Vertere iussa potest? aut cur noua condere fata?

35

Quid repetam exustas Erycino in litore classes?

Quid tempestarum regem, ventosque furentes

Aeolia excitos? aut actam nubibus Irim?

Nunc etiam Manis (haec intentata manebat

Sors rerum) mouet, et superis innissa repente 40

Alecto, medias Italum bacchata per vrbes.

Nil super imperio moueor: sperauimus ista,

Dum fortuna fuit: vincant, quos vincere mauis.

Si nulla est regio, Teucris quam det tua coniux

Dura; per euerfae, genitor, fumantia Troiae 45

Excidia obtestor: liceat dimittere ab armis

Incolumem Ascanium, liceat superesse nepotem.

Aeneas fane ignotis iactetur in vndis;

Et, quamcumque viam dederit Fortuna, sequatur:

Hunc tegere, et dirae valeam subducere pugnae. 50

Est Amathus, est celsa mihi Paphus, atque Cythera,

Idaliaeque domus: positis inglorius armis

Exigat hic aeuom. Magna ditione iubeto

Carthago premat Aufoniam: Nihil vrbibus inde

Obstabit Tyriis. Quid pestem euadere belli 55

Iuuat,

38. *Actam nubibus Irim.* multa pars gentis perit; at
l. 5, 606. in excidio troiae gens inte-

41. Vid. l. 7, 323. item gra velut peste absumpta pe-
404. etc. riit, aliis gladio, aliis fa-

51. De locis his Veneri me, aliis alia peste delectis.
Sacris allibi lib. 1, 680. Conf. Liuium l. 25. fustae

55. *Pestem belli.* Si villo in romanae acies; sed adeo ne
loco vox pestis vim suam ha- fugae quidem locus potuit,
bet, certe in hoc. Aliis in omnibus viis ab equite infes-
bellis morborum similibus sis; ut ex tanta multitudine

Iuuit, et Argolicos medium fugisse per ignes;
 Totque maris vastaeque exhausta pericula terrae:
 Dum Latium Teucris recidiuaque Pergama quae-
 runt?

Non fatius, cineres patriae infedisse supremos,
 Atque solum, quo Troia fuit? Xanthum et Si-
 mēta 60

Redde, oro, miseris: iterumque reuoluere casus
 Da, pater, Iliacos Teucris. Tum regia Iuno
 Acta furore graui: Quid me alta silentia cogis
 Rumpere, et obductum verbis volgare dolorem?
 Aenean hominum quisquam Diuumque subegit 65
 Bella sequi, aut hostem regi se inferre Latino?
 Italiam fatis petiit auctoribus; esto:

Castandrae impulsus furiis: Num relinquere castra
 Hortati sumus, aut vitam committere ventis?
 Num puero summam belli, num credere muros? 70
 Tyrrhenamue fidem aut gentes agitare quietas?
 Quis Deus in fraudem, quae dura potentia nostri
 Egit? Vbi hic Iuno, demissaue nubibus Iris?
 Indignum est, Italos Troiam circumdare flammis

D

Naseen-

vix mille euaserint; ceteri
 passim, alii alia peste ab-
 sumti sunt.

58. *Recidiua*, renascentia.
Seruius; rursus cadentia:
 alii interp. cum Ruaeo. Ser-
 vii interpretationem prae-
 fero prae illa Ruai, si ver-
 sum conferam 73.

70. *Puero* Ascanio.

72. *In fraudem*. *Fraus* h.
 l. Nachtheil, Schaden. Quo
 Deo auctore vel consule in
 id mali incidit? Egone ea
 fui, quae id consilii Aeneae
 dedi? Meone iussu Iris mea
 haec ad eum vel mandata
 vel consilia tulit? Neuti-
 quam.

Nascentem, et patria Turnum consistere terra: 75
 Cni Pilumnus auus, cui diua Venilia mater.
 Quid face Troianos atra vim ferre Latinis?
 Arua aliena iugo premere, atque auertere praedas?
 Quid foceros legere, et gremiis abducere pactas?
 Pacem orare manu, praefigere puppibus arma? 80
 Tu potes Aenean manibus subducere Graium,
 Proque viro nebulam et ventos obtendere inanes:
 Et potes in totidem classem conuertere Nymphas:
 Nos aliquid Rutulos contra iuuisse, nefandum est?
 Aeneas ignarus abest: ignarus et absit. 85
 Est Paphus, Idaliūque tibi, sunt alta Cythera;
 Quid grauidam bellis urbem et corda aspera tentas?
 Nosne tibi fluxas Phrygiae res vertere fundo
 Conamur? nos? an miseros qui Troas Achiuis
 Obiecit? quae causa fuit, confurgere in arma 90
 Europamque Asiamque, et foedera soluere furto?
 Me duce Dardanius Spartam expugnauit adulter?
 Aut ego tela dedi, foue Cupidine bella?

Tunc

75. Graui argumento do- et mihi non liceat a partibus
 cet, multo maiorem esse esse Rutulorum. Ad vltimum:
 iniuriam, si turnus patria Raptus Helenae causa fuit
 terra pellatur, quam si ex- excidii troiani; atqui Venus
 terus Aeneas latio. *Pilumnus* hoc furtum sua sit; Venus
 filius Iouis, pater Dauni, igitur (non ego) causa ex-
 auus turni. *Venilia* Nym cidii troiani fuit
 pha, filia Fauni, vxor Dauni,
 mater turni, Soror Amatae
 coniugis regis Latini.

77. *Quid face.* Argumen-
 ta argumentis cumulat. Tro-
 iani vim Latinis inferunt; et
 Latinis non liceat vim vi re-
 pellere? Licet Veneri a
 partibus stare Troianorum,

81. *Tu potes.* Conf. supra
v. 29.

83. *Et potes.* Conf. l. 9,
117.

87. *Urbem*, Laurentum.

91. *Furto*, raptu Helenae.

93. *Cupidine*, amore mu-

tuo Helenae et Paridis, quem
incendit, ac fouit incensum

Tunc decuit metuisse tuis: nunc sera querelis
Haud iustis adfurgis, et inrita iurgia iactas. 95

Talibus orabat Iuno: cunctique fremebant
Coelicolae adfensu vario. Ceu flamina prima,
Cum deprensa fremunt filuis, et caeca volutant
Murmura, venturos nautis prodeutia ventos.
Tum Pater omnipotens, rerum cui summa pote-
stas, 100

Infit. Eo dicente Deum domus alta filescit,
Et tremefacta solo tellus: filet arduus aether:
Tum Zephyri posuere: premit placida aequora
pontus.

Adcipite ergo, animis atque haec mea figite dicta.
Quandoquidem Aufonios coniungi foedere Teucris
105

Haud licitum; nec vestra capit discordia finem:

D 2

Quae

Deus amoris, filius Veneris.
Conf. Aen 1, 662.

97. *Fremebant adfensu vario*,
vt fit, vna Deorum parte
Iunoni, altera Veneri fa-
vente.

100. *Tum pater omnipo-*
tens. Magnificum hunc, ac
sublimem locum cum Scali-
gero omnes retro admirati
sunt interpretes. Quanta ma-
iestas additur Ioui? Eo vel
loqui incipiente obmutescunt
omnes Dii, Deaeque. Tre-
mefit tellus. Silet aether.

105. *Quandoquidem etc.*
Splendidum initium oratio-
nis magnificae, quam pro rei
gravis argumento admirabili
carminis elocutione extulit.

Maro Spiritum in ea he-
roicum diuinumque in sub-
limi argumento magnisque
ac grauibz sententiis ipse
facile animaduertes. Quid
enim excellentius, quid Iu-
dice Ioue dignius illo v. 108.
Tros, Rutulusue - nullo dis-
crimine habebz; et v. 112.
Rex Iupiter omnibus idem.
Quae item morum doctrina:
iudicem nullo partium stu-
dio teneri debere? Cete-
rum quum Iupiter Rex idem
ac Index sit, regum cultio-
rum, ac politicorum more
ipsam rem indecisam fatis
relinquit. *Secat*, sequitur
spem semel conceptum. *Fuat*
pro fuerit.

Quae cuique est fortuna hodie, quam quisque secatur
spem

Tros Rutulusue fuat, nulla discrimine habebō:
Seu fatis Italum castra obsidione tenentur,
Siue errore malo Troiae monitisque sinistris. 110
Nec Rutulos soluo. Sua cuique exorsa laborem,
Fortunamque ferent. Rex Iuppiter omnibus idem
Fata viam inuenient. Stygii per flumina fratris,
Per pice torrentes atraque voragine ripas
Adnuit, et totum nutu tremefecit Olympum. 115

Hic finis fandi. Solio tum Iuppiter aureo
Surgit, coelicolae medium quem ad limina ducunt.

Interea Rutuli portis circum omnibus instant
Sternere caede viros, et moenia cingere flammis.
At legio Aeneadum vallis obfessa tenetur: 120
Nec spes vlla fugae. Miseri stant turribus altis
Nequidquam, et rara muros cinxere corona:
Asius Imbrasides, Hicetaoniusque Thymoetes,
Assaracique duo, et senior cum Castore Thybris,
Prima acies. Hos germani Sarpedonis ambo, 125
Et Clarus et Haemon, Lycia comitantur ab alta.
Fert ingens toto connixus corpore saxum,
Haud partem exiguum montis, Lyrnessius Acmon,
Nec Clytio genitore minor, nec fratre Mnestheo.
Hi iaculis, illi certant defendere saxi, 130
Molirique ignem, neruoque aptare sagittas.

Ipsē

110. Innuare videtur, ea diuina monita sinistre ac
errare etiam Troianos in infeliciter interpretari po-
interpretandis oraculis, et tuisse.

Ipse inter medios, Veneris iustissima cura.
 Dardanius caput, ecce, puer detectus honestum,
 Qualis gemma, micat, fuluum quae diuidit aurum,
 Aut collo decus, aut capiti: vel quale per artem 135
 Inclusum buxo, aut Oricia terebintho,
 Lucet ebur: fusos ceruix cui lactea crines
 Adcipit, et molli subnectens circulus auro.
 Te quoque magnanimae viderunt, Ismare, gentes
 Volnera dirigere et calamos armare veneno, 140
 Maeonia generose domo: vbi pingua culta
 Exercentque viri, Pactolosque inrigat auro.
 Adfuit et Mnestheus, quem pulsi pristina Turni
 Aggere moerorum sublimen gloria tollit,
 Et Capys: hinc nomen Campanae ducitur vrbi. 145
 Illi inter sese duri certamina belli
 Contulerant: media Aeneas freta nocte secabat.
 Namque vt, ab Euandro castris ingressus Etruscis,
 Regem adit, et regi memorat nomenque genusque;

D 3

Quidne

132. *Ipse dardanius puer*, cum Epiri oppidum, cuius
 Ascanius. Caput *honestum* agri fertiles terebinthus sunt.
 pulcrum est, vt animaduer- 140. Calamos, sagittas vt
 timus in notul. ad Genes. 2, Eclog 3, 13.
 392. Pulcerrims certe imago 141. Maeonia domo nate
 est prospicientis e muro in- illustri genere in Lydia.
 ter viros galeatos iuuenis 145 Campanae vrbi, Ca-
 Iuli. Plurimum nitoris poe- puae.
 tici loco per se pulcerrima 147. Aeneas interea redux.
 ex addita elegantissima com- Nota, Aeneam ab Euandro
 paratione accedit ad regem Tarchontem Etruf-
 134. Quae diuidit, quae eorum ducem (haud dubie
 auro inclusa est. Vt ebur suafu Euandri) venisse, eique
 buno inclusum et nomen suum et genus et
 136 Terebinthus, Terpen- quo consilio venisset, ex-
 tinbaum, Lorietbaum. Ori- posuisse.

Quidue petat, quidue ipse ferat; Mezentius arma
150

Quae sibi conciliet, violentaque pectora Turni,
Edocet; humanis quae sit fiducia rebus
Admonet, inmiscetque preces: haud fit mora;
Tarchon

Iungit opes, foedusque ferit: tum libera fati
Classem conscendit iussis gens Lydia Diuum, 155
Externo commissa duci. Aeneia puppis
Prima tenet, rostro Phrygios subiuncta leones:
Imminet Ida super, profugis gratissima Teucris.
Hic magnus sedet Aeneas, secumque volutat
Euentus belli varios: Pallasque sinistro 160
Adfixus lateri iam quaerit sidera, opacae
Noctis iter, iam quae passus terraque marique.

Pandite nunc Helicon, Deae, cantusque mo-
uete;

Quae manus interea Tuscis comitetur ab oris
Aenean, armetque rates, pelagoque vehatur 165

Massi-

150. Item Tarchonti aper-
ruit, Mezentium belli So-
cietate inita cum Turno foe-
dus aduersum se pepigisse;
precari igitur se, vt Tar-
chon iuncto etiam foedere
auxilia sibi aduersus Turnum
ac Mezentium mittat. Con-
sentit Tarchon. Tum forte
in promptu iam classis erat,
quam duce Aenea conscen-
debant. Etrusci libera fati
gens dicitur i. e. fato non
impedita ad ferendum Ae-
neae auxilium. Puppis i. e.
nauis Aeneae ornata circa
rostrum leonibus phrygiis
erat, imagine item Idae
montis Troianis gratissimi.
163. Plaudite nunc. Conf.
notul. ad l. 7, 641.
164. Iam de ducibus, et
copiis sermo est, Aeneae
auxilio missis. Tusci iam
Etrusci, iam Tyrrheni pro
temporum varietate varia
subinde accepere nomina.

Massicus aerata princeps fecat aequora tigris:
 Sub quo mille manus iuuenum, qui moenia Clus I,
 Quique urbem liquere Cosas: quis tela, sagittae
 Corytique leues humeris et letifer arcus.

Vna toruus Abas: huic totum insignibus armis 170
 Agmen, et aurato fulgebat Apolline puppis.

Sexcentos illi dederat Populonia mater
 Expertos belli iuuenes: ast Ilua trecentos
 Infula, inexhaustis Chalybum generosa metallis.
 Tertius, ille hominum Diuumque interpres Asylas,
 175

Cui pecudum fibrae, coeli cui sidera parent,
 Et linguae volucrum, et praefagi fulminis ignes,
 Mille rapit densos acie atque horrentibus hastis.
 Hos parere iubent Alphea ab origine Pisae:
 Vrbs Etrusca solo. Sequitur pulcherrimus Astur,
 180

Astur equo fidens et versicoloribus armis.

D 4

Tercen-

166. *Massicus* Rex ante omnes alios naui vehebatur, cui nomen *Tigris* erat. Nomina hodieque nauibus imponuntur; ea vero aetate naues ea animalia, quorum nomen ferebant, in prora insignium loco exsculpta gerebant. *Clusium* vrbs Etruriae regia *Massici Cosae* item vetus Etruriae vrbs. *Coryti*, Röcher.

172. *Populonia* vrbs Etruriae maritima, cuius rex *Abas*. Hodie *Piombino*. *Mater*. i. e. patria. Sic Italia

173. *Ilua* infula Thusciae ferro abundans, ac chalybe.

175. *Asylas* vates simul ac dux.

179. *Pisae*, *Pisa* vrbs in confinio Etruriae prope *Ligueris* vel hodie nomen suum ferens. *Alphea* ab origine *Pisa* fertur, quia ab iis condita qui *Pisa Elidis* relictam nouam in Italia *Pisam* condidere. *Alpheus* vero fluuius *Elidis* prope *Pisam Elidis* erat. Nomen fluuii pro ipsa gente sumitur.

Trecentum adiiciunt, meus omnibus vna sequendi,
 Qui Caerete domo, qui sunt Minionis in aruis,
 Et Pyrgi veteres, intempestaeque Grauiscae.
 Non ego te, Ligurum ductor fortissime bello, 185
 Transierim, Cinyra, et paucis comitate Cupauo,
 Cuius olorinae surgunt de vertice pennae,
 Crimen amor vestrum, forinaeque insigne pater-
 nae.

Namque ferunt luctu Cycnum Phaëthontis amati,
 Populeas inter frondes umbramque fororum 190
 Dum canit, et maestum Musa solatur amorem,
 Canentem molli pluma durisse senectam;
 Linquentem terras, et fidera voce sequentem.
 Filius, aequales comitatus classe cateruas,
 Ingentem remis Centaurum promouet: ille 195
 Instat atquae, faxumque vndis inmane minatur

Arduus,

183. *Caerete domo*, i. e. *Cycni* in olorem mutati ex
 ex vrbe *Caere*, hodie *Cerveteri*. *Minio* amnis haud pro-
 cul vrbe *Caere* *Pyrgi* oppi-
 dum masitimum olim piratis
 celebre. *Grauisca* item vrbs
 Pyrgis vicina. *Intempesta*,
 ein ungesundem Ort.

186. Sensus: Non ego te
 transierim Cinyra; ne te
 paucis comitate Cupauo, cu-
 ius etc.

188. *Crimen amor vestrum*,
 sed qualis et in quem? fabu-
 lae huius vel domesticae vel
 ab exteris mutuo acceptae
 series fere nescitur.

Formae insigne paternae,
 plumae nempe olorinae in
 Galea, in memoriam patris

Cycni in olorem mutati ex
 nimio luctu de Phaethontis
 casu. Conf. fabulam ex Quid.
 Metam. l. 2, 367. *Canentem*
Senectam; eum enim iam se-
 nem in Cycnum prae luctu
 mutatum narrant. *Linquen-*
tem terras, i. e. eum igitur
 iam senem et canum super
 inductis plumis e terra ad
 sidera vsque euolasse. Heyn.
 195. *Centaurum*, id no-

minis noui erat, qua vehe-
 batur. Exsculptus vero erat
 Centaurus ita, vt Saxum
 euulsum terra proiiceret.
 Ocnus dux, Mantus Nym-
 phae, et Tiberis fluminis filius.
 Heyn.

Arduus, et longa fulcat maria alta carina.
 Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris,
 Fatidicae Mantus et Tusci filius amnis:
 Qui muros matrisque dedit tibi, Mantua, nomen,
 Mantua diues avis. Sed non genus omnibus vnum.
 Gens illi triplex, populi sub gente quaterni:
 ipsa caput populis: Tusco de sanguine vires.
 Hinc quoque quingentos in se Mezentius armat,
 Quos patre Benaco velatus arundine glauca
 Mincius infesta ducebat in aequora pinu.
 It grauis Aulestes, centenaque arbore fluctus
 Verberat adsurgens: spumant vada marmore verso.
 Hunc vehit inmanis Triton et ceruela concha
 Exterreus freta: cui laterum tenuis hispida nanti
 Frons hominem praefert, in pristina definit aluus;
 Spumnea femifero sub pectore murmurat vnda.
 Tot lecti procures ter deris nauibus ibant
 Subsidio Troiae, et campos salis aere secabant.

D 5

Iam-

201. Non vnum genus, sed 1) gens triplex, et 2) sub quavis gente quaterni populi. Tusci, qui Mantum condidere, eandem quam apud se, regiminis formam constituerat, duodenas in vrbes ac populos illud patiti, horum omnium caput Mantuam facit Maro. 203. Vires, copiae. Mezentius in se armat eleganter de copiis aduersum Mezentium ductis. Nauis, qua vehebatur Ocnus pro insigni habuit in propria Mincium fluuium Heyn. Patre Benaco, palude, vnde oritur. 209. Nauis, qua dux Aulestes vehebatur, in prora pro insigni Tritonem gessit buccina flantis.

Iamque dies coelo concefferat: almaque curru

215

Noctiuago Phoebe medium pulfabat Olympum:

Aeneas (neque enim membris dat cura quietem)

Ipse fedens clauumque regit velisque ministrat.

Atque illi medio in spatium chorus, ecce, suarum

Occurrit comitum: Nymphae, quas alma Cybele

220

Numen habere maris, Nymphasque e nauibus esse

Iusserat, innabant pariter, fluctusque secabant,

Quot prius aeratae steterant ad litora prorae.

Adgnoscent longe regem, lustrantque choreis.

Quarum, quae fandi doctissima, Cymodocea 225

Pone sequens dextra puppim tenet, ipsaque dorso

Eminet, ac laeua tacitis subremigat undis.

Tum sic ignarum adloquitur: Vigilasne, deum

gens,

Aenea? vigila, et velis inmitte rudentes.

Nos fumus Idaeae sacro de vertice pinus, 230

Nunc pelagi Nymphae, classis tua. Perfidus ut nos

Praecipites ferro Rutulus flammaque premebat,

Rupimus inuitae tua vincula, teque per aequor

Quaerimus. Hanc genetrix faciem miserata refecit,

Et dedit esse deas, aeuumque agitare sub undis.

235

At puer Ascanius muro fossisque tenetur

Tela inter media atque horrentes Marte Latinos.

Iam

220. Confer omnino fa-| 237. Horrentes marte, for-
bulam et notul. ad l. 9, 121. | tes, feroces bello.

Iam loca iussa tenent forti permixtus Etrusco
 Arcas eques. Medias illis opponere turmas,
 Ne castris iungant, certa est sententia Turno. 240
 Surge age, et Aurora focios veniente vocari
 Primus in arma iube, et clipeum cape: quem de-
 dit ipse

Inuictum Ignipotens, atque oras ambiit auro.
 Craftina lux, mea si non inrita dicta putaris,
 Ingentes Rutulae spectabit caedis aceruos. 245
 Dixerat: et dextra discedens impulit altam,
 Haud ignara modi, puppim. Fugit illa per vndas
 Ocior, et iaculo et ventos aequante sagitta.
 Inde aliae celerant cursus. Stupet inscius ipse
 Tros Anchisiades: animos tamen omine tollit. 250
 Tum breuiter supera adspectans conuexa precatur:
 Alma parens Idaea Deum, cui Dindyma cordi,
 Turrigeraeque vrbes, biugique ad frena leones;
 Tu mihi nunc pugnae princeps, tu rite propinques
 Augurium, Phrygibusque adsis pede, diua, se-
 cundo. 255

Tantum effatus: et interea reuoluta ruebat
 Matura iam luce dies, noctemque fugarat.
 Principio fociis edicit, signa sequantur,
 Atque animos aptent armis, pugnaeque parent se.
 Iam-

239. *Arcas eques*, equita-ritam capiti Cybeles imponi,
 tus arcadius. eiusque currum a Leonibus

243. *Ignipotens* Vulcanus. trahi quis nesciat, si vel

252. *Alma parens* Cybe- vnum aliquem poetam lege-
 les, mater Deorum, cui sacri rit.

sunt montes Phrygiae *Ida*, 254. *Propinguare* h. l. in
 et *Dyndimus*. Coronam tur- Erfüllung bringen.

Iamque in conspectu Teucros habet et sua castra,
260

Stans celsa in puppi; clipeum cum deinde sinistra
Extulit ardentem. Clamorem ad sidera tollunt
Dardanidae e muris: spes addita suscitatur iras:
Tela manu iaciunt. Quales sub nubibus atris
Strymoniae dant signa grues, atque aethera tranant

265
Cum fomitibus, fugiuntque notos clamore secundo.
At Rutulo regi ducibusque ea mira videri
Ausoniis; donec versas ad littora puppes
Respiciunt, totumque adlabi classibus aequor.
Ardet apex capiti, cristisque a vertice flamma 270
Funditur, et vastos umbo vomit aureus ignes:
Nun secus, ac liquida si quando nocte cometae
Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor,
Ille sitim morbosque ferens mortalibus aegris,
Nascitur, et laeno contristat lumine coelum. 275
Haud tamen audaci Turno fiducia cessit
Litora praecipere, et venientes pellere terra.
(Vltro animos tollit dictis, atque increpat vltro:)
Quod votis optastis, adest, perfringere dextra,

In

266. *Notos*, ventos. *ris*, ut vulgus galeati capitis
270. *Apex* geleae. Conf. turno.
Aen. 3, 468. et 2, 546 Ful- 279. *Perfringere dextra*,
gor apicis fulgori aut Sirii id, quod in votis erat, stre-
stellae, aut cometae com-
paratus non sine effectu-
est. Sanguinem effunden-
dum vaticinatur cometa ter-
pagula.

In manibus Mars ipse, viri. Nunc coniugis esto

280

Quisque suae tectique memor: nunc magna referto

Facta patrum, laudes. Vltro occurramus ad vn-

dam,

Dum trepidi, egressisque labant vestigia prima.

Audentes Fortuna iuuat.

Haec ait, et secum versat, quos ducere contra, 285

Vel quibus obsessos possit concedere muros.

Interea Aeneas focios de puppibus altis

Pontibus exponit: multi feruare recursus

Languentis pelagi, et breuibus se credere saltu:

Per remos alii. Speculatus litoea Tarchon, 290

Qua vada non spirant, nec fracta remurmurat

vnda,

Sed

284. *Audentes fortuna* tuum vi, qui maiore impetu
iuuat. Sententia grauis, ea- in alto agitantur. *Recurfus*
que, quod rerum felix euen- aquarum proprius litus iam
tus docuit, saepe saepius accedentium iam receden-
verissima. Eam ante oculos tium praeclare et ad rei
habuit Ouid. Metam. 10. naturam adfertur. Confer
Audentes Deus ipse iuuat; fractum et remurmurantem
hoc praecipue loco, in quo aquam v. 291.

v. 280. *Mars ipse in mani-* 291. *Qua vada non spi-*
bus. Sallustium, nescio vbi, rant, i. e. qua progressi et
dixisse memini: *Semper in* ad litus allisi fluctus non fo-
praelio his maximum est pe- nant. Elegantissime offendi-
riculum, qui maxime timent. tur mare repulsis a litore
Audacia pro muro habetur. fluctibus. Tarchon igitur

288. Ardor pugnandi mul- ea speculatur litora, quae
tos abripuit, vt non per non alta muri instar adlivos
subiectos ex alta naui pon- fluctus reiciunt, sed quae
tes interiecta mora descen- venientes fluctus humaniter
derent in litus, sed praeci- excipiunt, tumorem aqua-
pites desilirent in ea, quae rum adsurgentium admit-
proxima litori sunt, maris tunt. Conf. v. 307. *undas pe-*
vada. Pelagus prope litus *dem retrahentes.*
eleganter languet amissa fluc-

Sed mare inoffensum crescenti adlabitur aestu ;
 Aduertit subito proras , fociosque precatur :
 Nunc , o lecta manus , validis incumbite remis ;
 Tollite , ferte rates ; inimicam findite rostris 295
 Hanc terram , fulcunque sibi premat ipsa carina.
 Frangere nec tali puppim statione recuso ;
 Adrepta tellure semel , Quae talia postquam
 Effatus Tarchon : focii consurgere tonsis ,
 Spumantesque rates aruis inferre Latinis ; 300
 Donec rostra tenent siccum , et sedere carinae
 Omnes innocuae. Sed non puppis tua , Tarchon.
 Namque , inflicta vadis , dorso dum pendet iniquo ,
 Anceps sustentata diu , fluctusque fatigat :
 Soluitur , atque viros mediis exponit in vndis ; 305
 Fragmina remorum quos et fluitantia transtra
 Inpediunt , retrahitque pedem simul vnda relabens.
 Nec Turnum segnis retinet mora : sed rapit acer
 Totam aciem in Teucros , et contra in litore sistit.
 Signa canunt. Primus turmas inuasit agrestes 310
 Aeneas , omen pugnae , strauitque , Latinos ;
 Occiso Therone , virum qui maximus ultro
 Aenean petit. Huic gladio perque aerea futa ,
Per

299. *Tonsis*, i. e. remis.
 Conf. Aen. 7, 28.

313. *Aerea futa*, thora-
 cem aereis catenulis consu-
 tum. Duo adiectiua saepe
 iunguntur vt Georg. I. 153.
nitentia culta, et 393. *aper-*
ta serena.

315. *Exsectum iam matre*
peremta. Numquam omit-
 tunt poetae adiuncta adde-
 re , quibus et Personas di-
 stinguant , et narrationem
 efficiant vero familiorem.
 Fingitur Lichas Apollini sa-
 cer medicorum praesidi ,
 quorum ope ex vtero matris
 exsectus dicitur.

Per tunicam squalentem auro, latus haurit apertum.
 Inde Lichan ferit, exsectum iam matre peremta, 315
 Et tibi, Phoebe, sacrum, casus euadere ferri
 Quod licuit paruo. Nec longe, Cissea durum,
 Inmanemque Gyan, sternentes agmina claua,
 Deiecit leto: nihil illos Herculis arma,
 Nec validae iuueret manus, genitorque Melampus,

320

Alcidae comes, vsque graues cum terra labores
 Praebuit. Ecce Pharo, voces dum iactat inertes,
 Intorquens iaculum clamanti sistit in ore.

Tu quoque, flauentem prima lanugine malas
 Dum sequeris Clytium infelix, noua gaudia, Cy-
 don; 325

Dardania stratus dextra, securus amorum,
 Qui iuuenum tibi semper erant, miserande, iace-
 res:

Ni fratrum stipata cohors foret obuia, Phorci
 Progenies, septem numero, septenaque tela
 Coniiciunt. Partim galea clipeoque resultant 330
 Inrita; deflexit partim stringentia corpus
 Alma Venus. Fidum Aeneas adfatur Achaten:
 Suggere tela mihi, non vllum dextra frustra
 Torserit in Rutulos, steterunt quae in corpore
 Graium

Iliacis campis. Tum magnam conripit hastam, 335
 Et

318. *Claua*, Seule.

324. *Securus amorum*, i. e. | ei septem comites, e quibus
 amicorum, cui confideretur Cydon, Maeon, Alcanor,
 poterat, auxilii. Aderant Numitor.

Et iacit: illa volans clipei transuerberat aera
 Maeonis, et thoraca simul cum pectore rumpit.
 Huic frater subit Alcanor, fratremque ruentem
 Sustentat dextra: traiecto missa lacerto
 Protinus hasta fugit, seruatque cruenta tenorem:

340

Dexteraque ex humero nervis moribunda pepen-
 dit.

Tum Numitor, iaculo fratris de corpore raptō,
 Aenean petiit: sed non et figere contra
 Est licitum, mapnique fremur perstrinxit Achatae.
 Hic Curibus, fidens primaueo corpore, Clausus 345
 Aduenit, et rigida Dryopem ferit eminus hasta
 Sub mentum, grauitè pressa, pariterque loquentis
 Vocem animamque rapit, traiecto gutturæ; at ille
 Fronte ferit terram, et crassum vomit ore cruorem.
 Tres quoque Threicios Boreae de gente suprema,

350

Et tres, quos Idas pater et patria Ismara mittit,

Per

340. *Seruat tenorem*, be-
 hielt die Richtung die sie im
 Schuß bekam.

345. *Clausus*, qui Aen. 7,
 706. cum magno Sabinorum
 agmine magni ipse agminis
 instar aduenit. *Cures oppi-*
dum Sabinorum. *Fidens pri-*
maueo corpore, i. e. valida
 sua, et iuuenili aetate, cui
 vires non defunt.

350. *Boreae de gente su-*
prema. Si sub Borea extre-
 mam borealem plagam in-
 telligas, venisse hos intelli-
 ges ex vltima septentrione.
 Sed sunt, qui *Boream* stirpis
 alicuius auctorem fuisse pu-
 tant, a quo tres threicii Bo-
 reae descendebant. Vtraque
 opinio iam a Seruio, est post
 illum a variis adlata inter-
 pretibus admitti potest. *Is-*
marus mons et vrbs thraciae.

Per varios sternit casus. Adcurrit Halesus,
 Auruncaequae manus; subit et Neptunia proles,
 Insignis Messapus equis. Expellere tendunt
 Nunc hi, nunc illi: certatur limine in ipso 355
 Ausoniae. Magno discordes aethere venti
 Proelia ceu tollunt, animis et viribus aequis.
 Non ipsi inter se, non nubila, non mare, cedunt:
 Anceps pugna diu: stant obnixi omnia contra.
 Haud aliter Troianae acies aciesque Latinae 360
 Concurrunt: haeret pede pes, densusque viro vir.
 At parte ex alia, qua saxa rotantia late
 Impulerat torrens, arbuſtaque diruta ripis,
 Arcadas, insuetos acies inferre pedestres,
 Vt vidit Pallas Latio dare terga sequaci, 365
 Aspera quis natura loci dimittere quando
 Suasit equos; vnum quod rebus restat egenis,
 Nunc prece, nunc dictis virtutem adcendit amaris:
 Quo fugitis, focii? per vos et fortia facta,
 Per ducis Euandri nomen, deuictaque bella, 370
 Spemque meam, patriae quae nunc subit aemula
 laudi,
 Fidite ne pedibus. Ferro rumpenda per hostes
 Est via. Qua globus ille virum densissimus vrguet:

E

Hac

359. *Stant obnixi contra* *plaustra* Georg. I, 163. *Su-*
se ipsi, contra nubes, con- *bint se.*
tra mare, contra omnia, 364. *Sensus: Pallas ubi*
quae obstant aut resistunt. *conspexit Arcades, ex equis*
Stant et obnituntur pugna *descendere, et terga verte-*
diu dubia, donec etc. *re Latinis insequentibus. In-*
sueti enim erant pedestri ag-
 363. *Saxa rotantia eodem* *mine certare.*
sensu sunt, quo voluentia 366. *Quis, queis, quibus.*

Hac vos et Pallanta ducem patria alta reposit.
Numina nulla premunt: mortali vrguemur ab hoste

375

Mortales: totidem nobis animaeque manusque.
Ecce, maris magna claudit nos obiice pontus:
Deest iam terra fugae. Pelagus Troiamne petemus?
Haec ait, et medius denfos prorumpit in hostes.
Obuius huic primum, fatis adductus iniquis, 380
Fit Lagos: hunc, magno vellit dum pondere faxum,
Intorto figit telo, discrimina costis
Per medium qua spina dedit: hastamque receptat
Offibus haerentem. Quem non super occupat Hisbo,
Ille quidem hoc sperans: nam Pallas ante ruentem,

385

Dum furit, incautum crudeli morte sodalis,
Excipit, atque enssem tumido in pulmone recondit.
Hinc Sthenelum petit, et Rhoeti de gente vetusta
Anchemolum, thalamos ausum incestare nouercae.
Vos etiam gemini, Rutulis cecidistis in aruis, 390
Daucia, Laride Thymberque, simillima proles,
Indiscreta suis, gratusque parentibus error;
At nunc dura dedit vobis discrimina Pallas:

Nam-

375. *Numina nulla premunt*, i. e. nobis inimica non sunt. Non cum Diis nobis pugnandum. Anchemolus filius Rhoeti, qui irae paternae propter incestum metu ad Turnum clam affugerat.

378. *Troiam*, i. e. castra troiana, sed turno ea obsidente, qua via illuc nos recipereamus.

389. Rhoetus narrante Seruio Marubiorum Rex.

392. *Indiscreta*, ita similes vultu inter se fratres erant, ut ne a parentibus quidem discerni possent.

Nam tibi, Thymbre, caput Euandrius abstulit ensis:
 Te decisa suum, Laride, dextera quaerit; 395
 Semanimesque micant digiti, ferrumque retractant.
 Arcadas adcenso monitu, et praeclara tuentes
 Facta viri, mixtus dolor et pudor armat in hostes.
 Tum Pallas biugis fugientem Rhoetea praeter
 Traiicit. Hoc spatium, tantumque morae fuit Illo.
 400
 Illo namque procul validam direxerat hastam:
 Quam medius Rhoeteus intercipit, optime Teuthra,
 Te fugiens, fratremque Tyrem: curruque volutus
 Caedit semanimis Rutulorum calcibus arua.
 Ac velut, optato ventis aestate coortis, 405
 Disperfa inmittit filuis incendia pastor;
 Conreptis subito mediis, extenditur vna
 Horrida per latos acies Volcania campos;
 Ille sedens victor flammis despectat ouantes:
 Non aliter focium virtus coit omnis in vnum, 410
 Teque iuuat, Palla. Sed bellis acer Halefus
 Tendit in aduersos, seque in sua conligit arma.
 Hic mactat Ladona, Pheretaque, Demodocumque:

E 2

Stry-

395. <i>Te dextera abscissa</i> <i>quaerit.</i> Imaginem hanc esse poeticam fere iusto auda- ciores nemo non videt. <i>Digiti ferrum retractant,</i> sie bewegten sich so, als wenn sie den Säbel wieder nehmen wollten, sie tappten gleich- sam darnach. Ceterum pul- cerrima narrationis varietas nullo monente ipsa in oculos incurrit.	408. <i>Acies volcania,</i> flam- marum multitudo. 410. <i>Non aliter te iuuat.</i> Non aliter gaudet Pallas vi- sis caedibus, quam pastor viso incendio. Ipsa com- paratio parum iusta est. At meminere utique; compa- rationes a Poetis ornatus fere gratia; non item ad dandam imaginem exacte similem adferri.
---	---

Strymonio dextram fulgenti deripit ense
 Elatam in iugulum; saxo ferit ora Thoantis, 415
 Ossaque disperfit cerebro permixta cruento.
 Fata canens filuis genitor celarat Halesum;
 Vt senior leto canentia lumina soluit:
 Iniecere manum Parcae telisque sacrarunt
 Euandri. Quem sic Pallas petit ante precatus: 420
 Da nunc, Thybri pater, ferro, quod missile libro,
 Fortunam atque viam duri per pectus Halesi.
 Haec arma exuiasque viri tua quercus habebit.
 Audiit illa Deus: dum texit Imaona Halesus,
 Arcadio infelix telo dat pectus inermum. 425
 At non caede viri tanta perterrita Lausus,
 Pars ingens belli, finit agmina: primus Abantem
 Oppositum interimit, pugnae nodumque moram-
 que.
 Sternitur Arcadiae proles; sternuntur Etrusci;
 Et vos, o Graiis inperdita corpora, Teucri. 430
 Agmina concurrunt ducibusque et viribus aequis.
 Extremi addensent acies: nec turba moueri
 Tela manusque finit. Hinc Pallas instat et vrguet,
 Hinc contra Lausus, nec multum discrepat aetas,

Egre-

417. Halesus h. l. alius
 ab illo est, qui Aen. 7, 723.
 venit. Huius enim pater
 filium in italicis filuis ce-
 lauit, et Senior leto canen-
 tia lumina soluit. Alterius pa-
 ter Agamemnon non senex
 obiit, sed insidiis Clytem-
 nestrae vxoris e medio tol-
 litur.

418. Lanentia, cana, se-
 nilia.

426. Lausus Mezentii
 filius.

432. Addensent. Die in
 den letzten Gliedern Stunden,
 rückten an die erstern so nahe
 und dicht hinan, daß ic.

Egregii formae; sed quis fortuna negarat 435

In patriam reditus. Ipsos concurrere passus

Haud tamen inter se magni regnator Olympi:

Mox illos sua fata manent maiore sub hoste.

Interea soror alma monet succurrere Lauso

Turnum; qui volucris curru medium secat agmen.

440

Vt vidit focios: Tempus desistere pugnae;

Solus ego in Pallanta feror; soli mihi Pallas

Debetur; cuperem ipse parens spectator adesset.

Haec ait; et focii cesserunt aequore iusso.

At Rutulum abscessu, iuuenis tum, iussa superba

445

Miratus, stupet in Turno, corpusque per ingens

Lumina voluit, obitque truci procul omnia visu;

Talibus et dictis it contra dicta tyranni:

Aut spoliis ego iam raptis laudabor opimis,

Aut leto insigni. Sorti pater aequus utrique est.

450

Tolle minas. Fatus medium procedit in aequor.

Frigidus Arcadibus coit in praecordia sanguis.

Desiluit Turnus biugis; pedes adparat ire

Comminus. Utque leo, specula cum vidit ab alta

E 3

Stare

439. Soror alma, Turni
soror Iuturna Nympha. Conf.
l. 12, 138.

441. Ut vidit socios, adde:
ait: tempus est desistendi
a pugna.

444. Socii recesserunt e
campo iusso, i. e. in quo
stare antea iussi erant. Sub
aequore patentem campum,
aut planitiem intelligi fae-
pius observauimus.

448. Tyranni simpl. Regis.

Stare procul campis meditantem in proelia tau-
rum, 455

Aduolat; haud alia est Turni venientis imago.
Hunc vbi contiguum missae fore credidit hastae,
Ire prior Pallas, si qua fors adiuvet ausum
Viribus imparibus; magnumque ita ad aethera
fatur:

Per patris hospitium, et mensas: quas aduena
adisti, 460

Te precor, Alcide, coeptis ingentibus adsis:
Cernat semineci sibi me rapere arma cruenta;
Victoremque ferant morientia lumina Turni.
Audiit Alcides iuuenem, magnumque sub imo
Corde premit gemitum, lacrimasque effudit inanes.
465

Tum Genitor natum dictis adfatur amicis:
Stat sua cuique dies; breue et irreparabile tempus
Omni-

462. Cernat Turnus me[n]is ciuib[us], Iuuentuti vero
victorem. Cernat sibi a me in scientiis vel in virtute
detrahenda spolia. Cernat bellica emerent, nec pul-
id seminiuus. cram pro patria mortem

466. Genitor Iupiter.

467. Stat Iupiter promissis v. 112. Rex Iupiter om-
nibus idem, fata viam in-
venient. Adeo ille non de-
fert precibus pro Pallante
morituro, vt potius exem-
plis, et futura nominis apud
posteror memoria precan-
tem soletur. Rerum prae-
clare gestarum honor pub-
licus, et nominis inde ad
posteror transitura gloria
popularibus continuo ante
oculos posita magno roma-
haesere legi politicae maxi-
mi quique Scriptores. Inter
alios plures Sallustr. init.
bell. Catil. hortatur, quo-
niam vita ipsa, qua fruimur,
brevis est, memoriam nostri
quam maxime longam effice-
re. Hanc ipsam doctrinam
iussu Maronis Romanos do-
cet Iupiter; et a Ioue da-
tam quam bibulis auribus
exceperit Roma, facile ipse
animaduertes.

Omnibus est vitae: sed famam extendere factis,
 Hoc virtutis opus. Troiae sub moenibus altis
 Tot gnati cecidere Deum: quin occidit vna 470
 Sarpedon, mea progenies. Et iam sua Turnum
 Fata vocant, metasque dati peruenit ad aeni.
 Sic ait, atque oculos Rutulorum reiicit aruis.
 At Pallas magnis emittit viribus hastam,
 Vaginaque caua fulgentem deripit ensen. 475
 Illa volans, humeri surgunt qua tegmina summa,
 Incidit, atque viam clipei molita per oras,
 Tandem etiam magno strinxit de corpore Turni.
 Hic Turnus ferro praefixum robur acuto
 In Pallanta diu librans iacit, atque ita fatur: 480
 Adspice, num mage sit nostrum penetrabile telum.
 Dixerat; at clipeum, tot ferri terga, tot aeris,
 Cum pellis totiens obeat circumdata tauri,
 Vibranti medium cuspis transuerberat ictu,
 Loricaeque moras et pectus perforat ingens. 485
 Ille rapit calidum frustra de vulnere telum:
 Vna eademque via sanguis animusque sequuntur.
 Conruit in vulnus: sonitum super arma dedere:
 Et terram hostilem moriens petit ore cruento.
 Quem Turnus super adsistens: 490
 Arcades, haec, inquit, memores mea dicta referte

E 4

Euan-

486. *Animus*, anima.

476. Turnum leuiter vul-

489. *Petit ore*, mordet,
 ut solent, qui vulnerati sunt,
 ac nimio dolore in rabiem
 acti.

nerari ipse vides. Quid au-
 tem sint *tegmina summa*, an
 obiecti clipei, an thoracis,
 qui humeros tegebat, adeo
 perspicuum non est. Elige,
 quod mauis. Parui enim re-
 fert.

471. *Sarpedon* Lyciae Rex
 Iouis ex Laodamia filius, a
 Patroclo occisus.

Euandro: Qualem meruit, Pallanta remitto.
 Quisquis honos tumuli, quidquid solamen human-
 di est,

Largior. Haud illi stabunt Aeneia paruo
 Hospitia. Et laeuo preffit pede, talia fatus, 495
 Exanimem, rapiens inmania pondera baltei,
 Inpressumque nefas: vna sub nocte iugali
 Caesa manus iuuenum foede, thalamique cruenti:
 Quae Clonus Eurytides multo caelauerat auro:
 Quo nunc Turnus ouat spolio gaudetque potitus.

500

Nescia mens hominum fati fortisque futurae,
 Et seruare modum, rebus sublata secundis.
 Turno tempus erit, magno cum optauerit euntum
 Intactum Pallanta, et cum spolia ista diemque
 Oderit. At focii multo gemitu lacrimisque 505

Inposi-

492. <i>Pallanta remitto.</i> Animaduerte animi charac- terem in Turno, qui qui- dem pro heroicæ aetatis moribus exanime Pallantis corpus sinistro pede calca- uit, spoliaque ei detraxit; ipsum vero corpus Euandro remisit. Tetigit eum honor sepulcri, nec cum etiam hosti inuidit. Generosi ani- mi vox est: <i>remitto</i>, - <i>lar-</i> <i>gior</i>, nullo accepto pretio. Apud Homerum Hector bi- gis circum urbem trahitur, nec Priamo nisi data multa argenti vi exanime corpus redditur. Plurimum artis est, si more Virgilii facta temporibus attemperantur.	499. <i>Inpressum nefas</i> Da- naidum nocte nuptiali spon- sos suos interimentium. Vid. Heyn. et Ruæ. 499. Artificum nomina fere fingi a Poetis res notis- sima est. Finguntur vero, vt ne verisimilitudo narrato facinori desit. 501. Praeclara morum doctrina; sed in hoc forte loco aliena. Quis enim eam medias inter pugnas expec- tasset. Artis certe est ser- uare modum. Liuius de Paul- lo Consule l. 45. <i>Is demum</i> <i>vir erit, cuius animum nec</i> <i>prospera statu suo effereant,</i> <i>nec aduersa infringent.</i>
---	--

Inpositum scuto referunt Pallanta frequentes.
 O dolor atque decus magnum rediture parenti!
 Haec te prima dies bello dedit, haec eadem aufert!
 Cum tamen ingentes Rutulorum linquis aceruos!

Nec iam fama mali tanti, sed certior auctor 510
 Aduolat Aeneae, tenui discrimine leti
 Esse suos: tempus, versis succurrere Teucris.
 Proxima quaeque metit gladio, latumque per
 agmen

Ardens limitem agit ferro; te, Turne, superbum
 Caede noua quaerens. Pallas, Euander, in ipsis 515
 Omnia sunt oculis: mensae, quas aduena primas
 Tunc adiit, dextraeque datae. Sulmone creatos
 Quatuor hic iuuenes; totidem, quos educat Vfers,
 Viuentes rapit, inferias quos innolet umbris,
 Captiuoque rogi perfundat sanguine flammis. 520
 Inde Mago procul infensam contenderat hastam.
 Ille astu subit; at tremebunda superuolat hasta;
 Et genua amplexens effatur talia supplex:
 Per patrios Manes, per spes surgentis Iuli,
 Te precor, hanc animam serues natoque patrique.

525

Est domus alta: iacent penitus defossa talenta
 Caelati argenti: sunt auri pondera facti
 Infectique mihi. Non hic victoria Teucrum
 Vertitur; aut anima vna dabit discrimina tanta.

E 5

Dixe-

512. *Tempus subint esse* Rutulorum aceruos occiso
 succurrere Teucris iam pae- amico inferias mittit.
 ne in fugam versis.

516. *Mensae.* Conf. l. 8,514. *Limitem agit, ferro* 102.sibi viam aperit, et magnos 521. *Mago, in Magum*

Dixerat. Aeneas contra cui talia reddit: 530
 Argenti atque auri memoras quae multa talenta,
 Gnatis parce tuis. Belli commercia Turnus
 Sustulit ista prior iam tum Pallante peremto.
 Hoc patris Anchisae Manes, hoc sentit Iulus.
 Sic fatus galeam laeua tenet, atque reflexa 535
 Ceruice orantis capulo tenus adplicat enssem.
 Nec procul Haemonides, Phoebi Triuiaequae sa-
 cerdos,
 Infula cui sacra redimibat tempora vitta,
 Totus conlucens veste atque insignibus armis,
 Quem congressus agit campo, lapsumque super-
 stans 540
 Inmolat, ingentique vmbra tegit; arma Sereftus
 Lecta refert humeris, tibi, rex Gradiue, tropaeum.
 Instaurant acies Volcani stirpe creatus
 Caeculus et veniens Marforum montibus Vmbro.
 Dardanides contra furit. Anxuris ense sinistram 545
 Et totum clipei ferro deiecerat orbem;

Dixe-

532. *Belli commercia*, quae culus Praenestinatorum; vmbro Marforum dux (Conf. reddi inuicem, aut dato l. 7, 678, et 750.) cum Aeneae congressi, Anxur item

534. Hoc sentit Iulus, hoc Anchises mortuus, et quid? primo intuitu videri posset -- non accipiendum esse pro redemptione pretium, sed elocutio; sed colligere sensum in vocibus dispersum mortem Pallantis vindicandam oportet, et in breuem summam redigere. Hac continuo via facilis intellectu erit

537. Haemonides Sacerdos ab Aenea interficitur. Sereftus reportat humeris arma eius collecta, futura Marti tropaea. Caeculo stabat.

541. *Ingenti vmbra* nempe corporis sui, quo super lapsus stabat.

Dixerat ille aliquid magnum, vimque adfore verbo
Crediderat, coeloque animum fortasse ferebat,
Canitiemque sibi et longos promiserat annos.

Tarquitus exsultans contra fulgentibus armis, 550
Siluicolae Fauno, Dryope quem nymphea crearat,
Obuius ardenti sese obtulit. Ille reducta
Loricam clipeique ingens onus inpedit hasta.

Tum caput orantis nequidquam, et multa parantis
Dicere, deturbat terrae; truricumque tepentem 555
Prouoluens, super haec inimico pectore fatur:

Istic nunc, metuende, iace. Non te optima mater
Condet humi, patrioue onerabit membra sepulcro:
Alitibus linquere feris: aut gurgite mersum

Vnda feret, piscesque in pastu volnera lambent. 560
Protenus Antaeum et Lucam, prima agmina Turni,
Persequitur, fortemque Numam, fuluumque Ca-
mertem,

Magnanimo Volscente fatum: ditissimus agri
Qui fuit Aufonidum, et tacitis regnauit Amyclis.

Aegae-

548. *Crediderat*, putabat Aeneas arrepto statim esse
magicis carminibus corpus caput deiiecit. Heyn. cuius
suum fuisse inuulnerabile interpretatione nulla alia
redditum. verior.

550. *Exsultans*, profiliens. 564. *Amyclae* vrbs inter
Fingitur fauno aliquo patre, Tarracinam et Caietam Epi-
et matre Dryope genitus. theton *tacitis* mutuo accep-

552. *Ille*, Aeneas. *Hasta* tum est ab *amyclis* vrbe La-
reducta, quam reduxerat, coniae, cuius ciues quum
magna igitur cum vi immi- saepe saepius falsis rumori-
serat, *impedit loricam cli-* bus de aduentu hostium tur-
peique onus transfigit tarqui- barentur, lege sanxerunt,
ti clipeum et loricam, sic ne quis amplius hostium ad-
vt infixam hasta haereret, nec uentum nuntiaret. Tacenti-
retrahi facile posset: hinc bus vero omnibus vrbs capta

Aegaeon qualis, centum cui brachia dicunt, 565
 Centenasque manus, quinquaginta oribus ignem
 Pectoribusque arfisse, Iouis cum fulmina contra
 Tot paribus streperet clipeis, tot stringeret enses.
 Sic toto Aeneas defaevit in aequore victor,
 Vt semel intepuit mucro. Quin ecce Niphaei 570
 Quadriiuges in equos aduersaque pectora tendit:
 Atque illi, longe gradientem et dira frementem
 Vt videre, metu versi retroque ruentes
 Effunduntque ducem, rapiuntque ad litora currus.
 Interea biiugis infert se Lucagus albis 575
 In medios, fraterque Liger; sed frater habenis
 Flectit equos: strictum rotat acer Lucagus ensen.
 Haud tulit Aeneas tanto fervore furentes:
 Inruit, aduersaque ingens adparuit hasta.
 Cui Liger: 580
 Non Diomedis equos, nec currus cernis Achilli,
 Aut Phrygiae campos: nunc belli finis et aevi
 His dabitur terris. Vesano talia late
 Dicta volant Ligeri: sed non et Troius heros
 Dicta parat contra: iaculum nam torquet in ho-
 stem. 585

Luca-

est. Inde locutio: *Amycleum*
silentium, i. e. stultum, per-
 niciosum.

565. *Aegaeon* seu *Briareus*
 Gigas centum manibus in-
 structus, quibus eodem ictu
 centum scopulos in Iouem
 iaculabatur.

581. Sensus. Non euades
 incolumis, Aenea! quem ad
 modum cum Diomede pri-
 mum, deinde cum Achille
 congressus euasisti. Conf.
 supra v. 82, et Aen. 4, 182.
 Quibus in locis altera vice
 Venus Aeneam peplo suo
 texit; altera illum pugnae
 Neptunus subduxit.

Lucagus, vt pronus pendens in verbera telo
 Admonuit biugos: proiecto dum pede laeuo
 Aptat se pugnae, subit oras hasta per imas
 Fulgentis clipei, tum laenum perforat inguen;
 Excussus curru moribundus voluitur aruis. 590

Quem pius Aeneas dictis adfatur amaris:
 Lucage, nulla tuos currus fuga segnis equorum
 Prodidit, aut vanae vertere ex hostibus umbrae.
 Ipse rotis saliens inga deferis. Haec ita fatus
 Adripuit biugos. Frater tendebat inermes 595

Infelix palmas, curru delapsus eodem:
 Per te, per qui te talem genuere parentes,
 Vir Troiane, sine hanc animam, et miserere pre-
 cantis.

Pluribus oranti Aeneas: haud talia dudum
 Dicta dabas. Morere, et fratrem ne desere frater. 600

Tum, latebras animae, pectus mucrone recludit.
 Talia per campos edebat funera ductor
 Dardanius, torrentis aquae vel turbinis atri
 More furens. Tandem erumpunt, et castra relin-
 quunt

Ascanius puer et nequidquam obsessa iuuentus. 605
 Iunonem interea compellat Iuppiter ultro:

O ger-

591. *Pius Aeneas.* Quid vero hac, de qua sermo, pietate inhumanus? Non numquam Aeneas ferocior turno pingitur; sed meminerimus pium Aeneam haec agentem in armis, mediae in pugna esse. 609. *Non viuuda bello dextra viris.* Sunt, qui simpliciter haec dicta Iouis intelligunt. Eorum tamen verior esse videtur opinio, quibus placet, per Ironiam haec dici. Quantum vero amaritudinis inest verbis Iunoni

O germana mihi atque eadem gratissima coniunx,
 Vt rebare, Venus (nec te sententia fallit)
 Troianas sustentat opes: non viuida bello
 Dextra viris, animusque ferox, patiensque pericli.

610

Cui Iuno submissa: Quid, o pulcherrime coniunx,
 Sollicitas aegram et tua tristia dicta timentem?

Si mihi, quae quondam fuerat, quamque esse de-
 cebat,

Vis in amore foret: non hoc mihi namque negares,
 Omnipotens, quin et pugnae subducere Turnum,

615

Et Dauno possem incolumem seruare parenti.

Nunc pereat, Teucrisque pio det sanguine poenas.

Ille tamen nostra deducit origine nomen,

Pilumnusque illi quartus pater: et tua larga

Saepe

significantibus: *En! non* mae sunt, ita nulla fere ea-
Venus troianis sed viuida rum locutio dolo suo caret.
bello dextra auxilio est. At- Ait Iuno ad Iouem: Si tan-
qui tristia haec dicta esse tam vim meus in te amor
 Iuno sensit v. 612; nec vm- adhuc haberet, quantam
 quam humilior adparuit. olim, quum me coniugem

613. Plurimum operae, ducebas; haud quaquam
 artisque Virgilius in pingenda, certe mihi id negares, quod
 da, quae feminarum est, Latinis concedis, vt animo,
 indole collocavit Virgilius, ac virtute hostibus suis su-
 eamque continuo ad rei periores sint. Omnino ex-
 naturam et humani cordis quisite; quid enim nouo
 sensum expressit. Quis a nupta a marita non impe-
 superba et supra modum in- tret? Et quantum amor cum
 solenta Iunone eam expec- annis sequentibus ab illo
 tasset blanditiam, qua Deae differt, qui primis in nup-
 veneris more Iouem adlo- tiis erat?

quitur: *Pulcherrime coniunx.* 618. *Nostra origine, di-*
 Vtque feminae fallendi si- uina.

mul, simulque fingendi sese, 619. *Pilumnus.* Conf. supr.
 animumque suum peritissi- v. 76.

Saepe manu multisque oneravit limina donis. 620
 Cui rex aetherii breuiter sic fatur Olympi:
 Si mora praesentis leti tempusque caduco
 Oratur iuueni, meque hoc ita ponere sentis;
 Tolle fuga Turnum, atque instantibus eripe fatis.
 Hactenus indulgisse vacat. Sin altior istis 625
 Sub precibus venia vlla latet, totumque moueri
 Mutariue putas bellum; spes pacis inanes.
 Et Iuno adlacrumans: Quid si, quod voce grauaris,
 Mente dares; atque haec Turno rata vita maneret?
 Nunc manet infontem grauis exitus: aut ego veri
 630
 Vana feror. Quod vt o potius formidine falsa
 Ludar, et in melius tua, qui potes, orsa reflectas!
 Haec vbi dicta dedit, coelo se protenus alto
 Misit, agens hiemem nimbo succincta per auras:
 Iliacamque aciem et Laurentia castra petiuit. 635
 Tum Dea nube caua tenuem sine viribus umbram

In

622. Sensus. Si nihil aliud fata in melius; namque po-
 petis, quam mortem Turni tes.

631. *Vana veri*, i. e. ig-
 nara, inscia.

636. *Tum Dea*. Nihil
 phantasmata fictionis huius
 suauius. Recreari debet le-

628. Incerta Iuno, quae
 seu vera haec seu dubia di-
 centis Iouis mens esset, et
 vitam Turni dilata morte

gentis animus a lectis caedi-
 bus, et factis, recens qui-
 bus mitior aliquis humani-
 tatis sensus deest. Atqui et

Turni vita iminenti mortis
 periculo, et ipse Aeneas
 pugnae subduci debuit, ne
 vel vno illorum, vel vtro-

que peremto duobus, qui
 632. addit. Refer incepta sequuntur, libris careret Ae-

In faciem Aeneae (visu mirabile monstrum)
 Dardaniis ornat telis; clipeumque iubasque
 Diuini adsimulat capitis: dat inania verba;
 Dat sine mente sonum, gressusque effingit euntis.

640

Morte obita quales fama est volitare figuras,
 Aut quae sopitos deludunt somnia sensus.
 At primas laeta ante acies exsultat imago,
 Irritatque virum telis, et voce laceffit.
 Instat cui Turnus, stridentemque eminus hastam
 Coniicit: illa dato vertit vestigia tergo.
 Tum vero Aenean auersum vt cedere Turnus
 Credidit, atque animo spem turbidus hausit inanem:
 Quo fugis, Aenea? thalamos ne desere pactos:
 Hac dabitur dextra tellus quaesita per vndas. 650
 Talia vociferans sequitur, strictumque coruscat
 Mucronem: nec ferre videt sua gaudia ventos.
 Forte ratis celsi coniuncta crepidine saxi
 Expositis stabat scalis, et ponte parato;

Qua

neis. Iunonis interuentus, non Aeneas; sed imago Ae-
 quae faciem Aeneae induit, neae loquitur.
 et cum Turno congreditur; 649. Turnus fugienti, vt
 Turnus item cum vmbra sibi videbatur, Aeneae illu-
 pugnans, visusque sibi vic- dit, vt solent, qui ipso ani-
 tor omni quidem lectori mi caractere arrogantes
 placebunt; illi veri in pri- pulsum ante se hostem con-
 mis, qui quum inexpectatus spiciunt. Duc Lauiniam,
 talis nec praeuisus ingressus quae tibi in vxorem promif-
 ingenii habet, gratiam ac la est. Hac dextra cades.
 venustatem sentit. Haec tibi regnum in Italia
 quaesitum dabit. Quid ama-

639. *Inania verba* (- soni- rius? nisi in vanum, ac in
sine mente, -) quae nempe ventos dicta haec fuissent.

Qua rex Clusinis aduectus Ofinius oris. 655

Huc sese trepida Aeneae fugientis imago

Coniicit in latebras: nec Turnus segnior instat:

Exsuperatque moras, et pontes transilit altos.

Vix proram attigerat; rumpit Saturnia funem,

Auulfamque rapit reuoluta per aequora nauem. 660

Illum autem Aeneas absentem in proelia poscit:

Obuia multa virum demittit corpora morti.

Tum leuis haud vltra latebras iam quaerit imago,

Sed sublime volans nubi se inmiscuit atrae:

Cum Turnum medio interea fert aequore turbo. 665

Respicit ignarus rerum, ingratusque salutis,

Et duplices cum voce manus ad sidera tendit:

Omnipotens genitor, tanton' me crimine dignum

Duxisti, et tales voluisti expendere poenas?

Quo feror? vnde abii? quae me fuga, quemue re-
ducet? 670

Laurentesne iterum muros aut castra videbo?

Quid manus illa virum, qui me meaque arma secuti?

Quosne (nefas) omnes infanda in morte reliqui?

Et nunc palantes video, gemitumque cadentum

Accipio. Quid ago? aut quae iam fatis ima dehif-
cat 675

Terra mihi? vos o potius miserescite, venti.

In rupes, in faxa (volens vos Turnus adoro)

F

Ferte

668. Deceptum falsa Ae-|lectu et admiratione dig-
neae imagine Turnum fugae,|nissima.

qua abreptus erat, puduit. 677. Ventos adorari ne

Plena certe heroici pudoris,|mirare; confer enim ex lib.

qui ad vltimum in despe-|3, 120. mactatam Zeph-

rationem abit, oratio est,|gris albam pecudem.

Ferte ratem, faenisque vadis inmittite Syrtis:
 Quo neque me Rutuli, nec conscia fama sequatur.
 Haec memorans, animo nunc huc, nunc fluctuat
 illuc; 680

An sese mucrone ob tantum dedecus amens
 Induat, et crudum per costas exigat ensem:
 Fluctibus an iaciat mediis, et litora nando
 Curua petat, Teucrumque iterum se reddat in
 arma.

Ter conatus vtramque viam: ter maxima Iuno 685
 Continuit; iuuenemque animo miserata repressit.
 Labitur alta secans fluctuque aestuque secundo:
 Et patris antiquam Dauni defertur ad urbem.

At Iouis interea monitis Mezentius ardens
 Succedit pugnae, Teucrosque inuadit ouantes. 690
 Concurrunt Tyrrhenae acies, atque omnibus vni,
 Vni odiisque viro telisque frequentibus instant.
 Ille, velut rupes, vastum quae prodit in aequor,
 Obuia ventorum furiis, expostaque ponto,
 Vim cunctam, atque minas perfert coelique ma-
 risque: 695

Ipsa inmota manens. Prolem Dolichaonis Hebrum
 Sternit humi, cum quo Latagum, Palmumque fu-
 gacem:

Sed

689. Diuum contemtor exemplo, non impune illu-
 Mezentius quo consilio mo- di superis. Hoc si consili-
 neri a Ioue potuit, ut pug- um a re alienum esse existi-
 nae succederet? -- Non alio mas, ad variendam certe
 putem, quam ut poenas da- narrationem, nouo heroe
 ret eius, quem exercuit, indiguit Maro, qui cum
 tyrannidis, suoque doceret Aeneae congregretur, pal-

Sed Latagum saxo atque ingenti fragmine montis
 Occupat os faciemque aduersam: poplite Palmum
 Succiso volui segnem finit; armaque Laufo 700
 Donat habere humeris, et vertice figere cristas.
 Nec non Euanthen Phrygium, Paridisque Mimanta
 Aequalem comitemque: vna quem nocte Theano
 In lucem genitori Amyco dedit, et face praegnans
 Cisseis regina Parin creat vrbe paterna 705
 Occubat: ignarum Laurens habet ora Mimanta.
 Ac velut ille canum morfu de montibus altis

F 2

Actus

manque victori relinqueret.

698. *Fragmen*, ein gebrochnes Felsenstück.

699. Succedentia sibi invicem propria virorum, qui cominus congregiuntur, nomina, additaeque propter ornatus varietatem adiuncta sensum non numquam paullo obscuriorem reddunt. Eundem tamen facile euolues, si voces, quae metri causa inter se distant, coniungas, ipsamque elocutionem solito metro in pedestrem orationem conuertras. A. v.

689. e. g. *Mexentius* rupis instar vnus se omnibus obicit, sternitque humi *Hebrum*, *Latagum*, *Palmum*, *Euanthen*, *Mimanta*. Haec rei Summa. Iam adiuncta accurate examina siue a stirpe occisi, siue a mortis illatae genere ducta. *Hebrus* v. 696. filius erat Dolichaonis. *Palmus* occiditur in fuga prehensus *Latagus* saxo opprimitur in faciem impacto.

Poples (die Kniekehle, der hintere Theil des Knies) succiditur *Palmo*, ipse subsecto poplite prouoluitur, sequens inertem, fractumque viribus humi volutat. Arma *Palmi* dantur *Laufo* humeris ferenda; crista item imponenda capiti. *Mimas* filius *Amyci*, et *Theanus* (*Theano* secundus casus est) eadem nocte natus fuisse fingitur, qua *Paris* ab *Hecuba*. *Cisseis* non alia, quam *Hecuba* est, quae facem in vtero gerere somnians *Paridem* peperit, filium, qui Asiae incendium futurus erat. Conf. l. 7, 319. item l. 5, 537. *Paris* v. 705. in vrbe patria troia occumbit a *Philoctete* occisus. *Mimas* in campis laurentibus occiditur. Hanc interpretandi rationem si continuo persequaris, collectis, quae dispersa sunt, orationis poeticae membris, ac in prosam solutis sensus ipse legenti fit obuius.

Actus aper, multos Vesulus quem pinifer annos
 Defendit, multosque palus Laurentia, sylva
 Pastus arundinea, postquam inter retia ventum
 est, 710
 Substitit, infremuitque ferox, et inhorruit armos;
 Nec cuiquam irasci propiusue accedere virtus;
 Sed iaculis tutisque procul clamoribus instant:
 Ille autem inpavidus partes cunctatur in omnes,
 Dentibus infrendens, et tergo decutit hastas. 715
 Haud aliter, iustae quibus est Mezentius irae,
 Non ulli est animus stricto concurrere ferro;
 Missilibus longe et vasto clamore lacerant.
 Venerat antiquis Corythi de finibus Acron,
 Graius

708. Comparatio omnino ponitur. Montes enim ac
 magnifica, cuius si quidem paludes et fruticeta inter
 vim poeticam sentire velis, locus est aprorum venationi
 ante oculos tibi viam ima- maxime idoneus. Huic in-
 ginem apri pone, morfu terpretandi rationi tironum
 canum iam laesi, et ex alto quiuis ipse adsuescat; eas
 monte acti praecipitis. Vi- enim res omnes diffusa in
 den, ut subsistit, et infre- plures paginas interpreta-
 mit, ubi inter retia ventum tione persequi ac euoluere
 est. Nemo propius accede- nobis integrum non est.
 re audet, sed eminus ei te- Dulcior sensus est, qui ad-
 lis ac clamoribus instant. hibito aliquo labore aliquod
 Ille autem inpavidus conti- ruitur, nec umquam eius
 nuo subsistit, ac partes se poenitebit.
 in omnes vertit, omni ex 719. Corythus (hodie Cor-
 parte se aggressuris oppo- tona) vrbs antiquae Tusciae.
 nens. Dentibus interea fren- Fingitur Acron fuisse graeca
 det, et immissa tergo tela origine, et profugus ad
 contemtim decutit (schüttelt Tarchontem et Aeneam.
 sie ab). Praeclare et ad vi- Additur; e nuptiis eum,
 tam imagini dandam mons quas cogitabat, recentem
 Vesulus in Ligurum finibus imperfectis nuptiis venisse,
 pro quocumque, et palus ac purpuream cristam, ve-
 laurentia pro quocumque stemque a sponsa textam
 filuoso et paludinoso tractu gessisse. Animadverte mi-

Graius homo ; infectos linquens profugus hyme-
naeos : 720

Hunc vbi miscentem longe media agmina vidit,
Purpureum pennis et pactae coniugis ostro :
Inpastus stabula alta leo ceu saepe peragrans ;
Suadet enim vesana fames ; si forte fugacem
Conspexit capream , aut surgentem in cornua cer-
vum ; 725

Gaudet , hians inmane , comasque adrexit , et haeret
Visceribus super accumbens : lauit improba teter
Ora cruor :

Sic ruit in densos alacer Mezentius hostes.
Sternitur infelix Acron , et calcibus atram 730
Tundit humum exspirans , infractaque tela cru-
entat.

Atque idem fugientem haud est dignatus Oroden
Sternere , nec iacta caecum dare cuspide vulnus :

F 3

Obuius

ram artem , qua Virgilius est. Dignare eam oculo.
in variandis adiunctis uti- Mezentius prostrato Orodii
tur. Iam haec iam illa ad- pedem imponit et hasta fu-
fert, continuo varia. Saepe per innixus ait : „ iacet --
folius ornatus , a variationis „ iacet *altus* ille Orodes , et
caussa ; saepe vero saepius „ cum illo multa pars exer-
ad sensum etiam adfectum- „ citus iacet. „ Socii con-
que. gaudent , et laetum paeon

732. Praeclarum facinus canunt. Infelix Orodas , et
et magni animi , virtutisque. iamiam exspirans : „ quis-
Non dignatur Mezentius fu- „ quis es o victor ! non ex-
gientem a tergo (coeco vul- „ sultabis diu , non diu illu-
nere , quasi ex insidiis , fur- „ des inulta. Eadem te fors
to) vulnerare , ac prostra- „ manet , quae me. Eandem
tum occidere. Praecurrit „ mox ipse mordebis ter-
igitur , et cursu Oroden an- „ ram. At Mezentius. Mo-
teuertens vir viro se obicit , „ rere , de me statuatur geni-
manu sua , ac virtute , non „ tor Deorum ac hominum ,
turto vsurus. Tragica scena „ quidquid velit. „ Subri-

Obuius aduersoque occurrit, seque viro vir
 Contulit, haud furto melior, sed fortibus armis. 735
 Tum super abiectum posito pede nixus et hasta:
 Pars belli haud temnenda, viri, iacet altus Oro-
 des.

Conclamant focii laetum pacana fecuti:
 Ille autem exspirans: Non me, quicumque es,
 inulto,

Victor, nec longum laetabere: te quoque fata 740
 Prospectant paria, atque eadem mox arua tenebis.
 Ad quem subridens mixta Mezentius ira:
 Nunc morere. Ast de me Diuum pater atque homi-
 num rex

Viderit. Hoc dicens eduxit corpore telum.
 Olli dura quies oculos et ferreus vrguet 745
 Somnus; in aeternam clauduntur lumina noctem.
 Caedicus Alcathoum obtruncat, Sacrator Hyda-
 fpen:

Partheniumque Rapo, et praedurum viribus Orsen:
 Messapus Cloniumque Lycaoniumque Ericeten;
 Illum infrenis equi labfu tellure iacentem, 750
 Hunc peditem pedes. Et Lycius processerat Agis:
 Quem tamen haud expers Valerus virtutis auitae
 Deiicit: Atronium Salius, Saliumque Nealces,

Insig-

dens id ait, innuens contem- nam. Nomina non morar;
tor Diuum, parum sibi cu- ea enim pleraque ficta sunt.
rae esse, quid velit Iupiter. Ipsa ornatus poetici et gra-
 747. Viso singulari certa- tissima narrationum varietas
 mine videndum offert Maro non videri non potest.
 promiscuam variorum pug-

Insignis iaculo et longe fallente sagitta.
 Iam grauis aequabat luctus et mutua Mauors 755
 Funera: caedebant pariter pariterque ruebant
 Victores victique: neque his fuga nota, neque illis.
 Di Iouis in tectis iram miserantur inanem
 Amborum, et tantos mortalibus esse labores:
 Hinc Venus, hinc contra spectat Saturnia Iuno. 760
 Pallida Tisiphone media inter millia faeuit.
 At vero ingentem quatiens Mezentius hastam
 Turbidus ingreditur campo: quam magnus Orion,
 Cum pedes incedit medii per maxima Nerei
 Stagna viam scindens, humero supereminet vndas;
 765
 Aut summis referens annosam montibus ornum,
 Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit:
 Talis se vastis infert Mezentius armis.
 Huic contra Aeneas, speculatus in agmine longo,
 Obuius ire parat. Manet imperterritus ille, 770
 Hostem magnanimum opperians, et mole sua fiat;
 Atque oculis spatium emensus, quantum satis
 hastae:

Dextra mihi Deus, et telum, quod missile libro,

F 4

Nunc

754. *Fallente*, h. l. ferientem heroum more, quum
 ente. hosti occurrunt, vel vota

758. *Iram* eleganter *in-* Diis facit, vel precibus coe-
nem, quae nec pugnae finem lum fatigat. Nec item oblata
 facit, nec de belli summa hosti tropaea deorum hono-
 decernit. ribus consecrat. Quod vni-

773. Mezentius idem di- cum vouet, illud est: indu-
 um contemtor proterue ait: turum se spoliis Lausum fili-
 meum numen mea dextra um, et ille tamquam tro-
 est. Omnium mihi ea Deo- pacum adstet. Nempe non
 rum loco est. Non ille pio- alius est Mezentius in pugna

Nunc adsint: voueo praedonis corpore raptis
 Indutum spoliis ipsum te, Lause, tropaeum 775
 Aeneae. Dixit. Stridentemque eminus hastam
 Inicit: illa volans clipeo est excussa, proculque
 Egregium Antorem latus inter et ilia figit:
 Herculis Antorem comitem, qui missus ab Argis
 Haeserat Euandro, atque Itala confederat vrbe. 780
 Sternitur infelix alieno vulnere, coelumque
 Adspicit, et dulces moriens reminiscitur Argos.
 Tum pius Aeneas hastam iacit: illa per orbem
 Aere cauum triplici, per linea terga, tribusque
 Transiit intextum tauris opus, imaque fedit 785
 Inguine; sed vires haud pertulit. Ocius enfem
 Aeneas, viso Tyrrheni sanguine laetus,
 Eripit a femine, et trepidanti feruidus instat.
 Ingemuit cari graniter genitoris amore,
 Vt vidit, Lausus; lacrimaeque per ora volutae. 790
 Hic mortis durae casum, tuaque optima facta,

Si

telorum ictibus expositus, triplicique cario taurino
 quam qui ante pugnam erat compactus.
 contemptor Diuum, vir fortis, 788. A femine, a femure.
 robustus, suoque robori con- 790. Characteres e con-
 fidens. Seruetur ad imum, uerso sibi oppositi familiares
 qualis ab incepto processerit, Maroni sunt, iique hoc situ
 et sibi constet. Horat. Art. in oculos incurrunt splen-
 poet. v. 126. didiores, maiorem item ad-
 783. Pius. Offendit legen- mirationem pariunt. Lausus
 tem epitheton hoc loco alie- pius filius impii patris est.
 num, ni pro continuo ag- Haeret Maro dubius, an
 nomine sumus. fidem rei habitura fuerit se-
 784. Clipeus Mezentii rior posteritas. Verum quid
 septemplex fuit ex triplici ni?
 aere, ex tegumento lineo,

Si qua fidem tanto est operi latura vetustas,
 Non equidem, nec te, iuuenis memorande, filebo.
 Ille pedem referens, et inutilis, inque ligatus
 Cedebat, clipeoque inimicum hastile trahebat. 795
 Prorupit iuuenis, seseque immiscuit armis:
 Iamque adfurgentis dextra plagamque ferentis
 Aeneae subiit mucronem, ipsumque morando
 Sustinuit: focii magno clamore sequuntur:
 Dum genitor nati parma protectus abiret; 800
 Telaque coniciunt, proturbantque eminus hostem
 Missilibus. Furit Aeneas, tectusque tenet se.
 Ac velut, effusa si quando grandine nimbi
 Praecipitant, omnis campis diffugit arator,
 Omnis et agricola: et tuta latet arce viator, 805
 Aut amnis ripis, aut alti fornice faxi,
 Dum pluit in terris; ut possint, sole reducto,
 Exercere diem: sic obrutus undique telis
 Aeneas nubem belli, dum detonet, omnem
 Sustinet, et Lausum increpitat, Lausoque mina-
 tur: 810
 Quo moriture ruis, maioraque viribus audes?
 Fallit te incautum pietas tua. Nec minus ille
 Exsultat demens: faeuae iamque altius irae
 Dardanio surgunt ductori, extremaque Lauso

F 5

Par-

792. *Tanto operi, tantae*
pietati, tam praeclarae vir-
tuti, quam in incultiore, ut
tum erat, aetate vix exspe-
tes.

794. *In ligatus* hastae,
 quae clipeo transfixo in cor-
 pus penetrarat.

802. *Tenei se tenet* sub cli-
 peo, ut viator latet sub arce.

Parcae fila legunt: validum namque exigit ensem

815

Per medium Aeneas iuuenem, totumque recondit.

Transiit et parmam mucro, leuia arma minacis,

Et tunicam, molli mater quam neuerat auro:

Inpleuitque finum sanguis: tum vita per auras

Concessit maesta ad Manes, corpusque reliquit. 820

At vero vt vultum vidit morientis et ora,

Ora modis Anchisiades pallentia miris:

Ingemuit miserans grauitur, dextramque tetendit,

Et mentem patriae strinxit pietatis imago.

Quid tibi nunc, miserande puer, pro laudibus istis,

825

Quid pius Aeneas tanta dabit indole dignum?

Arma, quibus laetatus, habe tua: teque parentum

Manibus et cineri, si qua est ea cura, remitto.

Hoc tamen infelix miseram solabere mortem;

Aeneae magni dextra cadis. Increpat vltro 830

Cunctantes socios, et terra subleuat ipsum,

Sanguine turpantem comtos de more capillos.

Interea genitor Tiberini ad fluminis vndam

Volnera ficcabat lymphis, corpusque leuabat

Arbo-

823. Placet in primis Heymum visum hoc insigne pietatis facinus, nisi nimia virtutis atque operae iactatione in Ascanium recordatio, et offenderemur quum Aeneam quem ipse dolorem suscepimus dicentem: *Aeneae magni dextra cadis*. Sed di-

827. *Arma habe tua*. Eminent in hoc iterum loco Aeneae pietas, intimusque humanitatis sensus. Mouet humanitatis sensus. Mouet ani-

iudicanda haec sunt non ex moribus cultiorum temporum, sed ex ea, quae fuit, et ducitur, aetate heroica.

Arboris adclinis trunco. Procul aerea ramis 835
 Dependet galea, et prato grauia arma quiescunt.
 Stant lecti circum iuuenes: ipse aeger, anhelans
 Colla fouet, fusus propexam in pectore barbam:
 Multa super Lauso rogitat, multosque remittit,
 Qui reuocent, maestique ferant mandata parentis.

840

At Laufum focii exanimum super arma ferebant
 Flentes, ingentem, atque ingenti volnere victum.
 Adgnouit longe gemitum praefaga mali mens.
 Canitiem multo deformat puluere, et ambas
 Ad coelum tendit palmas, et corpore inhaeret. 845
 Tantane me tenuit viuendi, nate, voluptas,
 Vt pro me hostili paterer succedere dextrae,
 Quem genui? Tuane haec genitor per volnera
 feruor,

Morte tua viuens? Heu, nunc misero mihi demum
 Exfilium infelix! nunc alte vulnos adactum! 850

Idem

836. Mezentii vulne- in extrema rerum conditio-
 rati pictura graphica ho- ne aliter sentit animus, ali-
 minis est animo feroce, ter cogitat, quam olim re-
 nihil diuini nihil humani bus integris. Intimus vero
 curante, tamen ubi ad ex- sensus h. l. amor in filium,
 tremam ventum est, adflicti, et dolor est eo occiso ad
 forte item memoris verbo- fectus qui ne a barbara qui-
 rum, quae ad eum Orodes dem meute exulant.
 v. 737. Colla, i. e. caput 850. Exifilium infelix;
 sustinens trunco, cui adcli- lib. enim 8, 481. Mezentii-
 nis incumbibat. Singula ad- um vidimus ob crudelem
 iuncta miserationem exci- tyrannidem, infameque im-
 tant, illud in primis, quo perium regno eiectum. Ea
 Laufum filium exanimem ad res animo in primis occurre-
 patrem ferebant. Palmas a- bat. Verum vt sceleratissi-
 Mezentio ad coelum tendi- mus quisque iniuriam sibi
 v. 845. vix exspectasses; sed fieri putat, quum id ei con-

Idem ego, nate, tuum maculaui crimine nomen,
 Pulsus ob inuidiam folio sceptrisque paternis.
 Debueram patriae poenas odiisque meorum:
 Omnes per mortes animam fontem ipse dedisse.
 Nunc viuo: neque adhuc homines lucemque relin-
 quo. 855

Sed linquam. Simul hoc dicens adtollit in aegrum
 Se femur; et, quamquam vis alto vulnere tardat,
 Haud deiectus, equum duci iubet. Hoc decus illi,
 Hoc solamen erat: bellis hoc victor abibat
 Omnibus, adloquitur maerentem, et talibus infit:

860
 Rhoebe, diu (res si qua diu mortalibus vlla est)

Vixi-
 tingit, quod iure merito fit; lasis heris; nec vllum hoc
 ita eorum fere nemo est, animantium genere fidelius
 qui non aliquo pudore cri- esse plurima nos exempla
 minum ducatur, quique non docent. Si qui sunt, qui
 remouere a se, ac depellere vitio Maroni vertant, quod
 criminis maculam nitatur. Mezentium in ea rerum con-
 Inde et Mezentius ait: cri- ditione cum equo suo dif-
 minatione, ac inuidia se currentem induxerit, ne ii
 regno paterno pulsum esse. censores sint plus iusto ri-
 853. *Debueram.* Si poe- gidores, vereor. Quis enim
 nas dare odiis ciuium ne- nescit, quantus amor, quan-
 cesse fuit, vtinam dedissem, ta cura hominum quorum-
 vtinam sublatus e viuis fuif- dam, bellatorum in primis
 sem, sed filio meo supersti pro equis, canibusque fit,
 te. Nunc ambo perimus, et iis praecipue, quorum ope
 ego post illum. Magna vis periculis vitae erepti euase-
 adfectuum loco inest. runt incolumes? Vero mihi
 861. *Rhoebe.* Id nominis quidem humilior videtur
 equo fuit, quo vehebatur, oratio, quam Mezentius ad
 quoque vectus toties victor equum fecit, quam si ali-
 abibat. Eleganter et ad quam fecisset ad Iouem. Ge-
 naturae equinae indolem nerosi et versus et sensus sunt
 equus hic *maerens* v. 860. in v. 864, 65, in quibus eam
 ducitur dolore heri sui, ac superbiam, animumque vin-
 Sessoris tactus. Compatiun- ei, et subigi nolentem equo
 tur equi in primis ac canes tribuit, quem sibi.

Viximus. Aut hodie victor spolia illa cruenta
 Et caput Aeneae referes, Lausque dolorum
 Vltor eris mecum: aut, aperit si nulla viam vis,
 Occumbes pariter. Neque enim, fortissime, credo
 865

Iussa aliena pati, et dominos dignabere Teucros.
 Dixit, et exceptus tergo consueta locavit
 Membra, manusque ambas iaculis oneravit acutis;
 Aere caput fulgens, cristaque hirsutus equina.
 Sic cursum in medios rapidus dedit. Aestuat ingens
 870

Iuno in corde pudor, mixtoque infania luctu,
 (Et Furiis agitated amor, et conscia virtus:)
 Atque hic Aenean magna ter voce vocavit.
 Aeneas adgnovit eum, laetusque precatur:
 Sic pater ille Deum faciat, sic altus Apollo, 875
 Incipias conferre manum.

Tantum effatus, et infesta subit obuius hasta.
 Illè autem: Quid me errepto, faenissime, nato
 Terres? haec via sola fuit, qua perdere posses.
 Nec mortem horremus, nec Diuum parcimus ulli.
 880

Define. Iam venio moriturus, et haec tibi porto
 Dona prius. Dixit, telumque intorsit in hostem:
 Inde aliud super atque aliud figitque volutatque
 Ingenti gyro: sed sustinet aureus umbo.

Ter circum adstantem laeuos equitavit in orbes, 885
 Tela manu iaciens: ter secum Troius heros

Inma-
 880. Hoc praecipue loco contemtor animus adparet.
 imperterritus, Diuumque Conf. notul.

Inmanem aerato circumfert tegmine filuam.
 Inde vbi tot traxisse moras, tot spicula taedet
 Vellere, et vrgetur pugna congressus iniqua;
 Multa mouens animo, iam tandem erumpit, et
 inter 890

Bellatoris equi caua tempora coniecit hastam
 Tollit se adrectum quadrupes, et calcibus auras
 Verberat, effusumque equitem super ipse secutus
 Implicat, eiectoque incumbit cernuus armo.
 Clamore incendunt coelum Troesque, Latinique.
 895

Aduolat Aeneas, vaginaque eripit ensen,
 Et super haec: Vbi nunc Mezentius acer, et illa
 Effera vis animi? Contra Tyrrhenus, vt auras
 Suspiciens haufit coelum, mentemque recepit:
 Hostis amare, quid increpitas, mortemque mina-
 ris? 900

Nullum in caede nefas: nec sic ad proelia veni:
 Nec

892. *Tollit se quadruplex.* et iam iam moriturus ad tem-
 Admirabilis pictura est ge- pora sic dicta heroica per-
 nerosi equi, qui vulnere ac- tinet; secus a pietate Ae-
 cepto fessorem effundit, ef- neae, ni heros et in armis
 fusoque incumbit super. Ar- esset, alienus. At vel hodie
 figit sese recidit, reluctatur victor non numquam miles
 vinci nolens, nobili ira ac- multo risu adplausuque ex-
 census calcitrat resupinus, cipit, cadentem hostem,
 tandem - procumbit armo, cui caput fortuito mira dex-
 qui proprie humerus qua- teritate vel globo vel ense
 drupedum est. Cernuus, abscissum decidit. Vah! quod
 vor sich hängend, gepüßt, genus hoc hominum, quaeue
 wie die Pferde, die sich ge- hunc tam barbarum morem per-
 rade auf den Kopf hin stür- mittit patria?
 zen.

897. *Vbi nunc Mezentius* 901. *Nullum in caede,*
 acer? Mos insultandi victis quae hosti inferitur, nefas.
 Nec sic ad proelia veni, vt

Nec tecum meus haec pepigit mihi foedera Lausus:
Vnum hoc, per, si qua est victis venia hostibus,

oro;

Corpus humo patiare tegi. Scio acerba meorum
Circumstare odia: hunc, oro, defende furorem: 905

Et me confortem nati concede sepulcro.

Haec loquitur, iuguloque haud inscius accipit

ensem,

Vndantique animam diffundit in arma cruore.

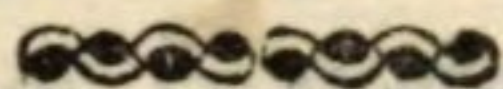
P. VIR-

animus a pulcra morte ab- huic saltim religioni fidem
horreret. *Nec Lausus* id adhibuisse. Alterius expers;
egit, ut moriturus mortem ex hoc tamen versu adpare-
meam deprecaretur. Tan- re videtur, nil aliud illum
tum etiam abest, et me mor- voluisse, quam se confor-
tem deprecari, ut potius tem nati esse in tumulo.
interemto filio pater super- Adeo amor pius in prolem,
stes esse nolim. barbaras etiam mentes dul-

906. Videri potuisset Me- citer adficit, ut disiangi a
zentius eam timuisse poe- mortuis nollint, quos animo
nam centum annorum, quae et sanguine sibi iunctos ama-
Manes, quorum inhumata uere viui.
sunt corpora, manent, et

P. VIRGILII MARONIS
AENEIDOS
LIBER XI.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.
Aeneas, quamquam et fociis dare tempus human-
dis
Praecipitant curae, turbataque funere mens est,
Vota Deum primo victor soluebat Eoo.
Ingentem quercum decisis undique ramis 5
Constituit tumulo, fulgentiaque induit arma,
Mezen-

1. *Interea*, i. e. interiec- libri 10. media in acie lec-
to noctis vnus spatium, in torem reliquit Maro, paene
qua, quid rerum gestum sit, dubium, an non pari prae-
tacente Marone facile et lio discessum fuerit. Pug-
fine summae rei detrimento nam fuisse, quae multo san-
ignoramus. guine et fortium virorum

2. *Praecipitant*, i. e. vr- caede constitit, facile anim-
gent curae; multam enim di- aduertimus, vtrum vero pars
lationem sepultura non pati- acie victa exserit, tergum-
tur, et quid aliud *pium* Ae- que verterit alteri, hac de
neam decebat magis, quam re nec verbum Maro. Nec;
primam gerere curam hu- d poetae vertendum vitio,
inandorum cadauerum, Pal- qui misso, qui historicorum
lantis in primis, aliorum- est, rerum ordine ad euen-
que commilitonum, qui pul- tum festinat, et breuitati
eram pro noua troia mor- studens vnica iam voce vic-
tem obiere. torem fuisse Aeneam adfir-

3. *Primo Eoo*, i. e. primo mat.
mane. *Victar.* Ad finem

Mezenti ducis exuuias; tibi, magne, tropeum,
 Belliporens; aptat rorantes sanguine cristas,
 Telaque trunca viri, et bis sex thoraca petitem
 Perfossamque locis: clipeumque ex aere sinistrae

10

Subligat, atque ensen collo suspendit eburnum.
 Tum focios, namque omnis eum stipata tegebat
 Turba ducum, sic incipiens hortatur ouantis:
 Maxima res effecta, viri: timor omnis abesto,
 Quod superest: haec sunt spolia, et de rege super-

bo

15

Primitiae: manibusque meis Mezentius hic est.
 Nunc iter ad regem nobis murosque Latinos.
 Arma parate, animis et spe praesumite bellum;
 Ne qua mora ignaros, ubi primum vellere signa
 Adnuerint Superi, pubemque educere castris, 20
 Impediat, segnisque metu sententia tardet.
 Interea focios inhumataque corpora terrae
 Mandemus: qui solus honos Acheronte sub ima est.
 Ite, ait; egregias animas, quae sanguine nobis
 Hanc patriam peperere suo, decorate supremis 25
 Muneribus: maestamque Euandri primus ad urbem
 Mittatur Pallas, quem non virtutis egentem
 Abstulit atra dies, et funere merfit acerbo.
 Sic ait inlacrimans recipitque ad limina gressum:
 Corpus ubi exanimi positum Pallantis Acoetes 30

G

Serua-

8. Belli potens, Mars. | 27. Non virtutis egentem, r
 19. Vellere signa. Conf. i. e. magna virtute praedi-
 Georg. 4, 108. | tum.

Seruabat senior: qui Parrhasio Euandro
 Armiger ante fuit; sed non felicibus aequè
 Tum comes auspiciis caro datus ibat alumno,
 Circum omnes famulumque manus Troianaque
 turba

Et maestum Iliades crinem de more solutae. 35

Vt vero Aeneas foribus sese intulit altis:

Ingentem gemitum tunsis ad sidera tollunt

Pectoribus, maestoque innugit regia luctu.

Ipse caput niuei; fultum Pallantis et ora

Vt vidit, laeuique patens in pectore vulnus 40

Cuspidis Ausoniae, lacrimis ita fatur obortis:

Tene, inquit, miserande puer, cum laeta veniret,

Inuidit Fortuna mihi, ne regna videres

Nostra, neque ad sedes victor veherere paternas?

Non haec Euandro de te promissa parenti 45

Discedens dederam: cum me complexus euntem

Mitteret in magnum imperium metuensque mone-
 ret

Acres esse viros, cum dura proelia gente.

Et

31. *Parrhasio*, arcadi. viso animus adderetur militi,
Parrhasia enim vrbs Arca- qui fortissimum inter hostes
 diae est, et *Parrhasius* vul- cecidisse conspiciens et reli-
 go pro *Arcadio* venit. quos facile caedentos fore

45. Multa rerum gerenda- arbitraretur. Altera orati-
 rum prudentia duabus Ae- uncula plena adfectus Ten-
 neae oratiunculis inest. Ere- susque humani est, quae
 xit in primis Marti tropae- ducum utique animos accen-
 um, nec aliud a pio Aenea derit videntium quanto luc-
 expectasses; sed erat tro- tu viros fortes, quanto ho-
 paeum e Mezentii hostium nore etiam mortuos profe-
 fortissimi exuuiis, ut eo queretur.

Et nunc ille quidem spe multum captus inani
 Fors et vota facit, cumulatque altaria donis. 50
 Nos iuuenem exanimum, et nil iam coelestibus vllis
 Debentem, vano maesti comitamur honore.
 Infelix, nati funus crudele videbis!
 Hi nostri reditus, expectatique triumphi?
 Haec mea magna fides? At non, Euandre, pu-
 dendis 55
 Volneribus pulsum adspicies: nec sospite dirum
 Optabis nato funus pater. Hei mihi, quantum
 Praesidium Ausonia, et quantum tu perdis, Iule!
 Haec ubi defleuit, tolli miserabile corpus
 Imperat, et toto lectos ex agmine mittit 60
 Mille viros, qui supremum comitentur honorem,
 Interfintque patris lacrimis: solatia luctus
 Exigua ingentis, misero sed debita patri.
 Haud segnes alii crates, et molle feretrum
 Arbuteis texunt virgis, et vimine querno, 65
 Exstructosque toros obtentu frondis inumbrant.
 Hic iuuenem agresti sublimem stramine ponunt:
 Qualem virgineo demessum pollice florem,

G 2

Seu

55. *Pudenda vulnera sunt* ter, suam tam pulchra morte
 a tergo accepta; *praeclara* cecidisse audiet.
 quae vultu in hostem verso 68. Vix vlla comparatio
 accipiuntur. Et ea Pallas dulcior in toto Marone legi-
 retulit. Sallustius de Sociis tur. Res quidem nota et a
 Catilinae: *Omnes aduersis vul-* multis tractata; sed ut eam
neribus conciderant. Titus Virgilius pingit, omnibus
 item Liuius l. 43. *Seruilium* aliis multo superior efficitur.
 adfert dicentem: *Insigne* Elocutio elaboratissima, pla-
 corpus honestis cicatricibus neque exullens a venustate
 omnibus aduerso corpore ex- poetica; ipseque numerus
 ceptis, habeo. Non sospitem vix in vlllo alio carmine sua-
 igitur optabit sibi filium pa- uior. *Demetitur* flos velut

Seu mollis violae, seu languentis hyacinthi:
Cui neque fulgor adhuc, nec dum sua forma re-
cessit: 70

Non iam mater alit telus, viresque ministrat.
Tunc geminas vestis, auroque ostroque rigentis
Extulit Aeneas: quas illi laeta laborum
Ipsa suis quondam manibus Sidonia Dido
Fecerat, et tenui telas discreuerat auro. 75

Harum vnam iuueni supremum maestus honorem
Induit; arfurasque comas obnubit amictu:
Multaque praeterea Laurentis praemia pugnae
Adgerat, et longo praedam iubet ordine duci.
Addit equos, et tela, quibus spoliauerat hostem.

80
Vinxerat est post terga manus, quos mitteret um-
bris

Inferias, caeso sparsuros sanguine flammam:
Indutosque iubet truncos hostilibus armis
Ipsos ferre duces, inimicaque nomina figi.
Ducitur infelix aevo confectus Acoetes, 85

Pec-

falce, non vi e radice rapi- Graecis acceptum inhumatur. Manus *virginea* esse debuit, quae demeteret. *Viola* non alia quam *mollis*; hyacinthus non alius quam *languens*. De matre tellure quam suauiter, quam exquisite dicuntur, quod non iam mater sit.

81. *Vinxerat - inferias.* Conf. octo iuuenes ex l. 10, 518. ad rogam immolandos. Barbarum hunc morem a Graecis acceptum inhumatur. niter diuque tenere Troes. Ante rogam, cui cadauer cremandum erat impositum, sanguis humanus effundebatur, quo Manes defuncti placari putabant. Ille sanguis olim quidem erat vel captiuorum vel seruorum, apud Romanos postea Gladiatorum, qui inde *Bustuarii* dicti sunt.

Pectora nunc foedans pugnis, nunc vnguibus ora
Sternitur et toto proiectus corpore terrae.

Ducunt et Rutulo perfusos sanguine currus.

Post bellator equus, positis insignibus, Aethon
It lacrimans, guttisque humectat grandibus ora. 90
Hastam alii galeamque ferunt; nam cetera Turnus
Victor habet. Tum maesta phalanx, Teucrique
sequuntur,

Tyrrhenique duces, et versis Arcades armis.

Postquam omnis longe comitum processerat ordo,

Substitit Aeneas, gemituque haec addidit alto: 95

Nos alias hinc ad lacrimas eadem horrida belli

Fata vocant. Salve aeternum mihi, maxume Palla,

Aeternumque vale. Nec plura effatus ad altos

Tendebat muros, gressumque in castra ferebat.

Iamque oratores aderant ex vrbe Latina, 100

Velati ramis oleae, veniamque rogantes:

Corpora, per campos ferro quae fusa iacebant,

Redderet, ac tumulo sineret succederet terrae;

G 3

Nul-

89. Equus bellator, et lacrimans, sensu doloris amissio hero tactis, quam pulchra, quam epica imago est? Nec putet, veritatem deesse imagini, flectumque equi risu, quam admiratione digniorum esse. Lacrimas canibus obortas ipse vidi. Flere ceruos diu multumque in retia agitados, inclusosque, ubi cinctos se canibus rabidis, hominibusque cane durioribus viderint, ea vero res extra omne dubium posita, ac iis, qui studio venandi dediti sunt, notissima est. De equis Plin. lib. 8, 42. Amissos lugent dominos, lacrimasque interdum desiderio fundunt. Ceterum spectaculo hoc funebri a v. 72-97 nihil splendidius; ipsa vero, quamquam brevissima Aeneae Pallanti aeternum vale dicentis nihil tristius simul, simulque ad sensum humanitatis dulcius,

Nullum cum victis certamen et aethere cassis:
Parceret hospitibus quondam focerisque vocatis.

105

Quos bonus Aeneas, haud adspernanda precantes,
Prosequitur venia, et verbis haec insuper addit:

Quaenam vos tanto Fortuna indigna, Latini,

Implicuit bello, qui nos fugiatis amicos?

Pacem me exanimis et Martis forte peremtis

Oratis? equidem et viuis concedere vellem.

Nec veni, nisi fata locum sedemque dedissent;

Nec bellum cum gente gero: rex nostra reliquit

Hospitia, et Turni potius se credidit armis.

Aequius huic Turnum fuerat se opponere morti.

115

Si bellum finire manu, si pellere Teucros

Adparat: his mecum decuit concurrere telis;

Vixet; cui vitam deus aut sua dextra dedisset.

Nunc ite, et miseris subponite ciuibus ignem.

Dixerat

104. *Aethere cassis*, mor-
tuis.

113. *Rex vester Latinus*,
qui me in Socium, hospitem,
ac generum admisit Aen. 7,
263, ille est, qui iura ho-
spitii fregit, et Turni armis
se credidit. At non latuit
Aeneam, eam rem instinc-
tu potius Amatae reginae;
quam Regis Latini gestam
esse.

115. *Aequius fuisset*, si
Turnus hac, i. e. ea morte
occubuisset, qua hi, quos
coram vides, peremti ia-
cent.

118. *Vixet*, vixisset. Ar-
gumentum est: Si Turnus
bellum sua manu finire, si
nos pellere secum constituit,
oportuit eum pugnare me-
cum his armis. Iam autem
videri poterat aciem deser-
uisse, et naus ope meam
manum effugisse. Viam pa-
rari h. l. animaduertes ad
singulare certamen in quo
denique Turnum Aeneas
prostrabit.

119. *Subponite ignem ciui-
bus mortuis*.

Dixerat Aeneas. Olli obstupuere silentes; 120
 Conuersique oculos inter se atque ora tenebant.
 Tum senior semperque odiis et crimine Drances
 Infensus iuueni Turno sic ore vicissim
 Orsa refert: o fama ingens, ingentior armis,
 Vir Troiane, quibus coelo te laudibus aequem? 125
 Iustitiaene prius mirer, belline laborum?
 Nos vero haec patriam grati referemus ad urbem:
 Et te, si qua viam dederit fortuna, Latino
 Iungemus regi. Quaerat sibi foedera Turnus.
 Quin et fatales murorum adtollere moles, 130
 Saxaque subuectare humeris Troiana iuuabit.
 Dixerat haec, vnoque omnes eadem ore frenebant.
 Bis senos pepigere dies, et, pace sequestra,
 Per silvas Teucris, mixtisque inpune Latini,
 Errauere iugis. Ferro sonat icta bipenni 135
 Fraxinus; euertunt actas fidere pinus;
 Robora nec cuneis et olentem scindere cedrum,
 Nec plaustris cessant vectare gementibus ornos.
 Et iam Fama volans, tanti praenuntia luctus,
 Euandrum Euandrique domos et moenia conplet, 140
 Quae modo victorem Latio Pallanta ferebat,
 Arcades ad portas ruere, et de more vetusto
 Funereas rapuere faces. Lucet via longo

G 4

Ordi-

133. *Pace sequestra*, arbi- noctu efferebantur ad funa-
 tra, quae initis duode- lia, vnde et funera diceban-
 cim dierum induciis bellum tur; vel moris forte fuit,
 finiet, cum facibus obuiam progre-
 di mortuis, qui ex praeliis

143. Respicit morem il- reportabantur. Conf. Heyn.
 lum, quo apud Romanos et Seru.

Ordine flammarum, et late discriminat agros.
 Contra turba Phrygum veniens plangentia iungunt
 145

Agmina. Quae postquam matres succedere tectis
 Viderunt, maestam incendunt clamoribus urbem.
 At non Euandrum potis est vis illa tenere:
 Sed venit in medios. Feretro Pallanta reposito
 Procumbit super, atque haeret lacrimansque ge-
 mensque, 150

Et via vix tandem voci laxata dolore est:
 Non haec, o Palla, dederas promissa parenti! —
 Cautius ut saevo velles te credere Marti! —
 Haud ignarus eram, quantum nova gloria in armis,
 Et praedulce decus primo certamine posset. — 155
 Primitiae iuuenis miserae! bellicae propinqui
 Dura rudimenta! et nulli exaudita Deorum
 Vota precesque meae! tuque, o sanctissima coniunx,
 Felix morte tua, neque in hunc servata dolorem!
 Contra ego viuido vici mea fata, superstes 160
 Restarem ut genitor. Troum socia arma secutum
 Obruerent Rutuli telis! animam ipse dedissem,
 Atque haec pompa domum me, non Pallanta, re-
 ferret!

Nec

152. Dolore, luctu, pa-
 facinora natus; at heu! ni-
 tero amore, et omni, qui
 mia gloriae cupiditas in me-
 miserationem excitet, ad-
 diam eum mortem tulit.
 fectu plenissima oratio est. Quanto adfectu sanctissimae
 Cernit pater succisam esse
 matri coniugi suae mor-
 tem, quam de filio conce-
 tem intempestivam invidet?
 perat. Non erat inscius iu-
 quanta promittitudine se ipse
 venili pectori animum in-
 pro filio obtulisset morti?
 esse ad magna et praeclara etc.

Nec vos arguerim, Teucri, nec foedera, nec, quas
Iunximus hospitio, dextras: fors ista senectae 165

Debita erat nostrae. Quod si inmatura manebat

Mors natum: caesis Volscorum millibus ante,

Ducentem in Latium Teucros cecidisse iuuabit.

Quin ego non alio digner te funere, Palla,

Quam pius Aeneas, et quam magni Phryges, et

quam 170

Tyrrhenique duces, Tyrrhenum exercitus omnis.

Magna tropaea ferunt, quos dat tua dextera leto.

Tu quoque nunc stares inmanis truncus in armis:

Esset par aetas: et idem si robur ab annis,

Turne. Sed infelix Teucros quid demoror armis?

175

Vadite, et haec memores regi mandata referte:

Quod vitam moror inuisam, Pallante peremto,

Dextra caussa tua est; Turnum gnatoque patrique

Quam debere vides. Meritis vacat hic tibi solus

Fortunaeque locus. Non vitae gaudia quaero, 180

Nec fas: sed nato Maues perferre sub imos.

Aurora interea miseris mortalicus almam

Extulerat lucem, referrens opera atque labores.

G 5

Iam

166. Quod si in fatis fuit, Conf. 178. Ad ultimum non si non alia quam praematura mors Pallantem mansit, aliis vitae se gaudiis adfici adfirmat, quam iusta, ut utinam tamen mortuus est putabat, ultione de Turno Troianos ducens in latium, sumpta, huius caedem Mani- occisus prius Volscorum bus filii gratissimam fore ramultis millibus. Quam sensus. Et haec quidem ad fus hic nobilis animi est propriam heroicis ea aetate caussae troianorum, ut cre- animis indolem. debat, iustissimae addicti?

Iam pater Aeneas, iam curuo in litore Tarchon
Constituere pyras: Huc corpora quisque suorum

185

More tulere patrum; subiectisque ignibus atris
Conditur in tenebras altum caligine coelum.

Ter circum accensos, cincti fulgentibus armis,

Decurrere rogos; ter maestum funeris ignem

Lustrauiere in equis; vlulatusque ore dedere. 190

Spargitur et tellus lacrimis, sparguntur et arma.

It coelo clamorque virum, clangorque tubarum.

Hinc alii spolia occisis derepta Latinis

Coniiciunt igni; galeas, ensesque decoros,

Frenaque, feruentesque rotas: pars munera nota

195

Ipforum clipeos, et non felicia tela.

Multa bouum circa mactantur corpora Morti;

Saetigerosque fues, raptasque ex omnibus agris

In flammam ingulant pecudes: tum litora toto

Ardentes spectant focios, femiustaque feruant 200

Busta; neque auelli possunt; nox humida donec

Inuertit coelum stellis fulgentibus aptum.

Nec minus et miseri diuersa in parte Latini

Innumeras struxere pyras, et corpora partim

Multa

189. *Decurrere* peditum, lustrare in equis equitum esse notant interpretes. *Lustrare* circum ire est, vt Aen. 1, 612. Cetera ad sollemnes funerum ritus pro ea aetate spectant.

197. *Morti*, quam pro Dea coluere quidem Romani. Sed quia nullis placari posse Sacrificiis credebatur, nulla ei templa condebant. Pingebatur atris alis, veste induta nigri coloris, quae tamen stellis hinc et hinc promicantibus intexta erat.

Multa virum terrae infodiunt, auectaue partim

205

Finitimos tollunt in agros, vrbique remittunt.

Cetera, confusaeque ingentem caedis aceraum,

Nec numero nec honore, cremant; tunc vndique

vasti

Certatim crebris confluent ignibus agri.

Tertia lux gelidam coelo dimouerat umbram: 210

Maerentes altum cincrem et confusa ruebant

Ossa focis, tepidoque onerabant aggere terrae.

Iam vero in tectis, praediuitis vrbe Latini,

Praecipuus fragor, et longi pars maxima luctus.

Hic matres, miseraeque nurus, hic cara fororum

215

Pectora maerentum, puerique parentibus orbi,

Dirum execrantur bellum, Turnique hymenaeos:

Ipsam armis, ipsamque iubent decernere ferro;

Qui regnum Italiae et primos sibi poscat honores,

Ingrauat haec saeuus Drances, solumque vocari

220

Testatur, solum posci in certamina Turnum.

Multa simul contra variis sententia dictis

Pro Turno: et magnum reginae nomen obumbrat:

Multa

211. *Ruebant*, eruebant tamen, in quo Turnus ad actiuo sensu. Ossa, quae vltimum cum Aenea concremari non poterant, gressus occubuit.

vel collecta in urnis adseruabant, vt Aen. 6, 228; vel terra iniecta tumulabant, vt Aen. 5, 48.

213. *Ipsam Turnum iubent decernere*. Videsne viam iterum parari ad singulare cer-

223. *Magnum reginae Amatae nomen obumbrat*, i. e. Turnum tegit. Mira arte politica aularum studia motusque exquisite exprimentur.

Multa virum meritis sustentat fama tropaeis.

Hos inter motus, medio in flagrante tumultu,

225

Ecce super maesti magna Diomedis ab vrbe

Legati responsa ferunt: nihil omnibus actum

Tantum impensis operum: nil dona, neque aurum,

Nec magnas valuisse preces: alia arma Latinis

Quaerenda, aut pacem Troiano ab rege petendam.

230

Deficit ingenti luctu rex ipse Latinus.

Fatalem Aenean manifesto numine ferri,

Admonet ira Deum, tumulique ante ora recentes.

Ergo concilium magnum, primosque suorum

Imperio adcitatos, alta intra limina cogit.

235

Olli convenere, fluuntque ad regia plenis

Tecta viis. Sedet in mediis et maxumus aevo,

Et primus sceptris, haud laeta fronte, Latinus.

Atque hic legatos Aetola ex vrbe remissos,

Quae referant, fari iubet, et responsa reposcit

240

Ordine cuncta suo. Tum facta silentia linguis,

Et Venulus dicto parens ita farier infit:

Vidimus, o ciues, Diomede Arginaeque castra;

Atque iter emensi casus superauimus omnes;

Contigimusque manum, qua concidit Ilia tellus.

245

Ille

226. *Diomedis ab vrbe Ar-* foedere auxilia contra Tro-
pis infr. v. 243, vel Argy-
rippa. Abiere hi legati l. 8. rianos ferret.

245. *Contigimus manum*
eo consilio ad Diomedem amicam, dedimus dextram
missi, vt is inito cum latinis Diomedi, cuius praecipue

Ille urbem Argyripam, patriae cognomine gentis,
Victor Gargani condebat Iapygis aruis.

Postquam introgressi, et coram data copia fandi;
Munera praeferimus, nomen patriamque docemus:
Qui bellum intulerint, quae causa adtraxerit Ar-
pos. 250

Auditis ille haec placido sic reddidit ore:

O fortunatae gentes, Saturnia regna,
Antiqui Aufonii, quae vos fortuna quietos,
Sollicitat, suadetque ignota laceffere bella?
Quicumque Iliacos ferro violauimus agros, 255
(Mitto ea, quae muris bellando exhausta sub altis,
Quos Simois premat ille viros) infanda per orbem
Supplicia, et scelerum poenas expendimus omnes,
Vel Priamo miseranda manus: scit triste Minervae

Sidus

manu Troia cecidit. Quanti-ianis olim infesta expecta-
nominis Diomedes in obfi- re Latini potuere auxilia.
dione troiana fuerit, qui At mutato iam animo, ex-
cum Aenea congressus ipsam emplisque doctus, quam
eius matrem Deam Venerem grauißimas propter excisam
vulnerauit, neminem latere Troiam superis poenas de-
posse puto, qui ad legen- dere Graeci, nullam sibi
dum se accingit Virgilium. iam rem cum Troianis nul-
Domum ab obsidione reuer- lum amplius fore bellum ad-
sus, quum eam a Venere firmabat.
euerßam cerneret, nec ab 257. Premat fluctibus hau-
ipsa vxore Aegyale recipe- stos.
retur in Apuliam fugit, vr- 259. Triste Minervae sidus
bemque, Argyrippam con- Tempestatem respicit mari-
didit. Gargani aruis in pro- timam, quae Minervae ira
montorio Apuliae, ad quod excitata classem Graecorum
adpulsus erat Diomedes. Troia victa redeuntem dis-
Iapygis, i. e. Iapygii; om- iecit. Conf. l. i, 44, ubi
nis enim Apulia, ac Cala- Ajax ad Caphareum Euboe-
bria simul Iapygia dicitur. ae insulae scopulum adfixus
255. Quicumque violauimus, Certa a Diomede tro-

Sidus, et Euboicae cautes, vltorque Caphereus.

260

Militia ex illa diuersum ad litus adacti,

Atrides Protei Menelaus adusque columnas

Exfulat; Aetnaeos vidit Cyclopas Vlixes.

Regna Neoptolemi referam, versosque penates

Idomenei? Libycone habitantes litore Locros? 265

Ipsa Mycenaeus magnorum ductor Achiuom

Coniugis infandae prima intra limina dextra

Oppetit: deuictam Asiam subsedit adulter.

Inuidisse Deos, patriis vt redditus oris

Coniugium optatum et pulchram Calydonam vide-

rem! 270

Nunc etiam horribili visu portenta sequuntur,

Et

262. *Atrides*, i. e. Menelaus spartae rex Atrei filius confecto troiano bello octo integris annis circa litora Aegypti iactatus ad columnas vsque Protei, ad vltimos vsque fines Aegypti regno exsul peruenit. De Viysse apud Cyclopas Conf. Aen. 3, 613.

264. *Neoptolemus* redux ab Oreste occisus; *Idomeneus* a suis patria pulsus est. *Locri* Graeci populi a Troia reduces aliam sibi quaerere patriam in partibus Africae coacti sunt. Ipse *Agamemnon* Mycenarum rex ipsius uxoris *Clytemnestrae* insidiis e medio tollitur, et quod diro dirius, id ei prima inter limina ne in domum quidem

admisso accidit. *Deuictam Asiam subsedit adulter*. Agamemnoni adulterii, quod Paris commiserat, vindicari non defuit alter adulter *Aegisthus*, qui facinoris infandus, quod *Clytemnestra* mercedabatur, conscius ac particeps ipsum *Agamemnonem* ex insidiis prima inter limina interfecit. *Subsidere* idem est ac clam sedere in insidiis, heimlich auf einen Ort hängen, auf etwas passen, heimlich nachstellen. *Subsidere in insidiis iussit*. Cic. pro Mil. 19. *deuictam Asiam, pro victorem Asiae*.

269. Subintell. quid meum, inuidisse mihi Deos, ac fecisse, vt ne coniugem quidem, nec, quam auito

Et focii amissi petierunt aethera pennis,
 Flaminibusque vagantur aues (heu dira meorum
 Supplicia!) et scopulos lacrimosis vocibus implent.
 Haec adeo ex illo mihi iam speranda fuerunt 275
 Tempore, cum ferro coelestia corpora demens
 Adpetii, et Veneris violanti volnere dextram.
 Ne vero, ne me ad tales inpellite pugnas.
 Nec mihi cum Teucris ullum post eruta bellum
 Pergama; nec veterum memini laetorue malorum.
 280

Munera, quae patriis ad me portatis ab oris,
 Vertite ad Aenean: stetimus tela tela aspera contra,
 Contulimusque manus: experto credite, quantus
 In clipeum adsurgat, quo turbine torqueat hastam.
 Si duo praeterea tales Idaea tulisset 285
 Terra viros: ultro Inachias venisset ad vrbes
 Dardanus, et versis lugeret Graecia fatis.
 Quidquid apud durae cessatum est moenia Troiae,
 Hectoris Aeneaeque manu victoria Graium
 Haesit, et in decumum vestigia retulit annum. 290
 Ambo animis, ambo inlignes praestantibus armis:
 Hic pietate prior. Coeant in foedera dextrae,
 Qua datur: ast, armis concurrant arma, cauete.
 Et responsa simul quae sint, rex optime, regis
 Audisti,

iure tenebam, patriam vr- | ornat Ouid. Metam. l. 14,
 bem Aetoliae meae Calydonia 494.
 viderem.

272. Socii amissi atque in | in qua mons Ida. Inachias
 aues ab irata Venere me ad- | i. e. graecas vrbes. Darda-
 huc viuo mutati. Fabalam | mus, Dardanius, troiani.
 hanc eleganter, vt solet,

Audisti, et quae sit magno sententia bello. 295

Vix ea legati: variusque per ora concurrit

Ausonidum, turbata fremor: ceu, saxa morantur

Cum rapidos annis, sit clauso gurgite murmur,

Vicinaeque fremunt ripae crepitantibus vndis.

Vt primum placati animi, et trepida ora quierunt,

300

Praefatus Diuos folio rex infit ab alto:

Ante equidem summa de re statuisse, Latini,

Et vellem, et fuerat melius; non tempore tali

Cogere concilium, cum muros adsidet hostis.

Bellum importunum, ciues, cum gente Deorum,

305

Inuictisque viris, gerimus: quos nulla fatigant

Proelia, nec victi possunt absistere ferro.

Spem, si quam adscitis Aetolum habuistis in armis,

Ponite; spes sibi quisque. Sed haec, quam an-

gusta, videtis.

Cetera qua rerum iaceant perculsa ruina, 310

Ante oculos interque manus sunt omnia vestras.

Nec quemquam incuso. Potuit quae plurima virtus

Esse, fuit. Toto certatum est corpore regni.

Nunc adeo, quae sit dubiae sententia menti,

Expedium et paucis (animos adhibete) docebo. 315

Est antiquus ager Tusco mihi proximus amni,

Lon-

302. Statuisse, deliberasse. est? Vnusquisque sibi sua.

308. Spem si quam in auxiliiis Aetolorum Diomedis Sociorum habuistis, deponite eam. Negata nobis sunt auxilia. Quid igitur super-

spes sit.

316. Quod igitur Consilii

ad pacem iungendam dat,

illud est vel 1) agrum tibe-

rinum Troianis possidendum

Longus in occasum, fines super vsque Sicanos,
 Aurunci Rutulique ferunt, et vomere duros
 Exercent colles, atque horum asperrima pascunt.
 Haec omnis regio, et celsi plaga pinea montis 320
 Cedat amicitiae Teucrorum: et foederis aequas
 Dicamus leges, sociosque in regna vocemus:
 Confidant, si tantus amor, et moenia condant.
 Sin alios fines aliamque capeßlere gentem
 Est animus, possuntque solo decedere nostro: 325
 Bis denas Italo texamus robore naues,
 Seu plures conplere valent: iacet omnis ad vndam
 Materies: ipsi numerumque modumque carinis
 Praecipiant: nos aera, manus, naualia demus.
 Praeterea, qui dicta ferant, et foedera firment, 330
 Centum oratores prima de gente Latinos
 Ire placet, pacisque manu praetendere ramos:
 Munera portantes aurique eborisque talenta
 Et fellam regni trabeamque insignia nostri.
 Consulite in medium, et rebus succurrite fessis. 335

Tum Drances, idem infensus, quem gloria Turni
 Obliqua inuidia stimulisque agitabat amaris,
 Largus opum, et lingua melior, sed frigida bello
 Dexterâ, consiliis habitus non futilis auctor,
 Seditione potens; genus huic materna superbum 340

H

Nobi-

relinquere debere, si quidem
 in animum induxerint Italia
 abire se nolle; 2) naues iis
 aedificandas, si alio abire
 mallint.

326. *Italo robore*, ex ar-
 boribus italicis.

334. *Sella regni* curulis
 nempe, quae regnum antea
 romanorum, postea consu-
 lum fuit. *Curulis* dicebatur,
 quia currui etiam imponi
 poterat. De *trabea* vid. Aen.
 7, 188, et 612.

Nobilitas dabat, incertum de patre ferebat;
 Surgit, et his onerat dictis atque aggerat iras:
 Rem nulli obscuram, nostrae nec vocis egentem,
 Consulis, o bone rex. Cuncti se scire fatentur,
 Quid fortuna ferat populi; sed dicere mussant. 345
 Det libertatem fandi, flatusque remittat,
 Cuius ob auspiciū infaustum moresque sinistros
 (Dicam equidem, licet arma mihi mortemque mi-
 netur)

Lumina tot cecidisse ducum, totamque videmus
 Confedisse urbem luctu: dum Troia tentat 350
 Castra, fugae fidens, et coelum territat armis.
 Vnum etiam donis istis, quae plurima mitti
 Dardanidis dicique iubes, vnum, optime regum,
 Adiicias; nec te vllius violentia vincat,
 Quin natam egregio genero dignisque hymenaeis
 355

Des pater, et pacem hanc aeterno foedere iungas.
 Quod si tantus habet mentis et pectora terror;
 Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso:
 Cedat, ius proprium regi patriaeque remittat.
 Quid miseros toties in aperta pericula ciues 360
 Proiicis, o Latio caput horum et causa malorum?

Nulla

351. *Fugae fidens*, quae nostrae deliberandi. Cedat
 subductus erat turnus Aen. nobis, ut iure nostro uta-
 10, 659. mur, et filiam regis laui-

357. *Si tantus timor est*, niam (*pacis id pignus uni-*
 ut nullus nostrum ausit de cum) ei collocemus in ma-
 Turno conqueri. trimonium, qui et regi no-

359. *Cedat*, et liberum stro gratiofus, et patriae
 nobis ius concedat de bono utilis sit.
 et regis nostri et patriae no-

Nulla salus bello: pacem te poscimus omnes,
 Turne: simul pacis solum inuiolabile pignus.
 Primus ego, inuisum quem tu tibi fingis, et esse
 Nil moror, en, supplex venio. Miserere tuorum,
 365

Pone animos, et pulsus abi. Sat funera fusi
 Vidimus, ingentes et desolauimus agros.
 Aut, si fama mouet, si tantum pectore robur
 Concipis, et si adeo dotalis regia cordi est:
 Aude, atque aduersum fidens fer pectus in hostem.
 370

Scilicet, vt Turno contingat regia coniunx,
 Nos animae viles, inhumata infletaque turba,
 Sternamur campis. Et iam tu, si qua tibi vis,
 Si patrii quid Martis habes, illum adspice contra,
 Qui vocat. 375

Talibus exarsit dictis violentia Turni:
 Dat gemitum, rumpitque has imo pectore voces:

H 2

Larga

370. *Fer pectus in hostem*, oratio iactantior erit quam
 -- 374. *illum adspice contra*, verior. Vir miles omni vi
qui vocat, -- Aeneam. Ad oratoria (quae Maronis est)
 futuram denuo singularem adhibita indignationem, con-
 Turni cum Aenea pugnam fidentiam, audaciam, furo-
 respicit. Nos contemnimur, rem animi sponsam sibi cum
 proicimur flocci habemur, regno adimi nollentis quauis
 adeo ne miseratione digni elocutione per se satis acri
 existimamur, vt ipse nobis prodit. Inuehitur in primis
 honor funebris, ipse sepul- in Drancen: „ non verbis
 tura negetur. „ nunc, quorum multa tibi

376. *En Turni violentiam*. „ copia, sed manu opus est,
 Non loquitur Turnus, non „ manu forti, qui hostem
 fatur; sed *rumpit voces*, -- „ pellat, non ore, qui elo-
rumpit imo e pectore. Au- „ quio tonet. „ Persequitur
 dies declamatorem artis fan- id argumenti acri Ironia ad
 di peritissimum; eius vero v. vsque 391.

Larga quidem, Drance, semper tibi copia fandi
Tum, cum bella manus poscunt; patribusque vo-
catis

Primus ades. Sed non replenda est curia verbis, 380
Quae tuto tibi magna volant, dum distinet hostem
Agger moerorum, nec inundant sanguine fossae.
Proinde tona eloquio, solitum tibi: meque timoris
Argue tu, Drance; quando tot stragis acervos
Teucrorum tua dextra dedit, passimque tropaeis 385
Insignes agros. Possit quid viuida virtus,
Experiare licet: nec longe scilicet hostes
Quaerendi nobis: circumstant undique muros.
Imus in aduersos! quid cessas? an tibi Mauors
Ventosa in lingua, pedibusque fugacibus istis, 390
Semper erit?
Pulsus ego? aut quisquam merito, foedissime, pul-
sum

Arguet, Iliaco tumidum qui crescere Thybrim
Sanguine, et Euandri totam cum stirpe videbit
Procubuisse domum, atque exutos Arcadas armis?
395

Haud ita me experti Bitias et Pandarus ingens,
Et quos mille die victor sub Tartara inisi,
Inclusus muris, hostilique aggere septus.
Nulla salus bello. Capiti cane talia demens
Darda-

392. Pulsus ego? -- Re-
felit obiecta ipsis factis,
ipsis caedibus, quas Bitiae,
Pandaro, -- ingenti Pandaro
intulit, -- muris etiam in-
clusus intulit.

399. Nulla salus bello.
Risu excipit obiectum sibi
hoc argumenti genus. Illud
non in virum fortem, sed
in timidum pectus, in gen-
tem bis victam cadere ait.

Dardanio, rebusque tuis. Proinde omnia magno
400

Ne cessa turbare metu, atque extollere vires
Gentis bis victae; contra premere arma Latini.
Nunc et Myrmidonum procures Phrypia arma tre-
miscunt,

Nunc et Tydides, et Larissaeus Achilles:
Amnes et Hadriacas retro fugit Aufidus vndas. 405
Vel cum se pavidum contra mea iurgia fingit
Artificis scelus, et formidine crimen acerbatur.
Numquam animam talem dextra hac (absiste mo-
ueri)

Amittes: habitet tecum, et sit pectore in isto.
Nunc ad te, et tua magna, pater, consulta reuertor.
410

Si nullam nostris ultra spem ponis in armis;
Si tam deserti sumus, et semel agmine verso

H 3

Fuu-

402. *Premere*, deprimere, extenuare.

403. *Nunc* paene graecos ipsos Achillem Diomedem ad solum troianorum nomen trepidare, et ipsos fluuios (e. g. *Aufidum*) Italiae troianorum metu aquas retro agere, accerrima reprehensione re in maius acuta ironice, et ad mentem Drancis illusorie adferit. Re tamen sultat admixta lusu, quam sentit, ira.

407. *Artificis scelus*, multo potentior locutio, quam *scelestus artifex*. At Ironia, qua nulla acrior in faciem sceleris artificis ait, non dignum illum esse, ut cadat dextra hac (mea Turni) fortes prostrare sueta. Sit feminalis anima, ubi est, in pectore isto - Drancis. Locum ante oculos habuit Lucan. l. 3, 135. apud quem Caesar ad Metellum:

-- *Haud umquam iugulo se polluet isto
Nostra, Metelle, manus, dignum te Caesaris ira
Nullus homo faciet.*

Funditus occidimus, neque habet Fortuna regres-
sum :

Oremus pacem, et dextras tendamus inertes.

Quamquam, o, si solitae quidquam virtutis ad-
esset, 415

Ille mihi ante alios fortunatusque laborum,

Egregiusque animi, qui, ne quid tale videret,

Procubuit moriens, et humum semel ore momordit.

Sin et opes nobis, et adhuc intecta iuventus,

Auxilioque vrbes Italae populiue superfunt: 420

Sin et Troianis cum multo gloria venit

Sanguine: (sunt illis sua funera, parque per omnes

Tempestas) cur indecores in limine primo

Deficimus? cur ante tubam tremor occupat artus?

Multa dies variique labor mutabilis aeui 425

Retulit in melius: multos alterna reuifens

Lusit, et in solido rursus Fortuna locauit.

Non erit auxilio nobis Aetolus, et Arpi:

At Messapus erit, felixque Tolumnius, et quos

Tot populi misere duces. Nec tarda sequetur 430

Gloria

416. *Ille mihi ante alios.* quam breuiter, quam ornate
Vult: turpi, quae nos ma- eam adtulit, et absque va-
uet, paci praeferenda mors nissimo illo strepitu, quo
est. Quam miro vero orna- alias fieri solet, in os De-
tu hanc sententiam extulit clamatori Turno dedit?
Maro? 428. Sit, non ferat nobis

423. *In limine primo,* in auxilia *Diomedes.* Sunt alii,
ipso belli initio. qui ferunt, *Messapus* Aen.

424. *Ante tubam,* ante 7, 691; *Tolumnius* augur
pugnam. Aen. 12, 258; Latini, et

425. *Multa dies.* Senten- Laurentes Aen. 7, 54 et 63,
tia nec morum praeceptorum, *Camilla* Aen. 7, 803. et infr.
nec ipsi vulgo ignota, sed 535.

Gloria delectos Latio et Laurentibus agris.
 Est et Volscorum egregia de gente Camilla,
 Agmen agens equitum, et florentes aere cateruas.
 Quod si me solum Teueri in certamina poscunt,
 Idque placet, tantumque bonis communibus obsto:

435

Non adeo has exosa manus Victoria fugit,
 Vt tanta quidquam pro spe tentare recusem.
 Ibo animis contra: vel magnum praestet Achillem,
 Factaque Volcani manibus paria induat arma
 Ille licet. Vobis animam hanc foceroque Latino 440
 Turnus ego, haud vlli veterum virtute secundus,
 Deuoui. Solum Aeneas vocat. Et, vocet oro.
 Nec Drances potius, siue est haec ira Deorum,
 Morte luat: siue est virtus et gloria, tollat.

Illi haec inter se dubiis de rebus agebant 445
 Certantes: castra Aeneas aciemque mouebat.

H 4

Nun-

433. *Florentes, fulgentes.* tum teneat lectoris animum,
 434. *Quod si me solum etc.* eumque torrentis instar rapiat secum.
 Decretorius hic locus est, in quo paratum iam antea 444. De sensu loci huius
 semen singularis certaminis acriter disputant interpre-
 iacitur, quod initurus cum tes. Forte simplicissima in-
 Turno Aeneas erat, quod-terpretatio est, si turnum
 que felice exitu Aenciden ira simul in Drancen com-
 coronat. Generosi et fortis motum, simul ei illudentem
 animi indolem a v. 434. 442 intelligamus: abi. Nec bo-
 mira arte expressam esse abs- nis meis, nec malis rebus
 que admonitu quisque sen- interesto. Nolo, sis aut
 tiet. Quamquam vero Iro- gloriae meae particeps, aut,
 nia accerrima ad extre- si quam mereor, inuidiae.
 mam fere vsque orationis Si tamen iubente Deorum
 partem regnet, ea tamen ira pereundum est, ne te-
 eius vis est, vt ad finem vs- cum perire quidem me posse
 que delectus verborum et sine ignominia putem.
 sententiarum mirifice arrec-

Nuntius ingenti per regia tecta tumultu
 Ecce ruit, magnisque urbem terroribus inplet:
 Instructos acie Tiberino a flumine Teucros,
 Tyrrhenamque manum, totis descendere campis.

450

Extemplo turbati animi, concussaue volgi
 Pectora, et adrectae stimulis haud mollibus irae.
 Arma manu trepidi poscunt: fremit arma iuventus.
 Flent maesti mussantque patres. Hic vndique cla-
 mor

Dissenfu vario magnus se tollit in auras. 455

Haud secus, atque alto in luco cum forte caternae
 Confedere auium, piscosae amne Padusae
 Dant sonitum rauci per stagna loquacia cycni.
 Immo, ait, o ciues, adrepto tempore, Turnus,
 Cogite concilium, et pacem laudate sedentes: 460
 Illi armis in regna ruant. Nec plura locutus
 Conripuit sese et tectis citus extulit altis.

Tu, Voluse, armari Volscorum edice manipulis:
 Duc, ait, et Rutulos. Equidem, Messapus in armis,
 Et cum fratre Coras, latis diffundite campis. 465
 Pars aditus urbis firment, turresque capessant:
 Cetera, qua iusso, mecum manus inferat arma.
 Illicet in muros tota discurritur urbe.

Concilium ipse pater et magna incepta Latinus
 Dese-

457. *Padusae*, Padi flumi-
 nis. | initiis manipulus foeni illis
 | pro signo praeferebatur,
 463. *Manipulus* turba mi-
 | inde nominis origo.
 litum fere 256. sub eodem |
 signo pugnantium. Tenui- | 467. *Qua iusso*, i. e. ius-
 | sero.
 bus reipublicae romanae |

Deferit, ac tristi turbatus tempore differt: 470
 Multaque se incusat, qui non adceperit vltro
 Dardanium Aenean, generumque adsciuerit, vrbi.
 Praefodiunt alii portas, aut faxes fudosque
 Subuectant: bello dat signum rauca cruentum
 Buccina. Tum muros varia cinxere corona 475
 Matronae puerique: vocat labor vltimus omnes.
 Nec non ad templum fummasque ad Palladis arces
 Subuehitur magna matrum regina caterua,
 Dona ferens: iuxtaque comes Lauinia virgo,
 Causa mali tanti, oculos deiecta decoros. 480
 Succedunt matres, et templum ture vaporant;
 Et maestas alto fundunt de limine voces:
 Armipotens, praeses belli, Tritonia virgo,
 Frange manu telum Phrygii praedonis, et ipsum
 Pronum sterne solo, portisque effunde sub altis. 485
 Cingitur ipse furens certatim in proelia Turnus.
 Iamque adeo Rutulum thoraca indutus aenis
 Horrebat squamis, furasque incluserat auro,
 Tempora nudus adhuc; laterique adcinxerat en-
 sem;
 Fulgebatque alta decurrens aureus arce: 490
 Exultatque animis, et spe iam praecipit hostem.
 Qualis, vbi abruptis fugit praesepia vinclis,
 Tandem liber equus, campoque potitus aperto,

H 5

Aut

488. *Suras*, die Wade am/ sucht bald sich mit dem Fein-
 Fuße. *Incluserat auro*, i. e. de zu schlagen, stellte ihm
 ocreis auro distinctas. den Feind schon lebhaft, und

491. *Spe praecipit hostem*. als gegenwärtig vor.
 Die Hoffnung und Gehr-

Aut ille in pastus armentaque tendit equarum,
 Aut adfuetus aquae perfundi flumine noto 495
 Emicat, adrectisque fremit ceruicibus alte
 Luxurians: luduntque iubae per colla, per armos.
 Obuia cui, Volscorum acie comitante, Camilla
 Occurrit, portisque ab equo regina sub ipsis
 Defiluit; quam tota cohors imitata relictis 500
 Ad terram defluxit equis. Tum talia fatur:
 Turne, sui merito si qua est fiducia forti,
 Audeo et Aeneadum promitto occurrere turmae,
 Solaque Tyrrhenos equites ire obuia contra.
 Me sine prima manu tentare pericula belli: 505
 Tu pedes ad muros subsiste, et moenia serua.
 Turnus ad haec, oculos horrenda in virgine fixus:
 O decus Italiae, virgo, quas dicere grates,
 Quasue referre parem? sed nunc, est omnia quando
 Iste animus supra, mecum partire laborem. 510
 Aeneas, vt fama fidem missique reportant
 Exploratores, equitum lenia inprobus arma
 Praemisit, quaterent campos: ipse ardua montis
 Per deserta iugo superans aduentat ad urbem.
 Furta paro belli conexo in tramite siluae, 515

Vt

489. Camilla, ea, de qua sermo est l. 7, 803.

507. Horrenda, admodum veneranda, summopere reuerenda. Hoc sensu Aeneas l. 6, 90. horrenda Sibilla est: arces, quibus altus Apollo praesidet, horrendaeque procul secreta Sibyllae antrum immane petit.

513. Quaterent campos proprie de equorum per campum celeriore cursu. Trabben. Supia: quatit ungula campum.

515. Furta belli. Conf. Aen. 5, 588. Conf. item fraudem v. 5. 22.

Vt biuias armato obsidam milite fauces.
 Tu Tyrrhenum equitem conlatis excipie signis:
 Tecum acer Messapus erit, turmaeque Latinae,
 Tiburnique manus: ducis et tu concipe curam.
 Sic ait, et paribus Messapum in proelia dictis 520
 Hortatur, sociosque duces; et pergit in hostem.
 Est curuo anfractu valles, adcommoda fraudi
 Armorumque dolis; quam densis frondibus atrum
 Vrguet vtrisque latus; tenuis quo semita ducit,
 Angustaeque ferunt fauces aditusque maligni. 525
 Hanc super in speculis summoque in vertice montis
 Planities ignota iacet, tutique receptus:
 Seu dextra laeuaque velis occurrere pugnae:
 Siue instare iugis, et grandia volueré saxa.
 Huc iuuenis nota fertur regione viarum; 530
 Adripuitque locum, et siluis infedit iniquis.
 Velocem interea superis in sedibus Opim,
 Vnam ex virginibus fociis facraque ceterua,
 Conpellabat, et has tristi Latonia voces
 Ore dabat: Graditur bellum ad crudele Camilla,
 535
 O virgo, et nostris nequidquam cingitur armis,

Cara

527. *Planities ignota* est habuit. Verum ea mittere locus insidiis aptus inter fauces, filuas, in quibus militi rei praecederet, discursu ignotum latere licet. potuit. Potuit item manda-

534. *Latonia* Diana. *Opis* tum opi breuiter explicari; Nympha Dianae nuntia fuit, at oratis a v. 536 - ad 594. ut *Iris Iunonis*. Mittit Diana inexpectata h. l. est, in ea na Camillae per Opim arcum inprimis rerum praeliique et pharetram, arma igitur imminentis conditione, quae coelestia, qualia Aeneas nullam facile moram patitur.

Cara mihi ante alias. Neque enim nouus istae
Dianae

Venit amor, subitaque animum dulcedine mouit.
Pulsus ob inuidiam regno viresque superbas
Priuerno antiqua Metabus cum excederet vrbe, 540
Infantem, fugiens media inter proelia belli,
Sustulit exfilio comitem, matrisque vocauit
Nomine Casinillae, mutata parte, Camillam.
Ipse, situ prae se portans, iuga longa petebat
Solorum nemorum: tela vndique faeua premebant,
545

Et circumfuso volitabant milite Volsci.
Ecce, fugae medio, summis Amasenus abundans
Spumabat ripis; tantus se nubibus imber
Ruperat. Ille, innare parans, infantis amore
Tardatur, caroque oneri timet. Ommia secum 550
Versanti subito vix haec sententia fedit:

Telum

540. *Metabus* Volscorum infantem Camillam ultra flu-
Rex pater Camillae. *Priuernum* vrbs Volscorum Camil-
lae patria. uium in alterum litus v. 561.
Ipso fluuius inmans et natatu

547. *Amasenus* Volscorum vitam pastorum in monti-
fluuius. bus inter filuas latens vixit,

552. Sensus. Pater Meta- v. 564 - 68. Infans Camilla
bus, vt vitae infantis Camil- v. 570. nutritur lacte equino,
lae consuleret, inmanni te- et quam primum per aeta-
lo quod gerebat, natam im- tem licuit, sagittis armata
plicabat, et implilatam cor- venatui se totam addixit.
tice inuoluens illam me- Fabula auditu iucunda, sed,
diae hastae circumligabat, ni fallar, hoc loco aliena,
vt cum hasta iaculi instar quae rectius loco superiore,
emitti posset. Precibus de- vbi de Camilla sermo, ad-
inde ad Dianam missis, ei- lata forte fuisset. Explicata
que Camillam famulam v. rei summa eius adiuncta fa-
558. consecratis e iaculatur cile ipse euolues,

Telum inmane, manu valida quod forte gerebat
 Bellator, solidum nodis et robore cocto;
 Huic natam, libro et siluestri subere clausam,
 Implicat, atque habilem mediae circumligat hastae:

555

Quam dextra ingenti librans ita ad aethera fatur:
 Alma, tibi hanc, nemorum cultrix, Latonia virgo,
 Ipse pater famulam voueo: tua prima per auras
 Tela tenens supplex hostem fugit. Adcipe, testor,
 Dina tuam, quae nunc dubiis committitur auris. 560
 Dixit, et adducto contortum hastile lacerto
 Inmittit: sonuere undae: rapidum super annem
 Infelix fugit in iaculo stridente Camilla.

At Metabus, magna propius iam urgente caterua,
 Dat sese fluuio, atque hastam cum virgine victor

565

Gramineo donum Triuia de cespite vellit.
 Non illum teetis vllae, non moenibus vrbes
 Adcepere, neque ipse manus feritate dedisset:

Pastor

553. *Telum ex robore cocto*, e ligno ad fumum exsiccato Conf. Georg. I, 175. *Liber*, die innere zarte Baumrinde, der Bast. *Suber*, ein leichtes gerne schwimmendes Holz, Pantoffelholz, Gortbaum. *Habilis*, was man leicht, und schicklich tractiren kann. Er wickelte das Kind auf eine schickliche Art ein, so daß es nicht herunterfiel, und doch im Werfen nicht hinderte.

560. *Dubiis auris*, eleganter Heyn. per quas ipsa infans dubia salute fertur.

564. *Magna urgente caterua* hostium se insequentium, et prope iam tergo imminentium.

565. *Incolumis igitur* postquam euaserat Metabus euellit hastam cum virgine de cespite, in quem ultra fluuium proiecta cecidit.

568. *Nec manus feritate dedisset*. Locutio haec: ma-

Pastorum et solis exegit montibus aeuum.
 Hinc natam, in dumis interque horrentia lustra, 570
 Armentalis equae mammis et lacte ferino
 Nutribat, teneris inmulgens vbera labris.
 Vtque pedum primis infans vestigia plantis
 Instituerat, iaculo palmas onerauit acuto:
 Spiculaque ex humero paruae suspendit et arcum.

575

Pro crinali auro, pro longae tegmine pallae,
 Tigridis exuuiæ per dorsum a vertice pendent.
 Tela manu iam tum tenera puerilia torfit,
 Et fundam tereti circum caput egit habena:
 Strymoniamque gruem, aut album deiecit olorem.

580

Multae illam frustra Tyrrhena per oppida matres
 Optauere nurum: Sola contenta Diana,
 Aeternum telorum et virginitatis amorem
 Intemerata colit. Vellem haud conrepta fuisset
 Militia tali, conata laceffere Teucros: 585

Cara

nus dare a victis captiuus ducitur, qui vltro manus compedibus ligandas dant. Sensus: *manus dare* idem est, ac *vinci*. Vult igitur Maro: *Metabus* vitam inter ferarum in siluis agere suctus eam simul ferarum indolem, ac naturam induit, vt nulla domo, nulla vrbe recipi vmquam voluerit, nec vel precibus vel persuasione vlla *vinci*, ac induci potuisset, vt siluis relictis in domos hominum sociorum, in vil-
 las, in vrbes se conferret. Horat. Epod. 17. *Iamiam* efficaci de manus scientiae. 570. *Lustrum* ferarum, eine dicigt, ein dusterer Ort im Walde, wo sich die Wildthier gerne aufhalten. 571. *Armentalis* equa, eine noch unbezäumte unbändige Stutte. 576. *Crinale aurum*, Gold, das zur Zierde in die Haare geflochten wird, eine goldne Haarbinde.

Cara mihi, comitumque foret nunc vna mearum.
Verum age, quandoquidem fatis vrguetur acerbis,
Labere, Nympha, polo, finesque inuise Latinos,
Tristis vbi infausto committitur omine pugna.

Haec cape, et vltricem pharetra deprome sagittam:

590

Hac, quicumque sacrum violarit volnere corpus,
Tros Italusue, mihi pariter det sanguine poenas.

Post ego nube caua miserandae corpus et arma

Inspoliata feram tumulo, patriaeque reponam.

Dixit: at illa leuis coeli delapsa per auras

595

Insonuit, nigro circumdata turbine corpus.

At manus interea muris Troiana propinquat,

Etruscique duces, equitumque exercitus omnis;

Conpositi numero in turmas. Fremit equore toto

Insultans fonipes, et pressis pugnat habenis

600

Huc obuersus et huc: tum late ferreus hastis

Horret ager, campique armis sublimibus ardent.

Nec non Messapus contra, celeresque Latini,

Et cum fratre Coras, et virginis ala Camillae,

Aduersi campo adparent: hastasque reductis

605

Praetendunt longe dextris, et spicula vibrant:

Aduen-

597. *Manus pedestris*; in decem *turmas*; turma in equitatus enim sequitur v. tres *decurias*.

598. 602. *Ager ferreus*, et hor-

599. *Turma* proprio de *rens* arrectis hastis, vt lib. equitatu. Legioni peditum 7, 525. strictis ensibus atra sex millium fere numero, leges horrescit. Imago or-

more romano, quem respi- natissima. 605. *Reductis*, vt magna loquens adiecta est *ala* 300. dexteritate iactari, et ma- equitum. *Ala* diuidebatur iore vi inmitti possent.

Aduentusque virum fremitusque adest equorum.
Iamque intra iactum teli progressus vterque
Substiterat: subito erumpunt clamore, frementes-
que

Exhortantur equos: fundunt simul vndique tela
610

Crebra niuis ritu, coelumque obtexitur umbra.
Continuo aduersis Tyrrhenus et acer Aconteus
Connixi incurrunt hastis, primique ruinam
Dant sonitu ingenti, perfractaque quadrupedantum
Pectora pectoribus rumpunt: Excussus Aconteus,
615

Fulminis in morem, aut tormento ponderis acti,
Praecipitat longe, et vitam dispergit in auras.
Extemplo turbatae acies, versique Latini
Reiiciunt parmas, et equos ad moenia vertunt.
Troes agunt: princeps turmas inducit Asylas. 620
Iamque propinquabant portis, rursusque Latini
Clamorem tollunt, et mollia colla reflectunt:
Hi fugiunt, penitusque datis referuntur habenis.
Qualis vbi alterno procurrens gurgite pontus

Nunc

606. *Tormento ponderis* serua verborum delectum in
acti. Tormentum, eine große adumbratione pugnae v. in
Maschine, mit welcher man primis 610, 612, 615 et 16.
große Spieße, Steine u. d. Ipsa pugna miro arte expres-
gl. in die Ferne schoß. sa est. Iam fluctuar acies,
617. *Praecipitat*, praeci- iam restituitur. Modo hi
pitatur. cedunt loco, modo illi.
619. *Reiiciunt parmas*, Addita v. 624. comparatio
breuia scuta supra humeros lucem adfundit rei narratae.
in terga, ne ea insequen-
tium iaculis paterent. Ob- 622. *Colla equorum*.

Nunc ruit ad terras, scopulosque superiacit vndam
625

Spumeus, extremamque sinu perfundit arenam:
Nunc rapidus retro, atque aestu reuoluta reforbens
Saxa, fugit, litusque vado labente relinquit.

Bis Tusci Rutulos egere ad moenia versos:

Bis reiecti armis respectant terga tegentes. 630

Tertia sed postquam congressi in proelia, totasque
Implicuere inter se acies, legitque virum vir;

Tum vero et gemitus morientum, et sanguine in alto

Armaque, corporaque, et permixti caede virorum

Semanimes voluntur equi: pugna aspera surgit.

635

Orsilochus Remuli, quando ipsum horrebat adire,

Hastam intorsit equo, ferrumque sub aure reliquit.

Quo sonipes ictu furit arduus, altaque iactat

Vulneris inpatiens adrecto pectore crura.

Voluitur ille excussus humi. Catillus Iolan,

Ingentemque animis, ingentem corpore et armis

Deiicit Herminium: nudo cui vertice fulua

Caefaries, nudique humeri: nec vulnera terrent:

Tantus in arma patet. Latos huic hasta per armos

Acta tremit, duplicatque virum transfixa dolore.

645

I

Fundi-

636. Orsilochus Troianus. 645. Duplicat, incuruat
Remulus Latinus, alter ab transfixum, vt duo esse vni-
illo Numano Remulo, quem us viri corpora putares.
Ascanius interfecerat l. 9, Phantasma poeticum non
592. inelegans summumque vul-
640. Catillus Tiburtinus. neris dolorem notans.

Funditur ater vbique cruor: dant funera ferro
Certantes, pulchramque petunt per vulnera mor-
tem.

At medias inter caedes exultat Amazon,
Vnum exserta latus pugnae, pharetrata Camilla:
Et nunc lenta manu spargens hastilia denset: 650
Nunc validam dextra rapit indefessa bipennem.
Aureus ex humero sonat arcus, et arma Dianae.
Illa etiam, si quando in tergum pulsa recessit,
Spicula conuerso fugientia dirigit arcu.
At circum lectae comites, Larinaque virgo, 655
Tullaque, et aeratam quatiens Tarpeia securem,
Italides; quas ipsa decus fici dia Camilla
Delegit, pacisque bonas bellicue ministras.
Quales Threiciae cum flumina Thermodontis
Pulsant, et pictis bellantur Amazones armis: 660
Seu circum Hippolyten, seu quum se Martia curru
Penthesilea refert, magnoque ululante tumultu
Feminea exsultant lunatis agmina peltis.
Quem telo primum, quem postremum aspera virgo
Deiicis? aut quot humi morientia corpora fundis?
665
Eunaeum Clytio primum patre: cuius apertum
Aduersi longa transuerberat abiete pectus.

Sanguis-

648. *Amazon* non ipsa
Camilla, sed quae virtute
bellica, dexteritateque, et
sagittandi diuturno usu ne
ipsis quidem Amazonibus
cederet. *Vnum exserta la-*
tus more Amazonum. *Conf.*
infr. v. 803.

657. *Italides*, puellae ita-
lae, quas sibi socias adiun-
xit diua Camilla. *Diua*, i. e.
diuina, Dianae sacra.
661. *Hippolyte*, *Penthesi-*
lea Amazonum reginae ce-
terarum fortissimae.

Sanguinis ille vomens riuos cadit, atque cruentam
Mandit humum, moriensque suo se in vulnere
versat.

Tum Lirim, Pagasumque super: quorum alter
habenas 670

Suffosso reuolutus equo dum colligit, alter
Dum subit, ac dextram labenti tendit inermem,
Praecipites pariterque ruunt. His addit Amastrum
Hippotaden: sequiturque incumbens eminus hasta
Tereaue, Harpalycumque, et Demophoonta,
Chrominque: 675

Quotque emissa manu contorsit spicula virgo,
Tot Phrygii cecidere viri. Procul Ornytus armis
Ignotis et equo venator Iapyge fertur:

Cui pellis latos humeros erepta iuuenco
Pugnatori operit: caput ingens oris hiatus 680

Et malae texere lupi cum dentibus albis,
Agrestesque manus armat sparus. Ipse caternis
Vertitur in mediis, et toto vertice supra est.

Hunc illa exceptum, neque enim labor agmine
verso,

Traiecit, et super haec inimico pectore fatur: 685

Siluis te, Tyrrhene, feras agitare putasti?

Aduenit qui vestra dies muliebribus armis

Verba redarguerit. Nomen tamen haud leue pa-
trum 690

I 2 Mani-

678. Equo Iapyge, i. e. gel, qualia fere agrestium
iapygo ex Apulia, quae ea arma sunt. Vnde v. 677.
dem Iapygia dicitur. inter arma militibus ignota

682. Sparus ein dicke, refertur.
stöttigter zugespigter Pfeil.

Manibus hoc referes, telo cecidisse Camillae.
 Protenus Orsilochum, et Buten, duo maxima Teu-
 crum

Corpora; sed Buten auersum cuspide fixit
 Loricam galeamque inter, qua colla sedentis
 Lucent, et laeuo dependet parma lacerto:
 Orsilochum, fugiens magnumque agitata per or-
 bem,

Eludit gyro interior, sequiturque sequentem. 65
 Tum validam perque arma viro perque ossa secu-
 rim,

Altior exfurgens, oranti et multa precanti.
 Congeminat: vulnus calido rigat ora cerebro.
 Incidit huic, subitoque adspectu territus haesit,
 Apenninicolae bellator filius Auni, 700
 Haud Ligurum extremus, dum vallere fata sine-
 bant.

Isque vbi se nullo iam cursu euadere pugnae
 Posse, neque instantem reginam auertere, cernit;
 Consilio versare dolos ingressus et astu,
 Incipit haec: Quid tam egregium, si femina forti
 705

Fidis equo? dimitte fugam, et te comminus aequo
 Mecum

692. Qua colla sedentis in
 equo lucent, adparent.

695. Eludit, fallit. Inte-
 rior, sinisterior breuiore
 circulo. Seru. Conf. Aen.
 5, 170.

699. Incidit huic, i. e. in
 hanc.

700. Filius Auni de mon-
 te Apennio.

706. Dimitte fugam, i. e.
 celerem equi cursum, cui
 confidis. Sic Aen. 1, 321.
 volucrem fuga praeuertitur
 Hebrum. Descende, Pugnam
 mecum pedestris ini. Vir-
 ginis viros prostermentis for-
 titudo ipsa rei nouitate ad-
 mirationem excitat; sed in
 maius augetur admiratio,

Mecum crede solo, pugnaeque adcinge pedestri:
Iam nosces, ventosa ferat cui gloria laudem.

Dixit: at illa furens, acrique adcesa dolore,
Tradit equum comiti, paribusque resistit in armis,

710

Ense pedes nudo, puraque interrita parma.

At iuuenis, vicisse dolo ratus, auolat ipse,
Haud mora, conuersisque fugax aufertur habenis,
Quadrupedemque citum ferrata calce fatigat.

Vane Ligus, frustra que animis elate superbis, 715

Nequidquam patrias tentasti lubricus artes:

Nec fraus te incolumem fallaci perferet Auno.

Haec fatur virgo, et pernicibus ignea plantis

Transit equum cursu, frenisque aduersa prehenfis

Congreditur poenasque inimico ex sanguine sumit.

720

Quam facile accipiter faxo facer ales ab alto

Consequitur pennis sublimem in nube columbam,

Comprensamque tenet, pedibusque euiscerat vncis:

Tum cruor, et volvae labuntur ab aethere plumae.

At non haec nullis hominum fator atque deorum

725

Obseruans oculis summo sedet altus Olympo.

Tyrrhenum genitor Tarchonem in proelia faeua

Suscitat, et stimulis haud mollibus iniicit iras.

Ergo inter caedes cedentiaque agmina Tarchon

Fertur equo, variisque instigat vocibus alas, 730

I 3

Nomi-

episodio hoc longe pulcer-
rimo.

721. Sacer Marti.

Nomine quemque vocans: reficitque in proelia pul-
fos.

Quis metus, o numquam dolituri, o semper inertes
Tyrrheni, quae tanta animis ignavia venit?
Femina palantis aget, atque haec agmina vertit?
Quo ferrum, quidue haec gerimus tela irrita dex-
tris? 735

At non in Venerem segnes, nocturnaue bella,
Aut, vbi curua choros indixit tibia Bacchi,
Expectare dapes, et plenae pocula mensae,
(Hic amor, hoc studium) dum sacra fecundus haru-
spex

Nuntiet, ac lucos vocet hostia pinguis in altos.
740

Haec effatus, equum in medios, moriturnus et ipse,
Concitatur, et Venulo aduersum se turbidus infert,
Dereptumque ab equo dextra complectitur hostem,
Et gremium ante suum multa vi concitus aufert,
Tollitur in coelum clamor: cunctique Latini 745
Conuer-

732. *O numquam dolituri*, ignavi ac pallantes a Camil-
o numquam sat dedecoris, la trucidemini. Crescit ob-
infamiae sensum habituri. iurgationis vis ex eo, quod
Heyn. qui intemperantiores erant,

739. *Hic amor, hoc studi- ad sacrificia non propter*
dium. Acerrima obiurgatio sacrificia et religionis ergo,
est. In venerem, in Bac- sed ad sacrificiorum epulas
chum proni estis; at vbi for- citi aderant. *Hic amor, hoc*
titudine bellica opus esset, *studium vestrum.* Intelligun-
viri segnes et inertes pelli- tur autem festa Bacchanalia,
vos, vincique a femina non in quibus vino, potuique
pudet. In epulas ruitis eti- indulgentibus omnia lice-
am sacras, i. e. ad sacrifi- bant. Ad sonitum tibiae
ciorum, ut mores romani concurratur, fitque horum
erant, epulas; adeo vero in sacrorum initium. De
hostem non ruitis, ut potius Hamsp. Conf. Aen. 8, 498

Conuertere oculos. Volat igneus aequore Tarchon,
 Arma virumque ferens: tum summa ipsius ab hasta
 Defringit ferrum; et partes rimatur apertas,
 Qua vulnus letale ferat: contra ille repugnans
 Sustinet a iugulo dextram, et vim viribus exit. 750
 Utque volans alte raptum cum fulua draconem
 Fert aquila, implicuitque pedes, atque vnguibus
 haesit:

Saucius et serpens sinuosa volumina versat,
 Adrectisque horret spumamis, et sibilat ore,
 Arduus infurgens: illa haud minus virgnet obunco
 Luctantem rostro; simul aethera verberat alis.
 Haud aliter praedam Tiburtum ex agmine Tarchon
 Portat ouans. Ducis exemplum euentumque secuti
 Maeonidae incurrunt. Tum fatis debitus Arruns
 Velocem iaculo et multa prior arte Camillam 760
 Circuit, et, quae sit fortuna facillima, tentat.
 Qua se cumque furens medio tulit agmine virgo:
 Hac Arruns subit, et tacitus vestigia lustrat;
 Qua vitrix redit illa, pedemque ex hoste reportat:
 Hac iuuenis furtim celeres detorquet habenas. 765
 Hos aditus, iamque hos aditus, omnemque perrerat
 Undique circuitum; et certam quatit improbus ha-
 stam.

Forte facer Cybelae Chloreus, olimque sacerdos,
 Insignis longe Phrygiis fulgebat in armis,

I 4

Spu-

759. *Maeonidae*, Tyrre-
 ni. *Fatis debitus*, i. e. oc-
 cidendus. Confer. infr. v.
 864.

Spumantemque agitabat equum : quem pellis aenis

770

In plumam squamis auro conferta tegebat.

Ipse, peregrina ferrugine clarus et ostro,

Spicula torquebat Lycio Gortynia cornu ;

Aureus ex humeris sonat arcus, et aurea vati

Cassida ; tum croceam chlamydemque finusque

crepantes 775

Carbaseos fuluo in nodum collegerat auro,

Pictus acu tunicas, et barbara tegmina crurum.

Hunc virgo, siue ut templis praefigeret arma

Troia, captiuo siue ut se ferret in auro,

Venatrix, vñum ex omni certamine pugnae 780

Caeca sequebatur ; totumque incauta per agmen

Femineo praedae et spoliorum ardebat amore :

Telum ex insidiis quum tandem tempore capto

Concitatur, et superos Arruns sic voce precatur :

Summe Deum, sancti custos Soractis Apollo, 785

Quem

770. *Pellis aenis squamis*. Prosaicum: Cataphratus equus erat. Vero simile est, non ipsum modo ; sed equum etiam cataphratum fuisse, inde: *tegebat*. *Plumae thoracis squammæ* sunt. chlamyde cum corpore pugnantis pulcerrima phantasmata sunt ingenii poetici. *Cassida* primus casus est, pro *cassis*.

772. *Peregrina ferrugine et ostro*, i. e. ut saepius ostro ferruginei coloris, ostro fernegineo. *Peregrino*, exterio, iberico. Ad rerum varietatem multus in ornando bellatorum habitu Maro est. *Sonans ex humeris arcus*, quum agitur, et *carbasei sinus chlamydis* moto, 780. *Ex omni certamine*, ex omnibus certantibus. 785. Ruæus ex Plinio l. 7, 2. narrat. Haud procul vrbe Roma in faliscorum agro familiae sunt paucae, quae vocantur Hirpiae, quae sacrificio annuo, quod fit ad montem Soractem Apolini super ambustam ligni struem ambulantes non aduruntur, et ob id perpetuo

Quem primi colimus, cui pineus ardor aceruo
 Pascitur: et medium freti pietate per ignem
 Cultores multa premimus vestigia pruna;
 Da, Pater, hoc nostris aboleri dedecus armis,
 Omnipotens. Non exuias, pulsaeue tropaeum

790

Virginis, aut spolia vlla peto. Mihi cetera laudem
 Facta ferent. Haec dira meo dum vulnere pestis
 Pulsa cadat, patrias remeabo inglorius vrbes.

Audiit, et voti Phoebus succedere partem
 Mente dedit: partem volucres dispersit in auras.

795

Sterneret vt subita turbatam morte Camillam,
 Adnuit oranti: reducem vt patria alta videret,
 Non dedit; inque notos vocem vertere procellae.
 Ergo, o missa manu sonitum dedit hasta per auras,
 Conuertere animos acres, oculosque tulere 800
 Cuncti ad reginam Volsci. Nihil ipsa neque aerae,
 Nec sonitus memor, aut venientis ab aethere teli;

I 5

Hasta

Senatus consulto militiae ventos abire a poetis fingun-
 aliorumque numerum vaca- tur.

tionem habent. Addit ser- 798. *Notos* simpl. ventos.
 uius ex Varrone, Sacerdo- 801. Ne ad extremum
 tes istos per prunas ambu- quidem animo cadit Camil-
 lantes medicamento aliquo la. Tanto ardore pugnans
 solitos sibi plantas tingere. inducitur, tamque imper-
Ardor pineus eleganter pro- territo fuisse animo fingitur,
 prunis ardentibus. Forte e vt ne aduerterit, ne memi-
 pinu superstitionis causa nerit quidem teli venientis,
 fiebant prunae, forte pinus donec eo confixa sentiret
 pro quauis arbore venit. vulnus. Omnia haec ad ex-

794. *Audiit.* Vna pars citandam tenendamque ad-
 precum audita est a Phoe- mirationem iam rerum, iam
 bo; altera reiecta. Quae episodiorum nouitate prae-
 reiecta sunt, in auras in- clarissime adferuntur.

Hasta sub exsertam donec perlata papillam
 Haesit, virgineumque alte bibit acta cruorem.
 Concurrunt trepidae comites, dominamque ruen-
 tem 805

Suscipiunt, Fugit ante omnes exterritus Arruns,
 Laetitia mixtoque metu: nec iam amplius hastae
 Credere, nec tellis occurrere virginis audent.

Ac velut ille, prius quam tela inimica sequantur,
 Continuo in montis sese auisus abdidit altos, 810

Occiso pastore, lupus, magnae iuuenco,
 Conscius audacis facti, caudamque remulcens

Subiecit pavitantem vtero, filiasque petiuit;
 Haud secus ex oculis se turbidus abstulit Arruns,
 Contentusque fuga mediis se immiscuit armis. 815

Illa manu moriens telum trahit: ossa sed inter
 Ferreus ad costas alto stat vulnere mucro.

Labitur exsanguis: labuntur frigida leto
 Lumina: purpureus quondam color ora reliquit.

Tum sic exspirans Accam, ex aequalibus vnam,
 820

Adloquitur; fida ante alias quae sola Camillae,
 Quicum partiri curas; atque haec ita fatur:

Hactenus, Acca soror, potui: nunc vulnus acerbum
 Conficit, et tenebris nigrescunt omnia circum.

Effuge, et haec Turno mandata nouissima perfer:
 825

Succe-

806. Character hominis lupi cauda intra pedes re-
 pauidi in Arruntis imagine ducta, ut timidi, ac mali
 vividissime exprimitur, ad facinoris sibi conscii canes,
 dita luce a comparatione lupique solent.

Succedat pugnae Troianosque arceat vrbe.
 Iamque vale. Simul his dictis linquebat habenas,
 Ad terram non sponte fluens. Tum frigida toto
 Paullatim exfoluit se corpore, lentaque colla,
 Et captum leto posuit caput, arma relinquens: 830
 Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.
 Tum vero immensus surgens ferit aurea clamor
 Sidera: deiecta crudescit pugna Camilla:
 Incurrunt densi simul omnis copia Teucrum,
 Tyrrhenumque duces, Euandrique Arcades alae.

835

At Triuiæ custos iam dudum in montibus Opis
 Alta fedet summis, spectatque interrita pugnas
 Vtque procul medio iuuenum in clamore furentum
 Prospexit tristi multatam morte Camillam;
 Ingemuitque, deditque has imo pectore voces: 840
 Heu nimium, virgo, nimium crudele luisti
 Supplicium, Teucros conata laceffere bello!
 Nec tibi desertæ in dumis coluisse Dianam
 Profuit, aut nostras humero gessisse pharetras.
 Non tamen indecorem tua te regina reliquit 845
 Extrema iam in morte: neque hoc fina nomine le-
 tum

Per

826. *Succedat pugnae.* finis esset, qui vitæ suæ.
 Multo generosi ac fortis ani- Tandem anima v. 831. hoc
 mi indicio vita libentius, sensu indignata non sine ge-
 quam pugna excedit. Ardet mitu, ac veluti praelii de-
 adhuc animus in frigido et siderio sub umbras fugit.
 morituro iamiam corpore, 836. *Triuiæ custos*, Opis.
 Turnumque pugnae succe- Conf. supra v. 532.
 dere vult, ne pugnae idem

Per gentes erit; aut famam patieris inultae.
 Nam quicumque tuum violauit vulnere corpus,
 Morte luet merita. Fuit ingens monte sub alto
 Regis Dercenni terreno ex aggere bustum 850
 Antiqui Laurentis, opacaque ilice tectum;
 Hic Dea se primum rapido pulcherrima nisu
 Sistit, et Arruntem tumulo speculatur ab alto.
 Vt vidit fulgentem armis, ac vana tumentem;
 Cur, inquit, diuersus abis? huc dirige gressum,
 855
 Huc periture veni: capias vt digna Camillae
 Praemia. Tunc etiam telis moriere Dianae?
 Dixit, et aurata volucrem Threissa sagittam
 Depromsit pharetra, cornuque infensa tetendit,
 Et duxit longe, donec curuata coirent 860
 Inter se capita, et manibus iam tangeret aequis,
 Laeua aciem ferri, dextra neruoque papillam.
 Extemplo telli stridorem aurasque sonantes
 Audiit vna Arruns, haesitque in corpore ferrum.
 Illum exspirantem focii atque extrema gementem
 865

Obliti

848. Conf. v. supra 591. | sibus ornate effertur. *Duxit*,
 850. *Bustum*, der Ort, | reduxit longe, vt maiore
 wo ehemals ein Leichnam ver- | impetu expelleretur sagitta.
 brannt, oder begraben wur- | *curuata capita*, (die beyden
 de. Conf. Horat. 3, od. 3, | (Ede des Bogen) vix non
 40. Dercennus inter vete- | coeunt, vbi vi maxima ar-
 res Daurentum reges refer- | cus intenditur. *Manibus*
 tur; sed nihil de eo, nisi | *aequis aequae*, aequantibus.
 forte sub Iginii nomine la- | 864. *Audiit vna*, - haesit
 teat, in annalibus occurrit. | *vna*, qua elocutione miram
 859. *Infensa*, irata. *Cornu* | inmissae, ac volantis sagit-
 arcus ex cornu confectus. | tae celeritatem expressam
 Arcus intensus duobus ver- | vides.

Obliti ignoto camporum in puluere linqunt:

Opis ad aetherium pennis aufertur Olympum.

Prima fugit, domina amissa, levis ala Camillae:

Turbati fugiunt Rutuli: fugit acer Atinas:

Disiectique duces desolatique manipuli 870

Tuta petunt, et equis auersi ad moenia tendunt.

Nec quisquam instantes Teucros letumque ferentes

Sustentare valet telis, aut sistere contra:

Sed laxos referunt humeris languentibus arcus;

Quadrupedumque putrem cursu quatit vngula
campum. 875

Voluitur ad muros caligine turbidus atra

Puluis, et e speculis percussae pectora matres

Femineum clamorem ad coeli sidera tollunt.

Qui cursu portas primi irrupere patentes,

Hos inimica super mixto premit agmine turba;

880

Nec miseram effugiunt mortem, sed limine in ipso,

Moenibus in patriis, atque inter tuta domorum,

Confixi exspirant animas. Pars claudere portas;

Nec fociis aperire viam, nec moenibus audent

Adcipere orantes: oriturque miserrima caedes 885

Defendentum armis aditus, inque arma ruentum.

Exclusi ante oculos lacrimantumque ora parentum

Pars in praecipitis fossas, vrgente ruina,

Volui-

875. Occurrit denuo idem instituendis secundis curis ad-
versus ex lib. 8. 596. Conseruabatur.

sule notulam ibi adiectam. 888. *Vrgente ruina* ruen-

En endandus forte hic ver-

tis valli.
sus, aliusque pro eo sub-

Voluitur: inniſſis pars caeca et concita frenis
Arietat in portas et duros obſice poſtes. 890

Ipfæ de muris ſummo certamine matres,
(Monſtrat amor verus patriæ,) vt videre Camil-
lam,

Tela manu trepidæ iaciunt; ac robore duro
Stipitibus ferrum ſudibusque imitantur obuſtis
Praecipites, primæque mori pro moenibus ardent.

895

Interea Turnum in ſiluis ſæuiſſimus inplet
Nuntius, et iuueni ingentem fert Acca tumultum:
Deletas Volſcorum acies, cecidiſſe Camillam,
Ingruere inſenſos hoſtes, et Marte ſecundo
Omnia conripuiſſe: metum iam ad moenia ferri.

900

Ille furens, et ſæua Iouis ſic numina poſcunt,
Deferit obſeſſos colles, nemora aſpera linquit.

Vix e conſpectu exierat, campumque tenebat:

Cum pater Aeneas, ſaltus ingreſſus apertos,

Exſuperatque iugum, ſiluaque euadit opaca. 905

Sic ambo ad muros rapidi totoque feruntur

Agmine, nec longis inter ſe paſſibus abſant;

Ac ſimul Aeneas fumantes puluere campos

Proſpexit longe, Laurentiaque agmina vidit;

Et

890. *Arietat* ſubint, ſe inſin terram, er ſchmiß oder
portas. Ein Theil rennt, warf ihn auf die Erde hin,
und ſtößt ſich an die Mauer, wie ein Mauerbrecher die
als wenn er's wie ein Mau-Mauern.
erbrecher durchſtoßen wollte. 597. *Fert*, nuntiat.
Curt. 9, 7. Ruem arietauit]

Et faeuum Aenean adgnouit Tarnus in armis,

910

Aduentumque pedum flatusque audiuit equorum:

Continuoque ineant pugnas, et proelia tentent;

Ni roseus fessos iam gurgite Phoebus Hiberno

Tinguat equos, noctemque die labente reducat.

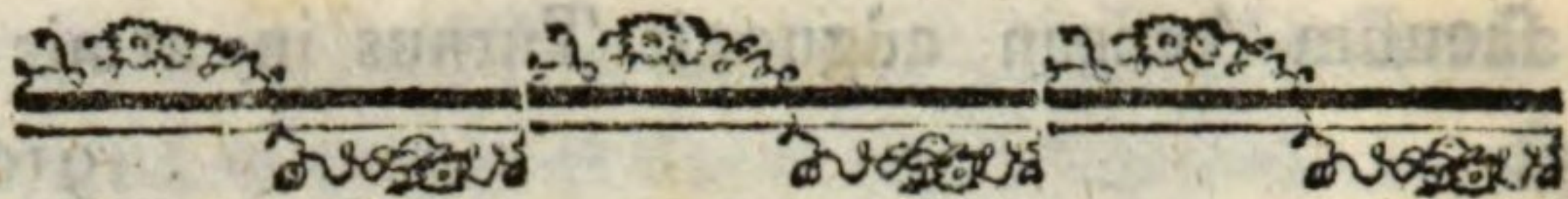
Confidunt castris ante urbem, et moenia vallant.

915

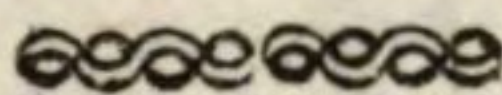

P. VIR-

912. *Ineant*, iniissent.

P. VIRGILII MARONIS
AENEIDOS
LIBER XIII.

Turnus vt infractos aduerso Marte Latinos
 Defecisse videt, sua nunc promissa reposci,
 Se signari oculis; vltro inplacabilis ardet,

Adtol-

1. *Infractos, i. e. fractos.* Kleinmüthig; geschwächt, niedergeschlagen. Latinissimum est infringere animum alicuius apud Liuium 38, 16. Conf. ex l. 9, 499. *infractas ad praelia vires.* Et quo sensu eos v. 2. *defecisse* videas, si, vt quidam interpretum sentiunt, non fracti fuissent Latinorum animi?

3. *Se singulari oculis.* Lib. iam II, 217, Latini dirum exsecrantur bellum, turnique hymenaeos ipsum armis, ipsumque iubent decernere ferro. Rex Latinus non acie cum Troianis decerni debere aduocata concione suavit; et quanta confidentia Drances Turno in faciem v. 368. Si tantum pectore robur concipis, et si adeo dotalis regia

cordi est, aude, atque aduersum fidens fer pectus in hostem. Illum adspice contra, qui vocat. Excitati tumultus Turno potissimum auctores sunt. Eius enim potissimum interfuit. Cur nos, aiebat Drances sternamur campis. Ipse Turnus promiserat v. 434. Quod si me solum teucris in certamina poscunt, idque placet, - ibi animis contra. Vobis animam hanc Turnus ego deuoui. In hac igitur rerum conditione ex coniectis in se omnium oculis facile animaduertit sua nunc promissa reposci. At seruatus ad imum, qualis ab incepto processit, animi character in Turno est: vltro inplacabilis ardet etc.

Adtollitque animos. Poenorum qualis in armis,
 Saucius ille graui venantum vulnere pectus, 5
 Tum demum mouet arma leo, gaudetque comantes
 Excutiens ceruice toros, fixumque latronis
 Inpavidus frangit telum, et fremit ore cruento,
 Haud secus adcenso gliscit violentia Turno.
 Tum sic adfatur regem, atque ita turbitus infit: 10
 Nulla mora in Turno; nihil est quod dicta retrac-

tent

Ignauī Aeneadae; nec, quae pepigere, recusent.
 Congredior. Fer sacra, pater, et concipe foedus.
 Aut hac Dardanium dextra sub Tartara mittam,
 Desertorem Asiae, (sedeant spectentque Latini) 15
 Et solus ferro crimen commune refellam:
 Aut habeat victos; cedat Lauinia coniunx.
 Olli sedato respondit corde Latinus:

K

O prae-

7. *Latronis* haud dubie animi magnitudine ait: con-
venatoris, quid enim id ge- stitutum est. *Congredior* si
 nus homines ferarum re- quid obstaret, quo minus
 spectu aliud sunt, quam congredi cum Aenea possem,
 poetici latrones, qui eas illud esset, quod pactis et
 vel ex insidiis, vel aperta dictis stare recusent ignauī
 vi ubi ubiuis adgrediuntur? hi. At nihil est. Conf. l. II,
 Sint ii erga feras, quae no- 13, ubi Aeneas: *Non bellum*
 xiae sunt, at si ipsis feris cum gente gero. *Aequius est*
 inferiores innocua animantia Turnum se morti opponere.
 sint, quis ferat? Si bellum finire manu sua ad-

II. *Nulla mora in Turno*, parat, his telis mecum con-
 multo vehementior fit ora- currat. Contemtim deinde
 tio, quam si dixisset: in me. Turnus v. 15. Aeneam De-
 Ceterum magnifica prorsus, sertorem Asiae, ut alibi ex-
 et Turni inperterriti charac- sulem, profugum nominat.
 tere digna oratiuncula est, 18. *Sedato corde*, pro sui
 qua velut terrente abripi- indole, ac caractere animi.
 mur legentes. Quam breui- Mira continuo arte Maro
 ter, quam neruose, quanta antithesin antithesi velut

O praestans animi iuuenis, quantum ipse feroci
Virtute exsuperas, tanto me inpenius aequum est

20
Consulere, atque omnes metuentem expendere
casus.

Sunt tibi regna patris Dauni, sunt oppida capta
Multa manu; nec non aurumque animusque Latino
est.

Sunt aliae innuptae Latio et Laurentibus agris;
Nec genus indecores. Sine me haec haud mollia
fatu 25

Sublatis aperire dolis: simul hoc animo hauri.
Me natam nulli veterum fociare procorum
Fas erat, idque omnes diuique hominesque canebant.

Victus amore tui, cognato sanguine victus,
Coniugis et maestae lacrimis, vincla omnia rupi:
30

Promissam eripui genero: arma in pia sumsi.
Ex illo qui me casus, quae, Turne, sequantur
Bella, vides; quantos primus patiare labores.
Bis magna victi pugna vix vrbe tuemur
Spes Italas: recalent nostro Tiberina fluenta 35

Sanguis-

umbram luci adpingit, ut bellicam Turno defuisse; at
et pulchrior, et viuidior in nec virtus haec sine ferocia;
oculos incurreret animorum nec ipsa non numquam fe-
pictura. rocia sine virtute erat.

20. *Ferox virtus, prae-* 31. *Arma in pia* contra
clarissima imago caracte- intellectam factorum volun-
ris, qui in animo Turni erat. tatem suscepta.
Nemo adfirmabit virtutem

Sanguine adhuc, campique ingentes ossibus al bent.
 Quo referor toties? quae mentem infania mutat?
 Si Turno extincto focios sum adscire paratus;
 Cur non incolumi potius certamina tollo?
 Quid consanguinei Rutuli, quid cetera dicet 40
 Italia; ad mortem si te (Fors dicta refutet)
 Prodiderim, natam et connubia nostra petentem?
 Respice res bello varias: misere parentis
 Longaevi, quem nunc maestum patria Ardea longe
 Diuidit. Haudquaquam dictis violentia Turni 45
 Flectitur: exsuperat magis, aegrescitque medendo.
 Vt primum fari potuit, sic institit ore:
 Quam pro me curam geris, hanc precor, optime,
 pro me
 Deponas, letumque finas pro laude pacisci.
 Et non tela, pater, ferrumque haud debile dextra
 50
 Spargimus, et nostro sequitur de vulnere sanguis.
 Longe illi Dea mater erit, quae nube fugacem
 Feminea tegat; et vanis sese occulat umbris.
 At regina, noua pugnae conterrita forte,
 Flebat; et ardentem generum moritura tenebat: 55
 Turne, per has ego te lacrimas, per si quis Amatae
 Tangit honos animum: (spes tu nunc vna, senectae
 Tu requies miserae: decus imperiumque Latini

K 2

Te

41. Fors dicta refutet.
 Auertat fortuna omen, quod
 dictis inest. Heyn.

52. Dea mater, Venus.
 Conf. Aen. 10, 81.

44. Parentis tui longaevi,
 enis Dauni.

25. Veluti moritura prae
 dolore, anxietate animi.

Te penes: in te omnis domus inclinata recumbit)
 Vnum oro: desiste manum committere Teucris. 60
 Qui te cumque manent isto certamine casus,
 Et me, Turne, manent. Simul haec innixa relinquam
 Lumina, nec generum Aenean captiva videbo.
 Adcepit vocem lacrimis Lauinia matris
 Flagrantes perfusa genas: cui plurimus ignem 65
 Subiecit rubor, et calefacta per ora cucurrit.
 Indum sanguineo veluti violauerit ostro
 Si quis ebur, aut mixta rubent vbi lilia multa
 Alba rosa: talis virgo dabat ore colores.
 Illum turbat amor, figitque in virgine vultus; 70
 Ardet in arma magis, paucisque adfatur Amatam:
 Ne, quaeso, ne me lacrimis, neue omine tanto
 Prosequere in duri certamina Martis euntem,
 O mater: neque enim Turno mora libera mortis.

Nun-

65. Omnino praeclare, et purpurei. Vitam vtrique co-
 ad pudicae virginis indolem lori vna in facie mixto rosa
 animaduertit Clar. Heyn: liliis mixta addit. Nascitur
 Erubuisse putanda est, rubor in facie, quum san-
 quum praesente Turno nup- guis incalescit. Wer scham-
 tiarum esset facta mentio, coth wird, dem steigt inner-
 quas mater cum ipso, non lich die Hitze auf. Rei natura
 cum Aenea, factas esse vel- pingi haud potuit pulcrior.
 let. Ceterum de amore La- 70. Illum, Turnum.
 uinae, in vtrum illa animo 74. Non Turno libera iam
 inclinaret, nihil vsquam mortis mora est. Simplifici-
 poeta meminit. mum esse sensum puto. Vult

69. Tales dabat colores. Turnus. Pugna retractari il-
 Imago pudoris virginei pror- laeso honore amplius ne-
 sus exquisita. Formosa puel- quit, nec ipse retracto. Vin-
 lae iuuenis, ac regiae facies cendum igitur, aut morien-
 albo rubre suffunditur. Vter- dum. Si moriendum? non
 que color pulcerrimus, ille iam amplius libera mortis
 eboris; hic purpurae. Indi mora est. Adde ex v. 79.
 ille, optimi eboris; ostri infr. Crastina die bellum no-
 hic, viui sanguinis instar, stro dirimamus sanguine.

Nuntius haec Idmon Phrygio mea dicta tyranno 75
 Haud placitura refer: Cum primum craftina coelo
 Puniceis inuecta rotis Aurora rubescit:
 Non Teucros agat in Rutulos. Teucrum arma
 quiescant

Et Rutulum. Nostro dirimamus sanguine bellum.
 Illo quaeratur coniunx Lauinia campo. 80

Haec ubi dicta dedit, rapidusque in tecta recessit,
 Poscit equos, gaudetque tuens ante ora frementes:
 Pilumno quos ipsa decus dedit Orithyia:
 Qui candore niues anteirent, carsis auras.
 Circumstant properi aurigae, manibusque laceflunt
 85

K 3

Pecto.

76. Fingitur Idmon qui- qui erat in Italia equos da-
 dam fuisse nuntius, qui haec re? Demus id curae Virgi-
 dicta phrygio Tyranno Ae- lic. Non rerum gestarum,
 neae referret. Contemtim annaliumue scriptores Poe-
 additur non placitura; quasi tae sunt, nec diem sibi dici
 enim vtro Aeneae vel ani- patiuntur, si quando eorum
 mus deesset, vel virtus. Hic narrationi historica veritas
 vero mores hic character deest, quae poetica verifi-
 bellatorum heroica aetate militndine nititur. Non lon-
 erat. gius Athenae Italia distant;

80. Illo quaeratur in cam- quam a Troianis agris mons
 po Lauinia. --- Quaeratur Aetna; nec quisquam tamen
 sanguine vel meo vel Ae- litem Homero mouit, qua
 neae. Grandis et magnifica via arma a Vulcano Achilli
 elocutio. fabricata e Sicilia Troiam

83. Nemo negat versus vsque venerint, vel in Grae-
 hos esse elegantissimos, duo ciam. Et si a Coelo delata
 tamen sunt, quae offendunt sint, longiore item inter-
 interpretum nonnullos. Pri- uallo coelum a terra, quam
 mum est, quod aiunt in- Italia ab Athenis distat. Pi-
 congruum esse figmentum; lumnus et Orithya veterum
 namque e Orithyia quum opinione Dii fuere, qui fa-
 Athenensis fuerit, filia ter- cili commercio per omnem
 rigenae (Erichthei) et a terram vtuntur. Alterum
 Borea in Thraciam rapta quod culpant vide in notal.
 sit, qua via potuit Pilumno ad v. 88.

Pectora plaufa canis, et colla comantia pectunt.
 Ipse dehinc auro squalentem alboque orichalco
 Circumdat loricam humeris: simul aptat habendo
 Ensemque clipeumque, et rubrae cornua cristae:
 Ensem, quem Dauno ignipotens deus ipse parenti

90

Fecerat, et Stygia candentem tinxerat vnda.
 Exin, quae mediis ingenti adnixa columnae
 Aedibus adstabat, validam vi conripit hastam,
 Actoris Aurunci spolium; quassatque trementem,
 Vociferans: Nunc, o numquam frustrata vocatus

95

Hasta meos, nunc tempus adest; te maximus Actor,
 Te Turni nunc dextra perit. Da sternere corpus,
 Loricamque manu valida lacerare reuolsam
 Semiuii Phrygis, et foedare in puluere crines

Vibra-

86. *Plaudunt*, verbum habendo, explorat experi-
 loco proprium. *Plaudere* tur, an habilis sit, et com-
 auf die Brust patschen um mode tractari possit, an
 dem Thiere zu schmeicheln. pugnanti non sit impedi-

87. *Albo orichalco*. Ori-mento. Et id quidem expe-
chalco war eine Art vom riri Turnum prudentia mili-
 vermischten Metalle, das taris iussit, ad vltimam in
 dem Golde ähnlich sah. Cic. primis, et decretoriam pug-
 offic. 3, 23. *Si quis aurum nam iturum.*

vendens orichalcum se putet 90. *Ignipotens Deus*, Vul-
vendere. Vielleicht eine Art canus.

Domback, oder Messing. 91. *Tinxerat* ad duritiem
 Album; es gab auch weißes. dandam, ne facile frange-

88. *Aptat habendo*. Sunt, retur. Chalybs tincta tem-
 qui aiunt, placere non pos- peratur etiam.

se, quod Turnum et Aene- 94. *Spolium*, Actori cui-
 am haec omnia facere Maro dam, duci Auruncorum de-
 narret, die, seu vespere qui tractum.

pugnam antecedit. Ne subti- 99. *Semiuii Phrygis*. Conf.
 lior haec, quam verior cri- notal. ad Aen. 4, 215.

sis sit, valde verear. *Aptat*

Vibratos calido ferro, myrrhaque madentes. 100
 His agitur furiis. Totoque ardentis ab ore
 Scintillae absistunt: oculis micat acribus ignis.
 Mugitus veluti cum prima in proelia taurus
 Terrificos ciet, atque irrasci in cornua tentat,
 Arboris obnixus trunco; ventosque laceffit 105
 Ictibus, et sparsa ad pugnam proludit arena.

Nec minus interea maternis faeuus in armis
 Aeneas acuit Martem, et se fuscitat ira,
 Oblato gaudens componi foedere bellum.
 Tum socios, maestique metum solatur Iuli, 110
 Fata docens: regique iubet responsa Latino
 Certa referre viros, et pacis dicere leges.

Postera vix summos spargebat lumine montes
 Orta dies; cum primum alto se gurgite tollunt
 Solis equi, lucemque elatis naribus efflant; 115
 Campum ad certamen magnae sub moenibus urbis
 Dimensi Rutulique viri Teucrique parabant;
 In medioque focos, et DIs communibus aras
 Gramineas. Alii fontemque ignemque ferebant,

K 4

Velati

100. *Vibratos calido ferro*, Poeta haec dici, qui roma-
 i. e. calamistro crispatos. nos mores, ac consuetudi-
Calamister vel *Calamistrum*, nes saepe saepius in Tro-
 eine Röhre, die man (wie iam, ac Troiana tempora
 unsre Luppereisen) warm transtulit. Conf. *Semivirum*
 machte, und damit die Haa- *Phrygem* v. 99, et *semiui-*
 re fräufelte. Cic. post red. *rum comitatum* Aen. 4, 215.
 in Senat. *Frons calamistri* 107. *Saeuus*, simpl. for-
 notata vestigiis, et: *huius* tis, vt alibi saepissime.
calamistrati saltatoris. Qui 118. *Diis communibus* La-
 dubitant, an iam Phryges- *tinis* inter ac troianos.
calamistro crispare soliti 119. *Fontem*, aquam.
 sint, ii vero meminerint, a

Velati lino, et verbena tempora vincti. 120

Procedit legio Aufonidum, pilataque plenis

Agmina se fundunt portis. Hinc Troius omnis,

Tyrrhenusque ruit variis exercitus armis;

Haud secus instructi ferro, quam si aspera Martis

Pugna vocet. Nec non mediis in millibus ipsi 125

Ductores auro volitant ostroque decori,

Et genus Assaraci Mnestheus, et fortis Afylas,

Et Messapus equom domitor, Neptunia proles.

Vtque dato signo spatia in sua quisque recessit:

Defigunt tellure hastas, et scuta reclinant. 130

Tum studio effusae matres, et volgus inermum,

Inualidique senes, turres et tecta domorum

Obsedere: alii portas sublimibus adstant.

At Iuno e summo, qui nunc Albanus habetur,

Tum neque nomen erat, nec honos, aut gloria

monti, 135

Prospiciens tumulo campum adspectabat, et ambas,

Laurentum Troumque, acies urbemque Latini.

Extemplo Turni sic est adfata sororem,

Diua Deam, stagnis quae fluminibusque sonoris

Praesidet; hunc illi rex aetheris altus honorem 140

Iuppiter erepta pro virginitate sacrauit:

Nym-

121. *Pilata*, agmina pilis | numerum Nympharum rela-
armata. | ta erat. Fons Latii ad Nu-

123. *Tyrrhenus* sub Tar- | micum amnem, vnde aquae
honte Aeneae socio. De | Romam ad sacra facienda
Mnestheo Conf. Aen. I, | ferebantur, decus fluuiorum
288; de Asylo Aen. II, 620; | dicitur. Aedem, seu fanum
de Messapo Aen. 7, 691. | illa Romae ad Aquam Vir-

138. *Turni sororem*, fu- | ginis habuit.
guram, quae a Iunone in |

Nympha, decus fluuiorum, animo gratissima no-
stro,
Scis, vt te cunctis vnam, quaecumque Latinae
Magnanimi Iouis ingratum adscendere cubile,
Praetulerim, coelique lubens in parte locarim: 145
Disce tuum, ne me incuses, Iuturna, dolorem.
Qua visa est fortuna pati, Parcaeque sinebant
Cedere res Latio, Turnum et tua moenia texi:
Nunc iuuenem imparibus video concurrere fatis,
Parcarumque dies et vis inimica propinquat. 150
Non pugnam adspicere hanc oculis, non foedera
possum.

Tu, pro germano si quid praesentius audes,
Perge: decet. Forfan miseros meliora sequentur.
Vix ea: quum lacrimas oculis Iuturna profudit.
Terque quaterque manu pectus percussit honestum;
155

Non lacrimis hoc tempus, ait Saturnia Iuno:
Adcelera, et fratrem, si quis modus, eripe morti:
Aut tu bella cie, conceptumque excute foedus.
Auctor ego audendi. Sic exhortata reliquit
Incertam, et tristi turbatam volnere mentis. 160

Interea reges, ingenti mole Latinus
Quadriungo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,

K 5

Solis

155. *Honestum*, pulcrum
vt Georg. 2, 392.

158. *Excute*, vt supra,
dirige pacem.

161. *Interea reges* -- iunge
ex v. 169. *procedunt* castris.

Mole, comitatu, adparatu.

Solis aui specimen : bigis it Turnus in albis ,
 Bina manu lato crispans hastilia ferro. 165
 Hinc pater Aeneas , Romanae stirpis origo ,
 Sidereo flagrans clipeo , et coelestibus armis ,
 Et iuxta Ascanius , magnae spes altera Romae ,
 Procedunt castris , puraque in veste sacerdos
 Saetigeri foetum suis , intonsamque bidentem 170
 Adtulit , admouitque pecus flagrantibus aris.
 Illi ad surgentem conuersi lumina solem
 Dant fruges manibus falsas , et tempora ferro
 Summa notant pecudem , paterisque altaria libant.
 Tum pius Aeneas stricto sic ense precatur : 175
 Esto nunc Sol testis et haec mihi Terra vocanti ,
 Quam propter tantos potui perferre labores ,
 Et pater omnipotens , et tu Saturnia Iuno :
 Iam melior , iam , Diua , precor : tuque inclyte
 Mauors ,

Cuncta tuo qui bella , pater , sub numine torques :

180

Pontes.

164. *Solis auus.* Sol latini auus fuisse a Virgilio perhibetur. Quo id adfertur argumento firmari possit, eam quidem rem Mythologiae decidendam mittamus. Nobis h. l. documento sit corona Latini radiis fulgentibus ab auo sole accepta. Qui propius veritatem accedere videntur, ii vero ad maternum Latini genus et circen solis filiam recurrunt.

167. *Caelestibus armis,* a matre, seu venere acceptis.

170. De ritibus sacrificiorum satis superque egimus. Conf. Aen. 2, 133. et 6, 243, et 740.

179. *Iam melior,* i. e. maioris propitia; vt saltem ipsa secundum vaticinia sperare poterat. At haec rerum incertius dixit, quae Iunonem inter ac Iuturnam intercessere.

Fontesque, Fluviosque voco, quaeque Aetheris
 alti
 Religio, et quae caeruleo sunt Numina ponto:
 Cesserit Ausonio si fors victoria Turno;
 Conuenit Euandri victos discedere ad urbem:
 Cedet Iulus agris: nec post arma vlla rebelles 185
 Aeneadae referent, ferroue haec regna laceffent.
 Sin nostrum adnuerit nobis Victoria Martem,
 (Vt potius reor, et potius DI numine firment)
 Non ego nec Teucris Italos parere iubebo,
 Nec mihi regna peto. Paribus se legibus ambae 190
 Inuictae gentes aeterna in foedera mittant.
 Sacra Deosque dabo: focer arma Latinus habeto;
 Imperium sollemne focer: mihi moenia Teucri
 Constituent, vrbique dabit Lauinia nomen.
 Sic prior Aeneas: sequitur sic deinde Latinus, 195
 Suspiciens coelum, tenditque ad sidera dextram:
 Haec eadem, Aenea, Terram, Mare, Sidera, iuro,
 Latonaeque genus duplex, Ianumque bifrontem,
 Vimque Deum infernam, et duri sacraria Ditis:
 Audiat haec Genitor, qui foedera fulmine sancit;
 200
 Tango aras; medios ignes et Numina testor:

Nulla

187. *Nostrum*, nobis faminis splendore probat, vel uentem, a nostris partibus periueros ictu ipso punit. stantem.

201. *Medios* simplic. in medio positos. Nimis quae-
 198. *Latonae genus duplex* Apollinem et Dianam Lato- sita, quamquam ingeniosa
 nae proles patre Ioue. interpretatio est, si *medios*

200. *Qui fulmine sancit*, intelligas tamquam seque-
 vel adparente corusco ful- stres, et pacis conciliato-
 res.

Nulla dies pacem hanc Italis, nec foedera rumpet,
 Quo res cumque cadent: nec me vis vlla volentem
 Auertet; non, si tellurem effundat in vndas,
 Diluuiο miscens, coelumque in Tartara soluat: 205
 Vt sceptrum hoc, dextra sceptrum nam forte ge-
 rebat,

Numquam fronte leui fundet virgulta, neque
 vmbas,

Cum semel in filuis, imo de stirpe recisum,
 Matre caret, posuitque comas et brachia ferro;
 Olim arbos; nunc artificis manus aere decoro 210
 Inclusit, patribusque dedit gestare Latinis.

Talibus inter se firmabant foedera dictis,
 Conspectu in medio procerum. Tum rite sacratas
 In flammam iugulant pecudes, et viscera viuīs
 Eripiunt, cumulantque oneratis lancibus aras. 215

At vero Rutulis impar ea pugna videri
 Iamdudum, et vario misceri pectora motu:
 Tum magis, vt propius cernunt non viribus ae-
 quis.

Adiunat incessu tacito progressus, et aram
 Suppliciter venerans demisso lumine Turnus, 220
 Tabentesque genae, et iuuenali in corpore pallor.

Quem

206. *Vt sceptrum hoc* (iu-
 rabant vero sublato in al-
 tum sceptro) recisum semel,
 numquam reuifciet, ita
 numquam factum hoc foe-
 dus rumpendum erit.

209. *Matre arbore.* Conf.
 dulcem locum ex Georg. 2,
 19. *parua sub ingenti ma-*
tris se subiicit umbra.

Quem simul ac Iuturna soror crebrescere vidit
 Sermonem, et volgi variare labantia corda:
 In medias acies, formam adsimulata Camerti;
 Cui genus a proavis ingens, clarumque paternae

225

Nomen erat virtutis, et ipse acerrimus armis;
 In medias dat sese acies, haud nescia rerum,
 Rumoresque ferit varios, ac talia fatur:

Non pudet, o Rutuli, pro cunctis talibus vnam
 Obiectare animam? numerone, an viribus aequi

230

Non sumus? En, omnes et Troes, et Arcades, hi
 sunt,

Fatalisque manus, infensa Etruria Turno.

Vix hostem, alterni si congrediamur, habemus.

Ille quidem ad superos, quorum se deuouet aris,

Succedet fama, viusque per ora feretur: 235

Nos, patria amissa, dominis parere superbis

Cogemur, qui nunc lenti confedimus aruis.

Talibus incensa est iuuenum sententia dictis

Iam magis atque magis; serpitque per agmina
 murmur;

Ipsi

222. Iuturna soror fratris palam moliri; sed ex infirmiserta. Versuta Iuno, ipsa diis tamen et clanculo vopotentior Iuturna sorore lebat. Dedecuit etiam regi-Turni, id tamen muneris nam Deum id agere, quae ad Iuturnam detulit. Puduit egisse sororem Turni non fortassis Iouis coniugem, dedecet. Inde v. 150. Per- quae spe sua saepius delu- ge, decet.
 sit, rem ex animi sententia 224. Nota fraus est, per- non successisse non vna vice sonam alterius inducere, vt experta est. Forte etiam a leo certiore, quo rectiore Ioue monita nihil amplius dolo fallas.

Ipsi Laurentes mutati, ipſique Latini. 240
 Qui ſibi iam requiem pugnae rebusque ſalutem
 Sperabant, nunc arma volunt, foedusque precan-
 tur

Inſectum, et Turni ſortem miſerantur iniquam.
 His aliud maius Iuturna adiungit, et alto
 Dat ſignum coelo; quo non praefentius ullum 245
 Turbavit mentes Italas, monſtroque fefellit.
 Namque volans rubra fuluus Iouis ales in aethra
 Litoreas agitabat aues turbamque ſonantem
 Agminis aligeri; ſubito cum lapſus ad vndas
 Cycnum excellentem pedibus rapit improbus vncis.
 250

Adrexere animos Itali, cunctaeque volucres
 Conuertunt clamore fugam; mirabile viſu;
 Aetheraque obſcurant pennis, hoſtemque per auras
 Facta nube premunt: donec vi victus, et ipſo
 Pondere defecit, praedamque ex vnguibus ales 255
 Proiecit fluuio, penitusque in nubila fugit.
 Tum vero augurium Rutuli clamore ſalutant,
 Expediuntque manus: primusque Tolumnius
 augur,

Hoc erat, hoc votis, inquit, quod ſaepe petiui.
 Adcipio, adgnoſcoque Deos: me, me duce ferrum
 260
 Corripite, o miſeri, quos improbus aduena bello
 Territat, inualidas vt aues, et litora veſtra

Vi

247. Iouis ales, aquila. | accepto bono felicitis euen-

257. Salutant laeti velut tuſ omine.

Vipopulat. Petet ille fugam, penitusque profundo
Vela dabit. Vos vnanimi densate cateruas
Et regem vobis pugna defendite raptum. 265

Dixit, et aduersos telum contorsit in hostes
Procurrrens: sonitum dat stridula cornus, et auras
Certa fecat. Simul hoc, simul ingens clamor, et
omnes

Turbati cunei, calefactaque corda tumultu.
Hasta volans, vt forte nouem pulcherrima fratrum
270

Corpora constiterant contra, quos fida crearat
Vna tot Arcadio coniunx Tyrrhena Gylippo;
Horum vnum ad medium, teritur qua futilis aluo
Balteus, et laterum iuncturas fibula mordet,
Egregium forma iuuenem, et fulgentibus armis,
275

Transadigit costas, fuluaque effundit arena.
At fratres, animosa phalanx, adcensaque luctu,
Pars gladios stringunt manibus, pars missile ferrum
Conripiunt, caecique ruunt. Quos agmina contra
Procurrunt Laurentum. Hinc densi rursus inun-
dant 280

Troes, Agyllinique, et pictis Arcades armis.
Sic omnis amor vnus habet decernere ferro.

Diri-

268. Animaduertunt in- | men, quod tamen impediri
terpretes miram narratio- | tumultu debuit, ne iusto ci-
nis virgilianae varietatem. | tius festinaret ad euentum.
Succedunt sibi inuicem prae- | Felicius tamen omnino tu-
lia, non eadem, sed alia | multus initium emisso in
continuo. 1) Pedestre, 2) | hostes ex aduerso stantes
equestre, 3) iam tumultus, | telo est, quam quod pede-
4) denique singulare certa- | stri praelio a venatione fuit.

Diripuere aras: it toto turbida coelo
 Tempestas telorum, ac ferreus ingruit imber:
 Craterasque focosque ferunt. Fugit ipse Latinus

285

Pulsatos referens infecto foedere Diuos.
 Infrenant alii currus, aut corpora saltu
 Subiiciunt in equos, et strictis ensibus adsunt.
 Messapus regem, regisque insigne gerentem,
 Tyrrhenum Aulesten, auidus confundere foedus,

290

Aduerso proterret equo: ruit ille recedens,
 Et miser oppositis a tergo inuoluitur aris
 In caput inque humeros. At feruidus aduolat
 hasta

Messapus, teloque orantem multa trabali
 Desuper altus equo grauitur ferit, atque ita fatur:

295

Hoc habet: haec melior magnis data victima Diuis.
 Concurrunt Itali, spoliantque calentia membra.
 Obuius ambustum torrem Corynaeus ab ara
 Conripit, et venienti Ebuso plagamque ferenti
 Occupat os flammis. Olli ingens barba reluxit, 300
 Nidoremque ambusta dedit. Super ipse secutus
 Caesa

286. *Pulsatos*, offensos, trabes fixae copulantur. *Ad-*
violatos, sed vox *pulsatos* mirabilem porro, quae se-
 multo grauior. quitur, ornatus varietatem

294. *Trabali* a trabe. *Ein* tum in armis per tumultum
Pfeil, der so diß ist, wie subito arreptis, tum in ipsa
ein Balfe. Sic clauī traba- pugnandi ratione absque
 les apud Horat. l. i. od. 35, admonitu suis quisque ocu-
 18. maximi clauī ex aere, lis videt.
 qualibus magnarum aedium

Caesariem laeua turbati conripit hostis,
 Inpresloque genu nitens terrae adplicat ipsum:
 Sic rigido latus ense ferit. Podalirius Alsum
 Pastorem, primaque acie per tela ruentem, 305
 Ense sequens nudo superinminet: ille securi
 Aduersi frontem mediam mentumque reducta
 Disiicit, et sparso late rigat arma cruore.
 Olli dura quies oculos et ferreus vrguet
 Somnus; in aeternam clauduntur lumina noctem.

310

At pius Aeneas dextram tendebat inermem
 Nudato capite, atque suos clamore vocabat:
 Quo ruitis? quaeue ista repens discordia surgit?
 O cohibete iras! ictum iam foedus, et omnes
 Conpositae leges: mihi ius concurrere soli: 315
 Me finite, atque auferte metus. Ego foedera faxo
 Firma manu: Turnum iam debent haec mihi sacra.
 Has inter voces, media inter talia verba,
 Ecce, viro stridens alis adlapso sagitta est,
 Incertum, qua pulsa manu, quo turbine adacta;
 320
 Quis tantam Rutulis laudem, casusne, Deusne,
 Adtulerit. Pressa est insignis gloria facti:

L

Nec

316. *Faxo pro fecero, faxo* Turnum oblata sibi occasio-
 ciam, firmabo. ne vti ad multam inter Tro-

322. *Pressa*, subpressa in-
 notitiam non venit. *Infig-* ianos absente duce edendam
nis vero gloria facti eo sen- stragem. Ne Aeneam con-
 su est, quod Aenea sublato tinuo vincentem induceret,
 finem bello imposuisset. *Vul-* mira arte lectorem fallit fa-
 nerato Aenea et acie exce- luti Aeneae timentem, et
 dere coacto belli peritia futuri euentus curiosum.

Vel conferre manum, vel equo praeuerrere ventos.

345

Parte alia media Eumedes in proelia fertur,

Antiqui proles bello praeclara Dolonis;

Nomine auom referens, animo manibusque paren-
tem:

Qui quondam, castra vt Danaum speculator adiret,

Aufus Pelidae pretium sibi poscere currus: 350

Illum Tydides alio pro talibus ausis

Adfecit pretio: nec equis adspirat Achillis.

Hunc procul vt campo Turnus prospexit aperto:

Ante leui iaculo longum per inane secutus;

Sistit equos biugis, et curru defilit, atque 355

Semianimi labsoque superuenit, et, pede collo

Inpresso, dextrae mucronem extorquet, et alto

Fulgentem tinguat iugulo; atque haec insuper addit:

En, agros, et, quam bello, Troiane, petisti,

Hesperiam metire iacens: haec praemia, qui me

360

Ferro ausi tentare, ferunt: sic moenia condunt.

Huic comitem Asbuten coniuncta cuspide mittit:

L 2

Chlorea-

346. Dolon velocissimus Prolem bello praeclaram dic-
cursu inter Troianos, ab iis tum alii per Ironiam putant,
ad castra Graecorum explo- alii non item. Sed non est,
randa missus; sed infeliciter cur litem hanc nostram fa-
a Diomede et Vlysse depre- ceremus.

hensus spe veniae ac vitae 360. Hesperiam, Italiam
sibi facta omnia Troianorum metire iacens acerrima iro-
consilia graecis prodidisse nia. Metire agros prostrato
fertur, nihilo tamen minus corpore, quos metiri non
ab iis occisus. Eumedes ve- nisi victorum est, vt quan-
ro hic auum Eumedem et tum terrae occupauerint,
patrem Dolonem habuit. noscant.

Chloreaque, Sybarimque, Daretaque, Therfilo-
chumque:

Et sternacis equi lapsum ceruice Thymoeten.

Ac velut Edoni Boreae cum spiritus alto 365

Insonat Aegaeo, sequiturque ad litora fluctus,

Qua venti incubuere; fugam dant nubila coelo:

Sic Turno, quacumque viam fecat, agmina cedunt,

Conuersaeque ruunt acies: fert impetus ipsum,

Et cristam aduerso curru quatit aura volentem. 370

Non tulit instantem Phegeus animisque frementem:

Obiecit sese ad currum, et spumantia frenis

Ora citatorum dextra detorsit equorum.

Dum trahitur, pendetque iugis, hunc lata reiectum

Lancea consequitur, rumpitque infixam bilicem 375

Loricam, et summi degustat vulnere corpus.

Ille tamen clipeo obiecto conuersus in hostem

Ibat, et auxilium ducto mucrone petebat:

Cum rota praecipitem et procursum concitus axis

Inpulit, effunditque solo: Turnusque secutus, 380

Imam inter galeam summi thoracis et oras,

Abstulit ense caput, truncumque reliquit arenae.

Atque ea dum campis victor dat funera Turnus:

Interea Aenean Mnestheus et fidus Achates

Ascaniusque comes castris statuere cruentum, 385

Alter-

364. Sternax, ein Pferd, das den Reiter gerne abwirft.

365. Boreae Edoni, i. e. thracis, flanti e Thracia, cuius mons praealtus Edon est.

373. Citatorum, incitatorum ad celerrimum cursum.

384. Ornatissima imago Aeneae est in aciem reducti, et accepto vulnere claudicantis. Honorificum etiam duci est, vulnere etiam non sanato in aciem restitui velle.

Alternos longa nitentem cuspide gressus.
 Saeuit, et infracta luctatur arundine telum
 Eripere, auxilioque viam, quae proxima, poscit:
 Ense secent lato vulnus, telique latebram
 Rescindant penitus, seseque iu bella remittant. 390
 Iamque aderat Phoebo ante alios dilectus Iapyx
 Iasides: acri quondam cui captus amore
 Ipse suas artes, sua munera, laetus Apollo
 Augurium, citharamque dabat, celeresque sagittas.
 Ille, vt depositi proferret fata parentis, 395
 Scire potestates herbarum vsumque medendi
 Maluit, et mutas agitare inglorius artes.
 Stabat acerba fremens, ingentem nixus in hastam,
 Aeneas magno iuuenum et maerentis Iuli
 Concurfu, lacrimis immobilis. Ille retorto 400
 Paeonium in morem senior succinctus amictu,
 Multa manu medica Phoebique potentibus herbis

L 3

Nequid-

391. *Iapyx*, *Iapis* medicus. *Iasides* dicuntur *Iapyx*, *Palinurus*, omnesque alii, qui ab *Io* genus ducunt. More epico artem medicam, vim herbarum, vsumque medendi *Iapyx* ab ipso *Apolline* doceri debuit, vt maior artis, qua insignis erat, existimatio eo maiorem admirationem pareret. *Muta ars medica* dicitur pro ea aetate, qua medici feruorum loco quandoque adhibiti ipso munere suo adeo illustres non erant, vt maximi haberentur, quem ad modum ii, qui vel vaticiniis, vel rebus bello prae-

clare gestis celebres ad coelum vsque laudibus ferebantur. Ars igitur *ingloria*, et artis huius periti *inglorii*. Ars item *muta* eodem sensu. 395. *Proferret*, produceret, prolongaret vitam. 400. *Retorto amictu*. *Retorquere* h. l. hinter sich zu rücke legen, zurücke schlagen. Vt Aen. 8, 460. *pantherae terga retorquentur*. *Paeonium in morem*, vt ea aetate solebant medici ad inspicienda et sananda vulneta accincti. *Paeonem medicum* fuisse celeberrimum nemo nescit.

Nequidquam trepidat, nequidquam spicula dextra
Sollicitat, prenfatque tenaci forcipe ferrum.

Nulla viam Fortuna regit: nihil auctor Apollo 405
Subuenit: et faeuus campis magis ac magis horror
Crebrescit, propiusque malum est. Iam puluere
coelum

Stare vident: subeuntque equites, et spicula castris
Densa cadunt mediis. It tristis ad aethera clamor
Bellantum iuuenum, et duro sub Marte cadentum.

410
Hic Venus, indigno nati concussa dolore,
Dictamnum genetrix Cretaea carpit ab Ida,
Puberibus caulem foliis et flore comantem
Purpureo: non illa feris incognita capris
Gramina, cum tergo volucres haesere sagittae. 415
Hoc Venus, obscuro faciem circumdata nimbo,
Detulit: hoc fufum labris splendentibus amnem

Inficit,

403. *Trepidat*, festinat, vtuntur. Sed rem hanc discutiendam naturae mystis, Conf. Aen. 9, 114, et Georg. 4, 69. *Nequidquam*, qui eius secreta diligenter frustra. Adduci in mortis explorant, relinquamus. discrimen Aeneas debuit, 417. *Labrum*, *Lauabrum*, nec illico manum illi medicam prodesse, vt res fieret ein Kessel, ein großes Gefäß, worinn man sich wasch- admirabilior, et euentus futuri lector eo curiosior. schen kann. Georg. 2, 6. *Spumat* *plenis vindemia* labris. *Inficere* admiscere est.

407. *Coelum stare*, i. e. excitato per equitatum puluere plenum esse. Medicinische Sachen hinein thun. *Ambrosia* vel ipsa

412. *Dictamnus*, *Dictamnium*, ein Kräutchen in der Insel Creta, das heilsam für alle Wunden ist. Forte nostrum Hirschkraut, Wild-Poley, qua fere herba laesi vulnere cerui, damaeque herba hoc nomine, vel succus ex ea eductus, quo solis equi apud Ouid. metam. 2, 120. pascuntur: Ignem-que vomentes Ambrosiae succo saturos praesepibus altis quadrupedes ducunt, addunt-

Inficit, occultae medicans: spargitque salubres
 Ambrosiae succos, et odoriferam panaceam.
 Fouit ea volnus lymphæ longaeuus Iapex 420
 Ignorans; subitoque omnis de corpore fugit
 Quippe dolor: omnis stetit imo vulnere sanguis.
 Iamque secuta manum, nullo cogente, sagitta
 Excidit, atque nouae rediere in pristina vires.
 Arma citi properate viro; quid statis? Iapex 425
 Conclamat, primusque animos adcendit in hostem.
 Non haec humanis opibus, non arte magistra
 Proueniunt; neque te, Aenea, mea dextera feruat:
 Maior agit Deus, atque opera ad maiora remittit.
 Ille auidus pugnae furas incluserat auro 430
 Hinc atque hinc, oditque moras, hastamque co-
 ruscantem.
 Postquam habilis lateri clipeus loricaque tergo est,
 Ascanium fufis circum complectitur armis,
 Summaque per galeam delibans oscula fatur:
 Disce, puer, virtutem ex me, verumque laborem: 435

L 4

Fortu-

que sonantia fraena. De ci-lectorem secum abripiens.
 bis Deorum huic loco ab *Coruscantem*, active, vt saepius.
 interprete quodam intrusus 435. Dulcissima haec, et
 ne cogitare quidem velim. sensu paterno plenissima
Panacea herba morbis ad oratio ita prorsus excellens
 vnum omnibus mederi vulgo est, vt nihil ea diuinius.
 credita. Conf. Plin. hist. Quae sensuum sapientia?
 nat. 24, 3. quae suauissima gratia? quis

422. *Stetit.* Das laufende splendor ornatus poetici?
 Blut wurd gestillt. Et ab sententiis, quae mo-

425. Subita rei, et ipsius rum doctrinam praebent,
 electionis conuersio ipso quae alia praestantior? Non
 metro celeriore expressa legi vero ea; sed sentiri de-
 plena spiritu poetico est bet. Sentiant item Tirones,

Fortunam ex aliis. Nunc te mea dextera bello
 Defensum dabit, et magna inter praemia ducet.
 Tu facito, mox cum matura adoleuerit aetas,
 Sis memor, et te animo repetentem exempla tuo-
 rum

Et pater Aeneas, et auunculus excitet Hector. 440
 Haec vbi dicta dedit, portis sese extulit ingens,
 Telum inmane manu quatiens: simul agmine denso
 Antheusque Mnestheusque ruunt; omnisque re-
 lictis

Turba fluit castris. Tum caeco puluere campus
 Miscetur, pulsuque pedum tremit excita tellus. 445
 Vidit ab aduerso venientes aggere Turnus,
 Videre Aufonii, gelidusque per ima cucurrit
 Ossa tremor. Prima ante omnes Iuturna Latinos
 Audiit adgnouitque sonum, et tremefacta refugit.
 Ille volat, campoque atrum rapit agmen aperto. 450

Qualis vbi ad terras abrupto fidere nimbus
 It mare per medium: miseris, heu, praescia longe
 Horrescunt corda agricolis: dabit ille ruinas
 Arboribus, stragemque fatis; ruet omnia late:

Ante

quam ipsos numeros sua sub	450. <i>Rapit</i> , rapido cursu
potestate habuerit Maro.	ducit agmen puluere <i>atrum</i> .
Quam generosi spiritus,	Ornate.
quam cita, quam ingressu	451. <i>Abrupto fidere</i> , i. e.
suo fortia cucurrerunt car-	nube pluuiis grauida, qua
mina v. 425, 26, 27. etc.	soluta, abruptaque subito
Et quam subita conuersione	ingens et densa pluuia ca-
iam mollia fluunt, placida,	dit.
nec tamen sine dignitate,	454. <i>Ruet</i> , actiue vt saepe
ac grauitate epica.	numero alibi.

Ante volant, sonitumque ferunt ad litora venti. 455

Talis in aduersos ductor Rhoeteius hostis

Agmen agit: densi cuneis se quisque coactis

Adglomerant. Ferit ense grauem Thymbraeus

Osirim,

Archetium Mnestheus, Epulonem obtruncat Acha-
tes,

Vfentemque Gyas. Cadit ipse Tolumnius augur,

460

Primos in aduersos telum qui torserat hostes.

Tollitur in coelum clamor, versique vicissim

Puluerulenta fuga Rutuli dant terga per agros.

Ipse neque auersos dignatur sternere morti;

Nec pede congressos aequo, nec tela ferentes 465

Insequitur: solum densa in caligine Turnum

Vestigat lustrans, solum in certamina poscit.

Hoc concussa metu mentem Iuturna virago

Aurigam Turni media inter lora Metiscum

Excutit, et longe labsum temone relinquit. 470

Ipsa subit, manibusque vndantes flectet habenas,

Cuncta gerens, vocemque, et corpus, et arma

Metisci.

Nigra velut magnas domini cum diuitis aedis

Peruolat, et pennis alta atria lustrat hirundo,

L 5

Pabu.

456. *Rheodeius*, Troia-est. Noluit forte Poeta fu-
nus. Aeneas sic dictus a | gientes ab insequente pre-
Rhodeo troadis promonto- | mi, festinans ad euentum.
rio.

469. *Ipsa subit Metisci*
464. *Nec dignatur. In-*aurigae loco.
gentis id, fortisque animi

Pabula parua legens, nidisque loquacibus escas;

475

Et nunc porticibus vacuis, nunc humida circum
Stagna sonat: similis medios Iuturna per hostes
Fertur equis, rapidoque volans obit omnia curru:
Iamque hic germanum, iamque hic ostentat ouan-
tem:

Nec conferre manum patitur: volat auia longe.

480

Haud minus Aeneas tortos legit obuius orbes,
Vestigatque virum, et disiecta per agmina longa
Voce vocat. Quoties oculos coniecit in hostem,
Alipedumque fugam cursu tentauit equorum;
Auerfos toties currus Iuturna retorfit.

485

Heu, quid agat, vario nequidquam fluctuat aestu:
Diuersaeque vocant animum in contraria curae.

Huic Messapus, vti laeua duo forte gerebat

Lenta, levis cursu, praefixa hastilia ferro,

Horum vnum certo contorquens dirigit ictu.

490

Substitit Aeneas, et se collegit in arma,

Poplite subsidens: apicem tamen incita summum

Hasta tulit, summasque excussit vertice cristas.

Tum

481. *Tortos orbes legit*, ictu in Aeneam misit. Ae-
obliquos et flexos circuitus neas viso se peti, genuflexo
persequitur, vestigiis insi- se (collegit) textit (in ar-
stans, quaerensque, qua ma) clipeo, sub clipeo.
via, qua ratione obuius Hasta igitur emissa non Ae-
ei fieri, illumque aggredi neam, sed summum apicem
posset. Cassidis, quo caput tegeba-

488. *Messapus iunge levis* tur, attigit, et cristas su-
cursu, vnum ex iaculis, quae per impositas excussit.
forte gerebat, certo fere

Tum vero adfurgunt irae, insidiisque subactus,
 Diuerfos vbi fensit equos currumque referri, 495
 Multa Iouem et laesi testatur foederis aras,
 Iam tandem inuadit medios, et Marte secundo
 Terribilis, faeuam nullo discrimine caedem
 Suscitât; irarumque omnes effundit habenas.

Quis mihi nunc tot acerba Deus, quis carmine
 caedes 500
 Diuerfas, obitumque ducum, quos aequore toto
 Inque vicem nunc Turnus agit, nunc Troius heros,
 Expediat? tanton' placuit concurrere motu,
 Iuppiter, aeterna gentes in pace futuras?
 Aeneas Rutulum Sucronem, (ea prima ruentes 505
 Pugna loco statuit Teucros) haud multa moratus,
 Excipit in latus, et, qua fata celerrima, crudum
 Transadigit costas et crates pectoris ensem.
 Turnus equo deiectum Amycum, fratremque
 Diorem,
 Congressus pedes: hunc venientem cuspide lon-
 ga, 510
 Hunc mucrone ferit; curruque abscisa duorum
 Suspendit capita, et rorantia sanguine portat.
 Ille Talon, Tanaimque neci, fortemque Cethegum,
 Tres vno congressu, et maestum mittit Onyten,
 Nomen Echionium, matrisque genus Peridiaë; 515

Hic

507. *Excipit in latus*, vul-
 nerat in latere.

508. *Costas et crates*, i. e.
 costas, quae pectori tam-

quam crates obtenduntur.

515. *Nomen*, filius Echio-

nis non vero ipsa; sed solo
 nomine.

Hic fratres Lycia missos et Apollinis agris,
 Et iuuenem exosum nequidquam bella Menoeten
 Arcada: piscosae cui circum flumina Lernae
 Ars fuerat, pauperque domus; nec nota potentum
 Limina: conductaque pater tellure ferebat. 520
 Ac velut inmissi diuersis partibus ignes
 Arentem in siluam et virgulta sonantia lauro;
 Aut vbi decursu rapido de montibus altis
 Dant sonitum spumosi amnes, et in aequora cur-
 runt,
 Quisque suum populatus iter: non segnius ambo
 525
 Aeneas Turnusque ruunt per proelia: nunc, nunc
 Fluctuat ira intus: rumpuntur nescia vinci
 Pectora: nunc totis in vulnera viribus itur.
 Murrhanum hic, ataus et auorum antiqua so-
 nantem
 Nomina, per regesque actum genus omne Lati-
 nos, 530
 Praecipitem scopulo atque ingentis turbine faxi
 Excutit, effunditque solo. Hunc lora et iuga subter
 Prouoluere rotae: crebro super vngula pulsu
 Incita nec domini memorum proculcat equorum;
 Ille

516. *Hic Turnus.* Qui fue-
 rint hi fratres Lycia missi,
 difficile dictu erit. Praeter
 hos vero etiam Menoetem
 occidit patria Arcadem, qui
 piscator ad lernam paludem
 erat, humili ac paupere pa-
 tre natus.

529. *Hic Aeneas.* Murr-
 hanum sonantem, i. e. se
 iactantem, illustri stirpe se
 genitum, regio etiam san-
 guini iunctum.

531. *Turbine*, iactu.

532. *Hunc Murrhanum*
 curru excussum et subter
 rotas currus prouolutum.

Ille ruenti Hyllo, animisque inmane frementi, 535
 Occurrit, telumque aurata ad tempora torquet:
 Olli per galeam fixo stetit hasta cerebro.
 Dextera nec tua te, Graium fortissime, Cretheu,
 Eripuit Turno: nec DI texere Cupencum,
 Aenea veniente, fui; dedit obuia ferro 540
 Pectora: nec misero clipei mora profuit aerei.
 Te quoque Laurentes viderunt, Aeole, campi
 Oppetere, et late terram consternere tergo;
 Occidis, Argivae quem non potuere phalanges
 Sternere, nec Priami regnorum euerfor Achilles;
 545
 Hic tibi mortis erant metae: domus alta sub Ida;
 Lyrnessi domus alta, solo Laurente sepulcrum.
 Totae adeo conuersae acies, omnesque Latini,
 Omnes Dardanidae: Mnestheus, acerque Sereftus,
 Et Messapus equum domitor, et fortis Afylas, 550
 Tuscorumque phalanx, Euandrique Arcades alae.
 Pro se quisque viri summa nituntur opum vi.
 Nec mora, nec requies: vasto certamine tendunt.
 Hic mentem Aeneae Genetrix pulcherrima misit,
 Iret ut ad muros, vrbique aduerteret agmen 555

Ocius,

535. Ille Turnus. 537. Stetit infixa. Mira-
 et rerum et locutionum in-
 uicem sibi succedentium
 varietas ipsa in oculos oc-
 currit, nec eam digito mon-
 strari necesse erit. Sensus
 intellectu facilis ne inter-
 pretatione quidem indiget,
 quae si nimia sit, ea fit
 oneri. Velim Tironem par-
 tem etiam laborum gustare,
 ut sensus non omni sine ad-
 tentione erutus eo maiore
 illum voluptate adficiat.
 545. Venus mater Ae-
 neae filio suo suggessit con-
 filium, ut recra muros or-
 bis adgrederetur.

Ocius, et subita turbaret clade Latinos.
 Ille ut, vestigans diuersa per agmina Turnum,
 Huc atque huc acies circumtulit; adspicit urbem
 Inmunem tanti belli, atque inpune quietam.
 Continuo pugnae adscendit maioris imago; 560
 Mnesthea, Sergestumque vocat, fortemque Sere-
 stum,
 Ductores, tumulumque capit; quo cetera Teucrum
 Concurrit legio: nec scuta aut spicula denfi
 Deponunt. Celso medius stans aggere fatur:
 Ne qua meis esto dictis mora. Iuppiter hac stat.
 565

Neu quis ob inceptum subitum mihi segnior ito.
 Urbem hodie, causam belli, regna ipsa Latini,
 Ni frenum adcipere et victi parere fatentur,
 Eruam, et aequa solo fumantia culmina ponam.
 Scilicet exspectem, libeat dum proelia Turno 570
 Nostra pati; rursusque velit concurrere victus?
 Hoc caput, o ciues, haec belli summa nefandi.
 Ferte faces propere, foedusque reposcite flammis.
 Dixerat: atque animis pariter certantibus omnes
 Dant cuneum; densaque ad muros mole feruntur.
 575

Scalae

564. *Medius stans Aeneas* Latini ad normam sanciti
 militum animos breui, sed nobiscum foederis.
 acri adlocutione incendit.

565. *Hac stat, i. e. nostra*
 ex parte.

572. *Hoc, quod videtis,*
 regni caput, vrbs Lauren-
 tum.

573. *Flammis inmissis re-*
 poscite, ut promissis stent

575. *Dant cuneum.* Pro re
 nata diuersae apud Roma-
 nos arietum formae erant.
 Aliae struebantur iu modum
 cunei, in modum turris,
 forcipis etc. aliae.

Scalae inproviso, subitusque adparuit ignis.
 Discurrunt alii ad portas, primosque trucidant;
 Ferrum alii torquent, et obumbrant aethera telis.
 Ipse inter primos dextram sub moenia tendit
 Aeneas, magnaue incusat voce Latinum; 580
 Testaturque Deos, iterum se ad proelia cogi:
 Bis iam Italos hostes; haec altera foedera rumpi,
 Exoritur trepidos inter discordia ciues:
 Urbem alii referare iubent, et pandere portas
 Dardanidis; ipsumque trahunt in moenia regem.

585

Arma ferunt alii, et pergunt defendere muros.
 Inclusas vt cum latebroso in pumice pastor
 Vestigauit apes, fumoque inpleuit amaro;
 Illae intus tæpidæ rerum per cerea castra
 Discurrunt, magnisque acunnt stridoribus iras. 590
 Voluitur ater odor tectis: tum murmure caeco
 Intus faxa sonant: vacuas it fumus ad auras.
 Adcidit haec fessis etiam fortuna Latinis,
 Quae totam luctu concussit funditus urbem.
 Regina vt tectis venientem prospicit hostem, 595
 Incessi muros, ignis ad tecta volare:
 Nusquam acies contra Rutulas, nulla agmina

Turni:

Infelix pugnae iuuenem in certamine credit
 Exstinctum; et, subito mentem turbata dolore,
 Se causam clamat, crimenque, caputque malorum:

600

Multa-

588. *Vestigare*, nachspüren. Ceterum ornatissima
 ren; h. vero loco, entde-comparatio est.

Multaque per maestum demens effata furorem,
 Purpureos moritura manu discindit amictus,
 Et nodum informis leti trabe nectit ab alta.
 Quam cladem miserae postquam adcepere Latinae:
 Filia prima manu flauos Lauinia crines 605
 Et roseas laniata genas, tum cetera circum
 Turba, furit: resonant latae plangoribus aedes.
 Hinc totam infelix volgatur fama per urbem.
 Demittunt mentes: it scissa veste Latinus,
 Coniugis adtonitus fatis, urbisque ruina, 610
 Canitiem immundo perfusam puluere turpans:
 (Multaque se in incusat, qui non adceperit ante
 Dardanium Aenean, generumque adsciuerit ultro)
 Interea extremo bellator in aequore Turnus
 Palantes sequitur paucos, iam segnior, atque 615
 Iam minus atque minus successu laetus equorum.
 Adtulit hunc illi caecis terroribus aura
 Connixtum clamorem, adrectasque inpulit aures
 Confusae fons urbis, et inlaetabile murmur.
 Hei mihi! quid tanto turbantur moenia luctu?
 620
 Quisue ruit tantus diuersa clamor ab vrbe?

Sic

603. Laqueo sibi vitam in primis in feminis. Con-
 finit. Mirantur interpretes sule Heynium ad hunc lo-
 cum Heyn. infame hoc mor- cum.
 tis genus ab Amata electum 623. Soror Iuturna, quae
 fuisse. Addunt tamen hoc Metisci aurigae loco currum
 genus mortis heroicum ac regebat.
 tragicum h. e. carminibus 616. Successu, progressu
 et tragoediis Graecorum Tardiore; fessi enim cursu
 frequentatum, nobile adeo nimium iam equi erant.
 leti genus ex antiquo more

Sic ait, adductisque amens subsistit habenis.
 Atque huic, in faciem soror vt conuersa Metisci
 Aurigae currumque et equos et lora regebat,
 Talibus occurrit dictis: Hac, Turne, sequamur 625
 Troiugenas, qua prima viam victoria pandit:
 Sunt alii, qui tecta manu defendere possint.
 Ingruit Aeneas Italis, et proelia miscet:
 Et nos faeuâ manu mittamus funera Teucris.
 Nec numero inferior, pugnae nec honore recedes.

630

Turnus ad haec:
 O soror, et dudum, adgnoui, cum prima per
 artem
 Foedera turbasti, teque haec in bella dedisti:
 Et nunc nequidquam fallis Dea. Sed quis Olympo
 Demissam tantos voluit te ferre labores? 635
 An fratris miseri letum vt crudele videres?
 Nam quid ago? aut quae iam spondet Fortuna
 salutem?
 Vidi oculos ante ipse meos, me voce vocantem,
 Murrhanum, quo non superat mihi carior alter,
 Oppetere ingentem, atque ingenti volnere vic-
 tum.
 Occidit infelix, ne nostrum dedecus Vfers
 Adspiceret. Teucris potiuntur corpore et armis.
 Exscindine domos, id rebus defuit vnum,
 Perpetiar? dextra nec Drancis dicta refellam?

M

Terga

639 *Murrhanum* ab Aenea | v. 529. occisum.

Terga dabo? et Turnum fugientem haec terra vi-
debit? 645

Vsque adeone mori miserum est? vos o mihi
Manes

Este boni: quoniam Superis auersa voluntas.
Sancta ad vos anima, atque istius infcia culpa
Descendam, magnorum haud vñquam indignus
auorum.

Vix ea fatus erat; medios volat, ecce, per hostes
650

Vectus equo spumante Saces, aduersa sagitta
Saucius ora, ruitque inplorans nomine Turnum:
Turne, in te suprema salus: miserere tuorum.
Fulminat Aeneas armis, summasque minatur
Deiecturum arces Italum, excidioque daturum:
655

Iamque faces ad tecta volant. In te ora Latini,
In te oculos referunt: mussat rex ipse Latinus,
Quos generos vocet, aut quae sese ad foedera
flectat.

Praeterea regina, tui fidissima, dextra
Occidit ipsa sua, lucemque exterrita fugit. 660
Soli pro portis Messapus et acer Atinas
Sustenant aciem. Circum hoc vtrunque pha-
langes

Stant densae, strictisque seges mucronibus horret
Ferrea

645. Tragico adfecto ab-|stes ad Turnum volans rem
undat Turni oratio. Saces|in maius mira arte auget,
vulneratus per medios ho-|

Ferrea : tu currum deserto in gramine verfas.
 Obstupuit varia confusus imagine rerum 665
 Turnus, et obtutu tacito stetit. Aestuat ingens
 Vno in corde pudor, mixtoque infania luctu,
 Et Furiis agitated amor, et conscia virtus.
 Vt primum discussae umbrae, et lux reddita
 menti,
 Ardentes oculorum orbes ad moenia torfit 670
 Turbidus, eque rotis magnam respexit ad vr-
 bem.
 Ecce autem, flammis inter tabulata volutus
 Ad coelum undabat vortex, turrinque tenebat;
 Turrim, compactis trabibus quam eduxerat ipse,
 Subdideratque rotas, pontesque instraauerat altos.
 675
 Iam iam fata, soror, superant; absiste morari:
 Quo Deus et quo dura vocat Fortuna, sequamur.
 Stat conferre manum Aeneae, stat, quidquid acer-
 bi est,
 Morte pati: nec me indecorem, germana, videbis
 Amplius. Hunc, oro, sine me furere ante furo-
 rem. 680

M 2

Dixit,

670. *Umbrae*, caligo mentis, vt in extrema re-
 rum conditione turbatum furorem acti est; *ante fu-*
 rorem *furere* recto sensu ca-
 Pathos toti narrationi inest. ret; at quid recta locutio-
 Euolui illud absque vlla ne efferunt furentes? Si vo-
 animaduersione nisi quae cem ante deleas, locutio
 propria legentis est, po-
 test. *furorem furore* grauissima,
 eaque latinissima est.

Dixit, et e curru saltum dedit ocius aruis:
 Perque hostes, per tela ruit: maestamque sororem
 Deferit, ac rapido cursu media agmina rumpit.
 Ac veluti montis saxum, de vertice praeceps
 Cum ruit, auolsu vento, seu turbidus imber 685
 Proluit, aut annis soluit sublabra vetustas,
 Fertur in abruptum magno mons improbus actu,
 Exultatque solo; filuas, armenta, virosque
 Involuens secum: Disiecta per agmina Turnus
 Sic urbis ruit ad muros, vbi plurima fuso 690
 Sanguine terra madet, striduntque hastilibus au-
 rae:

Significatque manu, et magno simul incipit ore:
 Parcite iam, Rutuli; et vos tela inhibete, Latini:
 Quaecumque est Fortuna, mea est: me verius vnum
 Pro vobis foedus luere, et decernere ferro. 695
 Discessere omnes medii, spatiumque dedere.
 At pater Aeneas, audito nomine Turni,
 Deferit et muros, et summas deferit arces;
 Praecipitatque moras omnes: opera omnia rumpit:

Laeti-

693. *Parcite iam Rutuli*, agrum, quorum sanguine
 absistite caedibus. Puta te ac sudore paratus sit.
 adesse spectaculo. Puta te 699. Quanta celeritate res
 discedentes videre omnes, agitur? quam ingens ani-
 et in medio spatium dantes, mus, quantus congregiendi
 ut locus fieret singulari cer- ardor Aeneae inest. Si vllus
 tamini. *Verius* v. 694. est illi hocus honorificus est,
aequius (billiger) hoc sensu certi hic occasionem pug-
 Horat. *Metiri se quemque* nandi cum Turno nactus
suo modulo ac pede verum laetitia etiam exultat. Mag-
 i. e. aequum est. Liuius 2, nificae imagines montium
 84. *Verum* esse, habere eos sunt quibus magnitudo ani-

Laetitia exsultans, horrendumque intonat armis:

Quantus Athos, aut quantus Eryx, aut ipse, co-
ruscis

Quum fremit ilicibus, quantus, gaudetque niuali
Vertice se adtollens pater Apenninus ad auras.

Iam vero et Rutuli certatim, et Troes, et omnes
Conuertere oculos Itali, quique alta tenebant
Moenia, quique imos pulsabant ariete muros:

Armaque deposuere humeris. Stupet ipse La-
tinus,

Ingentes, genitos diuersis partibus orbis,
Inter se coiisse viros, et cernere ferro.

Atque illi, vt vacuo patuerunt aequore campi,
Procurfu rapido, coniectis eminus hastis,
Inuadunt Martem clipeis atque aere sonoro.

M 3

Dat

mi confertur. Elocutio cum
ornata, tum copiosa, gran-
disque: horrendum intonat,
fremit, gaudet.

706. *Aries*, eine Maschine
aus dicken Balken, der vor-
ne mit Eisen, in Form ei-
nes Widderkopfes beschlagen
war. Mauerbrecher.

709. *Cernere*, decernere.

710. *Illi* Turnus et Ae-
neas.

712. *Clipeis collis*. Cli-
peis atque aere i. e. vt sae-
pius, clipeis Aereis. Soni-
tus icturum, eique additus
gemitus terrae pugnae spec-
taculum admirationi publi-
cae exponunt. *Sors et vir-*

tus elegantissime miscentur
in dubio euentu. *Sors* Zu-
fall, Begegniß, auch Schick-
sal. *Liu. i, 4.* Sorte quadam
diuinitus super ripas Tiberis
effusus. Gerade mußte's sich
schicken, daß die Tiber aus-
trat. *Sila* ingens silua mon-
tis apennini. *Taburnus* mons
oliui fer in Campania. Com-
paratio magnifica est miro
cum delectu, ornatuque ad-
lata. Stat pecus omne mu-
tum, vt ii adtonti stupebant,
qui pugnam coram intue-
bantur. *Nemus* gemitu re-
mugit, vt v. 713. tellus ge-
mitum dat.

Dat gemitum tellus: tum crebros ensibus ictus
 Congeminant. Fors et virtus miscentur in vnum.
 Ac velut, ingenti Sila, summoue Taburno, 715
 Cum duo conuersis inimica in proelia tauri
 Frontibus incurrunt: pauidi cessere magistri;
 Stat pecus omne metu mutum, mussantque iu-
 uencae,
 Quis nemori imperitet, quem tota armenta sequan-
 tur:

Illi inter sese multa vi vulnera miscent, 720
 Cornuaque obnixi infigunt, et sanguine largo
 Colla armosque lauant: gemitu nemus omne re-
 mugit.

Haud aliter Tros Aeneas et Daunius heros
 Concurrunt clipeis. Ingens fragor aethera complet.
 Iuppiter ipse duas aequato examine lances 725
 Sustinet, et fata inponit diuersa duorum;
 Quem damnet labor, et quo vergat pondere le-
 tum.

Emicat hic, inpune putans, et corpore toto

Alte

725. Quanta dignitas ma-
 iestasque spectaculi est,
 quod praesente duorum ex-
 ercituum multitudine non
 modo, sed spectantibus
 etiam Diis editur. *Fra-*
gor complet aethera, quam
 fortis, quam vehemens ex-
 pressio est? fata vero duo-
 rum pugnantium pro belli
 summa duabus lancibus a-
 toue inposita simul exspec-
 tationem in re maximi mo-
 menti, simul admirationem
 excitat in credulo in primis
 populo, qui Iouem iudi-
 cem, ac rerum omnium ar-
 bitrum timuit. Totum ani-
 matur spiritu heroico, en-
 thusiasmoque poetico, qui
 hoc in loco summus est.
Examen hic das Züngelchen
in der Wage.
 728. *Emicat,* exsilit, vt
 saepius hoc sensu,

Alte sublatum confurgit Turnus in ensē,
 Et ferit. Exclamant Troes trepidique Latini, 730
 Adrectaeque amborum acies. At perfidus ensis
 Frangitur, in medioque ardentem deserit ictu:
 Ni fuga subsidio subeat. Fugit ocior Euro,
 Vt capulum ignotum dextramque adspexit iner-
 mem.

Fama est, praecipitem, cum prima in proelia
 iunctos 735

Conscendebat equos, patrio mucrone relicto,
 Dum trepidat, ferrum auriguae rapuisse Metisci:
 Idque diu, dum terga dabant palantia Teucri,
 Suffecit: postquam arma Dei ad Volcania ven-
 tum,

Mortalis mucro, glacies ceu futilis, ictu 740
 Dissiluit: fulua resplendent fragmina arena.

Ergo amens diuersa fuga petit aequora Turnus:
 Et nunc huc, inde huc incertos implicat orbes.

Vndique enim densa Teucri includere corona:
 Atque hinc vasta palus, hinc ardua moenia cin-
 gunt. 745

M 4

Nec

731. *Ensis frangitur.* Id subito ad certamen iturus
 quidem casus non ad virtu- arripuerat. Id quod pri-
 tem, sed ad *sortem* refertur mum fugiens sensit conspec-
 v. 714. Fracti tamen ensis to, qui ei ignotus erat,
 causa poetica miro phan- ensis capulo.
 tasmate v. 735. narratur; 737. *Trepidat*, festinat.
 cum videlicet ensē non 740. *Mortalis mucro*, ma-
 patrium fuisse, a patre Dau- nu hominis mortalis con-
 no acceptum, cui coelestia sectus, qui cum ense diui-
 etiam arma erant; ac Vul- no, qui Aeneae erat, col-
 cano accepta; sed ensē lisus non rumpi non potuit.
 fuisse aurigae Metisci, quem 742. *Aequora*, campos.

Nec minus Aeneas, quamquam tardata sagitta
Interdum genua inpediunt, cursumque recusant,
Insequitur, trepidique pedem pede feruidus vr-
guet:

Inclusum veluti si quando flumine nactus
Cervum, aut puniceae septum formidine pennae,
750

Venator cursu, canis et latratibus, instat:
Ille autem, insidiis et ripa territus alta,
Mille fugit refugitque vias: at viuidus Vmber
Haeret hians, iam iamque tenet, similisque tenenti
Increpuit malis, morfuque elusus inani est. 755
Tum vero exoritur clamor: ripaeque lacusque
Responsant circa, et coelum tonat omne tumultu.
Ille simul fugiens, Rutulus simul increpat omnes,
Nomine quemque vocans, notumque efflagitat
ensem.

Aeneas mortem contra, praesensque minatur 760
Exit-

750. *Punicea penna* expli- seu fugiens seu humi iacens
catur ad Georg. 3, 372. occisus. Nec adstantium cui-
753. *Vmber*, canis. Vm- quam integrum fuit ne lapso
bria regio montosa venatui quidem succurere. Conf.
apta, canum venaticorum, tamen v. 785, In quo Iutur-
qui optimi erant patria. na Turno enssem patrum
760. *Mortem minatur*, -- reddidit. Interea lectorem
inermi? -- Non moribus dubio euenture nondum de-
nostris diiudicanda res est, cisa ornatissimae digressio-
sed iis, qui in aetate heroi- nis ope dulciter fallit, tum
ca fuerant. Inito ea aetate vt animum faceret sciendi
a duobus singulari certamine curiosiorem, eumque ad
armis vterque instructus in finem vsque mirifice arrec-
aciem prodiit. Pugna semel tum suiue participem te-
incepta vnus eorum occum- neret, tum vt delectaret
bere debuit siue dimissis, etiam ornatus poetici va-
siue manu retentis armis; rietate.

Exitium, si quisquam adeat: terretque tremantes,
Excisurum urbem ininitans, et faucius instat.

Quinque orbes explent cursu, totidemque rete-
xunt

Huc illuc. Neque enim leuia aut ludicra petuntur
Praemia: sed Turni de vita et sanguine certant.

765

Forte facer Fauno foliis oleaster amaris

Hic steterat, nautis olim venerabile lignum:

Seruati ex vndis vbi figere dona solebant

Laurenti Diuo, et votas suspendere vestes.

Sed stirpem Teucris nullo discrimine sacrum 770

Sustulerant, puro vt possent concurrere campo.

Hic hasta Aeneae stabat: huc inpetus illam

Detulerat fixam, et lenta in radice tenebat.

Incubuit, voluitque manu conuellere ferrum

M 5

Darda-

766. De fauno Conf. Aen.
7, 47.

767. Veterum more antiquissimo ii, qui naufragium euasere, Tabulas, quae pictum referebant naufragium, easque simul vestes, in quibus enataissent, in fanis suspendebant. Nota res ex Horat. l. 1, od. 5, 13.

Me tabula facer votiua paries indicat munda suspendisse potenti vestimenta maris Deo.

Laurentes eas in oleastro suspendebant *Laurenti Diuo*, i. e. fauno, quem colebant, sacro. Teucris vero nulla sacrae arboris adtentione habita eam euellebant, vt latior pateret certamini cam-

pus. Ne pugna sine prodigio finiretur, arboris radici Aeneae hasta infigi defuit, eaque vi infigi, vt erui inde non facili negotio posset. Turnis violatam et loci, et arboris religionem esse ratus amens formidine opem laesi Dei implorat. Inturna Turno; Venus Aeneae succurrit. Tandem ab interiecta digressionem redux Lector vtrumque armatum denovo, pugnasque renouantem in acie coram conspiciat. Omnia expedita, apta omnia, nec, quid ad tenendos admiratione legentium animos fingi praeclatius poterat, facile cogites.

Dardanides, teloque sequi, quem prendere cursu

775

Non poterat. Tum vero amens formidine Turnus,
Faune, precor, miserere, inquit: tuque optima
ferrum

Terra tene; colui vestros si semper honores,

Quos contra Aeneadae bello fecere profanos.

Dixit, opemque Dei non cassa in vota vocavit. 780

Namque diu luctans, lentoque in stirpe moratus,

Viribus haud ullis valuit discludere morsus

Roboris Aeneas. Dum nititur acer, et instat,

Rursus in aurigae faciem mutata Metisci

Procurrit, fratrique enssem Dea Daunia reddit. 785

Quod Venus audaci Nymphae indignata licere,

Adcessit, telumque alta ab radice reuellit.

Olli sublimes, armis animisque relecti,

Hic gladio fidens, hic acer et arduus hasta,

Adsistunt contra certamina Martis anheli. 790

Iunonem interea Rex omnipotentis Olympi

Adloquitur, fulua pugnans de nube tuentem:

Quae iam finis erit, coniunx? quid denique
restat?

Indigetem Aenean scis ipsa, et scire fateris,

Deberi coelo, fatisque ad sidera tolli. 795

Quid

782. *Morsus roboris*, daß Holz, das den Speiß fest hielt, wie gleichsam mit Säbnen zu sammen drückte, daß der Speiß schwer heraus zu reißen war.

790. *Anheli*, aegre halitum trahentes; nam decem orbes huc illuc currendo expleuerant v. 763.

794. *Indigetem*, referendum in Deorum numerum.

Quid struis? aut qua spe gelidis in nubibus
haeres?

Mortalin' decuit violari vulnere diuum?

Aut enssem (quid enim sine te Iuturna valeret?)

Ereptum reddi Turno, et vim crescere victis?

Desine iam tandem, precibusque inflectere no-
stris: 800

Nec te tantus edat tacitam dolor: et mihi curae

Saepe tuo dulci tristes ex ore recurrant.

Ventum ad supremum est. Terris agitare, vel
vndis,

Troianos potuisti: infandum adcondere bellum,

Deformare domum, et luctu miscere hymenaeos;
805

Ulterius tentare veto. Sic Iuppiter orsus;

Sic Dea submisso contra Saturnia vultu:

Ista quidem quia nota mihi tua, magne, voluntas,

Iuppi-

797. *Diuum* sed futurum, num defuisse non nullis in
et qui adhuc mortalis erat, locis satis superque pateret.
vulneribus itaque obnoxius. 806. *Ulterius tentare ve-*

Sed locus ipse ab interpre- to. Missis tandem precibus
tibus ad secundas Virgilii Iuppiter Iouem denuo induit.
curas non immerito reiici- At Iunonis imago submisso
tur. Id quod in ipso v. vultu excusationem satis te-
802. videas parum emen- nuem adferentis adeo non
dato. placuit, ut ipsa oratione

801. Iouem supplicem nil visum sit ieiunius. Tan-
Iunoni fieri, et dulcia au- tum vero abest, me quid-
ribus eius v. 802. dicere quam gloriae diuino poetae
blandimenta, ut ne animum decerpere velle, ut Tiro-
dolore edi sinat, sed suas nem potius nil aliud doce-
potius quaerelas ad se de- am, quam et hunc locum fere
ferat, id vero in magno integrum ad locos Virgilii
Marone vix ferendum fo- non emendatos pertinere.
ret, nisi ultimam operi ma-

Iuppiter: et Turnum et terras inuita reliqui.
 Nec tu me aëria solam nunc fede videres 810
 Digna indigna pati; sed flammis cincta sub ipsam
 Starem aciem, traheremque inimica in proelia Teu-
 cros.

Iuturnam misero, fateor, succurrere fratri
 Suasi, et pro vita maiora audere probaui;
 Non ut tela tamen, non ut contenderet arcum: 815
 Adiuro Stygii caput inplacabile fontis:
 Vna superstitio superis quae reddita Diuis.
 Et nunc cedo equidem, pugnasque exosa relinquo.
 Illud te, nulla fati quod lege tenetur,
 Pro Latio obtestor, pro maiestate tuorum: 820
 Cum iam connubiis pacem felicibus, esto,
 Component, cum iam leges et foedera iungent:
 Ne vetus indigenas nomen mutare Latinos,
 Neu Troas fieri iubeas, Teucrosque vocari;
 Aut vocem mutare viros, aut vertere vestes. 825
 Sit Latium: sint Albani per saecula reges:
 Sit Romana potens Italia virtute propago:
 Occidit, occideritque finas cum nomine Troia.
 Olli subridens hominum rerumque repertor:
 Et germana Iouis, Saturnique altera proles, 830
 Irarum tantos voluis sub pectore fluctus?

Verum

817. *Superstitio* nihil aliud ipsaque Ambrosia per id
 quam ipsa *religio*, et ser- temporis iis negata. *Super-*
 uanda fides, quam iuriu- *stitio* igitur timor poenae
 rando per Ilygem facto ipsi est, quae violata iurisiuran-
 superi debent, secus ad no- di fide eos manet, ac veluti
 uem annorum spatium e coe- impenderet, *super* *staret*.
 lo eiiciendi, ipso nectare *Reddita*, data.

Verum age, et inceptum frustra submitte furorem.

Do, quod vis; et me victusque volensque remitto.
 Sermonem Aufonii patrium moresque tenebunt;
 Utque est, nomen erit: conmixti corpore tanto 835
 Subsident Teuceri. Morem ritusque sacrorum
 Adiiciam, faciamque omnes vno ore Latinos.
 Hinc genus, Aufonio mixtum quod sanguine
 furget,

Supra homines, supra ire Deos pietate videbis:
 Nec gens vlla tuos aequae celebrabit honores. 840
 Adnuit his Iuno, et mentem laetata retorfit.
 Interea excedit coelo, nubemque reliquit.

His actis, aliud Genitor secum ipse volutat:
 Iuturnamque parat fratris dimittere ab armis.
 Dicuntur geminae pestes cognomine Dirae, 845

Quas

832. *Frustra*, sine caussa. rium in modum ficta, ita

833. *Do quod vis*. Respi- per manus accepta nulli fe-
 cit id eum morem, quo victi re alteri loco innititur,
 ea tempestate et nomen vic- quam fortassis Aen. 3, 211.
 torum, et linguam et ritus Quid furianem nomine viri,
 religiosos accipere teneban- qui subacti ingenii, et sapi-
 tur. entiae supra superstitionem

841. *Retorfit*, mutavit. plebem eminentioris erant,

845. *Diras*, seu furias tri- intellexerint, pulcerrime Ci-
 bus plures, quae non in in- cero orat. pro Rosc. Ame-
 feris modo sedibus, sed in rin. explicat. sua quemque
 terris etiam, et secundum fraus, et suus terror maxime
 Maronis placita ad Iouis vexat. suum quemque scelus
 etiam solum more canum exagilat, amentiaque adficit.
 adesse (atqui et canes dicun- Suae malae cogitationes, con-
 tur,) ut quum aut terrore, scientiaeque animi terrent.
 aut poena immittenda esset, Hae sunt impiis adsiduae et
 eae ad nutum iubentis subi- domesticae furiae, quae dies
 to in sceleratos irruerent, noctesque poenas a sceleri-
 ea quidem fabula, ut va- bus repetunt.

Quas et Tartaream Nox intempesta Megaeram
 Vno eodemque tulit partu, paribusque reuinxit
 Serpentum spiris, ventosasque addidit alas.
 Hae Iouis ad solium, faenique in limine regis
 Adparent, acuuntque metum mortalibus aegris,
 Si quando letum horrificum morbosque Deum rex
 Molitur; meritas aut bello territat vrbes.
 Harum vnā celerem demisit ab aethere summo
 Iuppiter, inque omen Iuturnae occurrere iussit.
 Illa volat, celerique ad terram turbine fertur: 855
 Non secus, ac neruo per nubem impulsā sagitta;
 Armata faeni Parthus quam felle veneni,
 Parthus, siue Cydon, telum inmedicabile, torfit;
 Stridens, et celeres incognita transilit umbras.
 Talis se fata Nocte tulit, terrasque petiuit. 860
 Postquam acies videt Iliacas atque agmina Turni;
 Alitis in paruae subitam conlecta figuram,

Quae

854. *Inque omen malum.* iminentis ferre continuo cre-
 862. *Conlecta in figuram* dita est. Poetarum ea famu-
 bubonis. Auis haec lucifu- la est, si quando ad varian-
 ga, noctemque amans, aut dam rem (ne vaticinis con-
 super tecta aut in ruinis tur- tinuo, ostentisque vti co-
 rium vlulans malum omen gerentur) homines terrere
 vel pestis, vel mortis, vel velint. Ab Ouidio met. 5,
 cladis, alteriusue mali im- 549. ea audit:

Foeda volucris venturi nuntia luctus

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Vbi ad extrema ventum, co vbi mandatum accepit,
 nec res aliter quam ipsa quod exsequeretur; sed
 Turni morte expedienda ve- quum eo loci aduenerat, in
 niret, bubonis omine nihil quo iussa perficienda erant,
 terribilius, visui certe ro- speciem primum bubonis
 manorum popularium obici induit. Exempla vides in
 potuit. Furia vero non illi- Iride, in Iuturna.

Quae quondam in bustis, aut culminibus de-
fertis,

Nocte, sedens, ferum canit inportuna per um-
bras:

Hanc versa in faciem, Turni se pestis ob ora 865
Fertque refertque sonans, clipeumque euerberat
alis.

Illi membra nouus soluit formidine torpor:
Adrectaeque horrore comae, et vox faucibus
haesit.

At, procul vt Dirae stridorem adgnouit et alas,
Infelix crines scindit Iuturna solutos, 870
Vnguibus ora, soror, foedans, et pectora pugnīs;
Quid nunc te tua, Turne, potest germana iuuare?
Aut quid iam durae superat mihi? quā tibi lucem
Arte morer? talin' possum me opponere monstro?
Iam iam linquo acies. Ne me terrete timentem,
875

Obscoenae volucres: alarum verbera nosco,
Letalemque sonum. Nec fallunt iussa superba
Magnanimi Iouis. Haec pro virginitate reponit?
Quo vitam dedit aeternam? cur mortis adempta est
Conditio? possem tantos finire dolores 880
Nunc certe, et misero fratri comes ire per um-
bras.

Inmortalis ego? aut quidquam mihi dulce meo-
rum

Te

865. *Pestis*, Furia, iam
bubo.

876. *Obscoenae* funestae,
mali ominis. Conf. Aen. 3
262.

Te sine, frater, erit? O quae fatis alta dehiscat
 Terra mihi, Manesque Deam demittat ad imos?
 Tantum effata, caput glauco contexit amictu 885
 Multa gemens, et se fluuio Dea condidit alto.

Aeneas instat contra, telumque coruscat
 Ingens arboreum, et faeuo sic pectore fatur:
 Quae nunc deinde mora est? aut quid iam, Turne,
 retractas?

Non cursu, faeuis certandum est comminus armis.
 890

Verte omnes tete in facies; et contrahe, quidquid
 Siue animis siue arte vales; opta ardua pennis
 Astra sequi, clausumque caua te condere terra.
 Ille caput quassans, non me tua feruida terrent
 Dicta, ferox; DI me terrent, et Iuppiter hostis.
 895

Nec plura effatus, faxum circumspicit ingens,
 Saxum antiquum, ingens, campo quod forte iace-
 bat,

Limes agro positus, litem vt discerneret aruis.
 Vix illud lecti bis sex ceruice subirent,
 Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
 900

Ille manu raptum trepida torquebat in hostem,
 Altior insurgens, et cursu concitus, heros.
 Sed neque currentem se, nec cognoscit euntem,

Tollen-

885. *Glauco*, colore ab aquis ducto, quibus se immerferat. 901. *Trepida*, cita, festina, vt Aen. II, 453. *Arma manu trepidi poscunt*.

Tollentemue manu, faxumque inmane mouentem;
Genua labant: gelidus concreuit frigore sanguis.

905

Tum lapis ipse viri, vacuum per inane volutus,
Nec spatium euasit totum, nec pertulit ictum.
Ac velut in somnis, oculos vbi languida preffit
Nocte quies, nequidquam auidos extendere cursus
Velle videmur, et in mediis conatibus aegri 910
Succidimus; non lingua valet, non corpore notae
Sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur:
Sic Turno, quacumque viam virtute petiuit,
Successum Dea dira negat. Tum pectore sensus
Vertuntur varii. Rutulos adspecta, et urbem, 915
Cunctaturque metu, telumque instare tremiscit;
Nec, quo se eripiat, nec, qua vi tendat in hostem,
Nec currus vsquam videt, aurigamue sororem.
Cunctanti telum Aeneas fatale coruscat,

N

Sorti-

908. Vix quidquam hac
comparatione dulcius, vix
quidquam verius. Verita-
tem picturae sentiet in pri-
mis is, qui graui nonnun-
quam somnio oppressus aui-
dos extendere cursus sibi vi-
sus est, et subito expergescit,
aegre anhelitum trahens.
Aut quem verba ad populum
in concione facturum (id
somnia me saepe ipsum ve-
xauit) subito memoria de-
stituit. Eleganter hanc rem
Maro expressit lib. 6. cla-
mor frustratur hiantes, et
h. l. nec vox aut verba se-
quuntur.

919. Cunctanti coruscat,
inmittit, in cunctantem et
quo se verteret, nescium
vibrat. Res omni miseratione
dignissima. Non virtus
bellica Turno defuit; viam
enim quamcumque virtute
petiuit v. 913. Sorte igitur
res geri, non virtute; et
successum Dea dira v. 914.
iussu Iouis negare debuit.
Vnde sequitur v. 920. Sor-
titus fortunam oculis h. e.
er sah, und gab acht, wie
er ihm zu kommen, und wo
ihm Glücke oder Zufall eine
Blöße entdecken würde.

Sortitus fortunam oculis; et corpore toto 925
 Eminus intorquet. Murali concita numquam
 Tormento sic saxa fremunt, nec fulmine tanti
 Dissultant crepitus. Volat atri turbinis instar
 Exitium dirum hasta ferens, orasque recludit
 Loricae, et clipei extremos septemplicis orbes:
 925
 Per medium stridens transit femur. Incidit ictus
 Ingens ad terram duplicato poplite Turnus.
 Confurgent gemitu Rutuli, totusque remugit
 Mons circum, et vocem late nemora alta remit-
 tunt.
 Ille humilis supplexque oculos dextramque pre-
 cantem 930
 Protendens, Equidem merui, nec deprecor, inquit:
 Vtere forte tua. Miseri te si qua parentis
 Tange-

927. *Duplicato, flexo.*

930. *Ille humilis supplex-que.* Victum igitur denique se Turnus sensit, et quem animo ferocem, ausu temerarium, verbis gloriosum, ac iactatorem vidiisti lector, humilem iam supplicemque vides. Vah! quam alius hic Turnus ab illo est! -- verum, quam simul alia mens, atque alia fere animi indoles prostrato est, quam quae stanti et pugnanti in acie fuerat?

Mutantur fere hominum mores cum mutata eorum fortuna, et ferocissimi quique animi ad ultimum mitescunt, ubi ventum est ad extrema. Simile exemplum in prostrato supra Mezentio vide, et Conf. notul. Ante omnia igitur Turnus fecit, quod victi solebant, -- fatebatur se victum. Conf. Ouid. Metam. 5, 215. ubi Phineus ad Perseum.

Confessusque manus, obliquaque brachia tendens
Vincis ait Perseu!

Vitam deinde, pro quantum ne honor sepulcri desit, rogat, si obtinere a Victore non possit, id saltem sibi dari petit; *redde me meis,* tum ne Manes eius corpore non humero vagari circa Acherontem deberent.

Tangere cura potest; ora, (fuit et tibi talis
 Anchises genitor) Dauni miserere senectae:
 Et me, seu corpus spoliatum lumine maui, 935
 Redde meis. Vicisti; et victum tendere palmas
 Ausonii videre; tua est Laninia coniunx:
 Vltius ne tende odiis. Stetit acer in armis
 Aeneas, voluens oculos, dextramque repressit;
 Et iam iamque magis cunctantem flectere sermo
 940

N 2

Coepe-

940. *Flectere sermo coepe-* cumque aequitas non po-
rat. Extrema rerum, quae tuissent non flectere pium
 Turni erat, miserrima con- Aeneae animum; et iam
 ditio, debilis per se, et ad cunctantem flectere sermo coe-
 sensum humanitatis facta perat. Praeclare huc illud
 oratio, iustitia simul, pre-Ouid. trist.

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Ira suum finem, finem, quem iacet hostis, habet.

Atqui habuisset forte iramus Homeri imitator? Ex
 finem, et satis etiam pio lege singularium, ut ea aetate
 Aeneae forte fuisset, pro erant, certaminum Maroni
 stratum ad pedes coram vi- integrum non erat Turnum
 dere Turnum, at plura sunt, viuentem dimittere; occum-
 quae Maroni potius, quam bere alteruter e duobus ne-
 Aeneae obstant, quo minus cessario debuit. Respicien-
 id fieri poterat. Legem in di denique continuo mores
 primis Poetis tulit Aristo- heroicorum istorum tempo-
 teles, finem carminis epici rum sunt, in quorum gra-
 oportere esse omnino tra- tiam occidi Turnus debue-
 gicum. H o m e r u s occidi rat, finis Aeneidos popula-
 Hectorem ab Achille iussit; rium fauore ac adplausu ca-
 et quid aliud iuberet Maro, rere mallet. Conf. supra v.
 perpetuus, isque felicissi- 764.

Nec enim leuia aut ludicra petuntur

Praemia; sed Turni de vita et sanguine certant.

Quam vero mira arte ho- spiciendum ei subito obiicit
 nori herois huc consulit poe- Pallantis a Turno occisi Bal-
 ta? Ne immisericordem il- teum, ut par pari referri,
 lum, ac ne prostrato qui- iustissimaque ultio de Turno
 dem parcentem, ubi flecti- iumi non posset, modo sed
 iam ceperat, induceret, con- deberet etiam, simul Euan-

Coeperat: infelix humero cum adparuit alto
 Balteus, et notis fulserunt cingula bullis
 Pallantis pueri; victum quem vulnere Turnus
 Strauerat atque humeris inimicum insigne gerebat.
 Ille, oculis postquam faeui monumenta doloris

945

Exuuiasque hausit, furiis adensus, et ira
 Terribilis: Tune hinc spoliis indute meorum
 Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
 Inmolat, et poenam scelerato ex sanguine sumit.
 Hoc dicens, ferrum aduerso sub pectore condit

950

Feruidus. Ast illi solvantur frigore membra,
 Vitaque cum gemitu fugit indignata sub umbras.

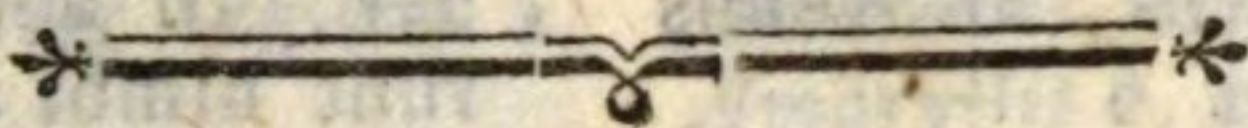
INDEX.

dro fieret satis, qui mor- tem Turni pro morte filii sui Pallantis iam lib. II, 178 expetierat. Semina loci hu- ius lib. IO, 503. sunt: Tur- no tempus erit magno cum optauerit emtum intactum Pallanta et quum spolia isia, diemque oderit.	tusque rerum exitus adest! Alii forte poetae minore in- genio inferias Turno fieri iussissent, ac Lauiniam in matrimonium accipi, epu- las magnis sumtibus instrui, foedera Latinum inter ac Aeneam firmari, regnum nouiter constitutum legibus muniri voluissent. At quid Maro, summus, diuinusque Poeta? -- Rem habet. Satis est. Plaudite!
---	--

952. Vita fugit. Finis
 Aeneidos idem est, qui
 Turni vitae. Quam brevis,
 quam mira arte concisus,
 quam subitus, inexpecta-

INDEX.

- Ab* integro nascitur ordo.
E. 4, 5. ab radice ferens
cupressum G. 1, 20. A
Teneris adfuescendum la-
biri. G. 3, 164. 2, 272. ab
Ioue principium. E. 3,
60.
Abantis clipeus A. 3, 286.
mors A. 10, 427.
Abella, vrbs A. 7, 740.
Abies, casus visura marinos
G. 2, 68. A. 8, 91. 5, 663.
Abydus ostreis nobilis G.
1, 207.
Acalanthis, auis G. 3, 338.
Acamas A. 2, 262.
Acanthus, arbor G. 2, 119.
A. 1, 649. 711. herba E.
3, 45. 4, 20. G. 4, 123.
137.
Acaruan A. 5, 298.
Accipiter columbam euiscerans
A. 11, 721.
Acerrae, vrbs G. 2, 225.
Acestes, rex A. 1, 195. 550.
5, 36. et sqq. Ei. vrbs
Acesta A. 5, 718.
Achaemenides A. 3, 614.
691.
Achates A. 1, 174. 192. 6,
158. 10, 344. 12, 459 et
al.
Achelous fl. G. 1, 9.
Acheron G. 2, 492. A. 5, 99.
6, 107. 295. 7, 91. 312.
569.
Achilles Larisfaeus A. 2,
197. Hectoris cadauer
reddit A. 1, 484. 2, 540.
Troilum occidit A. 1,
475. Ei. currus A. 10,
581.
Acidalia, Venus A. 1, 720.
Alciei instructae compara-
tur ordo vitium G. 2, 279.
Acies ferri A. 2, 333. Vul-
cania A. 10, 408.
Aclides, iacula A. 7, 730.
Acmon, Aeneae comes A.
10, 128.
Acoetes A. 11, 30. 85.
Aconteus A. 11, 612. 615.
Acragas, mons et vrbs A.
3, 703.
Acrisius A. 7, 372. 401.
Acron interficitur A. 10,
716. 730.
Actaeus Aracynthus E. 2,
24.
Actiaci ludī A. 3, 280. pug-
na A. 8, 675. G. 1, 505.
Actias orithyia G. 4, 463.
Actius Apollo A. 8, 704.
Actor A. 9, 500. 12, 94. 96.
Adamastus A. 3, 614.
Adonis, pastor E. 10, 18.
Adrastus A. 6, 480.
Adtondent virgulta capellae
E. 10, 7. adtondet vitem
rusticus.
Aeacides, Achilles A. 1, 99.
6, 58. Pyrrhus 3, 296.
Perseus A. 6, 840.
Aeaea, h. Colchica Circo
A. 3, 386.
Aegaeon, gigas A. 10, 565.
Aegaeus

I N D E X .

- Aegaeus* Aeptunus a. 3, 74.
Aegaeum altum 12, 566.
Aegis Iouis a. 8, 354. Pal-
 ladis a. 8, 435.
Aegle Naias E. 6, 20. sq.
Aegon, pastor E. 3, 2. 5, 72.
Aeneas Siluius a. 6, 769.
Aeneadae, vrbs, al. Aenus
 a. 3, 18.
Aeneas Troiae excidium,
 suum discessum, et erro-
 res narrare incipit a. 2, 1.
 Creusam amissam requirit
 a. 2, 736 sq. in Africae
 littus escendit a. 1, 170.
 sq. a. Didone exceptus a.
 1, 613 sq. ei discessum
 suum nuntiat a. 4, 345
 sq. discedit a. 4, 571 sq.
 redit in Siciliam a. 5, 32.
 Ilium aedificandum de-
 signat a. 5, 755. Cumas
 delatus a. 6, 2. Sibyllam
 accedit a. 6, 9. inferna
 loca iugreditur a. 6, 237.
 Elysium adit a. 6, 637.
 Italiam adit a. 7, 120.
 Eius clipeus a. 8, 625.
 ad Euandrum profectio
 a. 8, 100. pugna cum
 Achille a. 5, 804. cum
 Turno a. 12, 710. cum
 Diomede a. 1, 96. 11,
 282. ab eo Romani ori-
 undi a. 8, 97. 6, 756. 893.
 12, 166.
Aeolia, inf. a. 1, 31. 8,
 416. 10, 38.
Aeolus a. 1, 52. 65. 76. 140.
Aeolus, Aeneae comes a.
 12, 542.
Aepytus v. Epytus.
Aer non aequus G. 3, 546.
 in nubem cogitur a. 5,
 20. aeris vitium E. 7, 57.
 acria vlmus E. 1, 59.
Aesculapius, Phoebi f. a. 7.
 773.
Aesculus G. 2, 16. 291.
Aetas, omnia fert aetas
 animum quoque E. 9, 51.
Aether artuus G. 1, 324. fu-
 rit mugitibus G. 3, 150.
 micat ignibus a. 1, 90.
 resonat fragoribus a. 5,
 228. In aethere sonue-
 runt nimbi a. 2, 123.
Aethiopia E. 10, 68. G. 2,
 120. a. 4, 481.
Aethon, equus a. 11, 89.
Aethna G. 1. 471. a. 3, 571.
 674. 8, 419. G. 4, 173.
Afri veste laxa induti a.
 8, 724. —
Aganippe E. 10, 12.
Agathyrsi picti a. 4, 146.
Agenoris vrbs A. 1, 338.
Agrorum indoles et natura
 G. 2, 177. quinam fru-
 mentis idonei G. 2, 203.
 agri genus optimum G.
 2, 217. agri mali notae
 G. 2. 212. Ager parturit
 E. 3, 56. floret G. 2, 6.
 tacet a. 4, 525. horret
 A. 11, 602. lustratur E.
 5, 75. Agrestis calamus
 E. 1, 10. Musa E. 6, 8.
 palaestra G. 2, 531. agre-
 stis honor capitis E. 10,
 24. Dii agrestes G. 3, 493.
 et 1, 10. Nymphae A. 3,
 34. Agricolae felices, bo-
 na si sua norint. G. 2, 458.
Agis Lycius A. 10, 751.
Agragas v. Acragas.
Agriculturae laus G. 2, 458.
 490.
Agrippa A. 8, 682.
Agylla f. Caëre a. 7, 652.
 8, 479. 12, 181.
Ajax, Oilei f. a. 1, 41. 2,
 414.
Ala trepidat. A. 4, 121.
 alarum remigium A. 1.
 301. Alae velorum. a. 3,
 520.

INDEX.

520. Timor addidit alas
 a. 8, 224. Alae strident
 a. 1, 397. Sublimem por-
 tant a. 4, 240 ala fulmi-
 nis. 5, 319. alis plaudit
 columba. a. 5, 515. alae.
 fuscae noctis a. 8, 369.
 alis adlabitur sagitta a.
 9, 578.
Albae Longae origo a. 3,
 389. 8, 42. reges a. 1, 272.
 6, 760. ludi a. 5, 596.
 vrbes a. 7, 601.
Albanus mons a. 12, 194.
 lacus a. 9, 387.
Albula f. Tiberis a. 8, 332.
Albunea, fons et nympa
 a. 7, 83.
Alburnus, mons g. 3, 147.
Alcander a. 9, 767.
Alcanor a. 9, 672. 10, 338.
Alcathous a. 10, 747.
Alcides v. Hercules.
Alcimedon e. 3, 44. 37.
Alcinoi horti g. 2, 87.
Alcippus e. 7, 14.
Alcon e. 5, 11.
Alcyone g. 1, 399. 3, 338.
Alecto, furia a. 7, 323 - 571.
 furore corripit Amatam
 a. 7, 346. Turnum acce-
 dit 446, 421.
Aletes a. 1, 121. 9, 246. 307.
Alexis e. 2, 1. 6. 56. 73. 7,
 55.
Alga, herba e. 7, 42. a. 7,
 590.
Allia, fl. a. 7, 717.
Allium e. 2, 11.
Almon, Tyrri f., in proe-
 lio cadit a. 7, 532. 575.
Alnus, arbor e. 10, 74. g.
 1, 136. 2, 110. 451.
Aloidae, Otus et Ephialtes
 a. 6, 582.
Alpheus, fl. g. 3, 19. 180.
 a. 3, 694.
Alphesiboeus, pastor e. 5,
 73. 8, 1.
Alfus, Rutulus a. 12, 304.
Altaria libando rigata a.
 12, 174. vittis cincta e.
 8, 64.
Aluearia g. 4, 33. 8.
Amaracus, herba a. 1, 693.
Amaryllis e. 1, 5. 31. 2, 52.
Amasenus, fl. a. 7, 685. 11,
 547.
Amastrus a. 11, 673.
Amata furiis correpta a. 7,
 376. laqueo vitam finit
 a. 12, 595.
Amathus a. 10, 51.
Amazonum arma et mam-
 ma a. 1, 490. 11, 648.
 660. 5, 311.
Ambarualia Sacra g. 1, 338.
 345. e. 3, 77.
Ambrosiae comae a. 1, 403.
 ambrosia vires auget g. 4,
 415.
Amellum, herba g. 4, 271.
Amineum vinum g. 2, 97.
Amiternum, vrbs a. 7, 710.
Ammonis Iouis Sacra in Li-
 bya a. 4, 198. ignis aeter-
 nus a. 4, 200.
Amnis purior electro g. 3,
 522. spumeus a. 2, 496.
 fumidus a. 7, 465. sonans
 a. 8, 701. piscosus a. 11,
 457. amnes sistunt g. 1,
 479. sonant balatu g. 3,
 554. gemunt a. 5, 807.
 omnibus vnde genus a. 8,
 71.
Amomum, frutex e. 3, 89,
 4, 25.
Amor omnia vincit e. 10,
 69. et a. 4, 412. Item g.
 3, 242. *Amor* compara-
 tur humari aquae e. 3,
 82. quis fallere possit
 amantem a. 4, 296. quid
 non

INDEX.

- non speremus amantes* E. 8, 26. amor cescit in horas E. 10, 73. lacrimis non saturatur E. 10, 29. patrius a. 1, 644. habendi a. 8, 327. Insanus a. 2, 343. famae venientis a. 6, 890. insani Martis a. 7, 550.
- Amphion* E. 2, 24.
- Amphrysus*, fl. Theffaliae g. 3, 2 et 3. 2 et vrbs in Phocide a. 6, 398.
- Amsanctus*, lacus a. 7, 565.
- Amyclae*, inter Tarracinam et Caietam a. 10, 564.
- Amyclae* v. Laconica.
- Amycus* a. 1, 221. 12, 509.
- Amycus* a. 9, 772. maritus Theanus a. 10, 704.
- Amycus*, rex Bebryciae a. 5, 373.
- Amyntas*, pastor E. 2, 35.
- Anagnia*, vrbs a. 7, 684.
- Anchemolus* a. 10, 389.
- Anchises* negat se esse Troia discessurum a. 2, 637. fulmine ictus a. 2, 648. in humeros filii sublatus a. 2, 721. doctus auguralis scientiae a. 2, 687. 3, 539. moritur apud Drepanum a. 3, 710. Aeneae in somno apparet a. 5, 722. eum apud inferos alloquitur a. 6, 687. oraculum Apollinis falso interpretatura. 3, 102, 180. Eius crater a. 5, 535. sepulcrum in monte Eryce a. 5, 760.
- Ancile* a. 7, 188. 8, 664.
- Ancus Martius* a. 6, 816.
- Androgeus* ex Achiuis a. 2, 370.
- Androgeus*, Minois f. a. 6, 20.
- Andromache* Hectoris vxor a. 2, 456. ei inferias fert a. 3, 301. ferua Neoptolemo Moloffum pepere- rat a. 3, 325. Heleno nup- tum datur a. 3, 329. Ascanio dat dona a. 3, 482.
- Anethum*, herba E. 2, 48.
- Anguitia* a. 7, 759.
- Anguis* latet in herba E. 3, 93. cantando rumpitur E. 8, 71 in spiram se col- ligit g. 2, 154. lubricus a. 5, 84. lernaes a. 8, 300. angues caerulei g. 4, 482. immensis orbibus a. 2, 204. centum in cly- peo a. 7, 658. anguibus alae strident a. 7, 561.
- Anguis* v. Serpens.
- Anio*, fl. g. 4, 369. a. 7, 683.
- Animae* purgantur a. 6, 735. et in noua corpora trans- eunt a. 6, 751. anima mundi a. 6, 714. ex ea animae hominum ductae a. 6, 728. g. 4, 219. ani- ma fugit g. 4, 526. sepul- cro conditur a. 3, 67. absumitur leto a. 3, 654. luctatur a. 4, 695. voca- tur a. 5, 98. animae se- mina E. 8, 33. spiramen- ta a. 9, 580.
- Animalium* morbi g. 3, 440.
- Anius*, rex et sacerdos Apol- linis a. 3, 80.
- Anna* a. 4, 9. Didoni nup- tias suadet a. 4, 31. eius pyram incendit a. 4, 638 et mortem luget a. 4, 672.
- Annus* formosissimus E. 3, 57. alter ab vndecimo E. 8, 39. in se voluitur g. 2, 402.

INDEX.

402. pomis exuberat g. 2,
516. aperit taurus annum
g. 1, 217. Sol circumuol-
uitur annum a. 3, 284.
annis segnior g. 3, 95.
voluentibus a. 1, 234.
grauis a. 9, 246.
Anseres in Capitolio a. 8,
655. inter olores e. 9, 36.
Antaeus a. 10, 561.
Antandrus a. 3, 6.
Antenor a. 1, 242. eius tres
filii a. 6, 484.
Antes, ordines vitium g. 2,
417.
Antheus a. 1, 181, 510. 12,
443.
Antigenes e. 5, 89.
Antiphates a. 9, 696.
Antonius pugnam naualem
contra Augustum com-
mittens a. 8, 685.
Antor a. 10, 779.
Antrum Cyclopi a. 3,
617. Sibyllae a. 6, 42.
Anubis a. 8, 698.
Anxur a. 10, 545. cf. Iupi-
ter
Apenninus mons a. 12, 703.
Apennicolae a. 11, 700.
Apri comparatio a. 9, 551.
10, 707. aper actus de
montibus ibid. spumans
a. 1, 324.
Apes: earum natura et cu-
ra g. 4, 1, etc. Iuven in-
fantem aluerunt g. 4,
149. nec concipiunt, nec
pariunt g. 4, 197. apum
ortus et generatio ex flo-
ribus g. 4, 55. 197. ex
boue caeso g. 4, 281.
morbi et remedia g. 4,
251. apum trepidatio a.
12, 587. apum volantium
agmen a. 6, 707. apum so-
lertia a. 1, 433. murmur
g. 4, 260. labor improbus
g. 4, 170. apes lapillos
arripientes, vbi ventus
ingruit.
Aphidnus a. 9, 702.
Apium g. 4, 120.
Apollo Troiae conditor g.
4, 36, 638. semper a Tro-
ianorum partibus stetit
a. 6, 56. Sibyllam furore
corripit a. 6, 46. 77. eius
sagittandi peritia a. 9,
655. Apollo Nomius e.
5, 35. g. 1, 14. 4, 7. Ar-
citenens a. 3, 75.
Aqua ebulliens comp. cum
ira Turni a. 7, 461 eluc-
tabitur g. 2, 244. sulfurea
a. 7, 517. aquae mons
a. 1, 105. aquae tremu-
lum lumen a. 8, 22. aqua-
rum agmen g. 1, 322.
regnator a. 8, 77. aquae
stygiae a. 6, 374. eas
Chaon seruat a. 6, 298.
aquis aequor sternitur a.
5, 821, et 8, 89. aquosus
orion v. 4, 52. aquosa
hiems e. 10, 66. a. 9,
671. nubis a. 8, 429.
Aquarius g. 3, 304.
Aquatilia peste corripun-
tur g. 3, 551.
Aquicolus a. 9, 684.
Aquila: armiger Iouis Ga-
nymedem rapuit a. 5,
254. *Aquila* leporem ra-
piens a. 9, 573.
Aquilo caelum serenat g.
1, 460. procellam incitat
a. 1, 102.
Arae, saxa in mari a. 1, 109.
Ara Carmentae a. 8, 337.
Ornari solent coronis ac
fertis g. 4, 276. a. 1, 417.
3, 25. 6, 882 vittis a. 3,
64 frondibus cupressini
a. 3, 64. 6, 215. ante
templum statuuntur g. 4,
541.

I N D E X.

541. 549. quatuor Nep-
tuni a. 5, 639. aras te-
nent precantes a. 4, 219.
in iis tura ardent g. 4,
379. a. 1, 417. 4, 453.
ara Dianae a. 7, 764. ara
sepulcri a. 6, 177. Bufiri-
dis g. 3, 5. mediis in fluc-
tibus a. 1, 109. aras one-
rant a. 5, 101. arae gra-
mineae a. 12, 119. aris
mactavit honores a. 3,
118. imponet honorem
a. 1, 49. arae thuricre-
mae a. 4, 463.
Aracynthus mons e. 2, 24.
Aranea inuisa *Minervae* g.
4, 246.
Arar, fl. e. 1, 63.
Aratio trina g. 1, 45.
Aratri formae g. 1, 170.
Araxes, fl. a. 8, 728.
Arbor: arborum creanda-
rum ratio naturalis tri-
plex g. 2, 9. 37. et artifi-
cialis varia g. 2, 22. auul-
sio g. 2, 23. infossio v.
24. 61. 64. propagatio
26. 63. furculus 28. 65.
concissio 30. 63. insitio
32. 78. 69. inoculatio 73.
arborum variae species
eiusdem generis 83. fil-
vestrium emendatio 47.
et fructus 429. arbor om-
nis parturit e. 3, 56. tar-
da venit g. 2, 57. exit ad
caelum g. 2, 81. defigitur
terrae g. 2, 290. bis po-
mis utilis g. 2, 150. Solo
vellitur a. 3, 27. arboris
costae, quas sus fricat g.
3, 256. arboribus venti
tristes e. 3, 81. arbor rui-
nas dabit a. 12, 188. ar-
boreum telum a. 12, 188.
arborei foetus g. 1, 55. ar-
boreis cornibus a. 1, 190.

arbusta resonant cicadis
e. 2, 13. Non omnes ar-
busta iuuant e. 4, 2. rum-
punt cicadae g. 3, 328.
Arbutus e. 3, 82. 7, 46. g.
2, 69. frondes eius ac
folia grata capellis g. 3,
300. et apibus g. 4, 181.
Arcades cantandi periti e.
10, 32. credunt se vidisse
Iouem a. 8, 352. eorum
arma picta a. 12, 281.
rex *Euander* a. 8, 102.
573.
Arcens *Siculus* a. 9, 581.
Archetius a. 12, 459.
Archippus, rex a. 7, 752.
Arcitenens, *Apollo* a. 3, 75.
Arctos, vrsa maior g. 1, 138.
a. 1, 744. nunquam occi-
dit g. 1, 146. a. 6, 16.
Arcturus a. 1, 744. 3, 516.
g. 1, 68, 204.
Arcus coelestis comp. cum
angue a. 5, 88. arcus in-
gens bibit g. 1, 381. ithy-
raeus g. 2, 448. trahit
varios colores a. 5, 88.
habilis a. 1, 318. sonans
a. 5, 521. adductus a. 5,
507. conuersus II, 654.
Ardea, avis g. 1, 364.
Ardea, vrbs *Rutulorum* a. 7,
411. 631. 9, 738. 12, 44.
Ardeo ardet *Vcalegon* a. 2,
311. amans *Dido* a. 4,
101. ardebat *Corydon*
Alexin e. 2, 1. *Sirius* *In-*
dos g. 4, 426. ardet arun-
do a. 5, 525. terra armis
a. 7, 644. arserere cometae
g. 1, 488. ardentes stel-
lae a. 4, 482.
Area veterum g. 1, 178.
192, 298. 3, 133.
Arethusa, nymphea e. 10, 1.
g. 4, 344. 351 et fons *Si-*
ciliae e. 10, 4. a. 3, 696.
Argi

INDEX.

Argi f. Argos a. 1, 285. 6, 838.
Argileti nemus a. 8, 345.
Argiuorum clipei a. 3, 636. 2, 389. 412 et galea a. 5, 314.
Argitis minor g. 2, 99.
Argo, naus e. 4, 34.
Argos Hippium f. Argyripa a. 11, 246 et Diomedis vrbs a. 8, 9. 11, 226.
Argus hospitio ab Euanthro exceptus a. 8, 346.
Argyripa v. Argos Hippium,
Aricia, vrbs et nympa a. 7, 762.
Aries: qualis deligendus g. 3, 386.
Aries, arietatio a. 2, 492. 11, 890. 12, 706.
Arion e. 8, 56.
Arisha, vrbs a. 9, 264.
Arista e. 1, 70. mollis e. 4, 28.
Aristaeus, Apollinis et Cyrenes f. g. 1, 14 apes amittit g. 4, 283. 317. 355 recuperat g. 4, 530. 553.
Ariusia vina e. 5, 71.
Arma picta a. 8, 588. 10, 181. 12, 281.
Armenta: quomodo habenda g. 2, 195.
Arpi Aetoli a. 10, 28. 11, 150. 428.
Arruns Camillam occidit, a. 11, 759. ab Ope interficitur a. 11, 858.
Asbutes a. 12, 362.
Ascanius Iulus dictus fuit, et Albam Longam condidit a. 1, 267. Paphum a Venere auectus a. 1, 691. venatur a. 4, 156. cursum equestrem ducit a. 5, 667 et Latinos eum

docuit a. 5, 596. eius iaculandi peritia a. 7, 396. caput flamma circumdatum a. 2, 680. pulcherrimus a. 10, 132.
Ascanius, fl. g. 3, 270.
Asia, angustus tractus paluster Lydiae ad Caystrum g. 1, 382. a. 7, 701.
Asilus, insectum g. 3, 147.
Asius, Imbrasi f. a. 10, 123.
Assaraci genus g. 3, 35. a. 1, 284. 6, 650. 779. 9, 259. 643. 10, 174. 12, 127.
Astrologia rustico necessaria g. 1, 204 et gubernatori naus a. 3, 513.
Astrum Caesaris e. 9, 47. cadens est laetum auspici-um a. 2, 693. g. 1, 365.
Astur a. 10, 180.
Astyanax, Hectoris f. a. 2, 457. 3, 489.
Asylas a. 9, 571. 10, 175.
Asylas, Etruscus, dux et sacerdos a. 10, 175. 11, 610. 12, 127. 550.
Asylum Romuli a. 8, 342.
Athenienses Minoi, ob necem Androgei, tributum pendunt a. 6, 20.
Athesis, fl. a. 9, 680.
Athos, mons g. 1, 332. a. 12, 701.
Atina, vrbs a. 7, 630.
Atinas a. 11, 869. 12, 661.
Atlas cantus et astronomiae peritus a. 1, 741. caelifer a. 4, 247. 480. 8, 137. 141. eius filiae a. 8, 130. sq. g. 1, 221.
Atys, vnde gens Atia a. 5, 568.
Auaritia a. 1, 347. 3, 55.
Audacia tu ne cede malis a. 6, 95. a. 10, 276.

I N D E X.

Audeo, audere in proelia
a. 2, 347. audendum dex-
tra a. 9, 320. audens ex-
trema a. 2, 349. auden-
tior ito a. 6, 95. auden-
tes fortuna iuuat a. 10,
284.

Auena pro frumenti vitio
g. 1, 154. 77. e. 5, 37.

Auentinus mons a. 8, 231.
Herculis f. a. 7, 655 sqq.

Auernus, vnde nomen ac-
ceperit a. 6, 239. 201.
lacus filua inclusus a. 3,
442. 6, 238. 704. Ache-
rontis exundantis aqua
a. 6, 107. facilis descen-
sus auerni a. 6, 620.

Aues pestilenti morbo ve-
xantur g. 3, 546. mari-
nae praefugia pluuiarum
g. 1, 383. calidiorum pla-
gam volatu petunt a. 6,
310. Diomedae a. 11,
271. coelo et aere mu-
tato naturae earum mu-
tationem subeunt g. 1,
427. imbre et nocte in-
gruente filuis se tegunt
g. 4, 473. auium concen-
tus g. 1, 422. aues lito-
reae a. 12, 248. auibus
virgulta resonant g. 2, 328.

Auiaria g. 2, 430.

Aufidas, fl. a. 11. 405.

Augurium a. 9, 327. e. cyg-
nis a. 1. 393. 12, 244.
flamma e capite mican-
te a. 2, 680. stella ca-
dente a. 1, 692. equis
quatuor candidis a. 3,
537. et sagitta exarde-
cente a. 5, 522.

Augusti Caesaris templum,
res gestae et triumphus
g. 3, 13 sq. a. 6, 792. 8,
678. 714. g. 1, 24. 505.
a. 1, 286. imperium g.
1, 25. 2, 170.

Aulestes a. 10, 207. occidi-
tur a. 12, 289.

Aunus a. 11, 700. 717.

Aura luminis g. 2, 47. ig-
nis a. 6, 747. auri a. 6,
204.

Aureum Seculum e. 4, 4. g.
1, 125. 2, 536. a. 7, 203.
8, 319.

Aureus ramus, Proserpinae
facer a. 6, 136.

Auri sacra fames a. 3, 56.
talentum a. 5, 112. me-
tallum a. 8, 445. auro
turbidus Hermus g. 2,
137. 166. illusae vestes
a. 2, 464. rigens palla a.
1, 648. barbarico a. 2,
504. intertexta chlamys
a. 8, 167. tunica squalens
a. 10, 499.

Aurunci Turnum adiuuan-
tes a. 7, 206, 795. 10,
353.

Aurora ad Vulcanum ac-
cessit, vt Memnoni arma
peteret a. 8, 384. eius
descriptio aurora linquit
cubile Tithoni g. 1, 447.
rubescit a. 3, 521. dimo-
vet vmbra a. 3, 589.
extulit diem a. 5, 65.
roseis quadrigis a. 6, 535.

Ausonii coloni, a Troia-
nis oriundi g. 2, 385. an-
tiqui a. 11, 253. *Ausonia*
a. 3, 477 et al.

Auster, Deus g. 1, 462. fri-
gidus g. 4, 261. austri
sunt faeuissimi in mari
mediterraneo a. 1, 51.
536

Authronius a. 10, 753.

Automedon, Achillis auriga
a. 2, 477.

Autumnus arbores foliis
spoliatur a. 6, 309. eius
initio tempestates fre-
quen-

I N D E X.

quentius ingruere solent
g. 1, 311. et vites seren-
dae sunt g. 2, 321. eius
aestus grauis esse et mor-
bos gignere solet g. 3,
478.

B

Baccar, herba e. 4, 19. 7,
27.

Bacchus cothurnatus g. 2,
7. qua faciem conuertit,
summa agri vbertas se-
quitur g. 2, 392. curru
tigris iuncto vehitur
e. 5, 29. in eius sacris
hircus mactatur g. 2,
280. 395. et ad choros
tibia adhibetur a. 11,
737. eius orgia s. sacra
enthusiastica g. 4, 521.
a. 1, 301. 7, 385. 580.
chorus e. 5, 30. thyrsus
e. 5, 31. a. 7, 390. Sacra
inter Etruscos vel ma-
xime viguerunt a. 11,
737. festum Liberalia
vindemia facta g. 2, 385.
ei comam alunt Bacchae
a. 7, 391. eius sacra ee-
lebrantur in iugis Naxi
a. 3, 125. et Taygeti g.
2, 487. eius ex India tri-
umphus a. 6, 805. Bac-
chus laetitiae dator a. 1,
734. Bacchi masticus hu-
mor g. 2, 143. mastica
munera g. 3, 526. Bac-
chum ministrant a. 8,
181. Euoe Bacche! a. 7,
389. Baccho multo e. 5,
69.

Bactra g. 2, 138. a. 8, 688.

Baiæ, vrbs Campaniae a.
9, 710.

Balearis funda g. 1, 309.

Balsamum Orientis g. 2,
119.

Balteus sculptura ornatus
a. 10, 496. ex aureis ca-
tenulis compactus a. 12,
273. balteus Pallantis,
bullis ornatus, Turno
causa mortis a. 12, 941.

Barce, vrbs Cyrenaica a.
4, 43.

Barce, Sichaei nutrix a. 4,
632.

Batulum a. 7, 739.

Bauus, poeta e. 3, 90.

Bebrycia a. 5, 373.

Belgae effedis bellicis vte-
bantur g. 3, 204.

Bellona pronuba a. 7, 319.
cum flagello a. 3, 703.

Belli malorum descriptio
g. 1, 505. a. 1, 394. por-
tae a. 1, 294. 7, 607. lo-
cus in ipso limine Tar-
tari a. 6, 279. indicendi
mos apud Albonos et
Romanos a. 7, 601. 611.
signum, vexillum in ar-
ce positum a. 8, 1. belli
mala g. 1, 505. bello in-
terfectorum apud infe-
ros locus a. 6, 477.

Bellona sequitur flagello a.
8, 703.

Belus a. 1, 621. ab eo Ty-
riorum regum stirps a.
1, 729.

Benacus, lacus g. 2, 160. a.
10, 205.

Beroe, nympa g. 4, 341.

Beroe, Dorycli vxor a. 5,
620. 646 650.

Bianor, Mantuae conditor
e. 9, 60.

Bibo, qui Tiberim bibunt
a. 7, 715. bibunt violaria
fontem g. 4, 32. Bibit
gemma g. 2, 506. lon-
gum amorem a. 1, 749.
Sat prata biberunt e. 3,
111. bibulus lapis g. 2,
348.

INDEX.

348. *bibula* *fauilla* a. 6,
 227. *arena* g. 1, 114.
Bisaltæ, *Thraces* g. 3, 461.
Bitias a. 1, 738.
Bitias, *Pandari* frater a. 9,
 972. eius *educatio* *ibid.*
vastum corpus 674. 703.
mors 705. a. 11, 396.
Blattæ, *vermes* *ceram* de-
pascentes g. 4, 243.
Bola, *vrbs* a. 6, 776.
Bootes, *stella* g. 1, 220.
Boreæ *frigora* e. 7, 51. g.
 2, 315. *Boreas* *nubila*
dissipans a. 12, 366. *Bo-*
reæ *trucis* g. 1, 307. de
gente *suprema* a. 10, 350.
Edoni *spiritus* a. 12, 365.
Boues qui *optimi* g. 3, 51.
candidi in *triumpho* im-
molantur g. 2, 146. *boum*
pugna g. 3, 217. 220. a.
 12, 720. *niuearum* *usus*
ad pompam in *Iunonis*
facris *ducendam* g. 3,
 532. *procumbit* *humi* *bos*
 a. 5, 481. *boum* *labores*
 g. 1, 325. *Terga* a. 5, 61.
Hiberæ a. 7, 663.
Briareus a. 6, 287.
Britanni e. 1, 67. g. 3, 25.
Brontes, *vnus* *Cyclopum*
 a. 8, 425.
Brutus a. 6, 818.
Bubo, *avis* a. 4, 462. 12,
 862.
Buccina *dat* *signum* *belli*
 a. 7, 519. 11, 474.
Bufo, *reptile* g. 1, 184.
Bullæ, *ornamenta* *cinguli*
 a. 9, 359. 12, 942.
Bumastus g. 2, 102.
Bura seu *buris*, *pars* *aratri*
 g. 1, 170.
Busiris *illaudatus* g. 3, 5.
Butes, ex *Rebrycia*, a *Da-*
rete in *caestu* *vincitur*
 a. 5, 372.

Butes, *armiuger* *Anchisæ*
 et *Ascanii* *comes* a. 9,
 647.
Butes, *Troianus*, a *Camilla*
interfectus a. 11, 690.
Buthrotum, *vrbs* *Epiri* a.
 3, 293.
Buxus g. 2, 437. 449.
Byrsa, seu *Bisra* *melius*,
arx *Carthagini* a. 1, 367.

C

Cacus *Herculis* *boues* abi-
git a. 8, 205. ab eo oc-
ciditur 259. eius *spe-*
lunca 193.
Cado, *cadit* in *quemquam*
tantum scelus e. 9, 17. ca-
dit *hostia* a. 1, 334. *bar-*
ba *tendenti* e. 1, 29. an-
te *diem* a. 4, 620. *cadunt*
ligustra e. 2, 18. *præci-*
pites *aves* g. 4, 80. *vm-*
brae de *montibus* e. 1,
 84. *cecidere* *auræ* e.
 9, 58. *cadit* *sol.* g. 3, 401.
sidera a. 2, 9.
Caduceus *Mercurii* a. 4,
 242.
Caecus, *caecum* *scelus* a.
 1, 356. *consilium* a. 7,
 591, *vulnus* a. 10, 733.
caeco *lateri* a. 2, 19. *cae-*
co *igne* a. 4, 2. *caeca*
nox g. 3, 260. *coeci* *fu-*
rore a. 2, 244. *coeci* *tu-*
multus g. 1, 467. *caeca*
freta g. 2, 503. *Spiramen-*
ta g. 1, 89. *vada*, 1, 536.
latebrae a. 3, 232. *parie-*
tes, a. 5, 589. *vmbrae* a.
 7, 619.
Caeculus, *Praenestinae* *vr-*
bis *conditor* a. 7, 678.
 10, 544.
Caedicus a. 9, 392. 10, 747.
Caeneus in *inferis* a. 6, 448.
 Alius a *Turno* *occiditur*
 a. 9, 573.

INDEX.

Caere, vrbs a. 10, 183. Cae-
ritis amnis 8, 597.
Iulii Caesaris anima in stel-
lam crinitam abiit e. 9, 47.
a. 8, 981. prodigia post
eius caedem g. 1, 466.
Caesar Augustus v. Augustus.
Caestus e corio g. 3, 20. a.
5, 69. 401 - 5. certamen
a. 5, 362. - 485.
Caetra, scutum Hispani-
cum a. 7, 732.
Caicus, Oceani fl. et My-
siae fl. g. 4, 370.
Caicus, Troianus a. 1, 183.
a. 9, 35.
Caieta, Aeneae nutrix a. 7,
2. portus a. 6, 901.
Calabriae saltus g. 3, 425.
Calathus e. 5, 71.
Calchas, vates a. 1, 100.
122. 176. 185.
Cales, vrbs a. 7, 728.
Caltha, e. 2, 50.
Calydon, vrbs a. 11, 270. 7,
306.
Calydonius aper a. 7, 306.
Camerina, vrbs et palus a.
3, 701.
Camers a. 10, 562. 12, 224.
Camilla, Metabi, Volscor-
um regis, filia a. 7, 803.
11, 432. Amazon a. 11,
648. Dianae vouetur a.
11, 557. semper virgo a.
11, 582. educata in mon-
tibus a. 11, 570. vena-
trix a. 11, 573 et bella-
trix a. 7, 804. 11, 649.
velocissima a. 7, 808. ab
Arrunte interficitur a.
11, 803. 816. fqq.
Camilli g. 2, 169.
Camillus signa a. Gallis ca-
pit a. 6, 826.
Camoenae alterna amant e.
3, 59.
Camura, h. incurua, cor-
nua g. 3, 55.

Cancer Ge. 4, 48. fidus e.
10, 68.
Canis, signum coeleste g.
1, 218. aestifer g. 2, 353.
Canes venatici a. 4, 132.
7, 479. inferae a. 6, 257.
mala ominentur g. 1,
470. canum cura et uti-
litas g. 3, 404. canes cer-
vum in sequentes a. 12,
749. canum genus aere
g. 3, 265. odara canum
vis a. 4, 132. canes rabi-
dae a. 7, 494. visae vlu-
lare a. 6, 287. comitan-
tur gressum herilem a.
8, 462 rabies iis venit
g. 3, 496. canibus caeru-
leis resonantia saxa a. 3,
432. circumdare saltus
e. 10, 57.
Canopus, vrbs Aegypti g.
4, 287.
Cantharus Sileni e. 6, 17.
Canus, cana fides a. 1, 292,
pruina g. 2, 376. vesta a.
5, 744. gelu g. 3, 442.
fluctu a. 8, 672. montes
g. 1, 43. *canent* gramina
g. 3, 325. canens senectia
a. 10, 192. lumina a. 10,
418. *Canities* plurima
mento a. 6, 300.
Capena, cum luco Feroniae
a. 7, 697.
Caper in Bacchi sacris im-
molatus g. 2, 380. in
vetere Atheniensium tra-
goedia poetarum prae-
mium g. 2, 381. ex eo
vtres in Lenaeis g. 2,
384. *Capellam* lupus se-
quitur e. 2, 63. ite ca-
pellae e. 1, 15. adtendent
virgulta e. 10, 7. capellas
aeger ago e. 1, 21. disten-
tae lacte e. 7, 3. vrentes
culti g. 2, 296. hirtae g. 287.
Capha-

I N D E X.

- Caphareus*, promunt. Euboeae a. 11, 260.
Capitolium a. 6, 837. 8, 347. 653. 9, 448.
Caprarum cura g. 3, 300 sq.
Capreae, insula a. 7, 735.
Capua, Campaniae metropolis g. 2, 224. a. 10, 145.
Capys Anchisae Pater a. 6, 768.
Capys, Troianus a. 1, 183. 2, 35. a Temilla interficitur a. 9, 576.
Capys, vnde Capua nomen accepit a. 20, 145.
Cardo stridet foribus a. 1, 449. a cardine postes vellet a. 2, 480. emoti procumbunt a. 2, 493. horrifonus a. 6, 573.
Cares a. 8, 725.
Carchesium, vasis genus g. 4, 380. a. 5, 77.
Carex, iunci genus e. 3, 20. g. 3, 231.
Carinae, locus in quarta regione Romae a. 8, 361. carina vncta natat a. 4, 398. Itigia a. 6, 391. Sulcum premit a. 10, 296. pressae carinae g. 1, 303. pandae g. 2, 445. pictae a. 7, 431. curuae g. 1, 360. carinis statio malefida a. 2, 23.
Carmenta s. Carmentis aram Romae habuit a. 8, 336. ab ea dicta Carmentalis porta a. 8, 338.
Carpathium mare g. 4, 387. a. 5, 595.
Carpere prata fuga g. 3, 142. herbam g. 3, 435. somnos g. 3, 438. poma g. 4, 134. frumenta g. 3, 176. Vindemiam g. 2, 90. aera g. 4, 311. fetas a. 6, 245. carpentes pensa proellae g. 1, 390.
Carthago, Tyrriorum colonia a. 1, 12. 340. a Romanis euertetur a. 1, 19. cum iis bellum geret a. 10, 11. Iunoni sacra a. 1, 15. condita a. 1, 365. 431. colles vrbi imminentes a. 1, 419. templum Iunonis a. 1, 445 sq.
Casseus e. 1, 35.
Casia, herba e. 2, 49. g. 2, 213. 466.
Casmilla, Camillae mater a. 11, 542.
Casperia, vrbs Sabinorum a. 7, 714.
Cassandra, vates frustra dissuadet de equo Troiano in urbem inferendo a. 2, 246. ex Mineruae templo abducitur a. 2, 403. eius vaticinia de Aeneae fati a. 3, 183. 20, 681. per somnum apparet a. 5, 636.
Cassida, h. galea a. 11, 775.
Castalia, fons g. 3, 293.
Castaneae molles e. 1, 82. hirsutae e. 7, 53. ex semine proueniunt g. 2, 14. iis fagi inferuntur g. 2, 71.
Castor, Troianus a. 10, 124.
Castoris et Pollucis moriendi vices a. 6, 121. eorum equus Cyllarus g. 3, 90.
Castoreum Ponticum et graueolens g. 1, 59.
Castra Troianorum nullo vallo ducto oppugnantur a. 9, 156. defenduntur a. 10, 130. castra horrida e. 10, 23. mouere a. 3, 519. iungere a. 8, 476. castrorum in morem a. 7, 59. castris vellere signa g. 4, 108. educere pubem a. 11, 20.

INDEX.

- Castrum Inui*, vrbs Italiae a. 6, 775.
- Cateia*, teli genus a. 7, 741.
- Catilinae supplicium* a. 8, 668.
- Catillus* a. 7, 672.
- Cato*, M. Porcius a. 6, 842.
- Cato*, Uticensis a. 8, 670.
- Caucasus* a. 4, 367. ibi Prometheus affixus e. 6, 42. eius silvae g. 2, 440.
- Caulon* l. Caulonia, Achaeorum colonia a. 3, 553.
- Caurus* f. Corus, ventus g. 3, 278. 356.
- Cauea* apum g. 4, 58. in Circo a. 8, 636.
- Cayster*, fl. g. 1, 384.
- Cea* g. 1, 14.
- Cedrus*, vel potius oxycedrus ex iuniperorum genere, domibus struendis inferuit g. 2, 443. alius eius vsus g. 3, 414. a. 7, 13. 177. 11, 137.
- Celaeno*, vna ex Harpyiis a. 3, 211. vaticinatur a. 3, 245. 365.
- Celeus*, Eleusinius, Triptolemi pater g. 1, 165.
- Celenna* a. 7, 739.
- Centauri* Thessaliae montes inhabitantes a. 7, 674. ebrii cum Lapithis pugnant g. 2, 455. eorum apud inferos locus a. 6, 286. primi equorum domitores g. 3, 115.
- Centaurus*, naus eum pro parasemo habens a. 5, 122. 155. 10, 195.
- Centauzeum*, herba g. 4, 270.
- Cerasus* g. 2, 18.
- Ceraunia* alta g. 1, 332.
- Cerberus* g. 4, 483. eius descriptio a. 6, 417.
- Cereale papauer* g. 1, 212.
- Ceres* g. 1, 96. 297. legifera a. 4, 58. agriculturam homines docuit g. 1, 147. eius festum, Ambarualia e. 3, 77. g. 1, 338. 345. templum haud procul a Troia in colle a. 2, 713. 742. sub eius et Bacchi nomine Sol et Luna colebantur g. 1, 6. pompa Eleusinia g. 1, 160. Ceres alma g. 1, 7. rubicunda g. 1, 297. cereris dona a. 8, 181. corrupta vndis a. 1, 177. canistris expediunt cererem a. 1, 701. exigua a. 7, 113. Cereale papaver g. 1, 212. Solum a. 7, 111. Cerealia arma a. 1, 177.
- Cervinthe*, herba g. 4, 61.
- Certamen* nauale a. 5, 114. et cursus a. 5, 286. sagittis arcu emissis a. 5, 485. equis, quibus armati insident a. 5, 548.
- Cervus* venatione interemtus causa belli inter Latinos et Troianos a. 7, 475. 483. cervos iaculatur Aeneas a. 1, 184. cervae telo confixa a. 4, 69. cervi clamore ad retia premuntur g. 3, 413. Surgens in cornua cervus a. 10, 725. inclusus flumine a. 12, 750. dant proelia cervi g. 3, 265. fugaces g. 3, 539. glomerant agmina a. 4, 154. figuntur e. 2, 29. fatigantur a. 5, 253. retia iis dolum meditantur e. 5, 60. ponuntur iis g. 1, 307.
- Cethegus* a. 12, 513.
- Chalybes*, gens dura et in ferro cudendo occupata g. 1,

I N D E X.

- g.* 1, 58. *a.* 8, 421. 10, 174.
Chalybe, sacerdos *a.* 7, 419.
Chaonia unde dicta *a.* 3, 34.
Chaon, Troianus *a.* 3, 335.
Chaos *a.* 4, 510. 6, 265. 534.
Charontis inferni portitoris descriptio *a.* 6, 298. ab Hercule compedibus vincitur *a.* 6, 392. eius cymba *a.* 6, 413. 303.
Charybdis descriptio *a.* 3, 420. periculosa *a.* 3, 564. 684.
Chelae *g.* 1, 33.
Chelydri, angues foetore intolerabili *g.* 3, 415.
Chersydrus, *f.* dryina, ex hydrorum genere *g.* 3, 425.
Chimaera *a.* 6, 288. 7, 785. navis, eius parasemo ornata *a.* 5, 118. 223.
Chiron *g.* 3, 550.
Chlamys *a.* 4, 137. 5, 250. crocea *a.* 11, 775.
Chloereus, Cybelles sacerdos *a.* 11, 768. a Turno interficitur *a.* 12, 363.
Chorus in ambarualibus *g.* 1, 346. Saliorum in veteri Latio *a.* 8, 285. eum Diana ducit *a.* 1, 498 et Apollo *a.* 4, 143.
Chromis, Satyrus *e.* 6, 13.
Chromis, Troianus *a.* 11, 675.
Cicadae rore pascuntur *e.* 5, 77. querulae *g.* 3, 328. *e.* 2, 13.
Cicones, populi ad Hebrum *fl.* *g.* 4, 520.
Ciconia tempus ferendarum vitium indicat *g.* 2, 319.
Ciare viros aere *a.* 6, 165. nimbos *a.* 8, 354. longos flatus *a.* 3, 344. lacrymas *a.* 6, 468. coelum tonitru
a. 4, 122. murmur *g.* 1, 110. gemitus *g.* 3, 517. aequora *a.* 2, 419. nocturnos manes *a.* 4, 490. mugitus *a.* 12, 104.
Ciminius lacus *a.* 7, 697.
Cinna, poeta *e.* 9, 35.
Cinyps, *fl.* *g.* 3, 312.
Cinyra *a.* 10, 186.
Circe mutavit Vlyssis socios *e.* 8, 70. eius insula et fabula *a.* 7, 10. 190. 282. 3, 386.
Circenses ludi, *al.* Consualia *a.* 8, 636.
Circulus flexilis *a.* 5, 559. Subnectens crines *a.* 10, 138. circuli tenui vimine *g.* 3, 166.
Cisseis *v.* Hecuba.
Cisseus, Hecubae pater *a.* 5, 537.
Cisseus, gigas *a.* 10, 317.
Cithaeron, Boeotiae mons *g.* 3, 43. *a.* 4, 303.
Citharoedus in conuiuiis *a.* 1, 740.
Citrus, arbor *g.* 2, 126.
Clanius, *fl.* *g.* 2, 225.
Clarius Apollo *a.* 3, 360.
Clarus *a.* 10, 126.
Classis currit iter *a.* 5, 862. Classi inmittit habenas *a.* 6, 1. Classem subducere *a.* 1, 551. aptent *a.* 4, 289 armari *a.* 4, 299. aequatis procedere velis *a.* 4, 587. incesstat funere *a.* 6, 150. religavit ab aggere *a.* 7, 106. Classibus dare austros *a.* 3, 61. adlabi *a.* 10, 269.
Clausus, a quo Claudia gens *a.* 7, 706. 10, 345.
Cleopatrae fuga *a.* 8, 696.
Clipei votiui *a.* 3, 286. coriis pluribus induti *a.* 10, 482.
Clio, vna Musarum *g.* 4, 341.

INDEX.

- Clitumnus*, fl. g. 2, 146.
Cloanthus a. 1, 222. 510. 612. 4, 288. in nauali certamine Scyllam regit a. 5, 122. victor a. 5, 245.
Cloelia a. 8, 651.
Clonius a Turno occiditur a. 9, 574.
Clonus, insignis caelator a. 10, 499.
Cluentia gens a. 5, 123.
Clusini a. 10, 167. 655.
Clymene, nympa g. 4, 345.
Clypeus habilis lateri a. 12, 432. clypei non enarrabile textum a. 8, 625. aereus a. 12, 541. clypeo dextram insertare a. 2, 671. Didymaonis ars a. 5, 359. Vulcani a. 8, 729. Superitonat a. 9, 709. in clypeum adsurgit a. 11, 284. increpat a. 12, 332. clypei ardentes a. 2, 724. clypeis strepit a. 10, 568. inaudunt Martem a. 12, 712.
Clytius, Aeoli f. a. 9, 774. 10, 129. 325. 11, 666.
Cocles, Romanus a. 8, 650.
Cocytus fl. describitur g. 4, 478. a. 6, 132. 297. 323.
Codrus, pastor e. 5, 11. 7, 22. 26.
Coelum vertitur a. 2, 250. non tractabile a. 4, 53. remugit a. 9, 504. coeli indulgentia g. 2, 345. morbus g. 3, 478. ruina a. 1, 129. corruptus tractus a. 3, 138. spirabile lumen a. 3, 600. coelum profundum e. 4, 51. invertit nox a. 11, 202. de coelo labitur annus g. 1, 6. coelum dubium g. 1, 252.
Coeus, gigas g. 1, 279. a. 4, 179.
Collatia, vrbs a. 6, 774.
Collocasia f. colocasium, planta Aegyptia e. 4, 20.
Columba malo adfixa a. 5, 488. 505. 512. columbae Dodoneae e. 9, 13. Veneri dicatae, Aeneae ad aureum ramum duces a. 6, 190. columbae volatus grauis a. 5, 213. sedens vrgente tempestate a. 2, 516.
Coluber, ex hydorum genere g. 3, 418. serpentis genus a. 2, 471.
Columna verua g. 2, 396.
Cometes a. 10, 272.
Comparationes, *Acies* g. 2, 279. accipiter a. 11, 721. *Aegeon* a. 10, 565. *Amazones* a. 11, 659. *Amor* e. 3, 82. *Apollo* 4, 143. *Aper* a. 9, 551, et 10, 707. *Apes* a. 12, 587 et 1, 433. item 6, 707. *Aqua* a. 7, 461. *Aquilo* g. 3, 196. *Aquila* a. 9, 573. *Argentum* a. 1, 596. *Aues* a. 6, 311, et 11, 456. *Auriga* a. 5, 144. *Auster* g. 4, 260. *Boreas* a. 12, 366. *Briareus* a. 10, 565. *Canis* a. 12, 749. *Centauri* a. 7, 674. *Cervus* a. 4, 69. *Columbae* a. 5, 213 et 2, 516. *Cometae* a. 5, 525, et 10, 270. *Cyclopes* g. 4, 170. *Cycni* a. 7, 699. *Delphines* a. 5, 594. *Diana* a. 1, 502. *Ebur* a. 12, 67. *Equi* a. 11, 492., et g. 1, 512. *Flammae* a. 2, 304. *Flos* a. 9, 435. *Fluctus* g. 3, 237. a. 7, 717. *Fluvius* a. 2, 490. *Folio arbar* a. 6, 309.

I N D E X.

309. *Formicae* a. 4, 402. *Fuga* a. 10, 803. *Fulgur* a. 8, 391. *Fumus* a. 3, 740. *Ganges* a. 9, 30. *Gemmae* a. 10, 134. *Grando* a. 5, 458. *Grues* a. 10, 264. *Hirundo* a. 12, 473. *Hyacinthus* a. 9, 435 et 11, 68. *Imber* g. 4, 312, et a. 9, 668. *Incendium* a. 10, 405, et g. 2, 303. *Iris* a. 5, 88. *Labyrinthus* a. 5, 588. *Leo* a. 9, 340: 9, 793: 12, 4: 10, 723. *Lupi* a. 9, 359: 2, 355: 9, 565: 11, 809. *Luscinia* g. 4, 512. *Mare* a. 7, 528: 11, 624: 7, 528. *Mars* a. 12, 331. *Mergus* a. 4, 254. *Mons* a. 12, 701. *Mugitus tauri* a. 2, 223. *Murmur* a. 11, 297: 10, 98. *Nautae* g. 1, 303. *Orion* a. 10, 763. *Pastor* g. 4, 433. *Pinus* a. 5, 448. *Quercus* a. 9, 679: 3, 679: 4, 441. *Ruina arboris* a. 2, 628. *Rupes* a. 7, 586. *Sagitta* a. 12, 856. *Salix* e. 5, 16. *Saxum* a. 12, 684. *Seditio* a. 1, 152. *Scopuli* a. 7, 580: 10, 693. *Serpens* a. 2, 471. *Silex* a. 6, 471. *Sol* a. 8, 22. *Somnium* a. 12, 908. *taurus* a. 12, 103. et 715. *tempestas* a. 7, 328: 12, 451. *Terrae hiatus* a. 8, 243. *Thyades* a. 4, 301. *Thymus* e. 7, 37. *Tigris* a. 9, 730. *Torrens* a. 10, 603. *Turbo trochi* a. 7, 378. *Venti* a. 2, 416: 10, 356. *Viator* a. 2, 379. g. 4, 96. *Viola* a. 11, 68. *Vitis* e. 5, 32. *Vmbra* a. 10, 641: 6, 702. *Conon* e. 3, 40. *Coras* a. 7, 672. 11, 465. 604. *Corinthus*, a Mummio diruta a 6, 837. *Cornix tempestatis nuntia* g. 1, 388. e. 1, 18. 9, 15. *Cornus* g. 2, 448. a. 9, 698. 12, 267. *corua*, eius *baccae* g. 2, 34. a. 3, 649. *Coroebus*, *Cassandrae* sponsus a. 2, 341. auctor est *Troianis*, ut *Graecorum* arma induant a. 2, 386. ultor *Cassandrae* a. 2, 407. interficitur a. 2, 424. *Corona*, *deorum* et *regum* insigne a. 1, 655. 7, 75. *radiata* a. 12, 162. *tonsa* a. 5, 556. *crateri* imposita a. 3, 525. *naualis* et *rostrata* a. 8, 684. *in re laeta* a. 4, 418. *Coronae* *fidus* g. 1, 222. *Coronata* *vina* a. 1, 724. *Corfica*, *taxis* et *melle amaro* nobilis e. 9, 30. *Corui*, *nuntii pluuiarum* g. 1, 381. et *serenitatis* g. 1, 410. *Corulus* e. 5, 3, g. 2, 65. 299. *Corybantum saltationes* a. 3, 111. *Corycius* *fenex* g. 4, 127. *Corydon* e. 2, 56. 5, 86. 7, 2. 40. *Corymbus*, *hederae* *racemus* e. 3, 39. *Corynaeus* a. 6, 228. *sternitur* a. 9, 571. *Corythus* a. 3, 170. 9, 10. 10, 719. *Corytus*, *pharetra* a. 10, 169. *Cosae*, *vrbs* a. 10, 168. *Cossus* a. 6, 842. *Cothurnus Dianae* et *venatorum* e. 7, 32. a. 1, 337. *Bacchi* g. 2, 8. *Cremora* e. 9, 28. *Crepusculum* a. 4, 584. *Creta* a. 3, 104. 5, 588, *Creteus*,

I N D E X.

Creteus, Graecus A. 12, 538.

Cretheus, lyricus A. 9, 774.

Creüsa, Aeneae coniux A. 2, 673. amissa A. 2, 736. coniugi apparet A. 2, 772.

Crinifus fl., Acestoris regis pater A. 5, 38.

Crustumerii A. 7, 631.

Crustumium, vrbs piris nobilis G. 2, 88.

Cucumis G. 4, 122.

Cumae, vrbs A. 3, 441. 6, 2.

Cunei theatrorum G. 2, 509. A. 5, 664. *Cunei* turbati A. 12, 269. *Cuneum* dant A. 12, 575.

Cupaui A. 10, 186.

Cupencus A. 12, 539.

Cupido in Ascanium transformatus A. 1, 657. 664. 695.

Cupressus sacra A. 2, 714 in rogo A. 6, 216 et ara A. 3, 64. coniferae A. 3, 680. *Idae* G. 2, 84.

Curae non ipsa in morte relinquunt. A. 6, 444. *Curae* boum G. 1, 3. *Canum* G. 3, 404. Sub noctem recursat A. 1, 662. *curae* non vlli obnoxia arua G. 2, 439. coquunt A. 7, 345. vocant animum in contraria A. 12, 487. *curas* iactat pectore A. 1, 227. persentit pectore A. 4, 448. *curas* secludite A. 1, 562. in omnes diducitur. A. 5, 720. laxare A. 9, 225. partiri A. 11, 822. *auiles* A. 9, 489. *curis* corda acuere G. 1, 223. exsoluere. A. 452. confici *curis* A. 6, 520.

Curculio, frumenti grana corrodens G. 1, 186.

Cures, vrbs Sabinorum A. 6, 812. 8, 638.

Curetum orae, h. *Creta* A. 3, 131. ab iis Iupiter infans custoditus G. 4, 151.

Currus bellicus G. 3, 204.

Cursus certamen A. 5, 291.

Cybele A. 10, 220. *Idaea* et *Berecynthia* A. 9, 82. *turrita* A. 10, 252. per *Phrygiam* inuecta A. 6, 785. eius sacra A. 3, 111. 9, 617.

Cyclades A. 3, 127. 8, 692.

Cyclopus labores G. 4, 170. A. 8, 424. littus in *Sicilia* A. 1, 201. G. 1, 471. terra et antrum A. 3, 569. 617. 8, 418. *statura* A. 3, 641. 662. 675. ab iis muri ferrei regiae *Plutonis* fabricati A. 6, 630.

Cycni alis plaudentes et loquaces A. 7, 699. 11, 458. ad poetas referuntur E. 9, 29. *praesagia* pluuiarum G. 1, 383. *aquilae* aduentu disperguntur A. 1, 393. 9, 563. 12, 247. iis abundabat *Mincius* E. 9, 29. G. 2, 199. ex iis augurium petitur A. 1, 392.

Cycnus ex luctu de *Phaethontis* casu in olorem mutatur A. 10, 189.

Cydippe, nympa G. 4, 339.

Cydon A. 10, 325.

Cydones A. 12, 858. E. 10, 59.

Cyllarus, *Dioscurorum* equus G. 3, 90.

Cyllene, mons *Arcadiae* A. 8, 139.

Cymodoce, nympa G. 4, 338. A. 5, 826.

Cymodocea A. 10, 225.

Cymo-

I N D E X.

Cymothoe, nympa A. 1, 144.
Cynthius, h. Apollo G. 3, 36.
Cynthus, mons A. 1, 498. 4, 147.
Cyprus opima A. 1, 622.
Cyrene, nympa G. 4, 321. 354. 376. 530.
Cyrneae h. Corsicanae taxi E. 9, 30.
Cythera, insula A. 1, 680. 10, 51. 86.
Cytisus, fruticis genus E. 1, 79. 2, 64. 9, 31. 10, 30. G. 2, 431. 3, 394.
Cytorus, mons G. 2, 437.

D

Daci cum Romanis bella gerunt G. 2, 497.
Daedali fabula A. 6, 14.
Dahae A. 8, 728.
Damoetas, pastor E. 2, 37. 5, 72.
Damon, pastor E. 3, 17. 8, 1.
Danae, Acrisii f., Ardeam exstruxit A. 7, 410.
Danaides nocte nuptiali suos sponfos interimentes A. 10, 497.
Dopes sollemnes libore A. 3, 301. instituere A. 7, 109. dopibus onerabat inemtii G. 4, 133. futuris se adeingunt A. 1, 210. epulamur opiniis. A. 3, 224.
Daphnidis laudes E. 5, 20.
D. amatorem suum mulier magicis artibus ad se reuocat E. 8, 68.
Dardani origo ex Italia A. 3, 167. 7, 205. mater Electra A. 8, 134. pater Iupiter A. 7, 219.
Dares A. 5, 368, 406. cum

Entello manus conferit A. 5, 426 et vincitur A. 5, 456.
Dauci duo filii A. 10, 391.
Daunia gens, Rutuli A. 8, 146. dea 12, 785. Daunius heros 12, 723.
Daunus v. Turnus.
Decii A. 6, 825.
Defendo a frigore myrtos E. 7, 6. solstitium pecori. E. 7, 47. defendit pampinus vuas. G. 1, 448. defensa latebris vipera G. 3, 544.
Defrutum, vini genus G. 4, 269.
Deiopea, nympa G. 4, 243. A. 1, 72.
Deiphobe, Sibylla Cumaea A. 6, 36.
Deiphobus in inferis A. 6, 494.
Deli inf. descriptio A. 3, 73.
Delia, pastoris amica E. 3, 67.
Delphines A. 8, 673. Delphinum ludicra. A. 5, 594.
Demodocus A. 10, 413.
Demoleus A. 5, 260.
Demophoon A. 11, 675.
Dercennus A. 11, 850.
Deucalion G. 1, 62.
Deorum iniurandum A. 6, 323. 9, 104. concilium in Olympo A. 10, 1. praesentiae signa in discessu A. 1, 402. 9, 957. et si in hominum conspectum veniunt A. 2, 591. 4, 358. 5, 647. quoties apparent, omnia rident et frondescent G. 2, 392. quas terras et vrbes praecipue inuisere dicantur G. 1, 25.
Dii marini A. 5, 822. timendi A. 6, 620. 1, 543.
Diiscedendum. A. 2, 402.
Dii non temnendi A. 6, 620.

I N D E X

620. In primis venerare deos. G. 1, 338. Deus nobis haec otia fecit E. 116. Diuis. permixti heroes E. 4, 15. ipsi Troiam excidunt A. 2, 604.
- Diana* choros ducit A. 1, 498. tria ora habet A. 4, 511. irata in Oeneum A. 7, 305.
- Dictamnus*, herba A. 12, 412.
- Didonis* fata post mortem Sichaei A. 1, 340. Troianos benigne excipit A. 1, 561. eius amor A. 4, 60. 529. forma et imperium A. 1, 496. coniugium cum Aenea A. 4, 165. oratio ad eum, ne se deferat A. 4, 305. in eum imprecatio A. 4, 365. ad infimas preces delabitur A. 4, 424. vitae pertaesa A. 4, 450. Sacrum arcanum praeparat et differt A. 4, 504. se ipsam super rogo interficit A. 4, 660. conuenit Aeneam in locis inferis a. 6, 450. sq.
- Didymaon*. a. 5, 359.
- Dici* ortus descriptio G. 1, 445. a. 3, 588. 4, 129. 6. 535. 11, 1. 12, 76. dies longissimus in Italia G. 3, 327. dies elabuntur, fugiunt. G. 3, 66. a. 10, 861.
- Dindymus*, mons a. 9, 618.
- Diomedes* a Turno ad belli societatem impellitur a. 8, 9. Venerem vulnerauit a. 11, 277. cum Aenea congressus a. 11, 282. eius aues a. 11, 271. vrbs Argypa a. 11, 246 equi a. 1, 752.
- Dionaeus* Caesar E. 9, 47.
- Diores* cursus certamen in-
iit a. 5, 297. a Turno interficitur a. 12, 509.
- Dioxippus* occiditur a Turno a. 9, 574.
- Dirae* v. Furiae.
- Discordia*: eius descriptio a. 8, 702. sedes apud inferos a. 6, 280.
- Dodonaei* lebetes a. 3, 466. columbae E. 9, 13. quercus G. 1, 149. 2, 67.
- Dolicaon* a. 10, 696.
- Dolon* a. 12, 347.
- Dolon*, teli genus a. 7, 664.
- Dolopes* a. 2, 7. 29. 785.
- Donaria* in templis a. 7, 183.
- Donyfa*, inf. a. 3, 125.
- Doris* E. 10, 5.
- Doryclus* Tmarius a. 5, 620.
- Doto* Nereia a. 9, 102.
- Draco*, sidus G. 1, 244. in Hesperidum hortis a. 4, 484. duo dracones Laocoontem petentes a. 2, 203. 225.
- Drances* et Turnus se mutuis conuiciis proscindunt a. 11, 122.
- Drepanitana* ora illaetabilis a. 3, 707.
- Drusi* a. 6, 825.
- Dryades* E. 5, 59. G. 3, 40. 4, 460.
- Dryina* v. Chersydrus.
- Drymo*, nympa G. 4, 336.
- Dryopes* primum Thessaliae habitatores, et inde Parnassi accolae a. 4, 146. at Dryopes, ὁ Δρυόπης a. 10, 346.
- Dubius* Mars. G. 4, 283. Vaelinus haud dubiam in mortem. a. 2, 359. haud dubitanda dicta a. 3, 170.
- Dulichium*, inf. a. 3, 271.
- Dymas*

INDEX

Dymas a. 2, 340. 428.

E

Ebenus G. 2, 117.

Ebulum, herbae genus E.
10, 27.

Ebur mittit India G. 1, 57.
maestum illacrimat. G. 1,
480. eboris talenta a. 11,
433. eburna porta. a. 6.
899. eburnus humerus
G. 3, 7. eburna vagina
a. 9. 305.

Ebusus occiditur a. 12, 299.

Echion a. 12, 515.

Echo a. 5, 148.

Edera nigra G. 2, 258. pal-
lens et circum poculi la-
bra circumfusa E. 3, 38.
alba E. 7, 38.

Edo. Est flauia medullas.
a. 4, 66. culmos rubigo
G. 1, 151. artus ignis G. 3,
566. dolor tacitam. a.
12, 801. edendi penuria
a. 7, 113.

Edonus, h. Thracicus Bo-
reas a. 12, 365.

Effundo. Effundere animam.
a. 1, 98. vires in ventum
a. 5, 446. manibus habe-
nas a. 5, 818. effusacri-
nes sacerdos a. 4, 509.
effusae per colla caesa-
riem Nymphae G. 4, 337.
effusi carcere currus G. 3,
104.

Egeria, nympa a. 7, 763.

Electra, Atlantis f., Dar-
dani mater a. 8, 135.

Electrum, metallum G. 3,
522. a. 8, 402.

Eleusinia pompa et myste-
ria G. 1, 160.

Elis, vrbs a. 3, 694. 6, 588.
eius campus G. 1, 59. 3,
202.

Elisa a. 5, 3: v. Dido.

Elleborus grauis G. 3, 451.

Eloquentiae forensis laus G.
2, 508.

Elysiorum camporum de-
scriptio a. 6, 638.

Emathia G. 1, 492. 4, 390.

Emathion a. 9, 571.

Enceladus a. 3, 578.

Enipeus, fl. G. 4, 368.

Ensis stellatus iaspide. a.
4, 264. aereus micat a.
7, 743. adactus transabit
coltas a. 9, 432. inimicus
hausit a. 2, 600. capulo
tenus abditur a. 2, 554.
Ensem spumantem adspi-
ciunt a. 4, 662. Subdu-
cit capiti a. 6, 524. Fa-
tiferum versat a. 8, 621.
Fulmineum rotat. a. 9,
441. ense fido adcingitur
a. 7, 640. enses patrios
recoquunt a. 7, 636. en-
sibus strictis horrescit. a.
7, 526.

Entelli et Daretis certamen
a. 5, 426.

Epeus, equi Troiani fabri-
cator a. 2, 264.

Ephyre, nympa G. 4, 343.

Ephyreium aes G. 2, 464.

Epidaurus, equorum cura
nobilis G. 3, 44.

Epirus generosis equis no-
bilis G. 1, 59. 3, 121. eam
adit Aeneas a. 3, 292.

Epulae G. 4, 378. sacrae a.
8, 175. 283. ferales a. 5,
62.

Epulo ab Achate obtrun-
catur a. 12, 459.

Epytides a. 5, 547. 579.

Epytus a. 2, 340.

Equorum honorum notae
G. 3, 75. admissura G. 3,
123. vlui bellico destina-
torum educatio G. 3, 179.
morbus et cura G. 3, 498.
omen

I N D E X.

omen ipsi Aeneae A. 3, 537. iuncti curru in certaminibus et triumphis G. 3, 202. eorum primi domitores Centauri G. 3, 115. equi vulnerati descriptio A. 10, 891. Mezentii oratio ad equum suum Rhoebum a. 10, 860. equus ligneus vel Troianus a. 2, 15. equi caput inuentum, vbi post Carthago a. 1, 443. equae vento granidae G. 3, 273. equarum grauidarum cura G. 3, 138. equi cursus comp. cum Aquilone. G. 3, 196. equus exult. comp. cum Turno. a. 11, 492. equi in curruli certamine procurentes. G. 1, 512. equus bellator G. 2, 145. equum spumantem agitabat a. 11, 770. eorum fumantia colla. G. 2, 542. omen ex equis. a. 5, 537.
Equestre certamen a. 5, 553.
Erato, Musa a. 7, 37.
Erebus G. 4, 471. a. 4, 26, 6, 247.
Eretus a. 7, 711.
Ericetes a. 10, 749.
Erichthonius, quadrigarum inuentor G. 3, 113.
Eridanus, flumini rex G. 1, 482. a. 6, 659.
Erigone G. 1, 33.
Erinnys a. 2, 337. 573. 7, 447.
Eriphyle a. 6, 445.
Errant boues E. 1, 9. in vultu colores G. 1, 452. Mars in armis G. 2, 283. errantes hederæ E. 4, 19. errata litora a. 3, 690. *Error* malus abstulit E. 8, 41. locorum. a.

3, 181. errores pelagi A. 6, 532.
Erymanthus, mons a. 5, 448. apro nobilis a. 6, 803.
Erymas a. 9, 702.
Eryx, Veneris et Butæ f., Erycis conditor a. 5, 24. pugil a. 5, 391. 412. eius caestus a. 5, 401.
Eryx, mons a. 1, 570. in quo Veneris templum a. 5, 759.
Esseda Belgica G. 3, 204.
Etruscus sacerdos a. 8, 498. tibicen G. 2, 193. Etrusci agricultura potentes facti G. 2, 533. veste auro texta a. 10, 818. auxilia Aeneae ex Etruria a. 10, 166.
Euadne a. 6, 447.
Euander sacris Herculis intentus a. 8, 102. cum Latinis bella gerit a. 8, 51. benigne excipit Aeneam a. 8, 154. auxilia promittit a. 8, 470 et adducit a. 8, 546. eius fortitudo a. 8, 561. affectus paternus erga Pallantem a. 8, 574, cuius mortem deplorat a. 11, 148.
Euanthes a. 10, 702.
Eumedes nobilis et fortis a. 12, 346. occisus a Turno a. 12, 353.
Eumelus a. 5, 665.
Eunæus a. 11, 666.
Euphrates, fl. G. 1, 509. a. 8, 726.
Euphorion, poeta E. 6, 72. 10, 50.
Eurotas, fl. a. 1, 498. E. 6, 83.
Euryalus victor in cursu a. 5, 337. inter eum et Nisum amoris mutui affectus a. 9, 176. eius pietas er-

Q

ga

I N D E X.

ga matrem a. 9, 284. in
hostes incidit a. 9, 384.
eum liberare tentat Nifus
a. 9, 402. confoditur a. 9,
422. caput hastae ad-
fixum a. 9, 465. eius mor-
tem mater luget a. 9,
473.
Eurydices et *Orphei* fabula
G. 4, 485.
Eurypylus, vates a. 2, 114.
Eurystheus G. 3, 4. a. 8,
292.
Eurytides a. 10, 499.
Eurytion sagittandi peritus
a. 5, 514. 541.
Exerceo. tellurem G. 1, 99.
taurum G. 1, 210. Solum
sub vomere. G. 2, 356.
iras G. 3, 152. genus odiis
a. 4, 623. exerceri curis
a. 5, 779. fatis a. 3, 182.
exercita cursu flumina G.
3, 529.
Extā fumantia G. 2, 194.
spirantia consulit. a. 464.
porricere. a. 5, 237.
Extispicium A. 4, 63. *Extor-*
um vsus in lustrationi-
bus a. 8, 183.

F.

Fabaris, fl. a. 7, 715.
Fabarum satio G. 1, 193.
215.
Fabius Maximus a. 6, 846.
Fabricius a. 6, 845.
Fadus a. 9, 344.
Falernum vinum G. 2, 96.
Falisci a. 7, 695.
Famae descriptio a. 4, 174.
fames. a. 9, 64.
Fati necessitas a. 10, 467.
6, 376. 1, 261.
Faselus, *fabarum* genus G.
1, 227.
Fauni indigenae a. 8, 314.
saltant E. 6, 27.

Faunus, *Pici* f., *Latini* pa-
ter a. 7, 47. eius oracu-
lum in luco *Albuneae* a.
7, 81.
Faui suffiri debent G. 4,
239. eorum crates G. 4,
214. castratio G. 4, 228.
Felix qui rerum potuit co-
noscere causas. G. 2, 490.
felices agricolae. G. 2,
458. felix hostia G. 1,
345. felices quorum dies
G. 1, 276.
Femina varia semper et
mutabilis. a. 4, 569.
Fero. Non omnis fert om-
nia tellus. E. 4, 39. fert
omnia aetas. E. 9, 51.
Famma salutem a. 1, 463.
fertur equis auriga. G. 1,
514. fortuna omnis su-
peranda ferendo est. a.
5, 710. timeo *Danaos* et
dona ferentes a. 2, 49.
Ferrum mittunt *chalybes*
G. 1, 58. forcipe versant.
G. 4, 175. reformidant G.
2, 369. ferro inutili a. 2,
510. findimus aequor G.
1, 50. terram vertere G.
1, 147. *Ferreus* somnus
a. 10, 745. ferrea vor G.
2, 44. progenies G. 2,
341. seges a. 3, 45. tur-
ris a. 6, 554. *thalamus* a.
6, 280. ferrea iura G. 2,
501.
Ferales epulae a. 5, 62.
Feroniae lucus, fons et tem-
plum a. 7, 800.
Ferula, frutex E. 10, 25.
G. 3, 415.
Fescennia a. 7, 695.
Ferueo. Feruet fretis spi-
rantibus aequor. G. 1,
327. feruere omnia nim-
bis G. 1, 455. litora flam-
mis a. 4, 567. feruet opus
G. 4,

I N D E X.

- C.** 4, 169. feruentes ro-
tae a. 11, 195. *feruidus*
aris G. 3, 107. *feruidus*
ira a. 8, 230. *feruidus*
instat a. 9, 350. *feruida*
fata. a. 7, 24.
- Festa** sollemnia Diis rusti-
cis habita G. 2, 527.
- Fidena**, Latinorum vrbs a.
6, 773.
- Fides**, numen a. 1, 292.
- Felix**, herba G. 2, 189. 3,
297.
- Fiscina** G. 1, 266. **Fiscella**,
calathus E. 10, 71.
- Flamme** augurium in verti-
ce Iuli a. 2, 680. **Lau-**
niae a. 7, 72.
- Flauinia** arua a. 7, 696.
- Flos** moriens. a. 9, 435. **te-**
nar G. 2, 134. **langue-**
scens a. 9, 435. **blandos**
fundunt. E. 4, 23. **purpu-**
reos metunt. G. 4, 54.
floribus inmissus Auster.
E. 2, 58.
- Fluuiorum** Dii cornibus
taurinis G. 4, 371. **ortus**
ex cauerna sub terra G.
4, 363. **fluuii intumescen-**
tes. G. 3, 237. **torrens**
obuia quaeuis abripiens.
a. 2, 496.
- Foederum** feriendorum ritus
a. 8, 639. 12, 117. 196.
234.
- Formicae** frumento nocent
G. 1, 186. **tempestatis**
nuntiae G. 1, 379. **sedu-**
lae ac prouidae a, 402.
- Fortuna** audentes iuuat. a.
10, 284. **sequi necesse est,**
quo Fortuna vocat. a. 5,
22. **superanda omnis fe-**
rendo est. 5, 710. **fortu-**
na miserum finxit. a. 2,
89. **adspirat labori.** a. 2,
385. **monstrat iter** a. 2,
387. **peracta est.** a. 3,
493. **superat** a 5, 22. **fa-**
tigat. a. 6, 533. **fortuna**
vti a. 9, 240.
- Fortunatorum** apud inferos
locus a. 6, 638.
- Foruli** in Sabinia a. 7, 714.
- Forum** infanum G. 2, 502.
- Fori**, faui in alueis G. 4,
250.
- Frango.** Frangere glebas
rastris G. 1, 94. **fruges sa-**
xo G. 1, 267. **fues fran-**
gunt glandem. G. 2, 72.
filuas Euri. G. 2, 441.
franguntur doli G. 4, 400.
remi a. 1, 104. **fracto re-**
murmurat vnda a. 10, 291.
Fractae opes a. 3, 53. **res**
G. 4, 240. **Fracta cacu-**
mina E. 9, 9.
- Fremo.** Fremunt venti a. 1,
156. **Furor** fremit ore
cruento a. 1, 296. **ore** a.
1, 559. **tectum vlulatu.**
a. 4, 668. **sonipes.** a. 11,
599. **fremitu** consonat
nemus a. 5, 148. **fremor**
currit. a. 11, 296.
- Frenum** sonat. G. 3, 184. **fren-**
na spumantia mandit a. 4,
135. **frenis inmissis arie-**
tat a. 11, 890.
- Fraxinus**, arboris genus E.
7, 65. G. 2, 359. a. 6, 181.
11, 136.
- Fucinus**, lacus Italiae a. 7,
759.
- Fuci** ab apibus expelluntur
G. 4, 168. **ignau** G. 4,
244.
- Fucus**, alga G. 4, 39.
- Fulgura** coelo sereno G. 1,
487. a Ioue missa G. 1,
328 a Venere a. 8, 523.
eorum descriptio a. 8, 427.
ea Salmoneus imitatur a.
6, 590.

INDEX.

Fundo. Fundit humus flores
G. 9, 41. equum tellus G.
1, 13. lumen ignes G. 2,
232. equus armatos a. 2,
329. ore loquelas a. 5,
442. omnem orna a. 7,
792. funduntur per moe-
nia Teucris. a. 2, 252. per
sedilia nautae. a. 5, 837.
Funeris pompa a. 11, 59.
184.

Furiarum forma G. 4, 482.
sedes in Tartaro a. 6, 280
et in Iouis vestibulo a. 12,
845. ab iis agitur Ore-
stes a. 330. idem et Pen-
theus a. 4, 469. et Amata
a. 7, 323.

Furor plebis a. 1, 148. 7,
505 vatum a. 6, 46. 77.

G

Gabii, vrbs Volscorum a 6,
773.

Gabina Iuno a. 7, 682. Ga-
binus cinctus a. 7, 612.

Gaesa Gallorum a. 8, 662.

Gaetulus Iarbas a. 4, 326.
leo a. 5, 351. Gaetulae
fyrtes a. 5, 51. 192.

Galatea E. 3, 64. 7, 37. Ne-
reia a. 9, 103.

Galbani odor G. 3, 415. 4,
264.

Galea Argolica a. 2, 389.
412. 5, 314. ex galea for-
tes ducuntur a. 5, 490.

Galaesus, fl. G. 4, 126.

Galaesus, rusticus dives in
Latio a. 7, 535. incerfici-
tur a. 7, 575.

Galla in arboribus G. 4,
267.

Galli poetae laus et amor
E. 6, 64. 10, 1 sq.

Galli a Marcello victi a 6,
856. eorum habitus et op-
pugnatio Capitolii a. 8, 655

Gangaridae, Indi ad Gangis
ostia G. 3, 27.

Ganges pulcher G. 2, 137.
eius fontes et ostia a. 9,
30.

Ganymedes raptus a. 1, 28.
5, 254.

Garamantes E. 8, 44. a. 6,
795. Garamantis nym-
pha a. 4, 198.

Garganus, mons a. 11, 247.

Gargara, vrbs et mons G. 1,
103. 3, 269.

Gaudeo. Gaudent segetes
frugibus E. 9, 48. equo
Africanus a. 4, 157. Phae-
bo parnassia rupes. E. 6,
29. cognomine terra a. 6,
382. gaudent contingere
funem. a. 2, 239. sangui-
ne perfusi. G. 2, 510. scis-
sa discordia palla. a. 8,
702. Gaudia pertentant
pectus. a. 1, 502.

Gela, fl. et vrbs a. 3, 701.

Geloni picti G. 2, 115. acres
G. 3, 461. sagittiferi a. 8,
725.

Gemo. Gemit turtur ab ulmo
E. 1, 59. incudibus Aet-
na G. 4, 173. sub ponde-
re cymba. a. 6, 413. ge-
meus stabulis quadrupes
a. 7, 501. gementia plau-
stra 11, 138. Gemitus pe-
lagi a. 3, 555. gemitum
dat tellus a. 12, 713. cum
gemitu remugit a. 12, 722.
Gemitus Leonum. a. 7,
15.

Genii a. 7, 136. per serpen-
tes exhiberi solent a. 5,
84. 95. genialis hiems G.
1, 302 et torus a. 6, 603.

Genesta s. genista G. 2, 12.
434.

Geryon a. 7, 662. tergemi-
nus a. 8, 202.

Getae,

INDEX.

- Getae* G. 3, 462. 4, 463. a. 7, 604. 3, 35.
Gilius color G. 3, 83.
Glaucus color G. 3, 82.
Glaucus, Sisyphi f. G. 3, 267.
Glaucus, pater Sibyllae Cumanae a. 6, 36.
Glaucus, Deus marinus G. 1, 437. a. 5, 823.
Glaucus Troianus a. 12, 343.
Glomero. Glomerat incendia ventus G. 2, 311. tempestas nubes G. 1, 323. Gressus glomerare G. 3, 117. manum bello a. 2, 315. Agmina fuga a. 4, 155. glomerantur aues. a. 6, 311. glomerari pulvere nubem. a. 9, 23. ex agmine Graii a. 2, 727. hostes a. 9, 440.
Gnosia regna, h. Creta a. 3, 115.
Gorgones in locis inferis a. 6, 289. Gorgonea venena a. 7, 341. Gorgo, Medusa a. 2, 616. 8, 438.
Gortynia stabula E. 6, 60. spicula a. 11, 773.
Grachus a. 6, 842.
Grando vis nocet G. 1, 449.
Grauidus autumnus ager G. 2, 15. grauida seges G. 1, 319. bellis urbs a. 10, 87. grauidae fruges G. 2, 424. aristae G. 1, 111.
Grauis aere dextra E. 1, 36. cantantibus umbra E. 10, 75. gemmis patera a. 1, 728. Graui veterano G. 1, 124. graues oculi a. 4, 688.
Grauisca, vrbs a. 10, 184.
Grues tempestatis nuntiae G. 1, 374. Strymoniae G. 1, 120. a. 10, 265. 11, 580.
- Gryneus* Apollo a. 4, 345.
Gryneum nemus E. 6, 72.
Gyarus, inf. a. 3, 76.
Gyas, Troianus a. 1, 222. 612. in certamine nauali a. 5, 118. 152. 169.
Gyas, Latinus a. 10, 318.
Gyges a. 9, 762.
Gylippus a. 12, 272.
- ## H
- Haedorum* ortus G. 1, 205. a. 10, 668.
Haedi capellae non submituntur G. 3, 398.
Haemus, mons G. 1, 492. 2, 488.
Haemon a. 9, 685.
Haemonides, sacerdos a. 10, 537.
Halesus Agamemnonius, Auruncorum dux a. 7, 723. 10, 352. eius virtus et interitus a. 10, 411.
Halius a. 9, 767.
Halys a. 9, 765.
Hamadryades E. 10, 62.
Harpalyce Threissa a. 1, 317.
Harpalycus a. 11, 675.
Harpyarum descriptio a. 3, 211. locus apud inferos a. 6, 289.
Haurio. Hausere lucem pecudes G. 2, 340. haurit corda paucor G. 3, 105. haurire vocem auribus a. 4, 359. oculis ignem a. 4, 661. latus apertum a. 10, 314. spem haurit turbidus a. 10, 648. hausurem scopulis supplicia. a. 4, 383. *Hauftus* aetherei apum G. 4, 220.
Hebrus, Dolicaonis f. a. 10, 696.
Hebrus, fl. E. 10, 65. G. 4, 463.

I N D E X.

463. 524. gelidus a. 12, 331. volucris a. 1, 317.
- Hecate* tergemina a. 4, 511. caelo Ereboque potens a. 6, 247. eius Sacra in nocte et triuiis a. 4, 609.
- Hector* ab Achille occisus a. 1, 99. eius lacerum corpus patri venditur a. 1, 483. 2, 540. in eius honorem ludi funebres habiti A. 5, 371. eius cenotaphium a. 3, 303. per somnum Aeneae apparet a. 2, 270.
- Hecuba*, Cissei f. et mater Paridis a. 7, 320. 10, 705. faciem vtero gerere somniabat *ibid.* ad aram fugit A. 2, 515.
- Hedera* v. *Edera*.
- Helena*, Ledaef. , a Paride ad Troiam ducta a. 7, 363. Argivae palla a. 1, 650. perfidia in maritum Deiphobum a. 6, 511. Tyndaris Lacaena a. 2, 601. ei manum inferre volebat Aeneas a. 2, 567. sed a Venere prohibetur a. 2, 589.
- Helenor* caeditur a. 9, 544.
- Heleni* regnum in Epiro a. 3, 294. 333. benigne Aeneam excipit a. 3, 345. vates a. 3, 358. vaticinatur a. 3, 373. hospiti dat munera a. 3, 463.
- Helicon* a. 7, 641. Aonius E. 6, 65. G. 3, 11.
- Helymus*, Troianus a. 5, 73. cursus certamen iniit a. 5, 323. 339.
- Helorus*, fl. a. 3, 698.
- Herba* morieus sitit E. 7, 53. latet anquis in herba E. 3, 93. somno mollior E. 7, 45. herbae obducunt segetes G. 2, 411. pubentes a. 4, 514. herbarum potestates a. 12, 395. herbas pallentes ruminat E. 6, 54.
- Hercules* Charontem compedibus vincit a. 6, 392. Cacum, boues ei auferentem, occidit a. 8, 201. 259. eius Sacra, et sacerdotes Salii a. 8, 102. 172. 184. 268. 281. res gestae in hymnis antiquis a. 8, 288. labores 6, 802. pugilatu cum Eryce pugnauit a. 5, 410. inferos adiit a. 6, 123. 392. ei sacra populus E. 7, 61. G. 2, 66. a. 8, 276 Herculeum Tarentum a. 3, 551. Herculei ignes in foco Penatium a. 8, 542.
- Herilus* tricorpor ab Euanthro occisus a. 8, 561.
- Herminius* a. 11, 642.
- Hermione* Ledaean a. 3, 328.
- Hermus*, fl. auro turbidus G. 2, 137. a. 7, 721.
- Hernicorum* ager saxosus a. 7, 684.
- Heroum* et priscorum hominum vasta corpora G. 1, 497. a. 12, 899.
- Hesiodus*, Ascraeus E. 6, 70. G. 2, 176.
- Hesione*, Priami soror a. 8, 157.
- Hesperia*, Italia a. 1, 569. 2, 781. 3, 186. 8, 148.
- Hesperidum* horti E. 6, 61. a. 4, 484.
- Hibiscus*, herbae genus E. 2, 30. 10, 71.
- Hiems* ignaua G. 1, 299. genialis G. 1, 302. rura claudit G. 2, 317. rumpit saxa G. 4, 135. glacialis asperat a. 3, 285. hiemem pulsam

I N D E X.

- fam fol agit.* G. 4, 51. *hies orate serenas* G. 1, 100.
Hiera l. melius *Iaera*, nympha a. 9, 673.
Hiera, insula Vulcani, subterraneis ignibus notabilis a. 8, 416.
Hierundo sollicita. a. 12, 473. arguta circum volitat G. 1, 377. garrula suspendit nidum.
Himella, fl. a. 7, 714.
Hippocoon, Hyrtaci f. a. 5, 492. 502. 544.
Hippodame G. 3, 7.
Hippolyte, Amazonum regina a. 11, 661.
Hippolytus a. 7, 761. vitae restitutus a. 7, 765.
Hippomanes, in fronte equi recens editi a. 4, 515. herba G. 3, 280.
Hirundo garrula G. 1, 377. veris nuntia G. 4, 307. nigra, cui Iuturna comparatur a. 12, 473.
Hisbo a Pallante occiditur a. 10, 84.
Hoedi luctantur G. 2, 526. petulci insultant floribus g. 4, 10. excretos a matribus prohibent g. 3, 398. hoedis depulsis arbutus dulce E. 3, 82.
Hominum origo e lapidibus iactis E. 6, 41. ex terra G. 2, 341. homo incertus futuri. a. 10, 502. hominem vox sonat. a. 1, 328.
Homole, mons a. 7, 675.
Horreo. horret in aruis carduus g. 1, 151. seges hastis g. 2, 142. collum colubris a. 6, 419. hastis ager a. 11, 602. squamis serpens a. 11, 754. seges mucronibus a. 12, 663. horrendum monstrum a. 3, 658. horrenda Sibylla a. 6, 10. mons horrens cautibus a. 4, 366. horrentes rubi g. 3, 315. horrentia terga suum. a. 1, 635. lustra a. 11, 570. horrentes hostae a. 10, 178.
Hortinae classes a. 7, 716.
Hortorum cura et commoda g. 4, 116. sq.
Hospitalitatis exemplum a. 3, 80, 345. 8, 154. munera a. 3, 463. 863. 8, 166. 1, 647. 7, 243.
Humilis salicunca E. 5, 17. Italia a. 3, 522. humiles myricae E. 4, 2. casae E. 2, 29.
Hyacinthus ferrugineo colore E. 2, 18. 3, 63. 10, 39. G. 4, 183. *Hyacinthus* moriens. a. 9, 435. decerpti color. a. 11, 68.
Hyades g. 1, 138. pluviae a. 1, 744. 3, 516.
Hyalus, pro vitro g. 4, 335.
Hybla, mons Siciliae E. 1, 55. 7, 37.
Hydaspes, fl. g. 4, 210.
Hydaspes a Sacratore occisus a. 10, 747.
Hydra Lerneae in vestibulo Orci a. 6- 287. capitibus quinquaginta a. 6, 576. et centum a. 7, 658. ab Hercule occisa a. 6, 804. 8, 299.
Hylas E. 6, 43. g. 3. 6.
Hylaeus, Centaurus g. 2, 457. a. 8, 294.
Hylax, canis E. 8, 107.
Hyllus a. 12, 535.
Hymettia littora a. 7, 763.
Hypanis, fl. g. 4, 370.
Hypanis, Troianus a. 2, 340. 428.
Hyper-

I N D E X.

Hyperborei triones g. 3, 381.
 orae g. 3, 196. glacies 4,
 517.
Hyrcanae tigres a. 4, 367.
Hyrtacus a. 9, 406. eius fi-
 lius Nisus a. 9, 177 et
Hippocoon a. 5, 492.

I

Iacchus, *Bacchus* E. 6, 15.
 g. 1, 166.
Iaera v. *Hiera*.
Ianiculum a. 8, 357.
Ianus bifrons a. 7, 180. 12,
 198. Deus Latinorum a.
 7, 45. eius templum; pa-
 cis bellicae index a. 7,
 601. 607. 1. 294.
Iapetus, *Terrae* f. g. 1, 279.
Iapis, medicus a. 12, 391.
Iapys *Timaeus*: ab lapy-
 dibus, *Illyriae* populo
 g. 3, 475.
Iapygia, *Apulia* a. 11, 247.
 678.
Iapyx, ventus a. 8, 710.
 medicus, v. *Iapis*.
Iarbas a. 4, 198. de spreto
 a *Didone* amore ad *Io-*
vem queritur a. 4, 206.
Iason dentes draconis se-
 uit g. 2, 140.
Iberi, gens fera g. 3, 408.
Icari interitus a. 6, 30.
Ida, mons *Phrygiae* a. 2,
 801. 3, 6 in *Creta* a. 12,
 412.
Idalium, mons et vrbs a. 1,
 681. 693. 5, 760. 10, 52.
Idas a. 9, 575.
Idmon, *Turni* nuntius a. 12,
 75.
Idomeneus *Creta* expulsus
 a. 3, 121. in agro *Sallen-*
tino confedit a. 3, 400.
Idumaea palmis frequens
 g. 3, 12.
Ignis aeternus *Vestae* a. 2,

296. et *Iouis Ammonis*
 a. 4, 200. subterraneus
 a. 3, 578. 9, 716. in sege-
 tem incidens. a. 2, 304.
 omnia obuia deuastans.
 a. 12, 521. incendium g.
 2, 303. a. 10, 405. meus
 ignis amyntas E. 3, 66.
 edax voluitur a. 2, 158.
 fornacibus anhelat a. 5,
 421. ignem excudere ve-
 nis filicis g. 1, 135. igni
 coeco capitur a. 4, 2. cre-
 bris micat ignibus ae-
 ther a. 1, 90. *Ignis* sol
 g. 4, 426. vigor a. 6, 730.
 ignea fitis g. 3, 482. ignea
 alstra a. 4, 352. *Ignescunt*
irae a. 9, 66. *Ignipotens*
Vulcanus a. 8, 415.
Ilex nigra E. 6, 54. arguta
 E. 7, 1.
Ilia v. *Rhea Siluia*.
Ilione, *Priami* f. a. 1, 653.
Ilioneus a. 1, 120. eius ora-
 tio ad *Didonem* a. 1,
 721 ad *Latinum* a. 7,
 212.
Illudo. illudunt peites g. 1.
 181. illusae auro vestes
 g. 2, 464.
Ilua, inf. a. 10, 174.
Ilus, *Iulus*, *Ascanius* a. 1,
 267.
Ilus, hostis *Aeneae* a. 10,
 400.
Ilus, rex *Troiae* a. 6, 650.
Imaon a. 10, 424.
Imber effusus. g. 4, 312. 9.
 668 frigidus continet
 agricolam g. 1, 259. den-
 sissimus g. 1, 333. hiber-
 nus agit g. 4, 474. tur-
 bidus aqua ruit a. 5, 696.
 humum verberat a. 9, 669.
 nubilus se rapit. a. 11,
 548. inimicum accipiunt
 imbrem a. 1, 123. tristis
 frugi-

I N D E X.

frugibus E. 3, 80. imbr
 laeto descendit E. 7, 60.
Imbrafi filii Glaucus et La-
 des a. 12, 343. et Afius
 a. 10, 123.
Inachus, fl. a. 7, 792.
Inarime, insula Pithecusa
 Typhoeo imposita a. 9,
 715.
India ebeno nobilis g. 2,
 116. et vastarum arbo-
 rum generibus g. 2, 122.
Indi imbelles g. 2, 172.
Indigetes Dii g. 1, 498.
Infantum locus apud infe-
 ros a. 6, 426.
Inferni portae a. 6, 552.
 viae duae a. 6, 540. fa-
 cilis aditus, sed reditus
 ex eo difficilis a. 6, 126.
 qui inde ad superos re-
 dierunt a. 6, 119.
Inferis diis sacrificandi mos
 a. 6, 243.
Inferiae a. 3, 62. 5, 46. 96.
Ingluuius quid sit g. 3, 431.
Inhumati non vehuntur a
 Charonte a. 6, 316. 325.
 373. 1, 353. 3, 67.
Inous Melicerta g. 1, 437.
 Palaemon a. 5, 823.
Instrumenta operis rustici
 g. 1, 160.
Infitio arborum g. 2, 32.
 69. 73. 78.
Intubum, herba g. 1, 120.
 4, 120.
Inui castrum a. 6, 776.
Io, Inachi f., cornuta a. 7,
 789. in vaccam mutata
 g. 3, 152.
Iolas, pastor E. 2, 57. 3, 79.
Iolas, Troianus a. 11, 640.
Iopas citharoedus a. 1,
 740.
Iphitus a. 2, 340. 435.
Irae descriptio a. 7, 462.
 9, 59. ira mentem prae-

cipitat a. 2, 316. subit a.
 2. 575. fluctuat intus a. 12,
 527. memor Iunonis ira.
 a. 1, 4. in iram exarsit
 a. 7, 445. feruidus fae-
 uit a. 9, 736. tantaene
 animis coelestibus irae?
 a. 1, 11. coquebant a. 7,
 345. ignescunt a. 9, 66.
 animis increpant 9, 688.
 spes addita suscitatur iras
 a. 10, 263.
Iris mittitur ad expedien-
 dam Didonis animam a.
 4, 693. ad classem Troia-
 norum a. 5, 606. in Be-
 roen transformatur a. 5,
 620. 646. ad Turuum mis-
 sa a. 9, 1. per arcum euo-
 lat a. 5, 657. Iris arcus
 aquas suis cornibus attra-
 hit g. 1, 180.
Ismarus, mons E. 6, 30. g.
 2, 37. a. 10, 351.
Ismarus, Lydius a. 10, 139.
Ister, fl. turbidus g. 3, 350.
 coniuratus g. 2, 497.
Italiae laudes g. 2, 136. 167.
 prisca incolae et nomina
 a. 8, 314. 1, 530.
Ithaca a. 3, 272. 613.
Ituracii sagittandi arte clari
 g. 2, 448.
Itys a. 9, 574.
Iulus v. Ascanius.
Iulius portus g. 2, 163.
Iuno pronuba a. 4, 166. 7,
 319. eius oratio ad Aeol-
 um a. 1, 64. ad Venerem
 a. 4, 90. 10, 63. ad Ale-
 cto a. 7, 330. et Iuturnam
 a. 12, 138. irata in gen-
 tem Troianam a. 1, 36.
 7, 286. 292. pro Turno
 rogat Iovem a. 12, 807.
 eius templum in Cartha-
 gine a. 1, 446. simul cum
 armis et curru a. 1, 15 sq.
 R *Iupiter*

I N D E X

Iupiter placide Veneri annuit a. 1, 254. et Mercurium ad placandam Didonem mittit a. 4, 297. incensas naues exstinguit a. 5, 693. *Iupiter* hospitalis a. 1, 731. *Anxur* a. 7, 799. aer inferior E. 7, 60. g. 2, 325. infans g. 4, 149. fulminans G. 1, 328. de rebus Troianorum concilium deorum habet A. 10, 1. eius et Iunonis colloquium a. 10, 606. 12, 791. eo loquente tota natura silet a. 10, 100. *Iupiter* plurimus descendit. E. 7, 60. vuidus g. 1, 418. vis metuentus g. 2, 419. horridus austris a. 9, 670. Iouis omnia plena E. 3, 60.

Iusiurandum in faciendo foedere a. 12, 169. 175. 197. deorum a. 6, 323. 9, 104. 10, 113.

Iuturna, nympa et Turni soror, a Ioue vitiata a. 12, 138. 878. Turno foedus dissuadet a. 12, 222. dat signum caelo a. 12, 244. aurigae officio fungitur a. 12, 468. gladium fratri reddit a. 12, 783. Turni sortem luget a. 12, 869. se in fontem suum immittit a. 12, 885.

Ixionis poena in locis inferis g. 3, 38. 4, 484. a. 6, 601.

L

Labicum, vrbs A. 7, 796.

Labor omnia vincit. G. 1, 145. labor impendendus a teneris. g. 3, 47. In tenui labor, at tenuis non

gloria. g. 4, 6. aeternis facilis g. 1, 79. redit actus in orbem g. 2, 401. vocat vltimus omnes a. 11, 476. *laboranti* similis g. 3, 193. *laborata* Ceres. a. 1, 181.

Labyrinthus Daedali a. 5, 588. 6, 27.

Labrusca, vitis genus E. 5, 7.

Lactis maiorem copiam impetrandi ratio g. 3, 394.

Lacinium Iunonis templo celebre a. 3, 552.

Laerimae Narcissi. g. 4, 160. sunt lacrimae rerum a. 1, 462. voluntur inanes a. 4, 449. decorae a. 5, 343. genis effusae a. 6, 686. per ora volutae a. 10, 790. oculos suffusa a. 1, 228.

Lades a. 12, 343.

Ladon a. 10, 413.

Lagus a. 10, 381.

Lamyrus a. 9, 334.

Laocoontis et liberorum interitus a. 2, 40. 203.

Laodamia a. 6, 447.

Lapithae primi equorum domitores g. 3, 115. ap. inferos a. 6, 601. in eos exarsit Mars a. 7, 304.

Lappa, herbae genus g. 1, 153. 3, 385.

Larides a. 10, 395.

Larina virgo a. 11, 655.

Larissaeus Achilles a. 2, 197.

Larius lacus g. 2, 159.

Latagus a. 10, 697.

Latinus, Fauni ex Marica filius a. 7, 45. regiae eius descriptio a. 7, 59. suadet pacem cum Aeneae a. 12, 195. ad Troianos oratio a. 7, 259.

Latium, vnde hoc nomen ortum

INDEX.

- ortum** a. 8, 322. ex eo
copiae a. 7, 647.
Lavinia pulchra, caussa bel-
 li inter Aeneam et Tur-
 num a. 7, 52. Aeneae
 promissa 7, 268. eius cri-
 nes accensi a. 7, 71.
Lauatio ante epulas a. 1,
 213. 5, 218.
Laurentum, vrbs, unde sic
 dicta a. 7, 61.
Lausus, Mezentii f. a. 7,
 649. eius virtus a. 10,
 426. pietas in patrem, ho-
 minem saeuum et iniu-
 stum a. 10, 789. ab Ae-
 nea occisus a. 10, 813.
Lebetes Dodonaei a. 3, 466.
 praemium in ludis a. 5, 266
Leguminum satio g. 1, 193.
 215.
Leleges oram Asiae mariti-
 mam tenebant a. 8, 725.
Lenaea, Athenis olim ce-
 lebrata g. 2, 382.
Lens frequens apud Ae-
 gyptios g. 1, 228.
Leo Gaetulus a. 5, 351. leo-
 nes Poeni E. 5, 27. Phry-
 gii a. 10, 157. biugi a.
 10, 253. leonis exuiis
 induti a. 7, 666. 8, 552.
 Comparationes cum leo-
 ne a. 9, 339. 9, 792. 10,
 454. 723. 12, 4.
Lerna, Argiui agri fl. et pa-
 lus a. 12, 518.
Lernaea Hydra cf. Hydra.
Lesbos, ins. g. 2, 90.
Lethe, amnis infernalis an-
 te reditum ex inferis bi-
 bendus a. 6, 714. 749.
 in finibus Elysii a. 6, 705.
 eius rore madens ramus
 a. 5, 854. Lethaea papa-
 uera g. 4, 545.
Lethi locus in Orco g. 4,
 481. a. 6, 277.
Leucaspis a. 6, 334.
Leucates, promont. a. 3,
 274. 8, 677.
Libatio g. 4, 376. a. 3, 66.
 5, 77. 8, 274.
Liberalia Bacchi g. 2, 385.
Libethrides Nymphae E. 7,
 21.
Liburnorum regna a. 1,
 244.
Libyci versi a. 5, 37.
Lichas a. 10, 315.
Licymnia, serua Maconii
 regis a. 9, 546.
Ligea, nympa g. 4, 336.
Liger a. 10, 576. 584.
Ligones vinitorum g. 2,
 399.
Ligur laboribus adfuetus
 g. 2, 168. eorum ductor
 Cinyras a. 10, 185.
Ligustrum, arbor E. 2, 18.
Lilybaeum, promontorium
 a. 3, 706.
Lipare, insula a. 8, 417.
Liris a. 11, 670.
Litus Quirinalis a. 7, 187.
Locri Narycii f. Epizephy-
 rii a. 3, 399. Ozolae in
 Africae littoribus a. 11,
 265.
Lorica annulorum serie tri-
 plici a. 3, 467. 5, 259.
 7, 639. et duplici a. 12,
 376. praemium in ludis
 a. 5, 259.
Lotos, arbor g. 2, 84. 3, 394.
Lucagus a. 10, 575. 592.
Lucas a. 10, 561.
Lucetius a. 9, 570.
Lucifer, stella a. 8, 589.
Lucina g. 3, 60. 4, 340.
 casta E. 4, 10.
Lucrinus lacus g. 2, 161.
Luctus apud inferos locus
 a. 6, 274.
Ludi funebres a. 5, 45. 104.
 Actiaci a. 3, 280. pue-
 rorum

I N D E X.

- rorum cum rhombo a.** 7, 378.
Ludo. ludere versu E. 6, 1. ludunt in sicco fulicae. g. 1, 363. ludunt apum examina coelo g. 4, 163. stridentibus alis a. 1, 397. lusit multos fortuna a. 11, 427. ludunt iubae per colla a. 11, 497.
Lugentes campi apud inferos a. 6, 440.
Luna tempestatum significatrix g. 1, 424. 427. lunae labores g. 2, 478. luna fratris radiis obnoxia g. 1, 396. colligit ignes g. 1, 427. plena se per fenestras fundit a. 3, 152. obscura lumen premit. a. 4, 31. candida cursus negat a. 7, 9. lunae labores g. 2, 478. tacitae silentia lunae a. 2, 255. lunas sequentes respiciens g. 1, 424.
Lupercal a. 8, 343.
Lupercalia a. 8, 663.
Lupinus, leguminis genus g. 1, 75.
Lupi comparationes. a. 9, 359. 2, 355. 9, 565. 11, 809.
Lusciniae flentis pullos comp. g. 4, 512.
Lustratio a. 3, 279. lustralia exta a. 8, 183.
Lutea, f. luteum ac lutum, herbae genus E. 4, 44.
Lycaeus, mons Arcadiae E. 10, 15. g. 1, 16. 3, 2. 4, 539.
Lycaon Gnosius a. 9, 304.
Lycidas, pastor F. 7, 67.
Lyciae iortes a, 346.
Lycisca E. 3, 18.
Lycoris, amica Galli E. 10, 2. 42.
Lycorias, nympa g. 4, 339.
Lycurgus, rex Thracum a. 3, 14.
Lycus a Turno occisus a. 9, 556. Troianus a. 1, 222. fluuius g. 4, 367.
Lynceus a Turno interfectus a. 9, 768.
Lyrnessus, vrbs a. 12, 547. 10, 128.
- ## M
- Machaon** A. 2, 263.
Maeander, fluuius tortuosus a 5, 251.
Maecenas g. 2, 41.
Maenalus, mons E. 8, 22. 10, 55. g. 1, 17.
Maeon ab Aenea hasta transfixus a. 10, 336.
Maeonia mitra a. 4, 216.
Maeonius Bacchus g. 4, 380. Rex a. 9, 546.
Maeuius, poeta E. 3, 90.
Magalia a. 1, 421. 4, 259.
Magicae artes et superstitiones E. 8, 66. 69. a. 4, 493. 512.
Magus, e Latinis a. 10, 521.
Maia, vna e Pleiadibus g. 1, 225. mater Mercurii a. 1, 297. 8, 138.
Maleae promontorium a. 5, 193.
Mala medica f. citrea g. 2, 126. aurea f. Cydonia E. 2, 51. 3, 71. 8, 53. roscida E. 8, 37. Hesperidum E. 6, 61.
Maneo. honos, nomenque manebunt. E. 5, 78. manet alta mente repositum a. 1, 26. manent immota fata a. 1, 257.
Manes euocati vt adessent inferiis a. 5, 99. tractant artes prioris vitae a. 6, 642.

INDEX.

642. 651. insepultorum errant vel circa corpus vel circa Stygem a. 1, 353. 3, 67. 6, 149. 325. 365. 374. quisque suos patimur a. 6, 74. eorum expiandorum mos a. 3, 62.
- Manlius* Torquatus arcis Tarpeiae custos a. 8, 652.
- Mantua* E. 9, 27. g. 2, 198. vnde dicta a. 10, 198.
- Mapalia* g. 3, 340.
- Marcelli*, Octaviae f. laudes a. 6, 856.
- Mareoticum* vinum g. 2, 91.
- Marica*, Latini mater a. 7, 47.
- Marii* g. 2, 169.
- Maris* comparationes. a. 7, 528. 11, 624. 7, 528. Mare ventis placidum stat E. 2, 26. Sollicitum stridit g. 4, 262. volunt venti a. 3, 196. feriunt a. 3, 290. maris rabies a. 5, 802. veliuolum a. 1, 224. mari incubuere venti a. 1, 84. maria alta tumescunt g. 2, 479. placata dant venti a. 3, 70. alta sulcat a. 10, 197. marinus fremitus g. 2, 160. 160. marini canes E. 6, 77. monstra a. 7, 780.
- Marinorum* Deorum nomina g. 1, 437. a. 5, 822.
- Marpesia* cautes a. 6, 471.
- Marrubia* gens, Marfi a. 7, 750.
- Mars* gradius a. 3, 35. 10, 542. eius equi g. 3, 91. furtum cum Venere g. 4, 346. lucus in Sicilia a. 9, 584. ex eo grauida Rhea Syluia a. 1, 274. ad Hebrum bella gerens. a. 12, 331. Mars impius faecit g. 1, 511. dubius errat g. 2, 283. est in manibus a. 10, 180. Marti instabant a. 8, 433. faecuo credere a. 11, 153. Mars indomitus a. 2, 440. Martem accendere a. 6, 165. fatigare a. 7, 502. mouere a. 7, 603. ciere a. 9, 766. acuit. a. 12, 108. Marte coeco resistunt a. 2, 335. horrentes a. 10, 237.
- Marfi* g. 2, 167. 7, 758. 10, 544.
- Massica* vina g. 2, 143. 3, 526.
- Massicus*, dux Clusinarum a. 10, 166.
- Massyli* a. 4, 132. 6, 60. 4, 483.
- Maurusia* gens a. 4, 206.
- Medon* a. 6, 483.
- Megaera*, furia a. 12, 846. in bubonem mutata a. 12, 862.
- Megari* sinus a. 3, 689.
- Mel* optimum g. 4, 100. bis anno eximendum g. 4, 231.
- Mella*, fl. g. 4, 278.
- Melampus* Amythaonius g. 3, 550. alius comes Herculis a. 10, 320.
- Meliboeus* E. 1, 6.
- Meliboea*, vrbs Thessaliae a. 3, 401. Meliboea purpurea a. 5, 251.
- Melicerta* Inous g. 1, 437.
- Melisphyllum*, herba g. 4, 63.
- Melite*, vna ex Nereidibus a. 5, 825.
- Memnisse* iuuabit. a. 1, 207. memor facti gratia a. 4, 539.
- Memmia* gens a. 5, 117.
- Memnon*, a. 1, 489.
- Menal-*

INDEX.

- Menalcas*, pastor E. 2, 15. 3, 13. 9, 16. 10, 20.
Menelaus, dux Graecorum a. 2, 264. Deiphobum in lecto obtruncat a. 6, 525. eius errores a. 11, 262.
Menestheus a. 10, 129.
Menoetes, rector navis Gyae a. 5, 160. ab eo in mare praecipitatur a. 5, 173.
Mentior mentiri colores E. 4, 42. mentita tela a. 2, 422.
Mepbitis a. 7, 84.
Mercurius Cyllenius g. 1, 337. a. 4, 252. 258. 276. a monte Cyllene, in quo natus a. 8, 139. ad Dido- nem mittitur a. 1, 297. et ad Aeneam a. 4, 222. ei per somnum apparet a. 4, 556. eius talaria et virga a. 4, 239. volatus a. 4, 252.
Meridiei descriptio g. 4. 401.
Merops, Troianus, a Tur- no occisus a. 9, 702.
Merops, avis g. 4, 14.
Messapus, Neptuni f., in- vulnerabilis a. 7, 691. dux Latinorum a. 8, 6.
Metabus, Camillae pater a. 11, 540.
Messis, quando facienda g. 1, 297.
Metiscus, auriga Turni a. 12, 469.
Metius, perfidus Albano- rum dux, quadrigis di- stractus a. 8, 642.
Melus, apud inferos lo- cus a. 6, 276.
Mexentius a. 7, 647. 8, 7, 481. pugnae succedit a. 10, 723. vulneratur a. 10, 783. ab equo excussus in- terimitur a. 10, 892.
Mico micat auribus equus. g. 3, 84. ignibus aether a. 1, 190. micantia aera a. 2, 734.
Milesia vellera g. 3, 306.
Milii satio G. 1, 216.
Mimas a. 10, 702.
Mincius, fl. E. 7, 13. g. 3, 15. a. 10, 206.
Minerua oleae inuen- trix g. 1, 18. ei inuisa aranea g. 4, 246. pro Palladio ei consecratus equus Troianus a. 2, 15. 31, 183. eius castrum sub Hydrunto et templum in monte a. 3, 521. 531. 543. delubrum in acro- poli Troiae a. 2, 404. 410. tempestate classem Achiuorum disiecit a. 1, 39. 2, 163. 11, 259. Aia- cem, Oilei f., fulmine percussum scopulo illisit a. 1, 39. arci Pergamo infidet, aegidem vibrans a. 2, 615. Tritonia a. 2, 171. 615. 11, 483. eius peplum a. 1, 480. aegis a. 8, 435. Palladium a. 2, 164. 172. eam Lauren- tes in templo precantur a. 11, 477. Minerua Po- lias f. Urbana E. 2, 61. M. tenuis a. 8, 409.
Minio a. 10, 183.
Minos a. 6, 14. iudex apud inferos a. 6, 432.
Minotaurus a. 6, 26.
Misenus, tubicen classis a. 3, 239. moritur a. 6, 164. crematur a. 6, 177. 210. mons ab eo dictus a. 6, 234.
Mitra Phrygum a. 4, 216. 7, 247. 9, 616.
Mnasylus E. 6, 13.
Mnestheus a. 5, 188. secun- do

INDEX

do loco victor in certamine nauali a. 5, 258.
493. ab eo Meumia gens a. 5, 117.
Moeris, fascinator E. 8, 95.
Mola falsa a. 12, 173.
Molorchi luci g. 3, 19.
Molossi canes g. 3, 405.
Montis excelsi descriptio a. 4, 246. 481. 6, 796.
Monoeci arx a. 6, 831.
Mons magnus conf. cum magno animo. a. 12, 701.
mons praeruptus aquae. a. 1, 105. *totus remugit* a. 12, 687. *montes intonsi* E. 5, 63. *umbrantur opaci* a. 3, 508.
Mopsus, pastor E. 5, 1. 8, 26.
Morbi animalium g. 3, 440. *apud inferos* a. 6, 275.
Morini extremi hominum a. 8, 727.
Mortis periphrasis a. 10, 745. *apud inferos locus* a. 6, 277. *Mori pulcrum in armis.* a. 2, 317.
Mugitus tauri. a. 2, 223.
Mundi natales in vernum tempus inciderunt g. 2, 336.
Murmur amnium a. 11, 297. *ventorum* a. 10, 98. *raucum* g. 1, 109. *nemorum increbrescit* g. 1, 391. *murmure fremunt* a. 1, 55. *strepit compus* a. 6, 709. *murmura coeca volutant* a. 10, 109.
Murrhanus a. 12, 638.
Musarum inuocatio a. 9, 525.
Musaeus, vates a. 6, 667.
Mutuscae oliuiferae a. 7, 711.
Mycenae g. 3, 121. a. 1,

284. 2, 180. 331. 6, 839.
 7, 222.
Mycenaeus a. 11, 266.
Mycon, pastor E. 3, 10. 7, 30.
Myconus insula a. 3, 76.
Myrica, virgulti genus E. 4, 2. 8, 54. 10, 13.
Myrmidones a. 2, 7. 252. 785. 11, 403.
Myrtus Veneri sacra E. 7, 62. g. 1, 28. *ex ea hastae et iacula* g. 2, 447. a. 3, 23.
Mysia g. 1, 102.
Mysus, fl. g. 4, 370.
Mystica vanni g. 1, 166.

N

Naiades E. 6, 21. 10, 10.
Nais E. 2, 46.
Napaeae deae silvarum g. 4, 535.
Nar, fl. a. 7, 517.
Narcissus E. 2, 48. g. 4, 123. *purpureus* E. 5, 38. *eius lacrima* g. 4, 160.
Narycia pix g. 2, 438.
Narycii Lucii a. 3, 399.
Nauale certamen a. 5, 114.
Naues Troianorum incensae a. 5, 659, *ceterae in Nymphas mutatae* a. 10, 215. *insignia s. parasema in prora* a. 5, 116. 10, 166. 171. 205. *aplustre et tutela in puppi* a. 1, 183.
Nautae, eorum laetitia. g. 1, 303. *aduerso flumine nauigantes.* g. 1, 201. *nauita stellis numeros et nomina fecit* g. 1, 137. *vela legunt* g. 1, 372.
Nauticus clamor a. 5, 141. *nautica pinus* E. 4, 28.
Nautes, prudens Aeneae amicus a. 5, 704.

Naxos

INDEX.

- Naxos*, insula a. 3, 125.
Neaera E. 3, 3.
Neulces a. 10, 753.
Neapolis Virgilium aluit
 g. 4, 563.
Nemea, filua a. 8, 295.
Nemus argutum E. 8, 22.
 consonat a. 5, 149. tacitum a. 6, 386. vmbri ferum a. 6, 473. odoratum a. 6, 658. omne remugit a. 12, 722.
Neoptolemus, Pyrrhus, Achillis f. a. 2, 499. regiam Priami expugnat a. 2, 469. transfigit Politen a. 2, 526. et Priamum a. 2, 547. captam Andromachen habet a. 3, 324. ab Oreste occiditur a. 3, 330. eius robur a. 2, 491. regnavit in Epiro a. 3, 294. 333.
Neptunus tempestatem sedat a. 1, 124. 5, 779. 817. Aeneam Achillis manibus nube subduxit a. 5, 803. Troiae exstructor et euerior a. 2, 610. 5, 310. eius comitatus a. 5, 822. tridens a. 1, 138. 145. quadrigae a. 1, 147. equi a. 5, 817. sedes in mari Aegaeo a. 3, 74. quatuor arae a. 5, 639. taurus victima a. 3, 119.
Nereus, deus maris g. 4, 392. a. 2, 419.
Nereides a. 5, 240. 822.
Neritos ardua faxis a. 3, 271.
Nersa, vrbs a. 7, 744.
Nesae nympa g. 4, 338.
Nilus pinguis fl. a. 9, 31. septemgeminus a. 6, 801. vndans bello et magnus fluens g. 3, 28. stagnans g. 4, 288. fugientes excipit a. 8, 711.
Nimbus arenae g. 3, 110. nimbo similes effusi a. 5, 317. Nimbo effulgens a. 2, 616. agens hiemem a. 10, 634. nimbi sonuerunt aethere a. 2, 113. inuoluere diem a. 3, 138. aethera cinxere a. 5, 13. grandine crepitant. a. 5, 558. nimborum nox g. 1, 328. nimborum patria a. 1, 51. nimbis feruere. g. 1, 455.
Nipheus a. 10, 570.
Niphates g. 3, 30.
Nisa E. 8, 18. 26.
Nisus, vna cum filia Scylla in auem mutatus g. 1, 404. E. 6, 74.
Nisus et Euryalus, coniunctissimum amicorum par a. 5, 334. 9, 176. sqq. in cursus certamen descendit a. 5, 296 318. 328. 353. in Volscensis equites incidit a. 9, 375 sq. multis vulneribus confossus super amici corpus concidit a. 9, 444.
Nix alta iacet g. 1, 310. infusa tegit a. 4, 250. nives candore anteit a. 12, 84. niualis Tanais g. 4, 517. niuales venti g. 3, 318. niueum pecus E. 2, 20. niueo munere lanae g. 3, 391. niuei aggeres g. 3, 354.
No. nat cymba g. 4, 506. nando maria secant a. 5, 594. natant rura follis g. 1, 372. natantes campi g. 3, 198. natantum genus omne g. 3, 541. natantia lumina g. 4, 496.

Noctua,

I N D E X

Noctua, tempestatis et serenitatis nuntia G. 1, 402.

Noëmon A. 9, 767.

Nomades Afri G. 3, 339.

Nomentum, vrbs A. 7, 712.

Noricum G. 3, 474.

Notus, ventus sinister g. 1, 442.

Noctis initium a. 2, 250.

descriptio a. 4, 461. 522.

8, 26. 9, 224. locus apud

inferos A. 6, 278. 390.

non intempesta fileat. g.

1, 247. incubat atra pon-

to a. 1, 89. humida prae-

cipitat a. 2, 8. ruit oce-

ano a. 2, 250. abstulit

coelum A. 3, 198. sub-

uecta tenebat polum A.

5, 721. abstulit colorem

rebus a. 6, 272. inuertit

coelum a. 11, 202. no-

cti se immiscuit atrae

A. 4, 570. *nocturnus* lu-

pus g. 3, 538. *nocturni*

ignes g. 2, 432. *noctur-*

ni Manes a. 4, 490. *no-*

cturnae arae A. 6, 252.

nocturna pensa G. 1,

390.

Nubis se scindit A. 1, 587.

nubis aquosa. A. 8, 429.

nubem ruit atram G. 2,

309. in *nubem* cogitur

aer. A. 5, 20. *pulveream*

sequuntur a. 8, 593. *nu-*

bis collectae glomerant

g. 1, 324. eripiunt coe-

lum. A. 1, 88. *nubes* ru-

perat imber a. 11, 548.

Nubigenae Centauri A. 7,

674. 8, 293.

Numa Pompilius A. 6, 809.

Numa Rutulus a. 9, 454.

Numa, alius Aeneae ho-

stis A. 10, 562.

Numanus Remulus a. 9,

592.

Numerus pastorum ruit a.

7, 574. in numerum bra-

chia tollunt g. 4, 175. in

numerum digerit A. 3,

446. numero deus impa-

re gaudet E. 8, 75. nu-

meros fecit nauita stel-

lis G. 1, 137.

Numicus, fl. A. 7, 150. 796.

Numidae infreni A. 4, 41.

Numitor A. 10, 342.

Numitor, Albae rex A. 6,

768.

Nuptiarum mala omina A.

4, 166. in iis nucum spar-

gendarum mos E. 8, 30.

Nursa, vrbs A. 7, 744. 716.

Nympharum nomina G.

4, 334.

Nysa, mons A. 6, 806.

O

Oaxes, rapidus fl. F. 1, 66.

Oceanitides, Cleo et Beroe

G. 4, 341.

Ocnus A. 10, 198.

Oculus mihi fascinat agros

E. 3, 103. oculi ardentes

G. 3, 505. oculos inertes

stupor vrget. G. 3, 523.

suffusa nitentes A. 1, 228.

Sic oculos, sic ille ma-

nus, sic ora ferebat A.

3, 490. torfit A. 4, 220.

voluit A. 4, 363. fessos

furare labori A. 5, 845.

tuendo expleri. A. 8,

266. conuertere A. 11,

745. premere A. 9, 487.

reicere A. 10, 473. pro-

tendere A. 12, 930. ocu-

lis, praediscere G. 2,

255. oculis adflare ho-

nores A. 1, 591. hauri-

re ignem A. 4, 661. no-

ctem

I N D E X.

- Item accipere* A. 4, 530.
Se signari oculis A. 12, 3.
Oeagrius Hebrus G. 4, 524.
Oebalia G. 4, 125.
Oebalus A. 7, 734.
Oechaliam Hercules disiecit
 A. 8, 291.
Oenotria A. 1, 532. 3, 165.
 7, 85.
Oeta, mons E. 8, 30.
Olea pacis signum A. 7,
 154. 11, 101. uulla fere
 cultura indiget G. 2, 420.
 e femine nascitura tar-
 de crescit G. 2, 3. hie-
 me ingruente maturescit
 G. 2, 519. eius inuen-
 trix Minerva G. 1, 18.
 varia genera G. 2, 86.
Olearia mola G. 2, 519.
Oleaster G. 2, 182. inter vi-
 tes haud interferendus
 G. 2, 302.
Oleavos f. *Oliaros*, insula
 A. 2, 126.
Onagri in Italiae filius G.
 3, 409.
Onytes A. 12, 514.
Opheltes A. 9, 201.
Opis, nymphe G. 4, 343.
 comes Dianae A. 11,
 532. Arruntem occidit
 A. 11, 836.
Oraculum Apollinis perpe-
 ram intellectum ab An-
 chisa A. 3, 90. 102. 180.
Oratores Aeneae ad Lati-
 num A. 7, 152.
Orchades, olearum genus
 G. 2, 86.
Oreades, montium nym-
 phae A. 1, 500.
Orestes Pyrrhum interimit
 A. 3, 330. Furiis agita-
 tus A. 4, 471.
Orion A. 1, 535. 3, 517. 4,
 52. 7, 719. 10, 763.
Orithyia, Erechthei f. G.
 4, 463. A. 12, 83.
Ornus G. 2, 71. alta A. 10,
 766. 2, 626. sterilis G. 2,
 111.
Ornytus A. 11, 677.
Orodes A. 10, 732.
Orentos A. 1, 113. 220. 6,
 334.
Orpheus Tracius E. 4, 55.
 in filius E. 8, 56. eius et
 Eurydices fabula G. 4,
 454. A. 6, 119. lyricen
 in locis inferis A. 6, 645.
Orses A. 10, 748.
Orsilochus A. 11, 636.
Ortygia, insula A. 3, 124.
 143. 694.
Ortygius A. 9, 573.
Os honestum Bacchi G. 4,
 232. ore iactare manipulos
 G. 1, 399. spumas aget.
 G. 3, 202. cruento fre-
 met A. 1, 290. ore ro-
 seo A. 2, 593. enitet
 egregio A. 4, 150. ore
 fremebant A. 5, 385. pla-
 cido edidit. A. 7, 194.
 rabido addidit A. 7, 194.
 fudit loquelas A. 5, 642.
 cruento petit terram A.
 10, 489. momordit hu-
 mum A. 11, 418. ora
 sint mihi centum G. 2,
 43. tristitia torquebit G. 2,
 246. horrenda sumunt
 G. 2, 382. per ora virum
 volitare. G. 3, 9. pallen-
 tia morientis A. 10, 821.
 spumantia equorum A.
 12, 652.
Oscorum manus A. 7, 730.
Osinius A. 10, 655.
Osiris A. 12, 458.
Ossa, mons G. 1, 281.
Ostrum Tyrium G. 3, 17.
 Sarranum G. 2, 506.
Othrys,

INDEX.

Othrys, mons Thessaliae
A. 7, 675.
Ouium cura et natura G. 3,
94. sq. morbi 441.

P

Pachynum, promontorium
a. 3, 429. 690. 7, 289.
Pactolus, fl. a. 10, 142.
Padus, fl. G. 2, 452. a. 9,
680. cyncorum copia ce-
lebris a. 11, 457.
Padusa, vnum ex Padi
ostiis a. 11, 457.
Paean, hymnus a. 6, 657.
10, 733.
Paeon, cognomen Apolli-
nis a. 7, 769. 12, 401.
Paestum, vrbs G. 4, 119.
Palaemon, pastor E. 3, 53.
Palaemon, Inous portuum
deus a. 5, 823.
Palamedes a. 2, 82.
Pales, dea E. 5, 35. G. 3,
1. 294.
Palica, vrbs, et Palico-
rum fanum A. 9, 585.
Palinurus Aeneae nauta A.
3, 202. 562. 5, 12. 833. a
Somno de naui detrusus
mari obmergitur a. 5,
857. apud inferos ab Ae-
nea conuentus A. 6,
337 sq.
Paliurus, fruticis genus E.
5, 39.
Palladium a. 2, 172. abla-
tum a. 2, 164. 9, 150.
Pallanteum, a. 8, 54. 341.
9, 196.
Pallas, Euandri f. a. 8,
104. Aeneam benigne ex-
cipit a. 8, 121. auxilia
ducit a. 8, 514. Arcades
equites ad pugnam hor-
tatur a. 10, 362. a Tur-
no interimitur a. 10, 479.
corpus humandum con-

ceditur Arcadibus a. 10,
491. ab Aenea ad Euan-
dri urbem remittitur a.
11, 59. ibi excipitur et
crematur a. 11, 139. sqq.
Pallas v. Minerva.
Pallene G. 4, 391.
Pallidus orcus G. 1, 277.
pallida aurora G. 1, 446.
morte futura a. 4, 644.
pallida fame a. 3, 217.
Tabo a. 8, 197. regna
a. 8, 245.
Palma ardua G. 2, 67. O-
lympica G. 3, 49.
Palmes agit se laetus ad
auras G. 2, 364. in pal-
mite laeto turgent E.
7, 48.
Palmus a. 10, 697.
Pampinatio G. 2, 362.
Pan E. 2, 32. G. 1, 17. E.
4, 59. Lunam fefellit G.
3, 391.
Panacea, herba odorifera
a. 12, 419.
Panchae tura G. 2, 139.
4, 379.
Pandarus et Bitias a. 9,
672. a Turno interimun-
tur 735.
Pangaea, Thraciae mons
G. 4, 462.
Panis conficiendi ratio a.
1, 177. G. 1, 267. pla-
centae pro panibus a. 7,
109.
Panopea G. 1, 436. a. 5,
240. 825.
Panopes a. 5, 300.
Pantagias, fl. a. 3, 689.
Panthus, Apollinis sacer-
dos a. 2, 318. interimi-
tur a. 2, 429.
Papauer Cereale G. 1, 212.
quando ferendum *ibid.*
soporiferum G. 1, 78. a.
4, 486.

Pnehos,

I N D E X.

- Paphos**, Veneri sacra a. 1, 415. 10, 51. 86.
- Paphiae** myrtus G. 2, 64.
- Parcae** E. 4, 47. a. 1, 22. 5, 789. 9, 107. 10, 815. 12, 150.
- Pasco**. Pascentur in aethere cerui E. 1, 60. pascit animum prospectus G. 2, 285. poscuntur ignes G. 2, 432. flammam circum tempora pasci. a. 2, 684. pascere crinem a. 7, 391. spes inanes a. 10, 627. gramina coluber a. 2, 471. pascentem cycnos campum. g. 2, 199.
- Patior** patietur humus rastros E. 4, 40. patiens operum iuventus G. 2, 472. patiens vomeris G. 2, 223.
- Paris**, pastor E. 2, 61. mollis a. 4, 215. fortis a. 5, 370. causa excidii Troiae a. 7, 321. raptor Helenae a. 7, 363. iudex inter deas a. 1, 26. Achillem interfecit a. 6, 57. ab Hecuba eadem nocte natus, qua Mimas a. 10, 702.
- Parnassus**, mons E. 10, 11. 6, 29. G. 3, 291.
- Paros**, insula a. 3, 126.
- Parthenii** saltus E. 10, 57.
- Parthenius** a. 10, 748.
- Parthenope**, Neapolis, Virgilium aluit G. 4, 564.
- Parthenopaeus** a. 6, 480.
- Parthi** F. 1, 63. G. 4, 211. a. 7, 606. leues G. 4, 314. fuga fidentes, versisque sagittis venenatis vtuntur a. 12, 857.
- Pascua**, quae optima G. 2, 195.
- Pasiphaes** amor in taurum E. 6, 46 sq. a. 6, 25.
- Parco**. parcite procedere. E. 3, 94. parcebant flatibus Euri G. 2, 339. parce metu a. 1, 257. parcere subiectis. a. 6, 854.
- Patauium** condidit Antenor a. 1, 247.
- Patrii** Dii G. 1, 498. a. 2, 702. 9, 247.
- Patron** a. 5, 298.
- Pauoris** descriptio a. 3, 47. 11, 806.
- Pausia**, olearum genus G. 2, 86.
- Pecorum** cura G. 3, 286 sq. morbi 440. sq.
- Pedatio** G. 2, 358.
- Pegasus** a Camilla interfectus a. 11, 670.
- Pelethronii** Lapithae G. 3, 115.
- Pelias** e Troianis a. 2, 435.
- Pelion**, mons G. 1, 281. 3, 94.
- Pellaeus**, h. Macedonicus Canopus G. 4, 287.
- Pelodes**, portus a. 3, 292.
- Pelops** humero insignis eburno G. 3, 7.
- Pelorus**, promont. a. 3, 411.
- Peltae** lunatae Amazonum a. 1, 490.
- Penates** Troiae a. 2, 293. 5, 62. 632. 7, 121. 9, 258. Aeneas asportauit a. 2, 293. 717. 8, 12. eidem per somnum apparent a. 3, 148. 173. 264. Sacrum iis factum a. 8, 542.
- Pendeo**. Nubila pendent G. 1, 214. pendent nati circum oscula G. 2, 523. palearia pendent G. 3, 53. summo in fluctu. a. 1, 106.

I N D E X.

- 1*, 106. amplexu, colloque a. 1, 715. narrantis ab ore a. 4, 79. in verbera pendere a. 5, 147. pependit ramo examen. a. 7, 67. pendent vbera circum pueros a. 8, 632. pendentia pumice tecta G. 4, 374 pendentibus scopulis.
Peneia Tempe G. 4, 317.
Peneleus a. 2, 425.
Peneus, fl. G. 4, 355.
Penthesilea a. 1, 491. 11, 662.
Pentheus a. 4, 469.
Peplum Mineruae a. 1, 480.
Peridia a. 12, 515.
Periphas a. 2, 476.
Persis pharetrata G. 4, 290.
Pestis descriptio a. 3, 135. pecudum G. 3, 478.
Petilia, vrbs a. 3, 402.
Phaeacum arces a. 3, 291.
Phaedra a. 6, 445.
Phaëthontis equi a. 5, 105. sorores in alnos mutatae E. 6, 62. Cycnus in olorem a. 10, 189.
Phalarica, hastae genus a. 9, 705.
Phaleris a. 9, 762.
Phanaeus, mons G. 2, 98.
Pharus a. 10, 322.
Phasis G. 4, 367.
Phegeus a. 9, 765. 12, 371.
Pheneus a. 8, 165.
Pheres ab Halefo interfectus a. 10, 413.
Philippi G. 1, 489.
Philyrides, Chiron G. 3, 550.
Philoctetes a. 3, 402.
Philomela E. 6, 79. G. 4, 512.
Philosophiae ac naturae studium iucundissimum G. 2, 475. 490.
Phinei domus, ex qua Harpyiae expulsae a. 3, 212.
Phlegethon, Tartareus fl. a. 6, 551.
Phlegyas, apud inferos a. 6, 618.
Phoenix, Graecus a. 2, 762.
Pholoe, serua a. 5, 285.
Pholus, Centaurus G. 2, 456. a. 8, 294.
Phorbas a. 5, 842.
Phorcus, deus marinus a. 5, 240. 824.
Phorci septem filii a. 10, 328.
Phthia, regio et vrbs a. 1, 284.
Phyllis E. 3, 76. 5, 10. 7, 63. 10, 41.
Phyllidoce, Nympha G. 4, 336.
Picus, Fauni pater a. 7, 48. eius statua et mutatio in picum a. 7, 187.
Pilenta mollia a. 8, 666.
Pilumnus Deus a. 9, 4. 10, 76.
Pinaria domus a. 8, 270.
Pingo. pingit vaccinia caltha E. 2, 50. pictus acuchlamydem a. 9, 582. picta croco et murice vestis. a. 9, 614. pictum acantho velamen. a. 7, 711. pictae volueres G. 3, 243. picti Geloni G. 2, 115. pictae puppes a. 5, 663. pelles G. 4, 342. arma a. 8, 588.
Pinguis caseus E. 1, 35. hostia a. 11, 740. pingue solum G. 1, 64. oleum a. 6, 274. pingui fimo. G. 1, 80. pinguis arista G. 1, 8. taedae pingues E. 7, 49. verberinae E. 8, 65. pinguia dumeta G. 1, 14. pabula G. 1.

I N D E X.

- G.* 1, 87. exta *G.* 2, 396.
Piorum sedes apud inferos a. 6, 637.
Pirithous, Thesei amicus a. 6, 393. 601.
Pisa, vrbs *G.* 3, 180. a. 10, 179.
Piscatio *G.* 1, 141. *Pisces* pestilenti morbo vexantur *G.* 3, 541.
Pix Idaea *G.* 3, 450. 4, 41. *Narycia* *G.* 2, 438. picea nigranti obscurus a. 9, 87. piceae procumbunt a. 6, 180. piceum lumen a. 9, 75. flumen a. 9, 813. caligine *G.* 2, 309.
Placentae pro panibus a. 7, 109.
Platanus sterilis *G.* 2, 70. umbrosa *G.* 4, 146.
Pleiadum ortus et occasus *G.* 1, 221. 4, 233.
Plemmyrium, promont. a. 3, 693.
Plurimus Iupiter *E.* 7, 60. oleaster *G.* 2, 183. vrbi imminet. a. 1, 419. amnis a. 6, 659. plurima nux *G.* 1, 187. auro fluxit *G.* 2, 166. montis imago a. 5, 250. mento canities a. 6, 299.
Pluto, Dis ater a. 6, 127. eius regia a. 6, 541. 630. nocturna sacrificia a. 6, 252.
Pocula coronata a. 1, 724. 3, 525.
Politis Priami filii caedes a. 2, 526.
Poli arctici et antarctici descriptio *G.* 1, 242.
Pollio *E.* 3, 84.
Pollucis equus Cyllarus *G.* 3, 89. eius et Caistoris moriendi vices a. 6, 121.
Polydorus Priami filius confossus telis, quae in arbores excreuerunt a. 3, 22. 45. 49. in eius honorem inferiae a. 3, 62.
Polymnestor auarus Polydorum obtruncat a. 3, 49.
Polyphemus, Cyclops a. 3, 641. 655.
Polypoetes, l. melius Polyphoetes a. 6, 484.
Pometii, quorum vrbs Suefa Pometia a. 6, 776.
Pontica venena *E.* 8, 95. castorea *G.* 1, 58.
Populonia, vrbs a. 10, 172.
Populus, arbor Herculi sacra *E.* 7, 61. 9, 41. a. 8, 276.
Porfenna a. 8, 646.
Portenta a. 1, 441. 7, 58.
Portunus, Deus a. 5, 241.
Possumus non omnia omnes. *E.* 8, 64. quid Troes potuere? a. 1, 232. quis fallere possit amantem? a. 4, 296. Num capti potuere capi. a. 7, 295.
Potitius, Herenlis sacerdos a. 8, 269.
Potniae, Boeotiae vicus, in quo Glauci equi *G.* 3, 267.
Praeneste 1. 7, 678. 8, 561.
Praesugia v. Prognostica.
Priamus, Politis f. a. 5, 564.
Priamus, Laomedontis f., Salaminem et Arcadium adiit a. 8, 157. eius regia expugnatur a. 2, 479. Sinonem benigne excipit a. 2, 146. fata extrema a. 2, 506. 533. 547. filiae et nurus a. 2, 501.
Priapi signum in hortis *G.* 4, 110.
Pristis,

I N D E X.

Pristis, navis a. 5, 116. 218.
Priuernus interimitur a. 9,
 576. *Priuernum*, vrbs
 a. 11, 540.

Procas, Albanorum rex a.
 6, 767.

Prochyta, insula a. 9, 715.

Procne G. 4, 15.

Procris a. 6, 445.

Procumbo procumbit cul-
 mus aristis G. 1, 111. pro-
 cumbunt, postes a. 2,
 493. procumbit humibos.
 a. 5, 481. procubuit pon-
 dere turris a. 9, 541.

Procurro. procurrens gur-
 gite pontus a. 11, 624.
 procurrentibus faxis a.
 5, 204.

Prodigium a. 3, 26. 5, 522.
 in Ascanio a. 2, 680.
 nuptiarum inauspicata-
 rum a. 4, 166. prodigia
 post Iulii Caesaris cae-
 dem G. 1, 466.

Prognostica pluuiarum G.
 1, 370. serenitatis G- 1,
 393.

Proeti filiae in vefaniam
 actae E. 6, 48.

Promethei furtum E. 6, 42.

Promolus a. 9, 574.

Prorumpo. Prorumpit ad
 aethera nubem a. 3, 572.
 proruptus corpore fugor
 a. 7, 459. proruptum ma-
 re a. 1, 246.

Proscindo. proscindere iu-
 uencis terram G. 2, 237.
 procisso aequore G. 1,
 97.

Proscenium, ante scenam
 G. 2, 381.

Proserpina matrem sequi
 noluit G. 1, 39. moritu-
 ram Didonem, crine ab-
 scisso, diis inferis con-
 secrat a. 4, 698. ei fa-

ceramus aureus a, 6,
 138. 142. 636. et steri-
 lis vacca mactatur a. 6,
 251. seruat limen patrum
 a. 6, 402.

Prosequor pascua versu G-
 3, 340. prosequitur ven-
 tus euntes a. 3, 130. di-
 ctis natum a. 6, 899. o-
 mine euntem a. 12, 73.

Protei variae formae et va-
 ticinium G. 4, 387. co-
 lumnarum, pro extremis
 terrae plagis a. 11, 262.

Prytanis a. 9, 767.

Psythia vitis G. 2, 93. 4,
 269.

Pugilatus a. 5, 362. 426.

Pulcritudo Aeneae. a. 1,
 596. Lauinae. a. 12, 67,
 pulcram mortem G. 4,
 218, pulcrior alter non
 fuit a. 7, 649. pulcerri-
 mus ante omnes a. 4,
 141.

Putatio vitium G. 2, 362.
 407. 417.

Pygmalion a. 1, 346.

Pyraemon, vnus ex Vul-
 cani famulis a. 8. 425.

Pyrgi, vrbs a. 10, 184.

Pyrgo, Priami natorum nu-
 trix a. 5, 645.

Pyrrhae lapides E. 6, 41.

Pyrrhus v. Neoptolemus.

Q

Quadrigas inuenit Erich-
 thonius G. 3, 113.

Quatio. Quatit fues tussis
 G. 3, 496. membra hor-
 ror. a. 3, 30. clangori-
 bus alas. a. 3, 226. ar-
 ctus anhelitus a. 5, 200.
 Sontes flagello Tisipho-
 ne. a. 6, 571. vngula
 campum a. 8, 596. aura
 Cristam. a. 12, 370. quas-
 sabat

INDEX.

fabat pinum a. 9, 521.
quassans lilia filuanus E.
 10, 25. *quassatae* rates
 a. 4, 52.

Quercens a. 9, 684.

Quercus Ioui sacra G. 3,
 332. *Dodonaea* G. 1, 149.
 2, 16. 67. *quercubus* conf.
Pandarus et *Bitias*. a. 9,
 679. item *Cyclopes*. a. 3,
 679. *immotae* a. 4, 441.

Quirinus, *Augustus* G. 3,
 27. *Romulus* a. 1, 292.

R

Radii, *olearum* genus G.
 2, 86.

Ramus aureus a. 6, 136.

Ranae, tempestatis indices
 G. 1, 378. *loquaces* G. 3,
 431.

Rapo *Parthenium* obtrun-
 cat a. 10, 748.

Raucum murmur G. 1, 108.
raucae *palumbes* E. 1,
 58. *rauca* *fluenta* a. 6,
 327. *raucae* *cicadae* E.
 2, 13.

Recedo. recessit domus ar-
 boribus a. 2, 300. *vita*
in ventos a. 4, 705.

Prosequor *poscua* *versu* G.
 3, 340. *prosequitur* *ven-*
tus euntes a. 3, 130. *di-*
ctis natum a. 6, 899.
omine euntem a. 12, 73.

Remulus, *Numanus* a. 9,
 592. 633. *alius* a. 9, 360.

Remus G. 2, 532. a. 1, 273.
 292. *Alius Remus* *interi-*
mitur a. 9, 330.

Rhadamanthus, *iudex in-*
ferorum a. 6, 566.

Rhaeticum *vinum* G. 2, 95.

Rhamnes *interficitur* a. 9,
 324. 359. 452.

Rhea *Silvia*, *quam Mars*

compressit a. 1, 274. 6,
 779. 7, 659. 8, 630.

Rhenus, fl. *bicornis* a. 8,
 727.

Rhesus, *Thracum ductor*
 G. 4, 462. a. 1, 469.

Rhipaei *montes* G. 1, 240.
 3, 382. 4, 518.

Rhodope *mon* E. 6, 30. G.
 1, 332. 3, 351. 4, 461

Rhoetus, *Centaurus* G. 2,
 456.

Rhoetus, *Rutulus* a. 9, 344.

Rhoetus, *Marforum rex* a.
 10, 388.

Rhoeteae *orae* a. 3, 108.

Rhoeteia a. 5, 646. *Rhoe-*
teius ductor a. 12, 456.

Rhoeteum *littus* a. 6,
 505.

Rhombus, *quo pueri lu-*
dunt a. 7, 378.

Rident *nunc omnia*. E. 7,
 55. *risit Cytherea dolis*
reptis a. 4, 128. *riden-*
ti fundit munuscula. E.
 4, 20.

Riget *harba glacie* a. 4, 251.
rigebant plumbo terga.
 a. 5, 405. *rigens auro*
palla a. 1, 648. *rigor fer-*
ri G. 1, 143. *rigescunt ve-*
stes G. 3, 363. *rigidus*
ensis. G. 1, 509. *rigidae*
quercus E. 6, 28.

Rimantur *prata volucres*
 G. 1, 384. *terram rostris*
 G. 3, 534. *rimanti quod*
cuique repertum a. 7,
 508.

Ripheus a. 2, 339. *interi-*
mitur a. 2, 426.

Regus *exstructus* a. 6, 177.
 214. 11, 184.

Roma, *septicollis* G. 2,
 535. a *Gallis obseffa* a. 8,
 655.

Romani *unde dicti* a. 1, 277.
 eorum

INDEX.

- eorum reges a. 6, 778.
 8, 626. imperium a. 1,
 335. G. 2, 534.
Romulus G. 1, 497. a. 1,
 276. 8, 342. 654.
Ros marinus G. 2, 213.
Rubent prata coloribus G.
 4, 306. rubet vento Phoe-
 be G. 1, 431. rubens sua-
 ue hyacinthus E. 3, 63.
 rubescit radiis mare a. 7,
 25. corna prunis G. 2,
 34.
Rubus asper E. 3, 89. hor-
 rens G. 3, 315.
Rufrae, vrbs a. 7, 739.
Ruo. Reuunt omnia in pe-
 ius G. 1, 200. ruit aether
 G. 1, 324. ver G. 1, 113.
 aequore turbo G. 3, 470.
 spumas aere a. 1, 35.
 Oceano nox a. 2, 250.
 a culmine Troia a. 2,
 290. de montibus amnis
 a. 4, 164. ruens septem
 in ora Nilus. G. 4, 292.
Rumpo. rumpuntur ilia Co-
 dro E. 7, 26. ruperunt
 horrea messes G. 1, 49.
 arbuta eicadae G. 3, 328.
 ruptis fornacibus G. 1,
 472.
Rustica numina, quibus fe-
 storum sollennia habita
 G. 2, 527. rusticae vitae
 laudes G. 2, 458. 475.
 486.
Ruscus, virgulti genus E.
 7, 42. G. 2, 413.
Rutuli a Turno adducti a.
 7, 795.
- S
- Sabaei* A. 8, 706. *Sabaeum*
 tus A. 1, 416. G. 1, 57.
 2, 117.
Sabella mater A. 8, 510. pu-
- bes G. 2, 167. *Sabellum*
 veru a. 7, 665.
Sabellicus fus G. 3, 255.
Sabinae raptae a. 8, 635.
Sabini G. 2, 532. A. 7, 706.
 709.
Sabinus pater a. 7, 178.
Saburra G. 4, 195.
Saces A. 12, 651.
Sacra rustica E. 5, 65. G. 2,
 527. *Sacrum* Herculis a.
 8, 268. nocturna A. 6,
 252. *Sacrorum* ritus a. 2,
 132. 8, 171. 542. tibici-
 nes Etrusci adhiberi so-
 lebant G. 2, 193.
Sacranae acies a. 7, 796.
Sacrator a. 10, 747.
Sagaris A. 5, 263. 9, 575.
Sagittariorum certamen A.
 5, 485.
Salamin A. 8, 158.
Salentini campi a. 3, 400.
Salii a. 8, 285. 663.
Salius a. 5, 298. et al. 10,
 753.
Salmoneus a. 6, 585.
Saltatio a. 6, 644. armata
 A. 5, 548. *Saliorum* cum
 hymno a. 8, 285. incon-
 dita messorum G. 1, 350.
Same a. 3, 271.
Samothraeia a. 7, 208.
Samus a. 1, 16.
Sandyx, coloris genus E.
 4, 45.
Sardoae herbae E. 7, 41.
Sarnus, fl. a. 7, 738.
Sarpedon a. 1, 104. 9, 697.
 10, 125.
Sarranus inuenis a. 9, 335.
 454.
Sarranum ostrum G. 2,
 506.
Sarrastes populi a. 7, 738.
Saticulus a. 7, 729.
Saturae palus a. 7, 801.
Saturum Tarentum G. 2,
 197.
- T

I N D E X.

197. *Saturus* color G. 4, 335. *Satura* praesepia g. 3, 214. *Saturare* opes cytiso E. 10, 30. *Sola* fimmo G. 1, 80. *Saturata* necdum dolorem a. 5, 608.
- Saturnus* g. 2, 538. 93. a. 7, 180. 8, 319. 357. *stella* G. 1, 336.
- Saturnia* tellus g. 2, 173 et al. arx, vel Ianiculum a. 8, 357.
- Saturnia* Iuno a. 1, 23. et al.
- Saturnius* pater a. 4, 372.
- Neptunus* a. 5, 799.
- Satyri* saltantes E. 5, 73.
- Saxum* e vertice montis ruens a. 12, 684. immotum *Fluctibus*. a. 7, 586. 10, 693. *Saxo* conf. *per* tinax animus. a. 6, 471.
- Saxa* vocant aras a. 1. 109. *pulsata* audimus a. 3, 555. *coeca* timens a. 5, 165.
- Scalae* portae a. 2, 612. 3, 351.
- Scilla* G. 3, 451.
- Scindo*. *Scindimus* aequor ferro g. 1, 50. lignum cuneis g. 1, 144. *scindit* sese vnda in sinus reductos g. 4, 420. se nubes a. 1, 587. *scinditur* vulgus studia in contraria a. 2, 38. *scindendum* solum g. 2, 399.
- Scintillam* excudit filici a. 1, 174. *Scintillat* oleum testa g. 1, 392.
- Scipiadae* g. 2, 170. a. 6, 844.
- Scorpius* g. 1, 35.
- Scrobes* vitibus quales faciendi g. 2, 259. 288.
- Scylaceum* a. 3, 553.
- Scylla*, auis g. 1, 405. *Nisi* f. E. 6, 74. *monstrum* a. 3, 420. 432. 684. 7, 302. vnde *Scyllaea* rabies a. 1, 200. *navis* a. 5, 122.
- Scyllae* biformes a. 6, 286.
- Scyria* pubes a. 2, 477.
- Scythia* E. 1, 66. g. 1, 240.
- Scythiae* hiemes g. 3, 197. gentes 349.
- Sebethis*, *Nympha* a. 7, 734.
- Seco*. *Secat* glacies plantas E. 10, 49. *aethera* peninis g. 1, 406. *secuerunt* corpora vepres g. 3, 444. *fluctus* aquilone a. 5, 2.
- Seculum* aureum E. 4. a. 8, 324. *ferreum* a. 8, 326.
- Selinus* palmosa a. 3, 705.
- Semiuir* *Phryx* a. 12, 99. *comitatus* 4, 215.
- Senecta* a. 5, 395. *Senectae* inopi metuens g. 1, 186. *turpi* ignosce g. 3, 96. *Senecta* tardante gelidus. a. 5, 395. *Senectus* tristis subit. g. 3, 67.
- Sentio*. *Sensit* solem seges, G. 1, 48. *Sensere* alnos fluvii. g. 1, 136. *truncos* poma g. 2, 426. *sensit* emissam hiemem *Neptunus* a. 1, 125..
- Septmerio* g. 3, 381.
- Sequestra* pace a. 11, 133.
- Seres* Indiae g. 2, 121.
- Sereustus* a. 1, 611. et al.
- Sergestus* a. 1, 510 et al.
- Sergia* domus a. 5, 121.
- Serpentes* pestilenti morbo vexantur g. 3, 544. per eos genii adumbrantur a. 5, 84. 95. ab aquila rapiuntur a. 11, 751. duo *Laocoontis* filios elidunt a. 2, 203. et in *Minervae* templum fugiunt a. 2, 225. verno tem.

INDEX

- tempore pelle exutus. a. 2, 471. serpens occidet E. 4, 24. amplexus implicat a. 2, 214.
Serpyllum, herba E. 2, 11. G. 4, 31.
Serranus A. 6, 844.
Seuerus mons a. 7, 713.
Sibylla E. 4, 4. a. 3, 452. 5, 735. 6, 10. 44. 98. 176. 236. 538. 666. 752. 897.
Sicani a. 5, 293. 7, 795. 8, 328. *Sicani* fluctus E. 10, 4. portus a. 5, 24. fines a. 11, 317. *Sicania* a. 1. 557. *Sicanus* finus a. 3, 692. *Sicanium* latus 8, 416.
Sicelides Musae E. 4, 1.
Sichaeus a. 1, 347 sq. 4, 20. 502. 532. 632. 6, 474.
Sicula tellus a. 1, 34. ora 3, 410. *Sicula* arua a. 5, 702. *Siculae* regiones a. 1, 547. vndae 3, 696. *Siculi* montes E. 2, 21. *Siculus* pastor E. 10, 51. *Siculum* latus a. 3, 418. *Pachynum* 7, 289.
Sicyonia bacca G. 2, 519.
Sidera montibus oriuntur et occidunt a. 2, 301. eorum ortus et occasus sunt seruandi agricolis G. 1, 204 et nautis a. 3, 515.
Sidicina aequora a. 7, 727.
Sidon a. 1, 619. *Sidonia* Dido a. 1, 446. 613. 9, 266. 11, 74. vrbs a. 1, 608. 4, 545. chlamys a. 4, 137. *Sidoniae* opes a. 4, 75. *Sidonii* patres a. 4, 683. *Sidonius* equus a. 5, 571.
Sigea freta a. 2, 312. *Sigei* campi a. 7, 294.
Sila a. 12, 715.
- Silarus* g. 3, 146.
Silenus E. 6, 14.
Silet aequor E. 9, 57. *Silentes* luci g. 1, 476. *Silentum* consilium a. 6, 432. *Silentia* per amica lunae a. 2, 255. ipsa terrent a. 2, 755. fida facris a. 3, 112.
Siler g. 2, 12.
Siliqua g. 1, 74. 195.
Siluae descriptio a. 9, 381.
Siluanus E. 10, 24. g. 1, 20. 2, 494. a. 8, 600.
Silua a. 7, 487. 503.
Siluius a. 6, 763. 769.
Simois a. 1, 100. 618. 3, 302. 5, 261. 634. 803. 6, 88. 10, 60. 11, 257.
Sinon a. 2, 79. 195. 259. 329.
Sirenium scopuli a. 5, 864.
Sirius g. 4, 425. a. 3, 141. 10, 273.
Sithoniae niues E. 10, 66.
Sol, nuntius tempestatum g. 1, 441. serenitatis g. 1, 458. et bellorum g. 1, 464. *Solis* defectus g. 2, 478. *Sol* aureus regit orbem. g. 1, 231. decedens duplicat umbras E. 2, 67. discutit umbras g. 3, 357. accendit aestus g. 4, 401. igneus haurit orbem g. 4, 426. iungit equos a. 1, 568. circumuoluitur annum. a. 3, 284. *Solis* labores a. 1, 742. *Sole* noua irrorat g. 1, 288. sub alio iacet g. 2, 512. *Soles* condere cantando E. 9, 52. properant se tingere g. 2, 481. *Solibus* maturis coquit. g. 1, 66.
Solum frumentis idoneum G. 2, 203. optimum 217.

INDEX.

- foli** cuiuscunque notae ac criteria 226. varia indoles ac natura 177.
- Samni** periphrasis a. 4, 522. 8, 26. sedes ante Tartarum a. 6, 278. 390 in ulmo a. 6, 283. duae portae a. 6, 894. Somnus Deus Palinurum in mare praecipitat a. 5, 838. Somnus condit lumina G. 4, 496. Somno sepultus a. 2, 265. Sopitus a. 1, 680. excutior a. 2, 302. dulci dulinat lumina a. 4, 185. lenibat curas a. 4, 527. Somnum suadent sidera a. 2, 9. in somnis venit imago a. 1, 353.
- Sono** Sonant carmina rupes E. 5, 64. amnes mugitibus g. 3, 555. vox hominem a. 1, 328. sonuerunt aethere nimbi a. 2, 113. tela humeris a. 4, 149. Sonat icta securibus illex a. 6, 180. Sonans pelagus a. 1, 245. Silua g. 1, 76.
- Sophocleus** cothurnus E. 8, 10.
- Soraete** a. 7, 696. 11, 785.
- Spadix** g. 3, 82.
- Sparta** g. 3, 405. a. 2, 577. 10, 92. Spartana virgo a. 1, 316.
- Sparus** a. 11, 682.
- Spelunca** Sibyllae a. 6, 11. 42. Auerno imminens a. 6, 237.
- Sperchius** g. 2, 487.
- Spes** fuscitat iras. a. 10, 263. Spes victis nullam sperare salutem. a. 2, 354. Spem gregis relinquit E. 1, 15. Spem anni credere terrae g. 1, 224. Spem gentis educunt g. 4, 162. vultu simulat a. 1, 209. spes discite vestras a. 3, 100.
- Spinus** pruna ferens g. 4, 145.
- Spio** g. 4, 338. a. 5, 826.
- Spiro** Spirat crinibus aura. g. 4, 411. Di spirate fecundi a. 3, 529. spirantes grauitur thymbrae g. 4, 31. spirantes narius ignem g. 2, 140. spirantia signa g. 334. exta a. 4, 64. freta g. 1, 327.
- Sporades** a. 3, 127.
- Stella**, viae dux a. 2, 693. stellae cadentes G. 1, 365. a. 2, 693.
- Stellio**, animal g. 4, 242.
- Steropes**, Cyclops a. 8, 425.
- Sthenelus**, dux Graecorum a. 2, 261.
- Sthenelus**, Rutulus a. 10, 388.
- Stimicon** E. 5, 55.
- Stina**, manica G. 1, 174.
- Sto**. Stat placidum ventis mare. E. 2, 26. Stabis de marmore tota E. 7, 32. Stat fortuna domus g. 4, 209. in aescanio cura a. 1, 646. Stat gratia facti a. 4, 539.
- Strido**. stridit vndis mare g. 4, 262. foribus cardo a. 1, 449. sub pectore vulnus a. 4, 689. aquilone procella a. 1, 102. stridentia aera g. 4, 172. pennis animalia g. 4, 310. stridentibus alis a. 1, 397. Stridula cornus a. 12, 267. Stridor rudentum a. 1, 57.
- Strophades**, insulae a. 3, 209.
- Strymon**, fl. G. 4, 508.
- Stry-**

INDEX.

Strymoniae grues g. 1, 120.
Strymonius ensis a. 10, 414.

Styx g. 1, 243. 3, 551. 4, 480. 506. a. 3, 235. 6, 134. 369. 374. 385. 391. 439. iusiurandum deorum a. 6, 323. 10, 113.

Sucro, *Rutulus* a. 12, 505.

Succus subducitur pecori E. 3, 6. venit in herbas g. 1, 90. succos oblita priores. g. 2, 59.

Sudo. Sudant mella quercus E. 4, 30. electra myricae E. 8, 54. humore lacunae g. 1, 117. aera g. 1, 480. sanguine litus. a. 2, 582. ligno passama g. 2, 118.

Subno interficitur a. 9, 412. eius quatuor filii a. 10, 517.

Surculus g. 2, 28. 62.

Surgo. Surgit gens aurea mundo E. 4, 9. animo sententia a. 1, 582. surgere incipiunt filuae E. 6, 39. surgunt messes g. 1, 161. moenia a. 1, 437. aequora a. 3, 136. surgens tractu eodem oleaster g. 2, 182. vallibus imber g. 1, 374. bellum a. 4, 43. herba g. 4, 12. ventus g. 1, 156.

Sus alba sedem vrbi Albae condendae designavit a. 3, 389. 8, 42. 81. Sabellicus g. 3, 255. suum morbus, angina g. 3, 497.

Symaethus, fl. a. 9, 584.

Syracosius versus E. 6, 1.

Syria pira g. 2, 88.

Syrtes a. 1, 146. 4, 41. 6, 60. Gaetulae a. 5, 51.

T

Taburnus, mons g. 2, 38. a. 12, 715.

Taceo. Tacet omnis ager a. 4, 525. tacentia nocte loca. a. 6, 265. *tacita* luna a. 2, 255. *tacitis* luminibus. a. 4, 364.

Taeuariae fauces g. 4, 467.

Tagus, *Rutulus* a. 9, 418.

Talaria Mercurii a. 4, 239.

Talos a. 12, 513.

Talpa oculis capti g. 1, 183.

Tanager, fl. g. 3, 151.

Tanais, fl. g. 4, 517.

Tanetes picti a. 7, 277. alti a. 9, 325.

Tapsus, insula a. 3, 689.

Tarchon, *Tyrrhenus* a. 8, 506. 603. 10, 153. 290. 302. 11, 127. 746. 757.

Tarentum g. 2, 197. *Herculeum* a. 3, 551.

Tarpeia, arx a. 8, 347. 652. *Camillae* comes a. 11, 656.

Tarquinius Superbus a. 6, 818. 8, 646.

Tarquitus a. 10, 550.

Tartarea vox a. 7, 514.

Tartareae sedes a. 8, 667.

forores a. 7, 328. *Tartareus* Acheron a. 6, 295.

custos a. 6, 395.

Tatius senex a. 8, 638.

Taurorum pugna g. 3, 217. a. 12, 715. niueorum usus in sacris Iunonis g. 3, 531. eos domandi ratio g. 3, 163.

Taxus *Cyrnea* E. 9, 30. amat frigora g. 2, 113. noxia G. 2, 257. 4, 47. ex eo arcus 2, g. 448.

Tayge

INDEX

- Taygete**, vna Pleiadum g. 4, 232.
- Taygetum**, mons, sub quo Bacchi templum g. 2, 488. Taygeti canes g. 3, 44.
- Tegaeus**, Pan g. 1, 13. Tegaeaea gens a. 5, 299.
- Tensis** a. 3, 459.
- Teleboae** populi a. 7, 735.
- Tela** veneno inungere. solent barbari a. 9, 773. 10, 140. 12, 857.
- Telon** a. 7, 734.
- Tellus** munuscula fundit E. 4, 19. mutauit glandem arista g. 1, 8. omnis fluctuat g. 2, 282. sollicitanda g. 2, 418. iustissima fundit humum g. 2, 460. telluri infundere sulcos E. 4, 33. tellurem exercet g. 1, 99.
- Temilla** a. 9, 576.
- Tempe** frigida g. 2, 469. Peneia g. 4, 317.
- Tempestatis** descriptio g. 1, 316. 356. a. 1, 102. 3, 192. 4, 160. 5, 8. praesagia g. 1, 370. a Neptuneo sedatur a. 1, 124.
- Tempus** fugit irreparabile. g. 2, 284. tempus tegere g. 1, 213. ineluctabile venit a. 2, 324. tempora mollissima fandi a. 4, 293.
- Tendit** ramos g. 3, 333. illa singultu g. 3, 507. ad moenia gressum a. 1, 410. iter a. 1, 656. tendunt vela noti a. 3, 268.
- Tenebat** me Galatea E. 1, 32. rura voluptas E. 5, 58. amor Daphnim E. 8, 89. tenent coelum Zonae g. 1, 233. carminamentes g. 3, 3. tenuit vos generis fiducia a. 1, 133.
- tenent vincula naues a. 1, 169. pelagus rates a. 5, 8.
- Tenedos**, insula a. 2, 21. 203. 255.
- Terebinthus** Oricia a. 10, 136.
- Tereus** in vpupam E. 6, 78.
- Tereus** a Camilla occisus a. 11, 675.
- Tero**. teret area culmos g. 1, 192. area fruges g. 1, 298. calum calce a. 5, 524. aeuum ferro a. 9, 609. Triuiffe labellum calamo E. 2, 34. teritur bacca trapetis. g. 2, 519. terit iter formica g. 1, 380. Tritura magna veniet. g. 1, 190.
- Terra**. pinguis optima frumentis. g. 2, 203. informis gelu iacet. maioritia colitur a. 3, 13. diues triumphis. a. 4, 37. terrae inuitae credere g. 1, 224. mandare cacumen g. 2, 29. terram vertere g. 1, 1. versari g. 1, 119. infectari g. 1, 155. aratro moliri g. 1, 494. iuuenis proscindere g. 2, 237. dimouere aratro g. 2, 513. scindere g. 3, 160. rimari g. 3, 534. profubigere pede g. 3, 256. Concipit pabula g. 1, 86. segnis iacet g. 2, 45. Terrae recedunt nautis a. 3, 72. terras irrorat Eous g. 1, 288. graues inuertit g. 3, 525. tentare repostas a. 3, 364.
- Terrae** motus g. 1, 474. cf. Solum, ager.
- Testudo** scutorum a. 2, 441.
- Tethys** g. 1, 31.
- Tetrica** rupes a. 7, 713.
- Teucer** ad promont. Rhoe-teum

INDEX

- teum venit a. 3, 107 et
 ad Belum, Sidonis ac
 Tyri regem a. 1, 619.
Teuthras a. 10, 402.
Thalia, Musa E. 6, 2.
 vna Nereidum g. 4, 338.
 a. 5, 826.
Thasiae vites G. 2, 91.
Thaumanthias, Iris a. 9, 5.
Theano, Mimantis mater
 a. 10, 703.
Thebae duplices a. 4, 470.
 Thebis qui occubuerunt
 a. 6, 479.
Thermodon, fl. a. 11, 659.
Theron ab Aenea occisus
 a. 10, 312.
Therfilochus a. 6, 483.
Theseus inferos adiit a. 6,
 122. Proserpinam rapuit
 a. 6, 397. hinc in infe-
 ris saxo insidet a. 6, 617.
Thesidae g. 2, 383.
Thessandrus a. 2, 261.
Thestylis E. 2, 11.
Thetis E. 4, 41. g. 1, 399.
 a. 5, 825.
Thoas a. 2, 262. 10, 415.
Thraces quondam sub Ly-
 curgo a. 3, 14.
Thronius a. 10, 753.
Thule g. 1, 30.
Thura mittunt Sabaei g. 1,
 57. thure calent arae
 a. 1, 417. thura mascu-
 la adole. E. 8, 64. thu-
 rea dona. a. 6, 225.
Thyas, Baccha a. 4, 302.
Thybris, rex a. 8, 330.
Thybris, l. melius Thym-
 bris, Troianus a. 10, 124.
Thymber a. 10, 391.
Thymbra, herba g. 4, 31.
Thymbraeus Apollo g. 4,
 323. a. 3, 85.
Thymbraeus, Troianus a.
 12, 458.
Thymoetes a. 2, 32. 12, 364.
Thymus capitatus, apibus
 gratissimus g. 4, 112.
Thyrsis, pastor E. 7, 2. 16.
 69.
Tiberis, fl. g. 1, 499. 4,
 369. a. 1, 13. unde di-
 ctus a. 8, 330. Aeneae
 ut deus apparet in som-
 no a. 8, 26. sq.
Tibur superbum a. 7, 630.
Tiburtia moenia a. 7,
 670.
Tiburnus, l. Tiburtus, con-
 ditor Tiburis a. 7, 671.
 11, 519. 758.
Tigris, fl. E. 1, 63. naus
 cum insigni tigridis a.
 10, 166. T. Hyrcanae a.
 4, 367. currum Bacchi
 vehunt E. 5, 29.
Tilia, arbor g. 1, 173. 2,
 449. 4, 182.
Timaeus, fl. E. 8, 6. g. 3,
 475. a. 1, 244.
Timor addit alas a. 8, 224.
 degeneres animus arguit
 a. 4, 13.
Tineae, dirum genus g. 4,
 246.
Tinge crura musto g. 2, 8.
 arctos metuentes eaq-
 uo re tingi. g. 1, 246. tinge-
 re se oceano soles g. 2,
 481. tinxit latera fluctus
 a. 3, 665.
Tiphys E. 4, 34.
Tisiphone pallida g. 3, 552.
 a. 10, 761. aditum Tar-
 tari seruat a. 6, 555. vl-
 trix in locis inferis a. 6,
 570.
Titan, sol a. 119.
Titanes in locis inferis a,
 6, 580.
Tithonus g. 3, 48. eius con-
 iux Aurora g. 1, 447.
 a. 8, 384.
Tityus, cuius iecur a
 vul-

INDEX.

- vulture tondetur a. 6, 595.
- Tityrus* E. 1, 1. 5, 12. 8, 55. g. 4, 566.
- Tmaros*, mons E. 8, 44. a. 9, 685.
- Tmarius* Doryclus a. 5, 620.
- Tmolus*, mons g. 1, 56. vino generoso nobilis g. 2, 98.
- Tollo*, tollunt suburram silvae g. 4, 195. tollere brachia in numerum g. 4, 174. fluctus vento a. 1, 66. tollitur niuib. g. 3, 111. tollit se arbor g. 2, 57.
- Tolumnius* a. 11, 429. augur foedifragus a. 12, 258. occisus a. 12, 460.
- Tondent* dumeta iuueni g. 1, 15. prata g. 1, 290. brachia g. 9, 368. barbas g. 3, 312. gramina morsu. tonsae oliuae g. 3, 21. tonsas nouales g. 1, 71. tondenti barba cadebat E. 1, 29. tondentes campum equi. a. 3, 538.
- Tonitrua* g. 1, 328. sinistra prospera a. 2, 692.
- Tophus* scaber g. 2, 214.
- Torquatus*, T. Manlius a. 6, 825. Tarpeiae arcis custos a. 8, 652.
- Trabale* telum a. 12, 294.
- Tragoedia* vetus Atheniensium g. 2, 381.
- Trabea* a. 7, 188. 612. 11, 334.
- Traho*, trahit sua quemque voluptas E. 2, 65. lina pelago g. 1, 142. vento nubem g. 4, 60. vela g. 4, 117. traxit anquis volumina a. 5, 85. trahens inglorius aluum. g. 4, 94. aduerso sole colores Iris a. 4, 701.
- Trapetum*, mola olearia g. 2, 519.
- Tremet* terra g. 1, 330. tremuerunt alpes g. 1, 471. tremens stetit machina a. 2, 52. tremens hostia a. 2, 175. trementes genae a. 4, 643. trementes aeuo humeri a. 2, 509. tremor per ossa cucurrit a. 6, 55. tremefecit olympum nutu a. 9, 106. tremefacta ornus a. 2, 629. tremulum lumen a. 7, 9. tremulae flammae E. 8, 105.
- Tribulum*, spinarum genus g. 1, 153. 164.
- Trieterica* Orgia a. 4, 302.
- Trinacria* Aetna a. 3, 554. pubes a. 5, 450. vnda a. 3, 384. T. iuuenes a. 5, 300. T. Pachynum a. 3, 429.
- Triones*, h. boues, fidus g. 3, 381. a. 1, 744. 3, 516.
- Triptolemus* a Cerere arationem edoctus g. 1, 19, 165.
- Tristis* arator g. 3, 517. hiems g. 4, 135. triste lupus stabulis E. 3, 80. tristis lupini g. 1, 75. tristis amara g. 3, 448. tristes irae E. 2, 14. haedi E. 9, 5. Succus g. 2, 126.
- Triton*, deus marinus a. 1, 144. Misenum submersit a. 6, 171.
- Tritones* a. 5, 824.
- Triton*, nauis a. 10, 209.
- Tritonia*, Minerva a. 2, 171. 615. 11, 483. Tritonidis arx a. 2, 226.
- Triuia*,

INDEX.

Triuia, Diana a. 6, 11. 35.
69. 169. 7, 774. 10, 537.
Hippolytum abscondit a.
7, 774.

Troia Neptunia a. 2, 625.
cum nomine occidet A.
12, 828. eius excidii de-
scriptio a. 2, 298. mu-
ros et urbem diruit Nep-
tunus A. 2, 610. exci-
dium Carthagine pictum
A. 1, 466.

Troia, vrbs in Sicilia ab
Aenea exstructa A. 5,
755.

Troia, ludus A. 5, 545.
602.

Troianorum origo a. 3, 167.
cur iis inuisa Iuno A. 1,
19. reliquiae ad Aeneam
collectae A. 3, 796. fata-
li terra cognita laetan-
tur A. 7, 120. fortiter
pugnantium caedes A. 9,
509.

Troilus ab Achille occisus
A. 1, 474.

Tros, Ili pater G. 3, 36.

Tropaeum occiso Mezen-
tio victor Aeneas Mar-
ti statuit A. 11, 5.

Tuba a Tyrrhenis inuenta
A. 8, 526.

Tulla, Camillae focia A.
11, 656.

Tullus Hostilius a. 6, 813.
Metium quadrigis dis-
traxit A. 8, 644.

Tundit humum expirans
a. 10, 731. tunditur vo-
cibus heros a. 4, 448.
Saxum fluctibus a. 5, 125.
tundeus iecur vultur a. 6,

598. tunfus sapor g. 4,
267. tunfae pectora pal-
mis a. 1, 481. tunfa vi-
scera g. 4, 302. tunfae
fruges g. 3, 133.

Turnus, Dauni f. A. 10,
616. 688. 12, 22. 90. 934.
petit Lauiniam A. 7, 55.
ei studet Amata 7, 343.
sq. Rutulos ad arma hor-
tatur A. 7, 577. 780. fal-
sam Aeneae imaginem
sequitur A. 10, 657. Pal-
lantem interficit A. 10,
473. cum Aenea confli-
git A. 12, 895. ab Ae-
nea occiditur A. 12,
928.

Turbo ater dispulerat a. 1,
511. agens hiemem ruit
g. 3, 470. fumans piceo
turbine a. 3, 573..

Turgent in palmite gemmae
E. 7, 48. stipula frumen-
ta g. 1, 315.

Tus Sabaeum G. 1, 57. 2,
117. A. 1- 416. Pan-
chaeum G. 2, 139. 4,
379. masculum E. 8, 65-

Turea dona A. 6, 225. tu-
ricremae arae A. 4, 453.

Tuscus, amnis A. 10, 199.
11, 316. 629. fluuius A.
8, 473. Tiberis G. 1,
498.

Tydeus A. 6, 479

Tympana G. 2, 444. Cybe-
les A. 9, 619.

Tyndaris, Helena A. 2,
569. 601.

Typhoeus, Terrae f. G. 1,
279, A. 8, 298. 9, 716.

Typhoea tela A. 1, 665.

Tyres

U

INDEX.

Tyres a Pallante interfec-
tus A. 10, 403.

Tyrrhenum aequor A. 1,
67 et sic alia.

Tyrrheni Mezentium ty-
rannum expulerunt A.
10, 691, tubam inuene-
runt A. 8, 526.

Tyrrhenus A. 11, 612.

Tyrrheus et eius filii cum
filia Syluia A. 7, 483. sq.

Tyrii coloui tenuere Car-
thaginem A. 1, 12. bi-
lingues A. 1, 661. Ty-
rium ostrum G. 3, 17.
307. Tyriac virgines A.
1, 336.

V

Vaccae optimae G. 2, 51.
foetae non mulgendae
G. 3, 176. steriles Pro-
serpinae immolantur A.
6, 251.

Vaccinia nigra E. 2, 18.
mollia pingit caltha E.
2, 50.

Valerius Agidem occidit A.
10, 752.

Vannus mystica Iacchi G.
1, 166.

Vari poetae laus et amor
E. 6, 6. 9, 35.

Vatis descriptio A. 10, 175.
furor A. 6, 46. 77.

Vealegon, Troianus A. 2,
312.

Velini rura A. 7, 712. fon-
tes A. 7, 517. portus A.
6, 366.

Vellere signa castris g. 4,
108. aurem E. 6, 4. car-

dine posites a. 2, 480. ar-
borem solo a. 3, 27.

Velum. Vela dabant a. 1,
35. humida legunt g. 1,
373. dont fatis a. 3, 9.
tendunt venti a. 3, 268.
velo pleno subit ostia.
a. 1, 400. velorum alae
a. 3, 520. vela vocant au-
rae a. 3, 357. velis apta-
re classem a. 3, 472.

Venationis apparatus et de-
scriptio A. 4, 130.

Venilis, Nympha, Turni
mater A. 10, 76.

Ventorum prognostica G.
1, 354. 370. patria et
antrum a. 1, 51 sedes
sunt montes A. 3, 687.
eorum conflictus. A. 2,
416. Ventus agit nubes
g. 1, 462. prosequitur
euntes a. 3, 130. reliquit
fessos a. 3, 568. vento in-
genti plangunt nemora
g. 1, 334. feruere om-
nia g. 1, 455. Venti pla-
cata dent maria a. 3, 69.
volunt mare a. 3, 169.
ventorum proelia G. 1,
318. ventos praediscere
g. 1, 51. explorare a. 3,
514. Secare a. 4, 257.
fierentes expectare a. 4,
430. ventis placidum
stat mare. E. 2, 26. euer-
tit aequora a. 1, 43.
incute vim ventis a. 1,
69. Secundis intendere
vela a. 3, 684.

Venulus, legatus a. 8, 9.
11, 242. interficitur a. 11,
742.

Venus Aeneae apparet a.
1, 314. iterum 2, 588. a
Cupi-

INDEX.

- Cupidine* petit, vt *Ascanii* speciem induat a. 1, 657. *Iouem* alloquitur a. 1, 227. 10, 16 et *Nep- tunum* a. 5, 779. a *Vul- cano* arma *Aeneae* pe- tit A. 8, 370 ea filio ad- fert A. 8, 608. senten- tiam *Iunonis* approbat A. 4, 107. a *Diomede* vulnerata A. 11, 276. *Aeneae* vulnus sanat A. 12, 411. eius stella *Lu- cifer* a. 8, 589. loca ei sacra a. 1, 680. 10, 51. 86. *Cytherea* A. 1, 257. 657 et al.
- Veris* exitu tempestates frequentius ingnere so- lent g. 1, 313. *Ver* pur- pureum E. 9, 40. imbriferum ruit g. 1, 313. Vere liquitur gleba g. 1, 43. redit calor g. 3, 272. vdo madent terrae g. 3, 429.
- Verbena*, herba E. 8, 65. G. 4, 131.
- Verbere* torto instant g. 3, 106. verbera saeva re- tardant g. 3, 252. in ver- bera pendent aurigae A. 5, 147. verberat annum funda G. 1, 141. vnda fidera a. 3, 423.
- Vesuvius*, mons G. 2, 224.
- Vesta* G. 1, 498. eam *Ae- neas* Troia secum abs- tulit A. 2, 296. 5, 744.
- Vesulus*, pinifer mons A. 10, 708.
- Vfens*, dux Latinorum A. 8, 6. 10, 518. 12, 460.
- Viator* fessus. g. 4, 96. igna-
U 2
- rus colubrum in via pre- mens. a. 2, 379.
- Viburnum*, fruticis genus E. 1, 26.
- Vicia*, leguminis genus G. 1, 75. 227.
- Vinearum* satio G. 2, 259. 419.
- Vinum* Mareoticum G. 2, 91. passum 93. Rhaeti- cum 96. Amineum 97. Tmolium et Phanaeum 98. Rhodium 101. odo- ratum G. 4, 279. coro- natum A. 1, 724.
- Violae* pallentes, h. flauae E. 2, 47.
- Vipera* G. 3, 417.
- Virbius* A. 7, 777.
- Virgilii* ager E. 1, 47. 9. 7. eum *Parthenope* aluit G. 4, 563.
- Virosa* castorea G. 1, 58.
- Viscus* in querno arborum genere A. 6, 205.
- Vitae* rusticae laudes G. 2, 458. 475.
- Vites* in seminario educan- dae G. 2, 265. quo tem- pore ferendae G. 2. 315. lagea, purpurea et pre- cia G. 2, 93. inter eas oleastri haud interferen- di G. 2, 302. vitibus no- vellis quaenam animalia maxime noceant G. 2, 373. Satio G. 2, 319. fos- sio G. 2, 397. pedatio G. 2, 358. putatio et pampinatio E. 2, 70. G. 2, 362. 366. 406. 410. 417.
- Vitifator*, Saturnus a. 7, 179.
- Vitta*

INDEX.

Vitta mollis E. 8, 64. ei frondes sacrae implicatae a. 2, 430. 12, 120 et insula G. 3, 487.

Vitulorum tractatio, curacibus, usus g. 3, 157.

Viuo. vivit tegendo vitium. g. 3, 454. subpectore vulnus a. 4, 67. *viuidus* umber a. 12, 753. *viuida* bello virtus a. 5, 754. *viuida* dextra a. 6, 609. *viuum* faxum a. 1, 167. *viuum* flumen a. 2, 719. *viui* vultus a. 6, 849. *viuax* ceruus E. 7, 30. *oliua* g. 2, 181.

Vlmus in burim inflectenda est G. 1, 169. somniorum apud inferos sedes a. 6, 282.

Vlulo. vlulant plangoribus aedes a. 2, 487. vertice Nymphae a. 4, 168. per umbram canes a. 6, 257. lupi g. 1, 4. tumultus a. 11, 662.

Vlua E. 8, 87. G. 3, 175. a. 2, 135. 6, 416.

Vlysses ad Circes insulam venit E. 8, 70. ad Cyclopas venit et Polyphemus oculum effodit a. 3, 613. *pellax* a. 2, 90. cum Diomede Palladium abstulit a. 2, 164. eius sedes Ithaca a. 3, 273. eius invidia Palamedes interiit a. 2, 81. *Aeolides*, hortator scelerum a. 6, 529.

Vmbra Anchisae vento comp. a. 6, 702. lunae nouae per nubes sublucentis. 6, 453. *umbra* fri-

gida caelo decesserat. E. 8, 14. foliorum exuberat g. 1, 191. arbor umbram factura nepotibus g. 2, 58. rara tegit E. 7, 46. horrens imminet a. 1, 165. umbras coptare E. 2, 8. crescentes duplicat E. 2, 67. incertae umbrae Zephyris motantibus E. 5, 5. inducere fontibus E. 5, 40. pomineas inuidet E. 7, 58. sufficiunt pastoribus g. 2, 435. umbris humentibus operit a. 4, 351. umbrifera arbor G. 2, 66. *umbriferum* nemus a. 6, 473. *umbracula* texunt vites E. 9, 43. umbrantur montes a. 3, 508.

Volo. Volant faces et Saxa. a. 1, 150. volans pelago dat vela. G. 2, 41. cursu lora a. 1, 156. volitant frondes G. 1, 368. victor per ora virum g. 3, 9. per vrbes fama. a. 7, 104. *volucrem* fuga praeuertitur Hebrum a. 1, 317. volucris somno. a. 2, 794. volucres fumos G. 2, 217.

Voluo. Sic voluere Parcas. a. 1, 23. voluitur in se annus G. 2, 402. voluit sub naribus ignes G. 3, 85. ad litora fluctus a. 1, 86. voluitur in caput magister a. 1, 116. ignis vento a. 2, 759. volunt mare venti a. 3, 196. voluuntur sidera lapsu a. 4, 449. menses a. 1, 269. voluentia plaustra G. 1, 163.

Vmbro

INDEX.

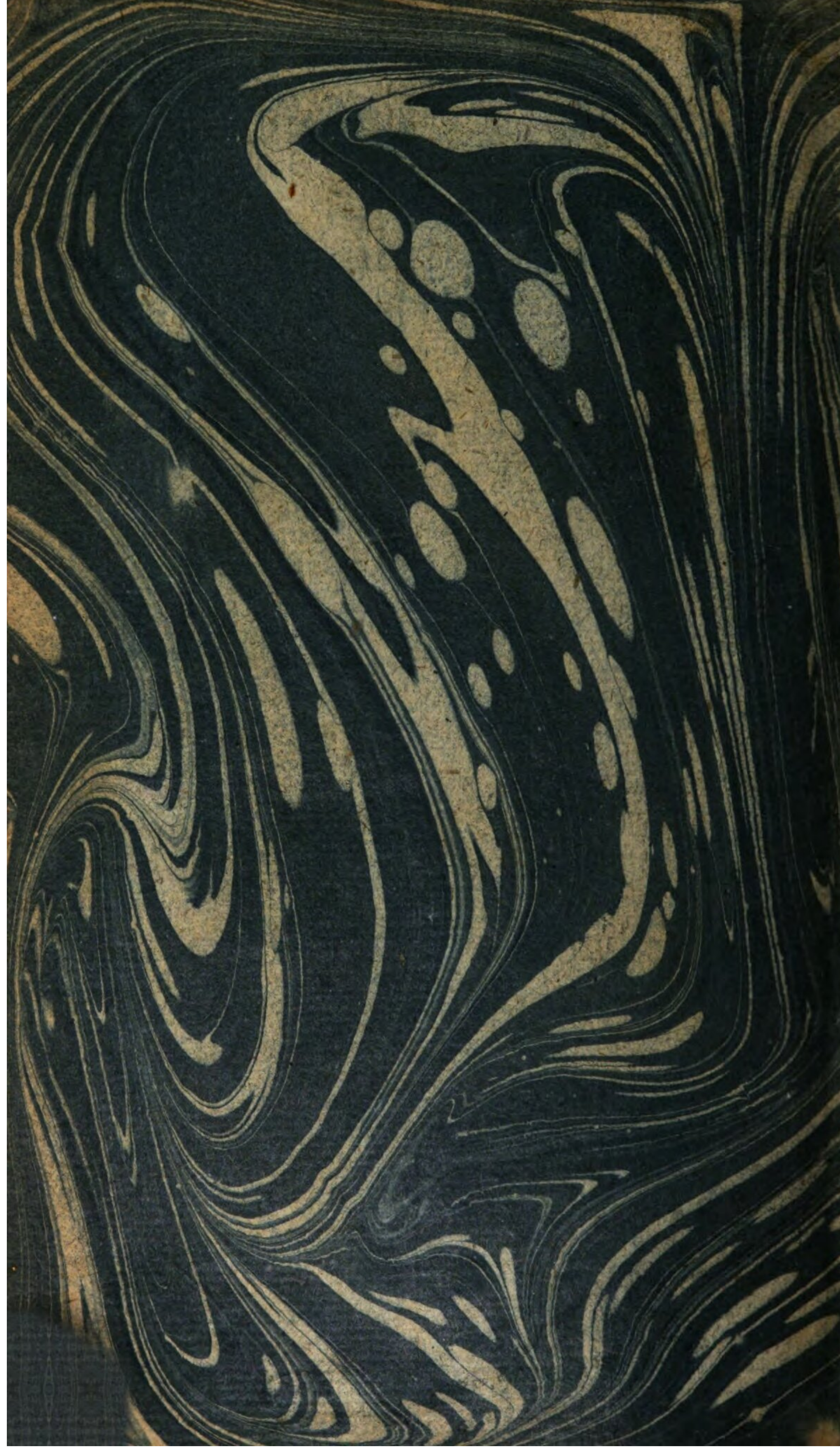
<i>Vmbro</i> A. 7, 752. 10, 544. <i>Volema</i> pira G. 2, 88. <i>Volsens</i> a Niso occisus A. 9, 420. 439. <i>Volsi</i> veruti G. 2, 168. novam Troiam oppugnant A. 9, 505. <i>Volturnus</i>, fl. a. 7, 729. <i>Volusus</i> a. 11, 463. <i>Vpilio</i> E. 10, 19. <i>Vrsa</i> maior, v. Arctos, et minor a. 1, 744. <i>Vrus</i> pro bubalo G. 2, 374. 3, 532. <i>Vtrium</i> vsus in Lenaeis G. 2, 384. <i>Vuae</i> passae G. 2, 93. pedibus calcantur G. 2, 7. <i>Vulcanus</i> Mulciber a. 8, 724. Martem cum Venere opprimit G. 4, 345. eius officina in Hiera insula a. 8, 416. pater Lemnius a. 8, 454. Veneris precibus fatigatus Aeneae arma fabricat a. 8, 370. 388. <i>Vulcania</i> tellus a. 8, 422. acies horrida a. 10,	408. arma A. 8, 535. 12, 739. <i>Vulgus</i> in incertum scinditur. a. 2, 39. ignobile saevit a. 1, 149. X. <i>Xantho</i>, nympa G. 4, 336. <i>Xanthus</i>, fl. a. 1, 473. 3, 350. 497. 4, 143. 5, 634. 6, 88. 10, 60. eius pugna cum Achille a. 5, 804. Z <i>Zacynthos</i> nemorosa a. 3, 270. <i>Zephyri</i> domus G. 1, 371. aurae tepentes G. 2, 330. morantes G. 4, 138. felices a. 3, 120. secundi a. 4, 562. <i>Zephyro</i> grauide redduntur equae G. 3, 273. ei alba agna mactatur a. 3, 120. <i>Zodiaci</i> descriptio G. 1, 238.

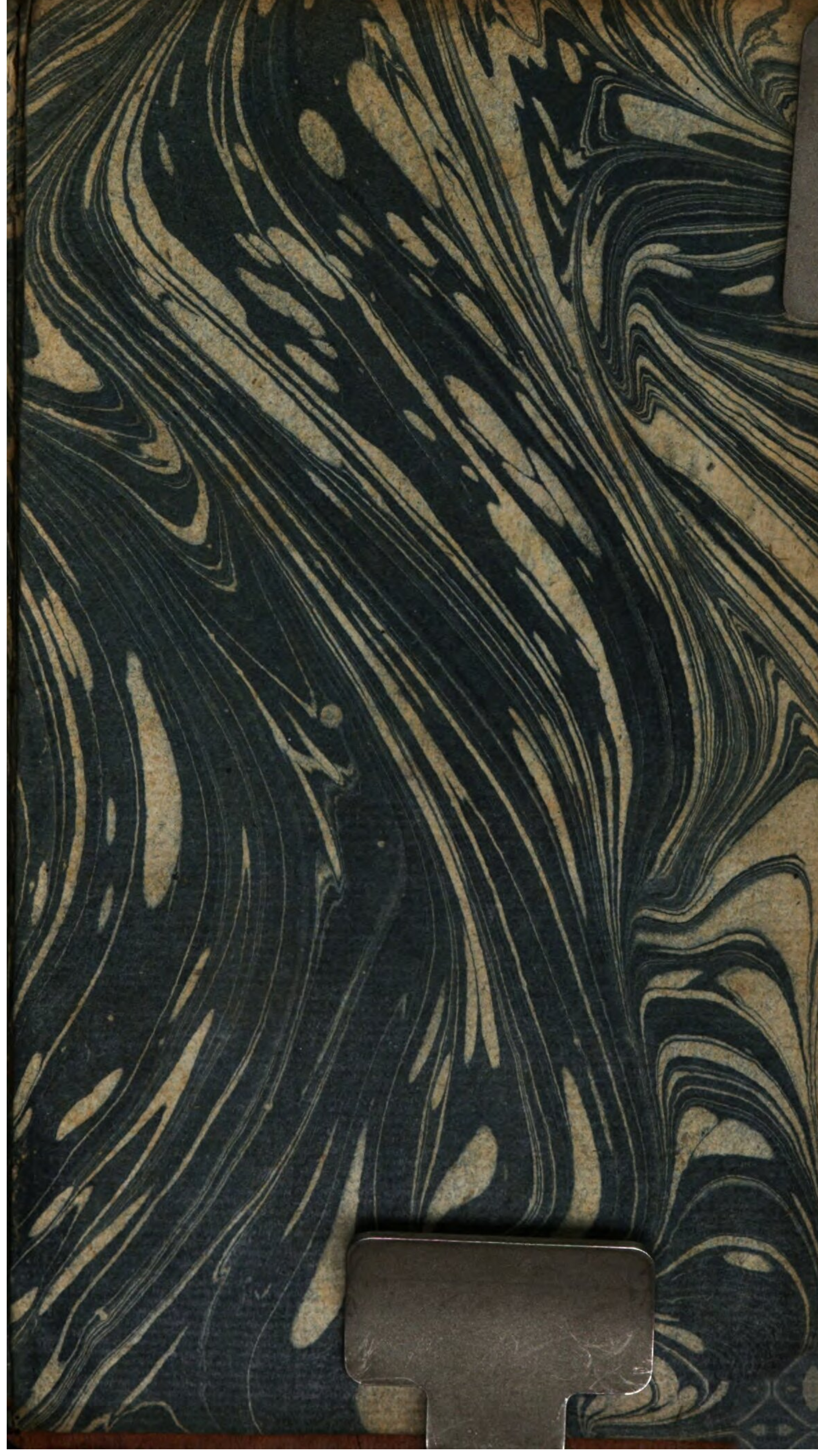
* * *

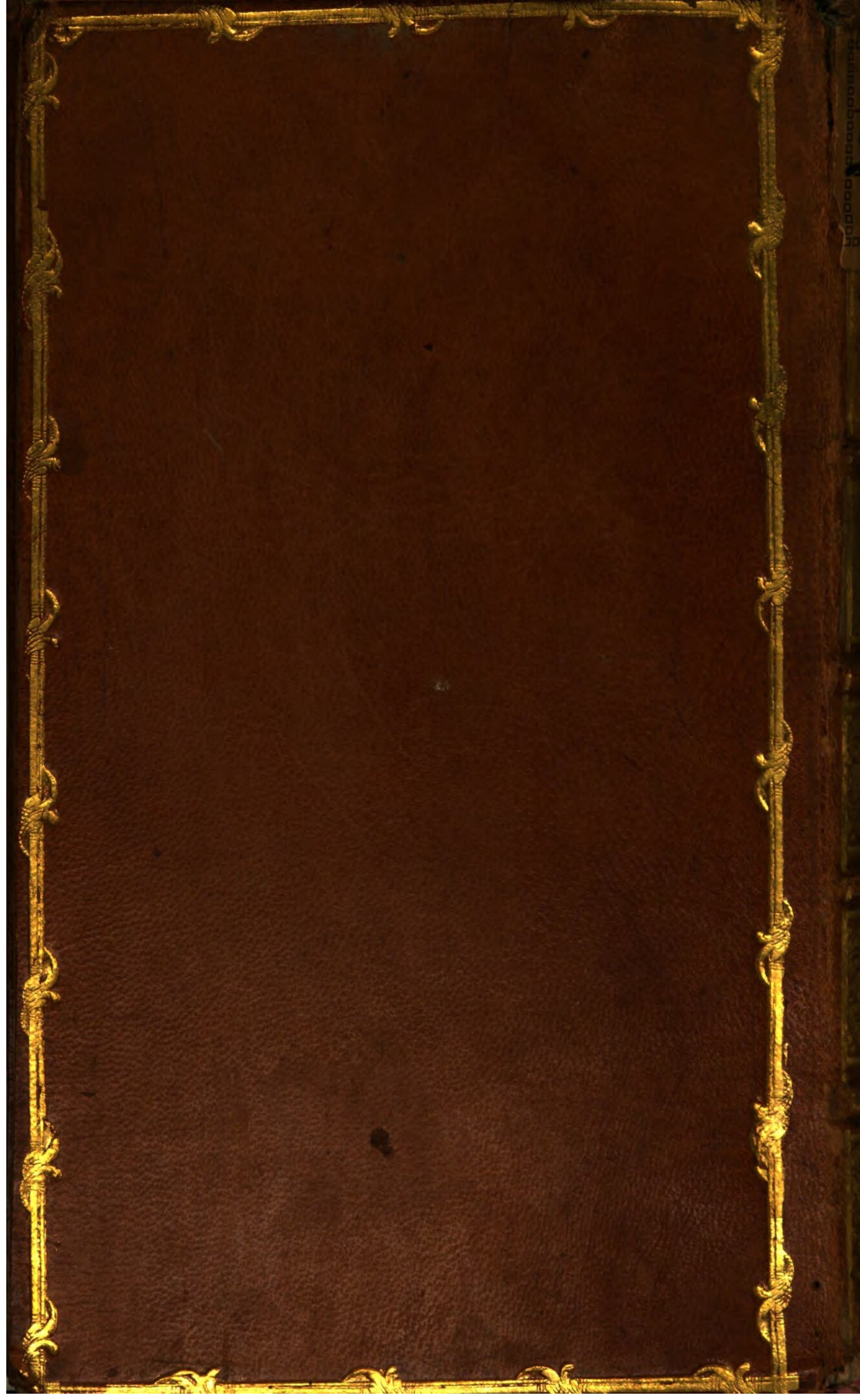
* Initio Tom. 1. quidem pollicitum me fuisse meminisse, duplicem a me operi adiciendum fore indicem; rerum vnum, alterum locutionum poeticarum, nec adhuc est, ut siue promissi siue suscepti et paene iam confecti laboris poeniteret. At vero quum opusculum
sub

sub ipsa manu in maius excrescere animadverteretis, qui suis illud in lucem edi curabat inpenfis, simulque affirmaret, non alium quam tironibus facile parabilem librum fieri se voluisse; precibus honesti viri deferendum ratus et notularum multitudini, quantum quidem per ipsam rem licuit, peperci, et duplicem, quem animo conceperam, iudicem in vnum coegi. Rerum quidem et fabularum notitia tironibus deesse vix potest, quorum omnium fere in manibus Mythologia est septem abhinc annis a me scripta. In locutionibus vero colligendis adhiberi debuit delectus, et missis reliquis eae tantum modo adferri, quae ante alias Maroni sollemnes, familiarissimaeque sunt et a pedestri sermone quam maxime recedunt. Eorum in gratiam, qui ultra tironem sapiunt, non ita multo post prelum subibit paratum iam a litteraria suppellectile *lexicon rerum locutionum poeticarum.*

Vergilius Maro, Publius, v70-v19

P. Virgilii Maronis Opera

Bd.: Tom. IV.

Monachii 1782

A.lat.a. 2205-4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10243121-4

VD18 8004204